Biricik Hikâye

JULIAN BARNES

İngilizceden Çeviren: Serdar Rifat Kırkoğlu

AYRINTI

JULIAN BARNES

Çağdaş İngiliz edebiyatının önde gelen adlarından olan Julian Barnes, 1946'da Leicester'da doğdu. Oxford Üniversitesi, Magdalen College'da okudu. *The Oxford English Dictionary*'de sözlükbilimci; daha sonraları ise *The New Statesman* ve *The Sunday Times*'ta gazeteci olarak çalıştı. Kitap eleştirileri ve takma adla polisiye romanlar kaleme aldı. 1982'den 1986'ya değin *The Observer*'da televizyon eleştirmenliği yaptı.

İlk romanı *Metroland* [1980; *Metroland*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2005] 1981'de Somerset Maugham Ödülü'nü kazandı ve bunu 1982'de yayımlanan *Before She Met Me* [1986; *Benimle Tanışmadan Önce*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2000] adlı romanı izledi. Asıl üne kavuşmasını sağlayan yapıtı ise, 1984'te yayımlanan romanı *Flaubert's Parrot* [*Flaubert'in Papağanı*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2001] oldu; bu yapıtıyla Geoffrey Faber Memorial Ödülü'nü kazandı ve ayrıca Fransa'da Medicis Ödülü'nü kazanan ilk İngiliz olarak daha büyük okur kitlelerine ulaştı. 1986'da *Staring at the Sun* [*Gündoğumuna Yolculuk*, Çev. Didem Atay, Ayrıntı Yayınları, 2006] ve 1989'da ise, edebiyat alanındaki yenilikçiliğinin ve geniş hayal gücünün somut bir kanıtı olan ve birçok eleştirmence çarpıcı ve çizgidışı bir yapıt olarak değerlendirilen *A History Of The World In 10½* [*10½ Bölümde Dünya Tarihi*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1999] yayımlandı. Bunları 1992'de yayımlanan *Talking It Over* [*Seni Sevmiyorum*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2000] ve 1993 tarihli, politik hiciv romanı *The Porcupine* [*Oklukirpi*] izledi. 1995'te, *The New Yorker* dergisi için yazdığı ve İngiliz kültür ve siyaset yaşamı üzerine kaleme aldığı makalelerden oluşan *Letters from London* gün ışığına çıktı. 1996 yılının Ocak ayında, 50. yaş gününün arifesinde, içinde daha önce çeşitli dergilerde yayımlanmış hikâyelerinin de bulunduğu ilk hikâye kitabı *Manş Ötesi* [Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1999] okurla buluştu. Ve 1998 Eylül'ünde, *England, England* [*İngiltere İngiltere'ye Karşı*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2003] kitapçı raflarında boy gösterdi. *Seni Sevmiyorum*'un devamı olarak da okunabilecek olan romanı *Love, etc.* [*Aşk, Vesaire*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2002] Temmuz 2000'de, denemelerinin toplandığı *Something to Declare* [*Bir Çift Söz*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2004] 2001'de, The Man Booker ödülüne aday gösterilen *Arthur & George* [*Arthur ve George*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2010] ise 2005'te yayımlandı. 2008'de otobiyografik bir deneme olarak görülebilecek *Nothing to be Feared* [*Korkulacak Bir Şey Yok*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2011] gün ışığına çıktı. Julian Barnes 2011 yılında *The Sense of an Ending* [*Bir Son Duygusu*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yay., 2013.] adlı roman ve *Pulse* [*Nabız*, Çev. Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yay., 2012] adlı hikâye kitabını çıkardı.

Julian Barnes, ilk bakışta biraz farklı gibi gözüken ama daha dikkatle incelenince tümü de ortak bir yazarlık özelliğinin harcıyla karılmış yapıtlar vermiş olan bir yazardır. Onun yazarlık üslubu, hemen hemen bütün yapıtlarında, fazlasıyla kendine özgü bir kimlikle, hem matrak hem de trajik ve insani olana alabildiğine açık ve salt "negatif" olanla yetinmeyen çok yönlü bir "ironi" unsuruyla belirginleşir. Böylelikle; burjuva-bohem yaşam değerlerindeki karşıtlığın irdelendiği bir gençlik ve "oluşum" romanı olan Metroland'den, onun daha çok mercekli ve fanteziye daha yakın bir izdüşümü sayılabilecek *Seni Sevmiyorum* adlı değişik aşk romanına; politik bir hiciv *novellası* olan *Oklukirpi*'den, saplantılı bir kıskançlık öyküsünün anlatıldığı *Benimle Tanışmadan Önce* adlı romana; dinsel efsanelerdeki ikircikilik, Tarih'in ve Aşk'ın insan yaşamındaki yeri, Sanat'ın anlamı ve önemi ve bunlarla iç içe ve koşut olarak öykülenen deniz kazaları, terörizm ve nükleer felaket gibi güncel dünya sorunlarının işlendiği alegorik bir roman olan *10½ Bölümde Dünya Tarihi*'nden, yaşam-sanat etkileşimi ve otantik yaşam sorunsalının işlendiği deneme romanı *Flaubert'in Papağanı*'na kadar Barnes'ın bütün yapıtları bu çok yönlü ironi faktörünün izlerini taşır.

Yapıtları yirmi beşin üzerinde dünya diline çevrilmiş olan Julian Barnes, ayrıca E.M. Forster Ödülü (1986), Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi Ödülü (1988), Hamburg FVS Vakfı Shakespeare Ödülü ve nihayet The Man Booker gibi birçok ödüle de sahiptir.

Ayrıntı Yayınları, Julian Barnes'ın tüm yapıtlarını yayın programına almıştır.

Ayrıntı: *1371*
Edebiyat Dizisi: *247*

Biricik Hikâye
Julian Barnes

Kitabın Özgün Adı
The Only Story

İngilizceden Çeviren
Serdar Rifat Kırkoğlu

Son Okuma
Ayten Koçal

© Julian Barnes, 2018

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Fred Van Schagen/Hulton Archive/Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı ve Cilt
Deren Matbaacılık Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.
Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. No: 9/Z
Merkez Köyü / Merkez Bucağı / Beylikdüzü / İstanbul
Tel.: (0212) 875 48 86-87 Fax: (0212) 875 48 88
Sertifika No.: 34011

Birinci Basım: *Şubat 2020*

Baskı Adedi *2000*

ISBN 978-605-314-434-2
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hocapaşa Mah. Dervişler Sok. Dirikoçlar İş Hanı
No: 1 Kat: 5 Sirkeci – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Julian Barnes

Biricik Hikâye

EDEBİYAT DİZİSİ SON ÇIKAN KİTAPLAR

MUTSUZLUK ZAMANLARINDA MUTLULUK / *Wilhelm Genazino*
KIRIK KÖŞELİ İLKBAHAR / *Mario Benedetti*
GECELERİ DAİRELER ÇİZEREK YÜRÜRÜZ / *Daniel Alarcon*
BİR BUĞDAY TANESİ / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
İSTİSNA / *Christian Jungersen*
ORBITOR / *Mircea Cărtărescu*
KAYBOLUYORSUN / *Christian Jungersen*
İÇERDEKİLER / *Victor Serge*
TİBET ŞEFTALİ TURTASI / *Tom Robbins*
BAHAR / *Sabine Adatepe*
CHE'NİN BİRLİĞİ / *Carlos Gamerro*
EFENDİNİN GÜZELİ / *Albert Cohen*
FRANSIZ SAVAŞ SANATI / *Alexis Jenni*
ARADAKİ NEHİR / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
BEDENİN GÜNCESİ / *Daniel Pennac*
ZAMANIN GÜRÜLTÜSÜ / *Julian Barnes*
ORBİTOR Göz Kamaştırıcı / *Mircea Cărtărescu*
KIRAÇ GÖKYÜZÜ / *E. E. Sule*
DENİZ DENİZ / *Iris Murdoch*
BAŞLAMA YERİ / *Ursula K. Le Guin*
SİLAHI SEÇMEK / *Judith Kuckart*
KARANLIK GÜZERGÂHLAR / *John Ralston Saul*
AĞABEYİNE ÇİÇEK TAŞIYAN KIZ / *Natsuki Ikezawa*
NOSTALJİ / *Mircea Cărtărescu*
KELEBEKLER ZAMANI / *Julia Alvarez*
EVA / *Ersi Sotiropoulos*
AHU HANIM'IN KOCASI / *Ali Muhammed-i Efgânî*
GÜCÜMÜZÜN DOĞUŞU / *Victor Serge*
ADINLA BAŞLAR HAYAT / *Zakes Mda*
ÇALILIK / *Christian Jungersen*
GULYABANİNİN BAHÇESİ / *Leïla Slimani*
SAVAŞTAKİ KIZ / *Sara Nović*
ZÜRAFANIN BOYNU / *Judith Schalansky*
KAN ÇİÇEKLERİ / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
ADEN, ARABİSTAN - Jean-Paul Sartre'ın Önsözüyle / *Paul Nizan*
DENİZALTI / *Joe Dunthorne*
2084 / *Boualem Sansal*

Biricik Hikâye

Hermione'a

Roman: Küçük bir hikâye, genellikle de aşk hikâyesi

Samuel Johnson

İngiliz Dili Sözlüğü (1755)

Bir

Daha çok sevip daha çok ıstırap çekmeyi mi yeğlersiniz; yoksa daha az sevip daha az ıstırap çekmeyi mi? Sanıyorum sonuçta tek gerçek soru bu.

Doğru olarak bunun gerçek bir soru olmadığını belirtebilirsiniz. Çünkü bizler bir seçime sahip değiliz. Seçme şansımız olsaydı, o zaman bir soru olurdu. Ama şansımız yok, bu yüzden soru da yok. Ne kadar sevdiğini kim kontrol edebilir ki? Eğer kontrol edebiliyorsanız, o zaman aşk değildir o. Bunun yerine başka ne diyeceğinizi bilmiyorum, ama aşk değil.

Çoğumuzun anlatacak sadece bir hikâyesi vardır. Yaşamlarımızda başımıza tek bir şey geldiğini söylemek istemiyorum: Sayısız hikâyeye dönüştürdüğümüz sayısız olay vardır. Ama önemi olan, sonuçta anlatmaya değer olan tek bir hikâye vardır. Bu benim hikâyem.

Ancak ilk problem şu. Eğer bu sizin biricik hikâyenizse –tıpkı bu durumda olduğu gibi– esasen kendi kendinize

anlatsanız bile, çok sık anlattığınız ve yeniden anlattığınız hikâyedir o. O zaman soru şu oluyor: Bütün bu yeniden anlatmalar sizi olup bitenin hakikatine daha mı çok yaklaştırıyor, yoksa sizi ondan daha mı uzaklaştırıyor? Emin değilim ben. Yılların akıp gitmesiyle, hikâyenizden daha iyi mi yoksa daha kötü mü çıkabileceğinizin bir testi yapılabilirdi. Daha kötü çıkmış olmak hakikate daha yakın olduğunuzu gösterebilirdi. Öte yandan, geriye dönük olarak kahramanlığa halel getirme tehlikesi var: Gerçekte davranmış olduğunuzdan daha kötü davrandığınızı saptamış görünmeniz bir kendi kendinizi övme biçimi olabilir. Bu yüzden benim dikkatli olmam gerekecek. Doğrusu var ya, yıllar içinde dikkatli olmayı öğrendim ben. O zamanlar dikkatsiz olduğum kadar şimdi dikkatli olmayı. Ya da aldırışsız olmayı mı demek istiyorum? Bir sözcüğün iki karşıtı olabilir mi?

Zaman, yer, sosyal ortam? Aşk konusundaki hikâyelerde bunların ne kadar önemli olduğundan emin değilim. Belki aşkla görev, aşkla din, aşkla aile, aşkla devlet arasında çatışmaların bulunduğu eski günlerde, klasiklerde önemliydi. O hikâyelerden biri değil bu. Ama yine de ısrar ediyorsanız. Zaman: elli yılı aşkın bir vakit önce. Yer: Londra'nın aşağı yukarı yirmi beş kilometre güneyi. Ortam: kendi ifadeleriyle, borsacılar kuşağı – orada geçirdiğim bunca yıl boyunca tek bir borsacıyla bile tanıştığımdan falan değil. Bazıları yarı yarıya kereste ve tuğla karışımı, bazıları çatıları kiremit kaplı müstakil evler. Kurtbağrı, defne ve kayından yapılma çitler. Henüz sarı çizgiler ve semt sakinlerinin otopark bölmeleriyle kaplanmamış iki yanı oluklu yollar. Arabanızla Londra'ya kadar gidip neredeyse istediğiniz herhangi bir yere park edebileceğiniz bir zamandı bu. Banliyömüzün yer aldığı özel yayılma bölgesi hoş bir şekilde "Köy" olarak biliniyordu ve on yıllar önce pekâlâ bir köy olarak görülmüş olabilirdi. Şimdiyse takım elbiseli adamların pazartesiden cumaya ve bazılarının da cumartesi günleri ekstradan bir yarım gün Londra'ya gittikleri bir istasyonu vardı. Yeşil Hatlı bir otobüs durağı; şeritli bir direk üzerine oturtulmuş turuncu renkli

bir topla zebra çizgili trafik geçidi; bir postane; tuhaf bir şekilde Aziz Mihail'in adını taşıyan bir kilise; bir pub; her şeyin satıldığı bir dükkân, bir eczacı, bir kuaför; basit araba onarımlarını yapan bir benzin istasyonu mevcuttu. Sabahleyin, süt mandıralarının elektrik uğultusunu –Express ve Birleşik Mandıralar arasında bir seçim yapın-; akşamları ve hafta sonları da (gerçi hiçbir zaman pazar sabahları olmuyordu) benzinle çalışan çim biçme makinelerinin zırıltısını işitiyordunuz.

Köy çayırında bağırış çağırışlı, ustalıktan uzak bir kriket maçı oynanıyordu; bir golf sahası ve bir tenis kulübü vardı. Toprak, bahçıvanların hoşuna gidecek kadar kumluydu; Londra balçığı bu kadar uzaklara erişmiyordu. Yakın zamanlarda, bazı kişilerin Avrupa mallarının piyasaya sunumunda ahlaka aykırı bir yanı olduğunu düşündüğü bir şarküteri açılmıştı: tütsülenmiş peynirler ve sicimle sarılmış kılıfları içinde tıpkı birer eşek matrakukası gibi sarkık duran düğümlü sosisler. Ne var ki Köy'ün genç ev hanımları daha serüvenci bir şekilde yemek pişirmeye başlıyorlar ve kocaları da bunu esasen onaylıyordu. Varolan iki TV kanalından BBC, ITV'den daha çok seyrediliyor, alkolse genelde sadece hafta sonlarında içiliyordu. Köyün eczacısı siğil bantları ve küçük flakon şişelerde kuru şampuan satıyor, buna karşılık gebelik önleyici bulundurmuyordu; her şeyin satıldığı dükkânda uyutucu yerel gazete *Advertiser&Gazette* bulunuyor, ancak raflarda en ılımlı açık saçık dergi bile yer almıyordu. Cinsel açıdan uyarıcı şeyler için dosdoğru Londra'ya gitmeniz gerekiyordu. Bunların hiçbiri beni orada geçirdiğim çoğu zaman boyunca hiç rahatsız etmedi.

Böylelikle, emlakçılık görevlerim sonuçlanmış oluyor (on altı kilometre ötede gerçek bir emlakçı vardı). Ve bir şey daha: Bana hava durumunu sormayın. Ömrüm boyunca havanın nasıl olduğunu çok hatırlamıyorum. Doğru, sıcak güneşin sekse nasıl da daha büyük bir ivme verdiğini; ansızın beliren karın nasıl da hoşa gittiğini ve soğuk, rutubetli günlerin sonunda çifte bir kalça nakline yol açan erken dö-

nem semptomlarını nasıl da ortaya çıkardığını anımsayabiliyorum. Ama hayatım boyunca hava yüzünden olmak şöyle dursun havanın adının bile geçtiği önemli hiçbir şey olmadı. Bu yüzden eğer sizce bir sakıncası yoksa hikâyemde meteorolojiye hiç yer olmayacak. Gerçi çim tenisi oynadığım ortaya çıktığında, o vakitler ne yağmurun ne de karın yağmakta olduğunu çıkarsamakta özgürsünüz.

Tenis kulübü: Her şeyin orada başlayabileceği kimin aklına gelirdi ki? Büyüme dönemimde bu yere sadece Genç Muhafazakârlar'ın bir dış mekân branşı olarak bakıyordum. Bir raketim vardı ve birazcık da oynamıştım; kalecilik uğraşımda sağlam ancak zaman zaman delişmen bir mizaç sergilediğim gibi teniste de merkezkaç bir devinimle gönderdiğim birkaç yararlı servis atışım olabiliyordu. Spor meselelerinde pek sıradışı bir yeteneğim olmaksızın rekabetçi biriydim.

Üniversitedeki ilk yılımın sonunda üç aylığına eve dönmüştüm, gözle görünür şekilde ve pişmanlık duymaksızın canım sıkılıyordu. Bugün yaşıtlarım o zamanlar büyük çaba gerektiren iletişim gayretini hayal etmekte zorlanacaklardır. Arkadaşlarımın çoğu benden uzak yaşıyorlardı ve _dile getirilmemiş ama açık bir ebeveyn buyruğuyla telefonu kullanmamız özendirilmiyordu. Bir mektup ve cevaben de bir mektup. Her şey ağır tempoluydu ve tek başınalık sergiliyordu.

Annem, belki sarışın hoş bir Christine'le ya da alımlı, siyah perçemli bir Virginia'yla tanışacağımı umarak –öyle ya da böyle, çok belirgin olmasa da güvenilir Muhafazakâr eğilimler taşıyan biriyle tanışacağımı umarak– tenis kulübüne yazılabileceğim fikrini ortaya attı. Hatta bunun için bana para desteğinde bulunmayı dillendirdi. Bu motivasyona sessizce gülüp geçtim: hayatımda yapmayacağım tek şey tenis oynayan bir zevce ve 4 çocukla kendimi sonunda bir banliyöde bulmak, çocukların da zamanı gelince kulüpte kendilerine tek tek eşler bulmalarını seyretmek ve aynı görüntüyü sürekli yansıtan bir aynalar dizisi marifetiyle sonsuz bir kurtbağrı-defne

çitinin içine sıkışıp kalmaktı. Annemin önerisini kabul ettiğimde bunu sırf bir yergi olsun diye yapmıştım.

Gittim ve "kulüpte oynamaya" davet edildim. Bu sadece tenis oyunculuğumun değil, genel hal ve tavrımla sosyal uygunluğumun İngiliz toplumsal etiketlerine yönelik sakin bir şekilde inceleneceği bir testti. Olumsuzluk sergilemekten geri dursam, o zaman olumlu yanlar ön plana çıkacaktı: ve her şey öngördüğüm gibi gitti. Annem beyaz kıyafetimi bir güzel yıkamıştı ve şortumdaki kırışıklıklar hem belirgin hem de birbirine paraleldi; kortta sövüp saymamak, geğirmemek ya da osurmamak için kendimi dizginledim. Oyunculuğum bilek devinimlerine dayanıyordu, iyimserdi ve büyük ölçüde kendi kendime öğrendiğim bir şeydi; oynamamı bekledikleri gibi oynuyor, en çok hoşlandığım küfürlü atışlardan kaçınıyor ve asla rakibimin vücuduna doğrudan atış yapmıyordum. Topu ağın üzerinden aşırtmak üzere servis yapmak, topun yere çarpmadan gidişi, ikinci kez gidip gelişi, topu ağın önüne düşürmek, yüksek bir yay çizecek şekilde yavaş bir vuruş ve bütün bunları yaparken rakibi takdir ettiğinizi belirtmek –"Çok iyi!"– ve partnerinize uygun ilgiyi göstermek –"Benimkine!" İyi bir vuruştan sonra alçakgönüllüydüm, bir oyunun kazanılmasından enikonu hoşnutluk duyuyordum, bir setin son vuruşta kaybedilmesindeyse başımı iki yana sallayacak ölçüde üzüntü duyuyordum. Bütün bunları yalancıktan yapabiliyordum ve Hugo'ların ve Caroline'lerin arasına yıl boyunca katılarak kulübün yaz üyesi olarak kabul gördüm.

Hugo'lar bana kulübün ortalama yaşını düşürürken onun ortalama IQ'sunu yükseltmiş olduğumu söylemekten hoşlanıyorlardı; bir tanesi Sussex Üniversitesi'nde geçirmiş olduğum bir yıla incelikli bir imada bulunarak beni Clever Clogs ve Herr Profesör diye adlandırmakta ısrar ediyordu. Caroline'ler yeterince dost canlısı, ancak ihtiyatlıydılar; Hugo'larla birlikte nerede durduklarını biliyorlardı. Bu kabilenin arasındayken doğal rekabetçiliğimin eriyip gittiğini duyumsuyordum. En iyi vuruşlarımı yapmaya uğraştım, ne

var ki kazanmak ilgimi çekmedi. Hatta ters kandırmaca yöntemini uygulamaya koyuldum. Bir top çizginin üç-beş santim dışına düşecek olduğunda, başparmağımı hemen rakibime doğru yukarıya kaldırıyor ve "Çok iyi!" diye bağırıyordum. Benzer şekilde, birkaç santim çok uzun ya da çok geniş yapılmış bir servis atışı başımı bir kabullenme duygusuyla yavaş yavaş sallamama ve bir sonraki servis atışını yapmak üzere geriye doğru ağır ağır yürümeme yol açıyordu. Bir keresinde "Şu Paul ne terbiyeli çocuk" dediğini işitmiştim bir Hugo'nun bir başka Hugo'ya. Bir yenilgiden sonra el sıkıştığımda, kasten oyunculuklarının bir yanını överdim. "Şu backhand* servis atışı beni fazlasıyla uğraştırdı" diye içtenlikle itirafta bulunurdum. Orada sadece bir-iki aylığına bulunuyordum ve beni tanımalarını istemiyordum.

Geçici üyeliğimin üç hafta kadar sonrasında, Talihli Karışık Çiftler turnuvası düzenlendi. Eşleşmeler kurayla yapıldı. Daha sonraları, şöyle düşündüğümü anımsıyorum: Kura yazgının öteki adı, öyle değil mi? Ben, apaçık bir şekilde bir Caroline olmayan Bayan Susan Macleod'la eşleşmiştim. Tahminimce kırklı yaşlardaydı, o zamanlar dikkat etmediğim bir şekilde, kulaklarını açıkta bırakarak saçlarını geriye doğru bir kurdeleyle toplamıştı. Üzerinde yeşil şerit işlemeleri olan beyaz bir tenis kıyafeti ve gömleğinin önünde bir dizi yeşil düğme vardı. Neredeyse tamı tamına benim boyumdaydı ve bu da, yalanım varsa ve bir santim ekliyorsam 1 metre 75 santim ediyor.

"Hangi tarafı yeğlersiniz?" diye sordu.

"Taraf mı?"

"Forehand mi, backhand mi?"

"Özür dilerim. Gerçekte benim için fark etmez."

"O zaman ilk siz forehand başlayın."

İlk maçımız –format tek setlik elemelerden oluşuyordu– kalın Hugo'lar ve kısa ve tıknaz Caroline'lerden birine karşıydı. Topları daha çok karşılamanın görevim olduğunu düşünerek bir hayli ter döktüm; önceleri, ağın dibindeyken,

* Teniste elin tersi rakibe dönük gelecek şekilde yapılan vuruş. (ç.n.)

partnerimin nasıl başa çıktığını, topun geri dönüp dönmediğini ya da nasıl döndüğünü görmek için şöyle çeyrek bir dönüş yapıyordum. Ama top gerçekten de düzgünce yere doğru yapılmış vuruşlarla her zaman dönüyordu, bu yüzden gevşemiş olarak dönmeyi bıraktım ve gerçekten, gerçekten kazanmayı istediğimi fark ettim. Ki 6-2 kazandık.

Elimizde kaynatılmış arpa ve su karışımından oluşan birer bardakla otururken:

"Beni rezil olmaktan kurtardığınız için teşekkürler" dedim.

Müdahale etmek isterken topu kaçırıp Bayan Macleod'u zor durumda bıraktığım ağ önündeki çok sayıda girişimimi kastediyordum.

Ağzından çıkan tümce: "İyi oynadınız, partner" oldu. Gözleri gri-mavi, tebessümü sürekliydi. "Biraz daha geniş servis atmaya çalışın. Açıları genişletir."

Ego'ma karşı hiçbir saldırı hissetmeksizin öğüdünü kabul ederek başımla evetledim, oysaki bu öğüt bir Hugo'dan gelmiş olsa incinirdim.

"Başka bir şey?"

"Çiftlerde en nazik nokta her zaman tam ortadadır."

"Teşekkürler, Bayan Macleod."

"Susan."

"Bir Caroline olmadığınıza memnun oldum" derken buldum kendimi.

Ne demek istediğimi tamı tamına biliyormuşçasına kıkırdadı. Ama nasıl olup da bilebilirdi?

"Kocanız oynuyor mu?"

"Kocam mı? Bay E.P. mi?" Güldü. "Hayır. O golf oynar. Bence kımıltısız bir topa vurmak sportmenliğe tamamen aykırı. Siz de aynı görüşte değil misiniz?"

Benim için bu yanıtta hemen açılıp boşalamayacağım kadar çok şey vardı, bu yüzden başımla sadece evetledim ve sessizce onay verdim.

İkinci maç daha zorlu oldu, sanki evliliğe hazırlanıyorlarmış gibi aralarında taktik konuşmalar yapmak için sürekli mola verip duran bir çifte karşıydı. Bayan Macleod servis

atarken bir an, rakibin dikkatini dağıtmayı amaçlayarak, hemen hemen merkez çizginin üstünde ağ düzeyinin altında çömelmek gibi ucuz bir hileye başvurdum. Bu hile birkaç sayılığına işe yaradı, ama sonra, skor 30-15 olunca, servis atışının pat sesi işitmemle çok çabuk doğruluverince top tam kafamın arkasına çarptı. Melodramatik bir şekilde devrilip ağın dibine yuvarlandım. Caroline ile Hugo bir ilgi şovu içinde ileriye atıldılar; oysa tam arkamdan bir kahkaha sesi ve kızlara özgü bir "Servisin yeniden atılmasını deneyelim mi?" önerisi geldi ki, rakiplerimiz doğal olarak buna karşı çıktılar. Yine de seti 7-5 kazanmayı başardık ve çeyrek finallere kaldık.

"Bundan sonraki sıkıntı" diye uyardı beni. "İl düzeyinde oynayacak olmamız. Bundan böyle bedava sayı yok."

Ve olmadı da. Göbeğim çatlarcasına oradan oraya koşmama karşın, fena halde yenildik. Ortadan korunmamıza uğraştığımda top genişten gitti; açıları kapattığımdaysa kendine merkez çizgiden yol buldu. Bütün kazanabildiğimiz topu topu iki oyundu.

Bir banka oturup raketlerimizi kılıflarına soktuk. Benimki bir Dunlop Maxply'dı; onunkiyse bir Gray's.

"Sizi hayal kırıklığına uğrattığım için üzgünüm" dedim.

"Hayal kırıklığına falan uğrayan yok."

"Sanırım benim problemim taktik açıdan naif kalışım olabilir."

Evet, biraz tumturaklı bir ifade olmuştu ama yine de onun kıkırdamaları beni şaşırttı.

"Sen bir vakasın" dedi. "Sana bundan böyle Casey* demem gerekecek."

Gülümsedim. Bir vaka olma fikrinden hoşlandım.

Duşa doğru kendi ayrı yollarımızdan yürürken, "Binmek ister miydin? Arabam var" dedim.

Bana yan yan baktı. "Şey, araban olmasa binmek istemezdim. Pek de işe yaramazdı bu." Bunu söyleyişinde alınmayı olanaksızlaştıran bir şey vardı. "Peki ya ünün?"

* İngilizcedeki "vaka" anlamına gelen "case sözcüğüyle kelime oyunu. (ç.n.)

"Ünüm mü?" diye yanıt verdim. "Ünüm olduğunu sanmıyorum."

"Bak hele. O zaman sana bir ün edinmemiz gerekecek. Her genç adamın bir ünü olmalı."

Bütün bunları şimdi yazarken, o zamanlar olduğundan daha bilmişçe gözüküyor her şey. Ve "hiçbir şey olmadı." Bayan Macleod'u Duckers Lane'deki evine götürdüm, arabadan indi, ben eve gittim ve annemle babama öğle sonrasının kısa bir özetini yaptım. Talihli Karışık Çiftler. Kurayla seçilmiş partnerler.

"Çeyrek finaller, Paul" dedi annem. "Bilsem gelip seyrederdim."

Bunun dünya tarihinde büyük olasılıkla istediğim ya da isteyebileceğim son şey olduğunu kavradım.

Belki de çok çabuk anlamışsınızdır; sizi hiçbir şekilde kınayamam. Karşılaştığımız her yeni ilişkiyi daha önceden varolan bir kategoriye sokma eğilimi duyuyoruz. Onda genel ya da ortak olanı görüyoruz; oysaki ilişkiye katılanlar onda sadece bireysel ve kendilerine özgü olanı görüyor-hissediyorlar. Biz, ne kadar da öngörülebilir, diyoruz; onlar, ne kadar da şaşırtıcı, diyorlar. Susan ve kendim konusunda düşündüğüm şeylerden birisi de –o zamanlar ve bunca yıl sonra, şimdi yeniden– ilişkimiz için kullanılacak *sözcükler*'in çoğunlukla var gibi gözükmemeleri; en azından uygun hiçbir sözcük olmaması. Ama bu belki de bütün âşıkların kendileri hakkında oluşturdukları bir yanılsamadır: hem belli bir kategoriye girmemeleri, hem de betimlenir olmaktan kaçmaları.

Annem, elbette, bir tümceye aklını hiçbir zaman takmazdı.

Dediğim gibi, Bayan Macleod'u arabamla eve götürdüm ve hiçbir şey olmadı. Ve tekrar tekrar götürdüm. Ancak bu "hiçbir şey"le ne demek istediğinize bağlı. Bir hesap ya da bir plan şöyle dursun, bir dokunuş, bir öpücük, bir söz bile

olmadı. Ne var ki bir-iki güldürücü söz söyleyip de evinin yolunu tutmadan önce arabada oturuş tarzımızda bile, daha o zamandan bir suç ortaklığı vardı aramızda. Israrla söylüyorum, henüz herhangi bir şey *yapmak* konusunda bir suç ortaklığı değil. Sadece, beni biraz daha ben ve onu da biraz daha o yapan bir suç ortaklığı.

Bir hesap ya da bir plan olsaydı, farklı şekilde davranırdık. Gizli gizli buluşabilirdik ya da niyetlerimizi saklayabilirdik. Ne var ki masumduk; bu yüzden annem, can sıkıntısının çekilmez olduğu bir akşam yemeği sırasında bana,

"Anladığım kadarıyla bir taksi çalıştırmaya başlamışsın" deyince, afalladım kaldım.

Ona büyük bir şaşkınlık içinde baktım. Her yaptığımı gözetleyen her zamanki annemdi o. Babam daha mülayimdi ve bir yargıda bulunmaya daha az eğilimliydi. Her şeyi doğal akışına bırakmayı, uyuyan yılanı uyandırmamayı, suyu bulandırmamayı tercih ediyordu; oysaki annem olgularla yüzleşmeyi ve hiçbir şeyi halının altına süpürmemeyi yeğliyordu. Annemle babamın evliliği, on dokuz yaşımın bağışlayıcılıktan uzak gözümde, klişe bir ifadeyle iki uyuşmazın birbirini yanlış zamanda bulmasıydı. Gerçi, bir yargıda bulunan biri olarak şunu itiraf edeyim ki, bu klişenin kendisi de bir klişedir.

Ancak ben bir klişe olmayı reddediyordum, en azından hayatımın bu denli erken bir döneminde reddediyordum, bu yüzden anneme duygularımı yansıtmayan bir kavgacılıkla baktım.

"Onu gezdirip durmandan kilo alacak Bayan Macleod" dedi annem ta başlangıçta söylediği şeyi kibarlıktan uzak bir yorumla bezeyerek.

"Oynadığı tenis ona kilo aldırmaz" diye öylesine yanıt verdim.

"Bayan Macleod" diye sürdürdü sözünü. "İlk adı nedir kuzum?"

"Aslında bilmiyorum" diyerek yalan söyledim.

"Sen Macleod'larla karşılaştın mı Andy?"

"Golf kulübünde bir Macleod var" diye yanıt verdi babam.

"Kısa, şişman bir adam. Topa sanki ondan nefret ediyormuş gibi vuruyor."

"Belki onları bir içki içmeye davet etsek iyi olur."

Bu düşünce beni ürpertince, babam: "Buna pek gerek yok, öyle değil mi?" diye yanıt verdi.

"Zaten bir bisikleti olduğunu sanıyordum ben" diye konudan hiç ayrılmadan sözünü sürdürdü annem.

"Birdenbire onun hakkında çok şey biliyor gibisin" diye yanıt verdim.

"Bana karşı densizlik etmeye başlama, Paul." Rengi atmıştı.

"Oğlanı yalnız bırak, Bets" dedi babam sakince.

"Onu yalnız bırakması gereken *ben* değilim."

"Masadan lütfen şimdi kalkabilir miyim, anneciğim?" diye sordum sekiz yaşındaki bir çocuğun sızlanmasıyla. Eh, bana böyle bir çocukmuşum gibi davranacaklarsa...

"Belki onları bir içki içmeye davet etsek *iyi olur*." Babam kalın kafalı biri gibi mi davranıyor, yoksa sırf kapristen alaycılık mı yapıyor, bilemedim.

"*Sen* de başlama şimdi" diye keskin bir yanıt verdi annem. "Derdi benimle onun."

Ertesi öğle sonrası ve yine ertesi gün tenis kulübüne gittim. İki Caroline ve bir Hugo'yla tak-tak oynamaya başlarken ötedeki kortta Susan'ın oynamakta olduğunu fark ettim. Sırtım onun oyununa dönükken bir problem yoktu. Gelgelelim rakiplerimin başlarının üzerinden şöyle bir bakıp da onun bir servis karşılamaya hazırlanırken ayaklarının üzerinde nazikçe yaylanmakta olduğunu görünce, bundan sonra yapacağım şeye anında bütün ilgimi yitirdim.

Daha sonra, onu arabama almayı öneriyorum.

"Ancak bir araban varsa."

Yanıt olarak bir şeyler mırıldanıyorum.

"Whatski, Bay Casey?"*

Birbirimizin yüzüne bakıyoruz. Kendimi aynı zamanda

* İki kahraman arasında bundan böyle bir kelime oyununa dönüşecek olan, "Ne" sözcüğüyle yapılmış bir espri. (ç.n.)

afallamış ve rahat hissediyorum. Her zamanki tenis kıyafetini giymiş ve kendimi yeşil düğmelerinin çözük mü, yoksa onların sadece birer süs mü olduğunu merak ederken buluyorum. Daha önce böyle biriyle hiç karşılaşmadım. Yüzlerimiz tamı tamına aynı hizada, burun buruna, ağız ağza, kulak kulağa. Apaçık bir şekilde o da aynı şeyin farkında.

"Topuklu giymiş olsam, ağın üzerinden görebilirdim" diyor. "Şu anda göz göze görüyoruz."

Özgüvenli mi, heyecanlı mı anlayamıyorum; her zaman böyle olup olmadığını ya da yalnızca benimle birlikte böyle olduğunu. Sözcüklerinde flörtçü bir yan var ama o zamanlar öyle gelmiyordu.

Üzeri açılıp kapanabilir Morris Minor'ımın körüğünü indirdim. Şayet bir taksi işletiyorsam, o zaman ne diye lanet olasıca Köy lanet olasıca yolcuların kim olduklarını göremiyor olsun. Ya da, daha doğrusu, yolcunun kim olduğunu.

"Aklıma gelmişken" diyorum, yavaşlayıp arabayı ikinci vitese alırken. "Annemle babam sen ve kocanı bir şeyler içmeye davet edebilir."

"Tanrı saklasın, Tanrı saklasın" diye yanıt veriyor, elini ağzının önüne koyarak. "Ama ben Bay Fil Pantolon'u hiçbir zaman hiçbir yere götürmem."

"Ona niçin böyle diyorsun?"

"Bir gün böyle dedim işte. Giysilerini asıyordum, gri renkte flanel pantolonları vardır, her biri 2 metre bel uzunluğunda birkaç çift, bir tanesini yukarıya kaldırdım ve kendi kendime, tam da bir pantomim filinin sırtının yarısına benziyor, dedim."

"Babam onun bir golf topuna sanki ondan nefret ediyormuşçasına vurduğunu söylüyor."

"Evet, öyle. Başka ne diyorlar?"

"Annem, sürekli arabama bindirdiğim için senin kilo alacağını söylüyor."

Yanıt vermiyor. Bahçe yolunun sonunda arabayı durduruyor ve ona doğru bakıyorum. Kaygılı, neredeyse ciddi.

"Kimi zamanlar başka insanları u tuğum oluyor. Onların var olduklarını. Hiçbir zaman tanışmadığım insanlar,

demek istiyorum. Özür dilerim Casey, belki de şey yapmalıydım... yani demek istiyorum ki, sanki şey gibi değil... aman Tanrım."

"Saçma" diyorum kararlılıkla. "Benim gibi genç bir adamın bir üne sahip olması gerektiğini söyledin. Galiba şimdi bir taksi çalıştırma ünüm var. Bu bana yaz için yeter."

Süngüsü düşük kalıyor. Sonra sakince, "Ah Casey, benden henüz vazgeçme" diyor.

Dosdoğru aşkın içine düşerken niye vazgeçecektim ki?

Bu yüzden, günümüzde, on dokuz yaşındaki bir delikanlı ya da erkekliğe yeni adım atmış biriyle kırk sekiz yaşındaki bir kadın arasındaki ilişkiyi betimlemek için hangi sözcüklere başvurabilirsiniz? Belki de şu magazin basın ifadeleriyle "vamp kadın" ve "gözde oğlan" sözcüklerine. Ama insanlar bu şekilde davransalar da böylesi sözcükler adlandırmaları önceleyecek şekilde o zamanlar kullanılmıyordu. Yahut şöyle düşünebilirsiniz: Fransız romanları, kendisinden genç erkeğe "aşk sanatını" öğreten daha yaşlı kadın, *ohh la la.** Ne var ki bizim ilişkimizde ya da bizde Fransızlara özgü hiçbir yan yoktu. İngiliz'dik biz, bu yüzden de ahlaksal olarak sadece İngilizce anlamlarla yüklü sözcüklerle işimiz vardı: kızıl kadın ve zinacı gibi sözcüklerle. Şu var ki Susan'dan daha az kızıl hiç kimse olmamıştır ve bir keresinde bana şunu bile söylemişti: İnsanların ilk kez zinadan bahsettiklerini işittiğinde, bu sözcüğün sütü sulandırmak anlamına geldiğini** düşünmüştü.

Günümüzde görev gereği ve rahatlama amacıyla yapılan seksten söz ediyoruz. O zamanlar hiç kimse rahatlama amacıyla seks yapmıyordu. Şey, belki de yapıyor olabilirlerdi ama onu böyle adlandırmıyorlardı. O zamanlar, o zamanlar aşk vardı, seks vardı ve iki kişinin kimi zaman sorunlu, kimi zaman kusursuz, kimi zaman yürüyen, kimi zaman yürümeyen bir araya gelişleri vardı.

---

* (Fr.): "Bakın da hele! Vay vay!" (ç.n.)

** İngilizcede "zina" anlamına gelen "adultery" sözcüğüyle "tağşiş etmek, sulandırarak kazanç sağlamak" anlamına gelen "to adulterate" fiili arasında bir kelime oyunu. (ç.n.)

Anne ve babamla (bunu annem diye okuyun) benim aramda bir konuşma, düşmanlık paragraflarını bir çift tümceye yoğunlaştıran şu İngilizlere özgü konuşmalardan biri:

"Ama ben *on dokuzumdayım.*"

"*Aynen. Sadece* on dokuzundasın."

Birbirimizin ikinci sevgilisiydik: Aslı aranırsa, yarı bakir sayılırdık. Ben cinselliğe ilk adımımı üniversiteden bir kızla, oradaki üçüncü yarıyılımın sonuna doğru atmıştım – sevecenlik ve kaygıyla dolu her zamanki çekişmeler ve hatalar nöbeti; Susan ise iki çocuğa sahip olmasına ve çeyrek yüzyıldır evli olmasına karşın, benden daha deneyimli değildi. Geriye doğru bakınca, eğer aramızdan birimiz daha fazla şey bilseydi her şey belki de farklı olurdu. Ama aşkta kim geriye bakmak için ileriye bakar ki? Zaten "sekste daha deneyimli" mi demek istiyorum, yoksa "aşkta daha deneyimli" mi?

Ama görüyorum ki kendimin önüne geçmekteyim.

Dunlop Maxply raketim ve yıkanmış beyaz kıyafetlerimle oynadığım o ilk öğle sonrası, çay içilip pasta yenen kulüp binasında bir toplaşma vardı. Anladım ki, blazerlarına bürünmüş zevat ortama uygun muyum diye bana hâlâ değer biçmekteydi. Kabul edilebilir bir orta sınıfa mensup olup olmadığımı, bunun gerektirdiği şeyleri bir bir kontrol ediyorlardı. Çoğunlukla bir bantla topladığım saçlarımın uzunluğu konusunda espriler yapılıyordu. Ve neredeyse bunun bir sonucu olarak, bana siyaset hakkında ne düşündüğüm soruldu.

"Maalesef siyasetle hiç mi hiç ilgilenmiyorum" diye yanıt verdim.

"Ha, işte o, sizin bir Muhafazakâr olduğunuz anlamına gelir" dedi bir komite üyesi ve buna hepimiz de güldük.

Susan'a bu konuşmadan söz ettiğimde, başıyla evetliyor ve "Ben İşçi Partisi'ni destekliyorum ama bu bir sır" diyor.

"Tabii, şimdiye dek sırdı. Peki, buna sen ne diyorsun, benim kuştüylerine bürünmüş alımlı ve çalımlı dostum?" diye ekliyor.

Bunun beni hiç de rahatsız etmediğini söylüyorum.

Macleod'ların evine ilk gidişimde, Susan bana arka yoldan gelmemi ve bahçenin içinden yürümemi söyledi; resmiyetten böylesi bir uzaklaşmayı onayladım. Kilitli olmayan bir bahçe kapısını ittim, sonra da gübre yığınları ve içine çürümüş yaprakların konulmuş olduğu kutular boyunca düzgün olmayan tuğla bir yolu izledim; bir baca çıkış borusunun içinde boy atmış bir ravent, güdükleşmiş bir meyve ağaçları dörtlüsü ve bir sebze bahçesi vardı. Saçı başı dağınık yaşlı bir bahçıvan kare şeklindeki bir toprak parçasını kazıyordu. Bir köylüyü onaylayan genç bir akademisyenin otoritesiyle ona başımla selam verdim. O da selamıma karşılık verdi.

Susan çaydanlığı ocağa koyarken, ben etrafıma bakındım. Ev bizimkine benziyordu, tek fark her şeyin birazcık daha klas gözükmesiydi; ya da daha doğrusu, buradaki eski şeyler ikinci el satın alınmış olmaktan çok miras yoluyla edinilmiş gözüküyordu. Sararmış parşömen gölgelikleri olan abajurlar vardı. Aynı zamanda da tam olarak bir dikkatsizlik değil ama şeylerin düzenli olmaması konusunda bir aldırışsızlık vardı. Holde yerde yatan bir çantada golf sopaları ve öğle yemeğinden –hatta belki de önceki geceden– kalma hâlâ yıkanmamış gözüken bir-iki bardak görebiliyordum. Bizim evimizde hiçbir şey yıkanmadan kaldırılmazdı. Birisi beklenmedik bir şekilde çıkagelir diye her şeyin düzene sokulması, yıkanması, süpürülmesi, cilalanması gerekirdi. Ama kimin çıkageleceği tutardı ki? Köy papazının mı? Yöre polisinin mi? Telefon konuşması yapmak isteyen birinin mi? Gezgin bir satıcının mı? Gerçek şu ki eve hiç kimse asla davetsiz gelmiyordu ve bütün şu düzene sokmalar ve silip süpürmeler de bana derin bir sosyal atavizm gibi gözüken şeyden ötürü yapılıyordu. Oysa buraya benim gibi insanlar uğruyor ve mekân, annemin hiç kuşkusuz gözünden kaç-

mayacağı gibi, sanki on beş gündür temizlikçi eli değmemiş gibi gözüküyordu.

"Bahçıvanın enikonu çalışkan" diyorum, konuşmayı açacak daha iyi bir konu bulamadığımdan.

Susan bana bakıp kahkahalara boğuluyor. "Bahçıvan mı? O aslında Müessese'nin Efendisi. Zat-ı âlileri."

"Çok özür dilerim. Lütfen ona söyleyeyim deme. Ben sadece düşünmüştüm de..."

"Yine de, bilmiş bir hali olduğuna memnun oldum. Gerçek bir bahçıvan gibi. Adem Baba. Tamı tamına." Bana bir fincan çay uzatıyor. "Süt? Şeker?"

Umarım, size her şeyi anımsadığım gibi anlattığımı anlıyorsunuzdur. Hiç günce tutmadım ve hikâyeme katılanların çoğu -benim hikâyem! benim hayatım!- ya ölmüş durumda ya da uzaklara dağılmış. Bu yüzden olup bitenleri zorunlu olarak meydana geldikleri düzen içinde aktarmıyorum. Sanırım belleğin farklı bir sahihliği var ve aşağı düzeyde bir sahihlik değil bu. Bellek anımsayan kişinin taleplerine göre ayırt ediyor ve eliyor. Önceliklerinin algoritmasına ulaşıyor muyuz? Büyük olasılıkla ulaşmıyoruz. Ama tahminimce bellek bu anıları taşıyanların işine yardımcı olmak üzere en yararlı anılara öncelik tanıyor. Dolayısıyla daha mutlu anıları daha önce yüzeye çıkarmakta bir öz çıkar olmalı. Ama bir kez daha yineleyeyim, sadece tahminde bulunuyorum.

Sözgelimi, bir gece yatakta uzanmış yatarken, gençliğinizde dikkatsizce -ya da hiç aldırış etmeden- hayatınızın geri kalan bölümü boyunca süreceğini hayal ettiğiniz şu fena halde duvar tırmandırıcı ereksiyonlardan biriyle uyanmış olduğumu anımsıyorum. Ama bu farklıydı. Anlıyorsunuz ya, herhangi bir kişi ya da rüya yahut fanteziyle bağlantısı olmayan bir çeşit genel ereksiyondu. Daha çok neşeli bir şekilde genç olmakla ilgiliydi. Beyin, kalp, kamış, ruh olarak

genç – ve o genel durumu en iyi dile getiren de her nasılsa kamış oldu.

Bana öyle geliyor ki insan gençken, çoğu zaman seks düşünüyor ama onun üzerinde fazla kafa yormuyor. Kim, ne zaman, nerede, nasıl –ya da daha doğrusu, daha sık olarak şu büyük problem, olacak mı olmayacak mı– üzerinde öylesine odaklanıyorsunuz ki, onun niçini ve nereye götüreceği konusunda daha az düşünüyorsunuz. İlk kez seks yapmadan önce, o konuda her çeşit şeyi duymuş oluyorsunuz; günümüzde, benim genç olduğum zamanlardan daha fazla, daha önce ve çok daha dillendirilmiş olarak. Ama hepsi aynı bileşenlerin toplamına varıyor: bir duygusallık, pornografi ve yanlış tasavvurlar karışımına. Dönüp de gençliğime baktığımda, onu öylesine ısrarlı bir kamış-kuvveti zamanı olarak görüyorum ki böylesi bir kuvvetin neye yaradığını incelemekten alıkoydu bu beni.

Belki de şimdiki gençleri anlamıyorum. Onlarla konuşmak ve her şeyin onlar ve arkadaşları için nasıl olduğunu sormak isterdim – gelgelelim işin içine bir çekingenlik karışıyor. Ve belki de ben gençleri kendim genç olduğumda bile anlamadım. Bu da doğru olabilir.

Ama merak edebilirsiniz diye söylüyorum, gençleri kıskanmıyorum. Yeniyetmeliğe özgü öfke ve küstahlık günlerimde kendime şunu sorardım: Yaşlılar gençleri kıskanmak dışında neye yararlar? Bu bana, onların bu dünyadan göç etmeden önceki başlıca ve nihai amaçları gibi görünüyordu. Bir öğle sonrası Susan'la buluşmak üzere yürüyordum ve Köy'ün zebra çizgili trafik geçidine ulaşmıştım. Yaklaşan bir araba vardı ama bir âşığın normal istekliliğiyle yine de karşıya geçmeye başladım. Araba, sürücüsünün besbelli istediğinden daha sert bir fren yaptı ve korna çaldı. Olduğum yerde durdum ve arabanın motor kapağıyla tam aynı hizada, dik dik sürücüye baktım. İtiraf ediyorum, belki de rahatsız edici bir görünüşüm vardı. Uzun saçlar, mor bir blucin ve genç-pis, lanet olasıca genç. Sürücü pencere camını indirdi

ve bana küfür etti. Gülümseyerek ve çatışmaya hevesli olarak ona doğru yürüdüm. Yaşlıydı – yaşlı bir adamın aptalca kırmızı kulaklarıyla pis, lanet olasıca ihtiyar. Şu kulakları bilirsiniz işte, içlerinde ve dışlarında tüyler biten etli kulaklar. İçtekiler kalın, sert; dıştakiler ince, kürkümsü.

"Benden önce öleceksin" diye onu bir gerçekten haberdar ettim ve sonra da elimden geldiğince rahatsız edici bir edayla yürüyüp gittim.

Bu yüzden, şimdi daha yaşlı olduğuma göre, şunun benim insani işlevlerimden biri olduğunu kavrıyorum: Gençlerin onları kıskandığıma inanmalarına izin vermek. Şey, besbelli ki önce ölmenin ham gerçekliği içinde izin veriyorum; ama aksi takdirde vermiyorum. Sokak köşelerinde birbirlerine dikey olarak sarılmış ya da parkta bir battaniyenin üzerinde birbirlerine yatay olarak sarılmış genç çiftler gördüğümde, bunun bende uyandırdığı esas duygu bir çeşit koruyuculuk oluyor. Hayır, acıma değil: koruyuculuk. Benim koruyuculuğumu isteyeceklerinden falan da değil. Ancak –ve bu nokta ilginç– davranışlarında ne denli fazla gözü peklik gösterirlerse, benim yanıtım da o denli güçlü oluyor. Onları büyük olasılıkla dünyanın onlara yapacağı şeyden ve birbirlerine yapacakları şeylerden korumak istiyorum. Ama elbette bu mümkün değil. Benim ilgi göstermem gerekmiyor ve onların özgüvenleri delice.

Tamı tamına annemle babamın en çok onaylamayacakları bir ilişkiye yelken açmış görünmem benim için bir gurur meselesiydi. Onları şeytanlaştırmak gibi bir arzum yok – hele ki bu geç aşamada. Onlar kendi zamanlarının, çağlarının, sınıflarının ve genlerinin bir ürünüydü – tıpkı benim olduğum gibi. Çalışkandılar, doğru sözlüydüler ve tek çocukları için en iyi olduğunu düşündükleri şeyi istiyorlardı. Onlarda bulduğum kusurlar, farklı bir ışıkta birer erdemdi. Ama o zamanlar...

"Selam annecik ve babacık, size söyleyecek bir şeylerim var. Aslında muhtemelen tahmin etmiş olabileceğiniz gibi ben gay'im, önümüzdeki hafta Pedro'yla birlikte tatile çıkı-

yorum. Evet, anneciğim, şu Pedro, Köy'de senin saçını yapan adam. Şey, bana tatilde nereye gittiğimi sordu, ben de 'Senin bir fikrin var mı?' dedim ve o noktada her şeyi kararlaştırdık. Bu yüzden birlikte bir Yunan adasına gidiyoruz."

Annemle babamın üzgün olduklarını, komşuların ne diyeceğini merak ettiklerini, bir süre sorup soruşturacaklarını, kapalı kapılar ardında konuşacaklarını ve sadece kendi karışık duygularının bir yansıması olarak beni ilerde bekleyen güçlükler üzerine kuramlar geliştireceklerini hayal ediyorum. Ama öte yandan, zamanların değişmekte olduğuna karar vereceklerini, bu beklenmedik durumu sineye çekme yeteneklerinde biraz sakin bir kahramanlık bulacaklarını ve annemin Pedro'nun saçını kesmesine devam etmesine izin vermenin sosyal olarak ne kadar uygun bir davranış olacağını merak edeceğini ve sonra da –en kötü aşama da bu oluyor– temeli yeni atılmış bu hoşgörü gösterisi için kendini bir onur nişanesiyle ödüllendireceğini ama bir yandan da babasının bu günleri görmesine izin vermediği için inanmadığı Tanrı'ya şükranlar sunduğunu hayal ediyorum...

Evet, sonuç olarak bu pekâlâ mümkündü. O zamanlar gazetelerde popüler olan başka bir senaryonun da olacağı gibi...

"Selam millet, bu Cindy, benim kız arkadaşım, şey, aslında, ondan birazcık daha fazlası, görebildiğiniz gibi, birkaç ay sonra 'karnı burnunda bir anne' olacak. Meraka kapılmayın, okul kapılarında yolunu gözlediğimde tamamen reşitti ama sanırım saatin tik-tikları çalışıp duruyor, bu yüzden ana babasıyla tanışıp bir an önce nikâh dairesindeki işlemleri başlatsanız iyi olur."

Evet, bununla da başa çıkabilirlerdi. Elbette onlar için en iyi senaryo, daha önce belirttiğim gibi, benim tenis kulübünde, yumuşak başlı ve iyimser tabiatları onların zevklerine hitap edecek hoş bir Christine ya da Virginia'yla tanışmamdı. Sonra da uygun bir nikâhın ve uygun bir balayının takip edeceği, uygun torunlara varacak olan uygun bir nişan olacaktı. Ama ben bunu yapmak yerine tenis kulübüne gitmiş ve oradan, her ikisi de benden yaşça daha büyük iki kız

evlat sahibi evli bir kadın olan Susan Macleod'la dönmüştüm. Ve –o zamana dek böylesine aptalca romantik bir aşka omuz silkeceğim için– minik ayakların pıt-pıt'ını duymak şöyle dursun, hiçbir nişanlılık ya da nikâh olmayacaktı. Sadece mahcubiyet, aşağılanma ve utanç, komşulardan gelen ciddi bakışlar ve kendisinden yaşça küçük birine âşık olmaya yapılan kurnazca imalar olacaktı. Bu yüzden onlara öylesine çizgi dışı bir vaka sunmayı başarmıştım ki, makul bir şekilde tartışılmak bir yana, kabul bile edilemezdi bu. Ve şimdi, annemin Macleod'ları eve içki içmeye davet etmek gibisinden orijinal fikri kesinlikle bir yana atılmıştı.

Anne ve babalarla ilgili şu şey. Üniversitedeki bütün arkadaşlarımın –Eric, Barney, Ian ve Sam– değişen ölçülerde bu sorunu vardı. Ve bizlere de pejmürde Afgan kabanlarına bürünmüş, kafası uyuşturucudan iyice kıyak hippiler sürüsü denemezdi pek. Bizler büyümenin rahatsız edici tahribatını hisseden normal –normalce– orta sınıf delikanlılardık. Hepimizin kendi hikâyeleri vardı, bunların çoğu birbirleriyle değiştirilebilir hikâyelerdi, gerçi Barney'inkiler her zaman en iyileriydi. Özellikle de anne ve babasını yalancıktan sözleriyle masumiyetine inandırdığı için.

"İşte böyle" diye anlattı Barney bize, bir başka yarıyıl için yeniden bir araya toplanmış, Evdeki Hayat'a ilişkin kasvet dolu masallarımızı birbirimize karşılıklı aktarırken. "Üç hafta kadar dönmüştüm, sabahın saat onu ve hâlâ yataktayım. Kalkmamı gerektirecek hiçbir şey yok, tamam mı? Derken yatak odası kapımın açıldığını işitiyorum, annemle babam içeri damlıyorlar. Yatağımın kenarında oturuyorlar ve anneciğim bana saatin kaç olduğunu sormaya başlıyor."

"Kapıyı çalmayı niye öğrenemiyorlar?" diye sordu Sam. "Pekâlâ otuz birin ortasında olabilirdin."

"Bu yüzden, benim tahminime göre muhtemelen sabah olduğunu söyledim tabiatıyla. Ve derken o gün ne yapmayı planladığımı sordular ve ben de bunu, ancak kahvaltıdan sonra düşüneceğimi söyledim. Babam şu kuru öksürüklerinden birine kapıldı – bu her zaman onun köpürmeye baş-

ladığının işaretidir. Derken annem biraz cep harçlığı çıkarmak için tatil sırasında bir iş bulabileceğimi önerdi. Bu yüzden itiraf ediyorum sağda solda geçici bir iş başvurusunda bulunmak aklımdan tam olarak geçmemişti."

"Harikasın, Barney" diyerek koro halinde şamata yaptık.

"Derken annem bütün hayatımı böyle aylak aylak geçirmeyi planlayıp planlamadığımı sordu ve biliyor musunuz, tepem de atmaya başlıyordu – ben de bu konularda babam gibiyimdir, yavaş yavaş için için yanarım, ancak o uyarıcı öksürükle falan işim yoktur. Her neyse, birden babam zıvanadan çıktı, ayağa kalktı, perdeleri yırtarcasına açıp bağırmaya başladı:

'Burayı lanet olasıca bir otelmiş gibi görmeni istemiyoruz senin!'"

"A, şu eski hikâye. Hepimiz de bunu dinledik. Peki, sen ne dedin?"

"Dedim ki: 'Eğer burası lanet olasıca bir otel *olsaydı*, lanet olasıca idare sabahın onunda odama dalmaz, yatağımın üzerine oturmaz ve beni taciz etmezdi.'"

"Barney, müthiş birisin sen!"

"Şey, bunun son derece kışkırtıcı olduğunu düşündüm."

"Barney, müthiş birisin sen!"

Macleod ev halkı; Susan, Bay E.P. ve her ikisi de üniversitede okuyan ve kısaca Miss G ve Miss NS olarak bilinen iki kız çocuktan oluşuyordu. Haftada iki kez temizliğe gelen Bayan Dyer adında yaşlı bir kadın vardı; temizlik konusunda gözleri pek iyi görmüyordu ama sebzeleri ve sütleri aşırmakta bir şahininki kadar güçlüydü gözleri. Ama başka kim geliyordu eve? Hiçbir arkadaşın adı geçmiyordu. Macleod her hafta sonunda bir parti golf oynuyordu; Susan tenis kulübüne gidiyordu. Onlara akşam yemeği için katıldığım bütün günlerde başka hiç kimseyle karşılaşmadım.

Susan'a arkadaşlarının kimler olduğunu sordum. Daha önce fark etmediğim öylesine baştan savar bir tonda, "A, kızların arkadaşları var, onları zaman zaman eve getiriyorlar" diye yanıt verdi.

Bu, uygun bir yanıt sayılmazdı. Ne var ki bir hafta kadar sonra Joan'u ziyarete gideceğimizi söyledi bana Susan.

"Arabayı sen kullan" dedi bana Macleod'ların Austin'inin anahtarları vererek. Terfi etmişim gibi geldi bana, çünkü vites değiştirme konusunda kılı kırk yarardım.

Joan beş kilometre kadar uzakta yaşıyordu; uzun yıllar önce Susan'a zaafı olup birdenbire kan kanserinden ölmüş olan Gerald'ın hayattaki kardeşiydi ki kör talih sayılırdı bu. Joan onun ölümüne dek babalarına bakmış ve hiç evlenmemişti; köpekleri seviyor ve öğleden sonraları bir-iki cin deviriyordu.

Arabamızı kayından yapılma bir çitin ardında bulunan, yarı yarıya kereste ve tuğla karışımı, basık bir evin önünde park ettik. Joan kapıyı açtığında ağzında bir sigara vardı, Susan'ı kucakladı ve bana sorgulayıcı bir bakış attı.

"Bu Paul. Bugün şoförlüğümü o yapıyor. Gözlerimi gerçekten de muayene ettirmem lazım, sanırım yeni bir gözlük reçetesi yaptırmanın zamanı geldi. Tenis kulübünde tanıştık."

Joan başıyla onayladı ve "Benim vık-vıkçı köpekleri yukarı odaya kapattım" dedi.

Pastel mavisi pantolon giymiş iri bir kadındı; sık saç bukleleri vardı, kahverengi bir ruj sürmüştü ve yüzü az çok pudralıydı. Bizi oturma odasına götürdü ve önünde bir ayak taburesi bulunan bir koltuğa çöktü. Joan büyük olasılıkla Susan'dan aşağı yukarı beş yaş daha büyüktü ama bana sanki bir kuşak daha eski biri gibi geldi. Koltuğunun bir kolunun üstünde yüzü ters çevrilmiş bir bulmaca kitabı vardı, öteki kolundaysa deri bir kayış içine gizlenmiş ağırlıklarla yerinde tutulan pirinç bir kül tablası duruyordu. Kül tablası bana sanki her an dökülecekmiş gibi dolu gözüktü. Joan tam yerine oturmuştu ki yeniden kalktı.

"Küçük bir tane atsak bana eşlik eder miydin?"

"Benim için çok erken, şekerim."

"Araba kullanıyor değilsin ki" diye yanıt verdi Joan homurdanırcasına. Derken bana bakarak: "Bir şeyler içer miydiniz, genç beyefendi?"

"Hayır, teşekkür ederim."

"O zaman, nasıl istiyorsanız öyle yapın. Hiç olmazsa benimle birlikte bir sigara tüttürürsünüz."

Susan beni şaşırtarak bir sigara alıp yaktı. Bana hiyerarşisi uzun zaman önce kurulmuş bir dostluk gibi geldi bu; Joan kıdemli partnerdi, Susan ise ona boyun eğen değil ama her halükârda onun sözünü dinleyen partner. Joan'un açılış monoloğu Susan'ı son görüşünden beri hayatındaki olayların hikâyesinden ibaretti; bu da büyük ölçüde sonunda zaferle aşılan küçük sıkıntıların bir kataloğu, köpek ve briç bahsi ve bir de yakınlarda bir gazete manşetinde görmüş olduğu en sevdiği cini Köy'de almış olduğundan çok daha az fiyata alabileceği on altı kilometre uzaktaki bir yerin sözünün edildiği haberdi.

Canım fena halde sıkılmış olarak, Susan'ın zevk alıyor gözüktüğü sigarayı yarı yarıya onaylamayarak ağzımdan aşağıdaki sözcüklerin çıktığını fark ettim:

"Benzin tüketimi meselesini hallettiniz mi?"

Sanki benim ağzımdan annem konuşmuş gibiydi.

Joan bana onaya varan bir ilgiyle baktı. "Peki, nasıl yapılır ki bu?"

"Şey, arabanızda yüz kilometrede ne kadar galon yaktığınızı biliyor musunuz?"

"Elbette biliyorum" diye yanıt verdi Joan, sanki bilmemek olmayacak bir iş ve savurganlıkmışçasına. "Buralarda ortalama olarak yirmi sekiz, daha uzun mesafede otuzun üstünde."

"Peki, benzine ne kadar ödüyorsunuz?"

"Şey, bu besbelli ki onu nereden aldığıma bağlı, öyle değil mi?"

"Aynen!" diye haykırdım, sanki bu açıklama meseleyi daha da ilginç kılmış gibi. "Bir başka değişken daha. Acaba yakınlarınızda bir cep hesap makinesi var mıydı?"

"Tornavida olur mu?" dedi Joan gülerek.

"Hiç olmazsa kâğıt kalem."

Gidip getirdi ve kanepenin üzerinde her tarafı sigara kokarak benim yanıma oturdu. "Bunu çalışırken görmek istiyorum."

"Peki, bunun ne kadarının başka yerde tüketim için olduğunu söyleyebilirsiniz ve ayrıca kaç tane benzin istasyonundan söz ediyoruz?" diye başladım söze. "Bütün ayrıntıları bilmem gerekiyor."

"İnsan bir an sizin lanet olası Gelirler Genel Müdürlüğü'nden geldiğinizi sanır" dedi Joan gülüp omzuma şöyle bir şaplak atarak.

Böylelikle görünüşte doğru sahte bir iktisatçılık hüneri sergileyerek fiyatları, kullanım yerlerini ve uzaklıkları not ettim ve ona en iyi iki seçenek sundum.

"Elbette" dedim parlak bir cin fikirlilikle. "Köy'e arabayla gitmek yerine yürüseniz çok daha avantajlı olurdu."

Joan şakacıktan çığlık attı. "Ama yürümek benim için kötü!" Derken hesap cetvelimi aldı, koltuğuna döndü, bir başka sigara yaktı ve Susan'a "Görüyorum ki elinin altında çok yararlı genç bir adam var" dedi.

Arabamıza binmiş dönerken, Susan, "Casey Paul, senin bu kadar kötü olabileceğini bilmiyordum. Sonunda onu kendine tamamen boyun eğdirdin" dedi.

"Zenginlerin para tasarruf etmesini sağlamak için her şeyi yaparım" diye yanıt verdim, dikkatli bir şekilde vites değiştirerek. "Erkeğinim senin ben."

"Garip gözükse de erkeğim*sin*" diye beni onayladı, ben direksiyon başındayken yassıltılmış elini sol uyluğumun altına kaydırarak.

"Şeyi soracaktım, gözlerine ne oldu senin?"

"Gözlerim mi? Bildiğim kadarıyla hiçbir şey yok."

"Peki, o zaman ne diye onları muayene ettirmekten söz ettin?"

"A öyle mi yaptım? Şey, senin açığını kapatmak için bir laf etmem gerekiyordu."

Evet, bunu anlayabiliyordum. Böylelikle "beni arabasına alan genç adam", "tenis partnerim" ve daha sonra da "Martha'nın bir arkadaşı", hatta –gerçeğe çok aykırı olarak– "Gordon'un bir çeşit koruduğu kişi" oldum.

İlk kez ne zaman öpüştük, anımsamıyorum. Tuhaf değil mi? 6-2'lik; 7-5'lik; 2-6'lık setleri anımsayabiliyorum. Yaşlı sürücünün kulaklarını iğrenç ayrıntılarıyla anımsayabiliyorum. Ama ilk kez ne zaman ve nerede öpüştüğümüzü ya da ilk hareketi kimin yaptığını ya da bunun aynı zamanda ikimiz tarafından yapılıp yapılmadığını anımsayamıyorum. Ve belki de bunun bir hareketten çok bir sürükleniş olup olmadığını. Arabada mıydı yoksa onun evinde miydi, sabah mıydı, öğle miydi, yoksa gece miydi? Peki, hava nasıldı? Eh, benden *bunu* anımsamamı beklemezsiniz kesinlikle.

Size bütün söyleyebileceğim –şeylerin modern hızına göre– ilk öpüşmemizden önce uzun bir zamanın geçtiğidir ve ondan sonra, ilk kez yatışımızdan önce de uzun bir zamanın geçtiği. Ve öpüşmeyle yatma arasında gebeliği önleyici bir aparat satın almak için onu arabayla Londra'ya götürdüm. Onun için, benim değil. Wigmore Sokağı'ndaki John Bell & Croyden'a gittik; o dükkâna girerken ben arabamı köşeye park ettim. İçinde bir diyaframla gebeliği önleyici kremin bulunduğu kahverengi, üzerinde herhangi bir alametifarika olmayan bir torbayla geri döndü.

"Acaba bir kullanma kılavuzu kitapçığı var mıdır?" diyor alçak sesle. "Bütün bu işlerde biraz pratiğimi yitirdim."

Bulunduğum ruh hali içinde –bir çeşit kasvetli heyecan– seksi mi kastediyor yoksa diyaframı takmayı mı, bir an için emin değilim.

"Ben sana yardımcı olurum" diyorum, bunun her iki yorumu da içerdiğini düşünerek.

"Paul" diyor, "bir erkeğin görmemesinin daha iyi olacağı bazı şeyler vardır. Ya da düşünmemesinin."

"Pekâlâ." Bu kesinlikle ikinci seçenek anlamına geliyor.

"Onu nerede saklayacaksın?" diye soruyorum, ortaya çıkmasının sonuçlarını hayal ederek.

"Aa, bir yerde, bir yerde saklarım" diye yanıtlıyor. O zaman bu benim sorunum değil.

"Benden çok şey bekleme, Casey" diye çabuk çabuk sürdürüyor sözünü. "Casey. Yani K.C. King's Cross. Huysuzun

teki olmayacaksın, değil mi? Sürekli başımın etini yemeyeceksin değil mi?"

Eğilip onu, Wimpole Sokağı'nda bize ilgi gösteren ne kadar çok kişi varsa onların önünde öpüyorum.

O ve kocasının ayrı yatakları, aslında ayrı odaları olduğunu ve evliliklerinin neredeyse yirmi yıldır cinsel ilişkiden yoksun –ya da daha doğrusu, seksten arınmış– olduğunu çoktan biliyorum; ancak onu, bunun sebepleri ya da ayrıntıları konusunda sıkıştırmış değilim. Bir yandan, neredeyse herkesin seks hayatını geçmiş, şimdi ve gelecek demeden derinden derine merak ediyorum; öte yandansa, onunla birlikte olduğumda kafamdaki başka imajların yaratacağı zihin çelinmesinden hoşlanmıyorum.

Gebelik önleyici aparatlara ihtiyaç duymasına, kırk sekiz yaşında hâlâ âdet görüyor olmasına ve Korkulan Kırmızı Urbalı Süvariler diye tabir ettiği şeyin henüz gelmemesine şaşırdım. Gelmemeleri beni enikonu gururlandırıyor. Bunun gebe kalma olasılığıyla hiç ilgisi yok – hiçbir şey düşüncelerim ya da arzularımdan bu denli uzak olamaz; daha çok kadınlığının bir onayı gibi görünüyor bu. Neredeyse kızlığının diyecektim ve belki de daha çok bunu demek istiyorum. Evet, daha yaşlı; evet, dünya işlerini daha çok biliyor. Ama şey açısından –buna ne ad vereceğim? Belki de ruhunun yaşı– o kadar da uzak düşmüş değiliz.

"Sigara içtiğini bilmiyordum" diyorum.

"A, ara sıra bir tane sadece. Joan'a eşlik etmek için. İstersen bahçeye çıkayım. Hiçbir şekilde onaylamıyor musun sigara içmeyi?"

"Hayır, sadece şaşırdım. Onaylamıyor değilim. Düşünüyorum da-"

"Aptalca bir şey. Evet aptalca. Bıkıp usandığımda kocamınkilerden bir tane alıyorum sadece. Onun sigara içiş şekline dikkat ettin mi? Sigarayı yakıyor ve dumanı sanki hayatı ona bağlıymış gibi üflüyor, sonra da, yarısına geldi-

ğinde, izmariti tiksintiyle basıp söndürüyor. Ve o tiksinti bir sonrakini yakana dek sürüyor. Aşağı yukarı beş dakika sonraya kadar."

"Evet, dikkatimi çekti, ama bunlara boş veriyorum."

"Ancak daha da rahatsız edici olanı onun içki içişi."

"Ama sen içmiyorsun, değil mi?"

"İçkiden nefret ediyorum. Sadece Noel'de bir kadeh tatlı şarap, oyunbozanlık suçlamasına uğramamak için. Ama içki insanları değiştiriyor. Ve iyi yönde de değiştirmiyor."

Aynı görüşteyim. Alkole hiç ilgim yok ya da içip "neşelenen", "çakırkeyif" veya "zom" olan insanlara yahut onları kendileri konusunda daha iyi hissettiren bütün şu diğer sözcüklere ve ifadelere.

Bay E.P. içmenin erdemleri konusunda hiç de örnek gösterilecek biri değildi. Akşam yemeğinin hazırlanmasını beklerken, sofrada Susan'ın "onun okkalı sürahileri" olarak tabir ettiği şeylerle çevrili olarak oturur ve onların içindeki içkileri kallavi bir bira bardağına titreyişi gitgide artan bir elle boca ederdi. Önünde, içi taze soğanlarla dolu, koskoca bir başka bira bardağı bulunur ve bu soğanları hapır-hupur yerdi. Derken, bir süre sonra hafifçe geğirir ve ağzını sözde kibar bir tarzda eliyle örterdi. Sonuç olarak, taze soğandan bütün hayatım boyunca nefret ettim. Ve biraya da hiçbir zaman iyi gözle bakmadım.

"Biliyor musun, geçen gün onun gözlerini yıllardır görmediğimi düşünüyordum. Gerçekten görmedim. Yıllar yıllar boyunca görmedim. Garip değil mi bu? Gözleri hep gözlüğünün ardında saklı. Ve elbette onu gece çıkardığında da ben hiçbir zaman orada olmuyorum. Onları özellikle görmek istediğimden değil. Yeterince gördüm onları. Çoğu kadın için aynı şey geçerlidir sanırım."

Bana kendinden bu şekilde söz ediyor, bir yanıt gerektirmeyen dolambaçlı gözlemlerle. Bazen, biri diğerine götürüyor; bazen sanki bana hayat konusunda ipucu veriyormuşçasına tek bir cümle çıkıyor ağzından.

"Anlaman gereken şey, Paul, bizim tükenmiş bir kuşak olduğumuz."

Gülüyorum. Anne ve babamın kuşağı bana hiç de tükenmiş görünmüyor: hâlâ bütün güce, paraya ve kendilerine güvene sahipler. Keşke tükenmiş *olsalar*. Öyle olacak yerde, benim büyümeme önemli bir engel oluşturur gözüküyorlar. Hastanelerde kullanılan şu terim neydi? Evet, yatak işgalcileri. Onlar manevi yatak işgalcileriydi.

Susan'dan açıklamasını istiyorum.

"Savaş yaşadık" diyor. "Bizden çok şey alıp götürdü o. Artık hiçbir şey için çok iyi değiliz. Şimdi senin kuşağının sorumluluk alma zamanı. Siyasetçilerimize bir bak."

"Siyasete girmemi öneriyor falan değilsin, değil mi?" İnanmaya istekli biri değilim. Bana hepsi de değerleri kendilerinden menkul yalaka pis herifler gibi gelen siyasetçileri hor görüyorum. Elbette şimdiye dek bir siyasetçiyle falan tanışmış da değilim.

"Tam da senin gibi insanlar siyasete girmedikleri için bir karmaşa içindeyiz" diyerek ısrar ediyor Susan.

Bir kez daha afallayıp kalıyorum. "Benim gibi insanların" ne olabileceklerinden bile emin değilim. Okuldaki ve üniversitedeki arkadaşlarım için siyasetçilerin bitip tükenmeden tartıştıkları bütün meselelerle *ilgilenmemek* bir onur nişanesi gibi gözüküyordu. Sonra da onların büyük kaygıları –Sovyet tehdidi, İmparatorluğun Sonu, vergi oranları, ölümden sonra mülkiyetten alınan vergiler, konut krizi, sendika gücü– aile ocağında bitip tükenmeden gündeme getirilirdi.

Annem ve babam televizyon sit-com'larından hoşlanıyor ama hiciv onları rahatsız ediyordu. Köy'de *Private Eye*'ı* satın alamazdınız, ama ben onu üniversiteden getirir ve kışkırtıcı bir şekilde evde bırakırdım. Kapağına gevşek bir şekilde 33'lük bir disk iliştirilmiş bir sayısını anımsıyorum. Plağın kılıfını çekip çıkarınca pantolonuyla külotu ayak bileklerinde, bir klozetin üzerine oturmuş bir adamın fotoğrafı ortaya çıkıyordu, adamı bir tek gömleğinin belden aşağı kısmı edep dairesi içinde tutuyordu. Adı sanı bilinme-

* Britanya'da çok popüler bir mizah dergisi. (ç.n.)

yen bu adamın boynuna Başbakan Sir Alec Douglas Home'un başı montajlanmıştı ve ağzından, üzerinde "O plağı hemen yeniden koy!" yazan bir balon kabarcığı çıkıyordu. Bunu son derece komik buldum ve anneme gösterdim; annem aptalca ve çocukça deyip geçti. Sonra da onu Susan'a gösterdim, Susan kahkahadan yerlere yıkıldı. Böylelikle her şey, bir kerede kararlaştırılmış oldu: ben, annem, Susan ve siyaset.

Hayata gülüyor Susan, özünün bir parçası bu. Ve onun tükenmiş kuşağında başka hiç kimse aynısını yapmıyor. Benim güldüğüm şeye gülüyor. Kafama bir tenis topu fırlatmaya; anne ve babamla bir içki içme fikrine de gülüyor; Austin'in vitesini sertçe geçirdiğinde güldüğü gibi kocasına gülüyor. Doğal olarak, çok şey görüp geçirdiği ve onu anladığı için hayata güldüğünü varsayıyorum. "Aklıma gelmişken" diyorum, "What's 'whatski'?"

"'What's whatski' derken ne demek istiyorsun?"

"Demek istiyorum ki 'Whatski' nedir?"

"A, 'Whatski's whatski' mi demek istiyorsun?"

"Eğer söyleme lütfunda bulunursan."

"Rus casusların birbirlerine söyledikleri şey, budala" diye yanıt veriyor.

İlk kez birlikte olduğumuzda –cinsel olarak demek istiyorum– her birimiz de gerekli yalanları söyledik, sonra da arabayla dosdoğru Hampshire'ın orta taraflarına gidip bir otelde iki oda bulduk.

İkimiz de orada ayakta durmuş, parlak morumsu kızıl renkte kalın pamuklu kumaştan yatak örtüsünün motiflerine bakarken,

"Hangi tarafı tercih edersin? Forehand mi yoksa backhand mi?" diyor.

Daha önce hiç çift kişilik bir yatakta yatmadım. Daha önce birisiyle tüm bir geceyi hiç birlikte geçirmedim. Yatak koskoca, aydınlatmaysa ölgün gözüküyor ve banyodan bir dezenfektan kokusu geliyor.

"Seni seviyorum" diyorum ona.

"Bir kıza söylenecek müthiş bir şey bu" diye yanıtlıyor ve kolumu tutuyor. "Birbirimizi sevmeden önce bir yemek yesek iyi ederiz."

Şimdiden ereksiyon oluyorum ve bunda genelleştirilmiş hiçbir yan yok. Çok, çok özel bir şey.

Onda bir sıkılganlık var. Önümde hiçbir zaman soyunmuyor; ben odaya girdiğimde o hep geceliği üstünde yatakta oluyor. Ve ışık da sönük oluyor. Bütün bunlar hiç umurumda değil. Zaten karanlıkta görebileceğimi hissediyorum.

Kitaplarda okuduğunuz şu ifadeyle, "Bana aşk sanatını da öğretmiyor". Dediğim gibi, her ikimiz de deneyimsiziz. O, evlilik gecesi "erkeğin ne yapacağını bileceğinin" varsayıldığı bir kuşaktan geliyor – ne denli sefilce bir şey olursa olsun erkeğin daha önceden edinebileceği herhangi bir cinsel deneyimi meşru göstermek için sığınılan toplumsal bir özür. Zaman zaman imalarda bulunsa da onun durumunun ayrıntılarına girmek istemiyorum.

Bir öğle sonrası, evinde yataktayız ve "Birisi" eve gelmeden gitmemin iyi olacağını öneriyorum.

'Elbette" diye yanıt veriyor düşüncelere dalarak. "Biliyor musun, okuldayken hep filin ön yarısını yeğliyordu o, bilmem ne demek istediğimi anlıyor musun. Ve belki okuldan sonra da. Kim bilir? Herkesin bir sırrı vardır, öyle değil mi?"

"Seninki ne?"

"Benimki mi? A, bana frijit olduğumu söylerdi. O zamanlar değil. Ama daha sonra, o işi yapmayı bıraktıktan sonra. Herhangi bir konuda herhangi bir şey yapmak için çok geç olduğunda."

"Uzaktan yakından frijit olduğunu düşünmüyorum senin" diyorum, bir duygu incinmişliği ve sahip olma tutkusu karışımıyla. "Senin... çok sıcakkanlı biri olduğunu düşünüyorum."

Yanıt olarak göğsüme hafifçe vuruyor. Kadın orgazmı konusunda çok az şey biliyorum ve insan yeterince uzun süre aynı şeyi yapmayı becerirse kadında her nasılsa orgaz-

mın bir noktada otomatik olarak tetikleneceğini düşünüyorum. Belki de ses duvarını aşmak gibi. Tartışmayı daha öte bir noktaya götüremediğimden giyinmeye başlıyorum. Daha sonra şöyle düşünüyorum: sıcakkanlı, sevecen, beni seviyor, beni yatakta yüreklendiriyor, orada uzun süre kalıyoruz, onun frijit olduğunu *düşünmüyorum*, sorun nedir?

Her şeyden konuşuyoruz: dünyanın durumundan (iyi değil), evliliğinin durumundan (iyi değil), Köy'ün genel karakteri ve ahlaksal standartlarından (iyi değil) ve hatta Ölüm'den (iyi değil).

"Garip değil mi?" diyerek düşüncelere dalıyor. "Annem ben on yaşımdayken kanserden öldü ve onu sadece ayak tırnaklarımı kestiğimde düşünüyorum."

"Peki kendini?"

"Ne dedin?"

"Kendini-ölmeyi."

"Aa." Bir an suskunlaşıyor. "Hayır, ölmekten korkmuyorum. Hayıflanacağım tek şey daha sonra olup bitecekleri kaçırmak olurdu."

Onu yanlış anlıyorum. "Ölümden sonra yaşam mı demek istiyorsun?"

"Yok, *ona* inanmıyorum" diyor kararlı bir tonda. "Her şey çok fazla sıkıntı yaratırdı. Yaşamlarını birbirlerinden uzak durmakla geçirmiş bütün şu insanlar, birdenbire hepsi de bir araya geliveriyor, tıpkı korkunç bir briç partisi gibi."

"Briç oynadığını bilmiyordum."

"Oynamam. Mesele bu değil, Paul. Ve sonra, sana kötü şeyler yapmış olan bütün şu insanlar. Onları yeniden görmek."

Biraz duraklıyorum; o bunu dolduruyor. "Bir dayım vardı. Humph Dayı. Humphrey'nin* kısaltılmışı. Gidip onunla ve Florence Teyze'yle birlikte kalırdım. Annemin ölümünden sonra, demek on bir, on iki yaşlarında olmalıyım. Teyzem beni yatırır, yorganları üzerime çeker, beni öper ve ışığı söndürürdü. Ve tam uykuya dalmak üzereyken, yatağın

* İngilizcede, "humph" sözcüğünün sesletimi, kuşku ve hoşnutsuzluk ifade eden bir anlama gönderme yapar. (ç.n.)

kenarında birden bir ağırlık olur ve Humph Dayı belirirdi, her yanı pis pis brendi ve puro kokar ve benden bir iyi geceler öpücüğü almak istediğini söylerdi. Derken bir keresinde, 'Bir parti öpücüğü ne demektir bilir misin?' dedi ve daha ben ona yanıt bile veremeden dilini ağzımın içine sokup onu sanki canlı bir balık gibi diplere daldırdı. Keşke ısırıp koparmış olsaydım o dili. Aşağı yukarı on altı yaşıma kadar bunu her yaz yaptı. Biliyorum, bazıları için olduğu kadar kötü değildi ama belki de beni frijit yapan buydu."

"Frijit *değilsin*" diye ısrar ediyorum. "Ve birazcık talihle aşağılık herif çok sıcak bir yerde olacak. Eğer adalet varsa."

"Adalet yok" diye yanıtlıyor. "Burada ya da başka bir yerde, adalet yok. Ve ölümden sonra yaşam Humph Dayı'nın kozsuz el açıklayıp her eli kazandığı ve ödül olarak da bir parti öpücüğü isteyeceği koskoca bir briç partisi olurdu."

"Bu konuda uzman olduğuna eminim" diyorum takılırcasına.

"Ama mesele şu ki Casey Paul, eğer o adam bir şekilde hâlâ hayattaysa bu korkunç, tamamen korkunç olurdu. Ve düşmanın için arzu etmeyeceğin şeyi kendin için hiç isteyemezsin."

Bilmiyorum bu alışkanlık ne zaman oluştu –eminim, erken bir vakitte– ama onun el bileklerini tutuyordum. Belki de onları orta ve başparmaklarımla sarıp saramayacağımı görme oyunuyla başlamıştı. Ne var ki çok geçmeden yaptığım bir şeye dönüştü. Parmaklarını nazik yumruklar haline getirerek kollarını bana uzatıyor ve "Bileklerimi tut Paul" diyor. Her ikisini de parmaklarımın arasına alıp sıkabildiğim kadar sertçe sıkıyorum. Duygu alışverişimiz sözcük gerektirmiyordu. Onu sakinleştirmek, benden ona bir şeyler geçirmek için yapılan bir jestti bu. Gücün bir bedenden ötekine zerk edilmesi, aktarılması. Ve aşkın.

Aşkımıza karşı takındığım tavır kendine özgü bir şekilde dürüstlük taşıyordu – gerçi bu kendine özgü dürüstlüğün bütün ilk aşkların karakteristiği olduğunu sanıyorum. Sadece şunu düşünüyordum: Aramızdaki aşkın kesinliği su gö-

türmez bir gerçek, şimdi hayatın geri kalan kısmının onun çevresinde bir yere yerleşmesi gerekiyor. Ve yerleşeceğinden tamamen emindim. Okuldaki bazı kitaplardan Tutku'nun Engeller üzerinde yeşerdiğini okuduğumu anımsıyorum; ama şimdi, sadece daha önce okuduğum bir şeyi deneyimlediğime göre tutkuya çıkarılan engel fikri ne zorunlu ne de arzu edilir bir şey gibi görünüyordu. Gelgelelim, duygusal olarak çok genç ve belki de başkalarının apaçık görecekleri engelleri görme konusunda kördüm sadece.

Ya da belki, hiç de önceki okumalarımın yolundan gitmedim. Belki de o anki düşüncem daha çok şöyleydi: İşte ikimiz şimdi buradayız ve ulaşmamız gereken yer de orası; başka hiçbir şeyin önemi yok. Ve sonunda düşlemiş olduğum noktaya yakın bir yere ulaşmış olsak da, bunun bedelini hiç düşünmemiştim.

Havayı anımsayamadığımı söyledim. Giymiş olduğum giysiler ve yemiş olduğum yiyecekler gibi başka konular da var. Giysiler o zamanlar önemsiz zorunluluklardı ve yiyecekler de sadece birer yakıttı. Macleod'ların yolcu koltuğu bagaj haline getirilmiş Austin marka arabalarının rengi gibi, benden anımsamam beklendiği halde anımsayamadığım şeyler de var. Sanırım iki renkli bir arabaydı. Ama gri ve yeşil miydi, yoksa mavi ve krem miydi, bilemiyorum. Deri koltukları üzerinde çok değerli saatler geçirmiş olmama karşın size renklerini söyleyemem. Ön paneli cevizden mi yapılmıştı? Kimin umurunda? Belleğim buna kesinlikle aldırış etmiyor ve burada benim kılavuzum bellek.

Bunların dışında, size anlatma zahmetine katlanamayacağım şeyler var. Üniversitede ne öğrenimi gördüğüm, odamın nasıl bir yer olduğu, Eric'in Barney'den ve Ian'ın Sam'den ne gibi farklılıklar gösterdiği ve hangisinin kızıl saçlı olduğu gibisinden şeyler. Ancak Eric benim en yakın arkadaşımdı ve uzun yıllar boyunca öyle kaldı. Aramızda en kibarı, en düşüncelisi, başkalarına en çok güven duyanıydı. Ve –belki de bu özellikleri yüzünden– kızlarla ve daha sonraları kadınlarla başı en çok belaya giren de oydu. Yumuşaklığında,

bağışlayıcılığa olan eğiliminde başkalarında neredeyse kötü davranış kışkırtıcılığına yol açan bir şeyler mi vardı? Keşke bunun cevabını bilmiş olsam, özellikle de onu kötü bir şekilde hayal kırıklığına uğrattığım zamandan ötürü. Yardımıma ihtiyaç duyduğu bir zamanda onu terk ettim; ya da şöyle ifade etmemi isterseniz, ona ihanet ettim. Ama bunu size daha sonra anlatırım.

Ve bir şey daha. Size Köy'ün bir emlakçı gibi taslağını yaptığımda, onun bazı yönleri kesinlikle doğru olmayabilir. Sözgelimi şu zebra çizgili trafik geçidindeki üzerlerine turuncu renkli toplar yerleştirilmiş şeritli direkler. Bunları uydurmuş olabilirim, çünkü günümüzde düzenli bir şekilde yanıp sönen turuncu bir lamba olmaksızın pek nadiren zebra çizgili bir trafik geçidi görüyorsunuz. Ama o zamanlar, Surrey'de, üzerinde az trafik olan bir yolda... bundan bayağı kuşkum var. Sanırım merkez kütüphanede eski kartpostallara bakarak bir gerçek-yaşam araştırması yapabilir, elimdeki o zamandan kalma çok az sayıdaki fotoğrafı bulup ortaya çıkarabilir ve hikâyemi bunlara uygun olarak yeniden düzenleyebilirdim. Ancak ben geçmişi anımsıyorum, yeniden kurmuyorum. Bu yüzden pek fazla sahne düzenlemesi olmayacak. Daha fazlasını tercih edebilirsiniz. Daha fazlasına alışık olabilirsiniz. Ama bu konuda yapabileceğim hiçbir şey yok. Size bir hikâye uydurmaya çalışmıyorum; size gerçeği anlatmaya çalışıyorum.

Susan'ın tenis oyunculuğu aklıma geliyor. Benimki –daha önce de belirtmiş olabileceğim gibi– büyük ölçüde kendi kendine öğrenilmiş bir şeydi; bilek becerisine, kötü hazırlanmış beden pozisyonlarına ve bazen rakip kadar beni de fazlasıyla şaşırtan kasti, son anda yapılan vuruş değişikliklerine dayanıyordu. Onunla birlikte oynarken, bu yapısal tembellik zafer için duyduğum yoğun arzumu çoğu kez tehlikeye atıyordu. Onun oyunculuğunun ardında bir okul bilgisi vardı: Doğru pozisyon alıyor, yere doğru darbelerinde bütün gücüyle vuruyor, ağa sadece koşullar son derece uygun olduğunda yaklaşıyor, çorapları aşağı inmiş koşuyor

ve kazansa da kaybetse de gülüyordu. Bu, ona ilişkin ilk izlenimimdi ve onun tenis oyunculuğundan doğal olarak onun karakterini çıkarsıyordum. Hayatta da sakin, düzenli, güvenilir, topa esaslı bir şekilde vuran biri olacağını varsayıyordum – ağdaki kaygılı ve itkileriyle hareket eden partneri için mümkün en iyi kort arkası desteği.

Kulübün yaz turnuvasında karışık çiftlere katıldık. Altmışlarına merdiven dayamış eski tüfek bir çifte karşı ilk raunt maçımızı izleyen aşağı yukarı üç kişi vardı; şaşırarak, izleyenlerden birinin Joan olduğunu gördüm. Pozisyonumuzu değiştirdiğimizde o benim görüş açımdan çıktığında bile onun sigara tiryakisi öksürüğünü işitebiliyordum.

Eski tüfekler, birbirlerinin hamlelerini içgüdüsel olarak sezen, bağırmak şöyle dursun konuşmaya bile hiç gerek duymayan evli bir çift gibi oynayarak canımıza okudular. Susan eskisi gibi sağlam bir üslupla oynadı, oysaki benim oyunum aptalca hatalarla doluydu. Aşırı hırslı müdahaleler yaptım, bırakmam gereken topları aldım ve eski tüfekler seti ve maçı 6-4 skorla kapattıklarında kendimi uyuşuk bir somurtkanlığa kaptırdım.

Sonradan, Joan'la birlikte, üçümüzün arasında iki çay ve bir cinle birlikte oturduk.

"Özür dilerim, seni hayal kırıklığına uğrattım" dedim.

"Sorun yok Paul, gerçekten aldırış etmiyorum."

Onun sakin tutumu kendime kızmamı daha da artırdı.

"Hayır, ama ben ediyorum. Her türlü saçma sapan şeyi deneyip durdum. Oyuna hiç yardımım olmadı. Ve ilk servisimi içeri atamadım."

"Sol omzunu düşürüyorsun" dedi Joan beklenmedik bir şekilde.

"Ama ben servisleri sağ elle atıyorum" diye yanıt verdim hırçın bir tavırla.

"İşte bu yüzden sol omzun yukarıda olması gerekiyor. Dengeyi sağlamak için."

"Senin oynadığını bilmiyordum."

"Oynamak mı? Ne diyorsun! Eskiden bu lanet olasıca şeyin ustasıydım. Ta ki dizlerim pes edene dek. Senin birkaç

derse ihtiyacın var, genç Üstat Paul, hepsi bu. Ama ellerin iyi."

"Bak,yüzü kızarıyor!" Susan gereksiz bir şekilde dikkat çekti. "Onu daha önce hiç böyle görmedim."

Daha sonra arabada, "Ee, Joan'un hikâyesi nedir? Gerçekten iyi bir oyuncu muydu?" diyorum.

"A, evet. O ve Gerald, ilçe turnuvaları düzeyinde bir hayli başarılı oldular. Dizleri onu yaya bırakana dek, hayal edebileceğin gibi, güçlü bir tekler oyuncusuydu Joan. Ama çiftlerde daha bile iyiydi. Destekleyecek biri olmak ve onun tarafından desteklenmek."

"Joan'dan hoşlanıyorum" diyorum. "Küfür ediş tarzından hoşlanıyorum."

"Evet, insanların görüp işittikleri, hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları şeyler bunlar. Onun içtiği cinler, sigaralar, briç oyunculuğu, köpekleri. Küfürleri. Joan'u hafifseme."

"Hafifsemiyordum" diye itiraz ediyorum. "Zaten ellerimin iyi olduğunu söyledi."

"Durmadan şakalar yapma, Paul."

"Şey, annemle babamın bana sürekli anımsattığı üzere, sadece on dokuz *yaşındayım* ben."

Susan bir an suskunlaşıyor, sonra bir durma cebi görüp direksiyonu oraya doğru kırıyor ve arabayı durduruyor. Ön camdan ötelere doğru bakıyor.

"Gerald öldüğünde, çok kötü bir darbe yiyen tek kişi ben değildim. Joan karalar bağladı. Küçükken annelerini kaybetmişlerdi ve babalarının şu sigorta şirketinde her gün çalışması gerekiyordu, bu yüzden birbirlerine bağımlı hale geldiler. Ve Gerald öldüğünde... Joan raydan biraz çıktı. Önüne gelenle yatmaya başladı."

"Joan bana tamamen sağlıklı görünüyor."

"O bir maske. Hepimizin maskeleri vardır. Sen de bir gün maske takacaksın, a evet takacaksın. Joan iyi seçimler yapan biri değildi. Ve başlangıçta, gebe kalmadığı ya da bunun gibi şeyler olmadığı sürece pek bir önemi varmış gibi görünmüyordu. Ve gebe de kalmadı. Derken birine... adının önemi yok, abayı fena halde yaktı. Adam evliydi elbette, zengindi

elbette, başka kız arkadaşları vardı elbette. Onu Kensington'da bir daireye yerleştirdi."

"Yüce Tanrım. Joan... bir kapatma mıydı? Bir... metres?"

Bu sözcüklerle ve cinsel işlevlerle sadece kitaplarda karşılaşmıştım.

"Adına ne dersen de. Sözcükler uymuyor. Pek ender olarak uyuyor. Sen kendine ne diyorsun? Bana ne diyorsun?" Yanıt vermiyorum. "Ve Joan ihtiyar orospu çocuğuna fena halde saplanıp kalmıştı. Onun ziyaretlerini bekliyor, vaatlerine inanıyor, ara sıra hafta sonlarında yurtdışı yolculuklara çıkıyordu. Adam üç yıl boyunca onu öyle oyaladı durdu. Derken sonunda, söz verdiği üzere, karısından boşandı. Ve Joan gemisinin limana vardığını düşündü. Hepimizi haksız çıkarmıştı üstelik, "Gemim limana dönüyor" diye yineleyip duruyordu.

"Ama gemi limana varmamıştı, öyle değil mi?"

"Adam onun yerine bir başka kadınla evlendi. Joan evlilik ilanını gazetede okudu. Adamın ona almış olduğu bütün giysileri dairesinin oturma odasının orta yerine yığdı, üzerlerine benzin döktü, bir kibritle tutuşturdu, odadan dışarı çıktı, sokak kapısını güm diye kapadı, anahtarları mektup kutusunun içine attı, babasına geri döndü. Evin kapı eşiğinde, saçları alevlerden etkilendiği için birazcık yanık yanık kokuyordu, sanırım. Babası hiçbir şey söylemedi, soru da sormadı, onu sadece kucakladı. Ona söylemek bile aylarını aldı. Tek talihli yan –tabii talih varsa– bütün apartman dairesini tutuşturmamış olmasıydı. Sadece değerli bir halıda bir delik açılmıştı. İnsan hayatına kastetmekten kendini hapishanede bulabilirdi.

"Bundan sonra, babasına sadık bir şekilde baktı. Köpeklere merak sardı. Onları yetiştirmeyi denedi. Zamanı nasıl geçireceğini öğrendi. Hayattaki önemli şeylerden biridir bu. Biz hepimiz güvenli bir yer arıyoruz sadece. Eğer bu yeri bulamazsan, o zaman zamanı geçirmeyi öğrenmek gerekir."

Bunun benim problemim olacağını sanmıyorum. Hayat çok dolu ve her zaman öyle olacak.

"Zavallı Joan" diyorum. "Hiç tahmin etmemiştim."

"Bulmaca çözerken hile yapıyor."

Bana öncüllerden mantıksal olarak çıkan bir sonuç gibi gelmiyor bu gözlem.

"Ne?"

"Bulmaca çözerken hile yapıyor. Kitap bulmacaları çözüyor ya. Bir keresinde bana eğer sıkışırsa, harf sayısı aynı olduğu sürece herhangi boşluğu eski bir sözcükle doldurduğunu söylemişti."

"Ama bu, bulmacanın bütün esprisini ortadan kaldırır... Zaten bütün yanıtlar şu kitapların arkalarında yer alıyor." Ne diyeceğimi bilemiyorum, bu yüzden sadece, "Zavallı Joan" diye yineliyorum.

"Evet ve hayır. Evet ve hayır. Ama şunu hiç unutma, genç Üstat Paul. Herkesin bir aşk hikâyesi vardır. Herkesin. Bu hikâye bir fiyasko olmuş olabilir, sonunda eski ateşini yitirmiş olabilir, hatta hiçbir zaman başlamamış olabilir, tamamen zihinde kalmış olabilir, ama bu onu daha az gerçek kılmaz. Kimi zamanlar, onu daha gerçek kılar. Kim zamanlar, bir çift görürsünüz, birbirleriyle olmanın can sıkıntısından espri güçlerini kaybetmiş görünüyorlardır, onların ortak herhangi bir şeyleri olabileceğini hayal edemezsiniz ya da hâlâ niçin birlikte yaşadıklarını. Ne var ki sadece bir alışkanlık ya da gönül hoşnutluğu yahut geleneksel kurallarla ilgili bir şey değildir bu. Nedeni bir zamanlar onların bir aşk hikâyesi yaşamış olmalarıdır. Herkes yaşar bunu. Biricik hikâyedir bu."

Yanıt vermiyorum. Kendimi kınanmış hissediyorum. Susan tarafından kınanmış değil. Hayat tarafından kınanmış.

O akşam, annemle babama baktım ve birbirlerine söyledikleri her şeye dikkat yönelttim. Onların da kendi aşk hikâyeleri olduğunu hayal etmeye çalıştım. Geçmişte bir zamanlar. Ama bu düşünce beni hiçbir yere götüremedi. Derken her birinin kendi aşk hikâyeleri olduğunu hayal etmeye çalıştım, ama ayrı ayrı, ya evliliklerinden önce ya da belki –daha da heyecan verici bir şekilde– evlilikleri sırasında. Ama bu düşünceyi de sürdüremedim, bu yüzden vaz-

geçtim. Bunu yapmak yerine, Joan gibi, günün birinde benim de kendime ait bir maskem olup olmayacağını, hakkımda her şeyi bilmek isteyenleri savuşturmak için böyle bir maske takıp takmayacağımı merak ederken buldum kendimi. Olmayacağını kim bilebilirdi ki?

Sonra eski konuya dönüp benim var olmamdan önceki şu yıllarda her şeyin annemle babam için nasıl olmuş olabileceğini hayal etmeye çalıştım. Onları birlikte, yan yana, el ele, mutlu, özgüvenli bir şekilde yola çıkıp hoş, yumuşak, otlar bürümüş bir saban izinde gezinti yaparken gözlerimin önüne getiriyorum. Her şey yemyeşil ve manzara alabildiğine ötelere uzanıyor; acele etmek diye bir şey yok gibi. Derken yaşam normal, günlük, tehdit edici olmayan bir şekilde sürüp giderken, saban izi çok yavaş yavaş derinleşiyor ve yeşili kahverengi benekler kaplıyor. Biraz daha ileri bir vakitte –bir on yıl ya da yirmi– toprak her bir yana daha yüksekçe yığılıyor ve tepeden ilerisini göremez oluyorlar. Ve şimdi kaçış mümkün değil, geriye dönmek mümkün değil. Sadece yukarıdaki gökyüzü var ve onları gömmekle tehdit eden ve gitgide daha yükselen kahverengi toprak duvarlar.

Her ne olduysa, bir saban izi sakini olmayacaktım ben. Ya da bir köpek yetiştiricisi.

"Anlaman gereken şey şu" diyor Susan. "Üçümüz vardık. Oğlanlar öğrenim gördü – şöyle oldu. Philip'in gördüğü öğrenim onu ötelere götürdü, ne var ki Alec'e ayrılan para on beşine bastığında tükendi. Benim en yakın olduğum Alec'ti. Alec'e herkes tapıyordu, en iyisiydi o tartışmasız. Doğal olarak, olabildiğince erken orduya katıldı, en iyiler bunu yaparlardı. Hava Kuvvetleri'ne girdi. Sonunda Sunderland'ları uçurur oldu. Uçan gemilerdir onlar. Atlantik'te uzun devriye uçuşlarına çıkarlar, Alman denizaltılarını ararlardı. Bir seferinde on üç saat boyunca. Uçuşlarını sürdürmelerine yardımcı olsun diye onlara hap veriyorlardı. Hayır, bununla hiçbir ilgisi yok.

"İşte böyle, son izninde, beni akşam yemeğine götürdü. Öyle lüks bir yere falan değil, sadece sıradan bir mahalle

restoranına. Ellerimi ellerine alıp bana, "Sue tatlım, çok karmaşık hayvanlar bu Sunderland'lar, sık sık onlara uygun olmadığımı düşünüyorum. Fena halde karmaşık şeyler, bazen orada, suyun üzerindeyken her şey aynı gözüküyor, saatlerce nerede olduğuna ilişkin bir fikrin olmuyor, hatta bazen seyrüsefer elemanının bile olmuyor. İnişlerde ve kalkışlarda hep dua ediyorum. İnanmıyorum ama yine de dua ediyorum. Ve her seferinde önceki uçuşta olduğu gibi çok çok korkuyorum. Doğru, böylelikle bir sırrı açıklamış oluyorum. Şimdiden itibaren ta yukarılarda sıradan bir restoran. Ta yukarılarda.

"Bu onu son görüşüm oldu. Üç hafta sonu adı kayıp listesinde çıktı. Uçağının izini hiçbir zaman bulamadılar. Ve onu her zaman orada, suyun üzerinde korkarken düşünüyorum."

Kolumu omzuna atıyorum. Kaşlarını çatarak, onu gevşetip kurtuluyor.

"Hayır, hepsi bu değil. Etrafta her zaman şu adamlar var gibiydi. Savaş zamanıydı ve hepsinin de dövüşmeye gitmiş olduklarını düşünürdün, ama sana şu kadarını söyleyeyim ki evde onlardan bir hayli vardı. Önemsiz adamlar. İki kez denemiş olmasına karşın tıbbi muayeneden geçemeyen Gerald vardı işte ve sonra, söylemekten hoşlandığı gibi ihtiyata ayrılan Gordon vardı. Gerald tatlı ve hoş görünüşlüydü ve Gordon birazcık huysuzun tekiydi, ama ben zaten sadece Gerald'la dans etmeyi yeğliyordum. Sonra nişanlandık, çünkü şey, savaş zamanıydı, insanlar o zamanlar öyle şeyler yapıyorlardı. Gerald'a âşık olduğumu sanmıyorum ama kibar bir adamdı, burası kesin. Ve sonra Gerald gitti ve kan kanserinden öldü. Sana bunu anlatmıştım. Kör talihti bu. Bu yüzden Gordon'la da evlenebileceğimi düşündüm. Bunun onu daha az huysuz biri yapabileceğini düşündüm. Ve senin de gözlemlediğin gibi işlerin *o* kısmı umduğum gibi çıkmadı."

"Ama..."

"İşte, görüyorsun, tükenmiş bir kuşağız biz. En iyilerin hepsi gitti. Daha önemsizlere kaldık. Savaşta hep böyledir. İşte bu yüzden şimdi her şey sizin kuşağa düşüyor."

Ama... Bir kere ben kendimi bir kuşağın parçası hissetmiyorum ve onun hikâyesinden, tarihçesinden, öntarihçesinden etkilenmiş olmama karşın yine de siyasete girmek istemiyorum.

Çamur yeşili tonda, üzeri açılır bir Morris Minor olan arabamla bir yere gidiyorduk. Susan onun savaştan kalma, mevkii çok düşük Alman personel arabasına benzediğini söylüyordu. Görünürde hiç trafiğin olmadığı uzun bir tepenin dibindeydik. Hiçbir zaman vurdumduymaz bir sürücü olmamışımdır, ancak eğimde biraz hız kazanmak için gaz pedalına sertçe yüklendim. Ve elli metre kadar sonra bir şeylerin hiç de yolunda gitmediğini fark ettim. Şimdi ayağımı pedaldan çekmiş olmama karşın araba gitgide hızlanıyordu. İçgüdüsel olarak frene asıldım. Çok yardımı olmadı. Aynı zamanda iki şeyi birden yapıyordum: Panikliyordum ve açık seçik düşünüyordum. Bu iki durumun uzlaşmaz şeyler olduklarına asla inanmayın. Motor gürlüyor, frenler ötüyor, araba yoldan kaymaya başlıyor ve biz altmış, yetmiş kilometre hızla gidiyorduk. Susan'a ne yapmam gerektiğini sormak aklıma hiç gelmedi. Bunun benim problemim olduğunu, onu benim yoluna koymam gerektiğini düşündüm. Derken aklıma şu geldi: vitesi boşa almak. Böylelikle ayağımı debriyaja bastım ve vitesi boşa aldım. Arabanın kapıldığı histeri azaldı ve yolun kıyısında durduk.

"Bravo, Casey Paul" diyor. Bana her iki adla hitap etmek genelde bir onay işaretiydi.

"Bunu daha önce düşünmem gerekirdi. Aslında, lanet olasıca kontağı kapatmalıydım. Bu, sorunu çözerdi. Ama aklıma gelmedi."

"Sanırım tepenin öte yanında bir garaj var" diyor, sanki böylesi bir olay tümüyle rutin bir şeymişçesine arabadan inerek.

"Korktun mu?"

"Hayır. Artık her ne ise, bu problemi halledeceğini biliyordum. Seninle birlikte her zaman kendimi güvende hissediyorum."

Bunu söylediğini ve kendimi gururlanmış hissettiğimi anımsıyorum Ama aynı zamanda araba hızla kontrolden çıkarken, frenlere direnirken, savrulup yolun kenarına kayarken onun verdiği duyguyu da anımsıyorum.

Size onun dişlerinden söz etmeliyim. Şey, aslında, iki tanesinden. Üst çenedeki orta ön dişlerden. Susan onları "tavşan dişleri" olarak adlandırıyordu çünkü sıkı sıkıya yapılan bir ulusal ortalamadan belki de bir milimetre kadar daha uzundular; ne var ki bu benim için onları daha özel kılıyordu. Orta parmağımla onlara hafifçe vurur, orada olduklarını, tıpkı onun güvende olduğu gibi onların da güvende olduklarını kontrol ederdim. Adeta onun bir envanterini çıkarıyormuşum gibi biraz ritüel bir davranıştı bu.

Köy'deki herkes, her yetişkin –ya da daha doğrusu her orta yaşlı kişi– bulmaca çözüyor gibiydi: annemle babam, onların arkadaşları, Joan, Gordon Macleod. Susan dışında herkes. Ya *The Times*'ın ya da *The Telegraph*'ın bulmacasını çözüyorlardı; gerçi Joan'un bir sonraki gazeteyi beklerken rezervinde şu bulmaca kitapları olurdu. Ben bu geleneksel İngiliz etkinliğine burun kıvırarak bakıyordum. O günlerde herkesin kabul ettiği belli bulmaca çözme gerekçelerinin ardında gizli gerekçeler –tercihen de ikiyüzlülükle ilgili– olup olmadığını keşfetmeye hevesliydim. Belli ki bu görünüşte zararsız hobi gizli ipuçlarını takip edip boş yerlere yanıtları doldurmaktan daha fazla bir şeydi. Çözümlemem şu öğeleri ortaya koyuyordu: 1) evrenin kaosunu küçük, anlaşılır bir siyah-beyaz kareler ızgarasına indirgeme arzusu; 2) hayattaki her şeyin sonunda çözüme kavuşturulabileceği yolundaki inanç; 3) varoluşun temelde oyun özellikli bir etkinlik olduğunun onaylanması; ve; 4) bu etkinliğin doğumdan ölüme yeryüzündeki kısacık geçici konukluğumuzun zemin hazırladığı varoluşsal ıstırabı zihnimizden uzak tutacağına beslenen umut. Bulmaca çözmek bu ıstırabı örtbas ediyormuş gibi görünüyordu!

Bir akşam, Gordon Macleod, bir sigara dumanı perdesinin arkasından gözlerini yukarı kaldırıp şunu sordu:

"Somerset'da kent, yedi harfli. N ile bitiyor."

Soruyu bir süre düşündüm. "Swindon mı?"

Hoşgörüsünü sergilediği bir cık-cık sesi çıkardı. "Swindon Wiltshire'de."

"Gerçekten mi? Şaşırdım. Hiç orada bulundunuz mu?"

"Orada bulunup bulunmamamın elimizin altındaki meseleyle hiç ilgisi yok" diye yanıt verdi. "Gel sayfaya bak. Yardımı dokunabilir."

Gidip onun yanına oturdum. Altı boş kareden oluşan ve sonu N ile biten yukarıdan aşağı bir satır görmemin bana daha fazla yardımı dokunmadı.

"Taunton" dedi, yanıtı yerine doldurarak. Büyük harfleri eksantrik yazış tarzı dikkatimi çekti, her bir harfi yazmadan önce kalemi sayfadan kaldırıyordu. Başka biri olsa N harfini yazmak için kalemi kâğıda iki kere değdirecekken, o üç kere değdiriyordu.

"Somerset kentini alay etmeye devam. İpucu buydu."

İtiraf etmek gerekirse, bunu pek de derinlemesine düşünmedim.

"Taunt on* – alay etmeye devam. Taunt on-TAUNTON. Anladın mı genç dostum?"

"A, *anlıyorum*" dedim başımla onaylayarak. "Akıllıca."

Elbette söylediğimde ciddi değildim. Macleod'un yanıtı kesinlikle bana sormadan önce bulmuş olması gerektiğini de düşünüyordum. Bu yüzden bulmaca çözümlememe –ya da Macleod'un yeğlediği ifadeyle, Puzzle'a– ekstradan bir madde daha ekledim: 3b) bazılarının sana yakıştırdığından daha zeki olduğunun sahte onayı.

"Bayan Macleod bulmaca çözüyor mu?" diye sordum, yanıtını önceden bilerek. Bu oyunda iki kişi oynayabilir, diye düşündüm.

"Puzzle" diye yanıt verdi oyunbaz bir edayla, "gerçekte kadınlara özgü bir alan değildir."

---

* Burada yazar "alay etmek" anlamına gelen "taunt" fiiliyle, yer adı olan Taunton arasında bir cinas yapıyor. (ç.n.)

"Annem ve babam birlikte bulmaca çözer. Joan bulmaca çözer."

Çenesini eğip bana gözlüğünün üzerinden baktı.

"O zaman, belki de puzzle'ın kadınca kadının alanı olmadığını söyleyelim. Buna ne dersin?"

"Bu konuda bir sonuca varmak için yeterince hayat deneyimimin olmadığını söylerdim." Gerçi içten içe "kadınca kadın" ifadesi üzerinde kafa yoruyordum. Bu, karısından çok hoşlanan erkeklerin kullandığı bir övgü sözcüğü müydü, yoksa bir çeşit kılık değiştirmiş hakaret mi?

"Böylece yukarıdan aşağı 12'nin ortasında bir O harfimiz oluyor" diyerek sözünü sürdürdü. Birdenbire bir biz oluvermiştik.

İpucuna şöyle bir göz attım. Çalışan bir hakem ve yaprakla ilgili bir şey.

"TREFOIL"* diye mırıldandı Macleod, R harfini boşluğa başkaları bunu iki kalem hareketiyle yazacakken üç kalem hareketiyle yazarak. "Görüyorsun ya -REF-hakem- TOIL'ın-çalışma sözcüğünün ortasında."

"Bu da akıllıca" diyerek sahte bir coşku gösterdim.

"Standart. Daha önce birkaç kez karşılaşmıştım" diye ekledi bir kendinden memnunluk edasıyla.

2b) Hayatta bir kez bir şeyi çözdün mü, onu yeniden çözebileceğin ve çözümün ikinci kez de tamı tamına aynı şey olacağı ve böylelikle de sana bir olgunluk ve bilgelik doruk noktasına erişmiş olduğun güvencesini sunabileceğine olan inanç.

Fikrimi sormaksızın, puzzle'ın püf noktalarını bana öğretmeye karar verdi Macleod. Anagramlar, onların nasıl görülüp ortaya çıkarılacağı; başka sözcük kombinasyonları içinde gizlenen sözcükler; bulmacaya hazırlayanın kestirme ifadeleri ve en sevdiği hileleri; sık sık karşılaşılan kısaltmalar, satranç notasyonundan alınan harfler ve sözcükler ve bunun gibi şeyler; aşağı doğru bir çözüm oluşturmak üzere bir sözcüğün nasıl yukarı doğru yazılabileceği ya da soldan sağa

* Sırasıyla, "üç yapraklı bitki" anlamındaki "trefoil", hakem sözcüğünü ifade eden "referee" ve "çalışma" anlamındaki "toil" kastediliyor. (ç.n.)

doğru bir ipucu vermek üzere geriye doğru. "'Batıya Koşmak', görüyorsun ya, ipucu bu."

4'e düzeltme. Şöyle başlıyor: "İnsanı olduğu yerde patlatacak kadar sıkıcı bu etkinliğin insanı şey yapacağı umudu..."

Daha sonra, KADINCA KADIN'dan bir anagram yapmayı denedim. Elbette hiçbir yere varamadım. Bütün bulabildiğim ADI KADIN, KADIN KADI ve bunun gibi başka saçmalıklardı.

Bir başka ek: 1a) zihnini aşk meselesinden uzak tutmanın başarılı bir aracı, dünyada önemi olan tek şey.

Yine de Macleod, Players sigaralarını tüttürür ve siyah beyaz karelerini mekanik kalem hareketleriyle doldururken ona eşlik etmeyi sürdürdüm. Bana ipuçlarını açıklamaktan zevk alır görünüyor ve ara sıra ağzımdan çıkan gönülsüz ıslıkları ve homurdanmaları alkış olarak görüyordu.

"Onu bir puzzle-çözücüsü yapacağız" dedi Susan'a bir akşam yemekte.

Kim zamanlar o ve ben, bazı şeyleri birlikte yaptığımız oluyordu. Önemli şeyler değil, uzun bir süre boyunca da değil. Ektiği lahanaların düz çizgiler halinde uzanmasını sağlamak için ip ve küçük sopalarla bir düzenek oluşturmayı tasarlamıştı, bunun için benden bahçede ona yardımcı olmamı istedi. Bir-iki kez radyoda bir kriket maçını dinledik. Bir keresinde beni arabayı "petrol" diye adlandırdığı şeyle doldurmak üzere yanında götürdü. Ona hangi garajın patronluğunu yapmayı planladığını sordum. Hiç de şaşırtıcı olmayacak bir şekilde, bana en yakın olanın, yanıtını verdi. Ona Joan'un içtiği cin konusunda uzaklığa oranla fiyat analizi yapmış olduğumu söyledim ve bulgularımı dile getirdim.

"Nasıl da inanılmaz şekilde sıkıcı" diye bir yorumda bulundu ve sonra da bana gülümsedi.

Gözlerini yakınlarda birden fazla kez görmüş olduğumu kavradım. Oysaki Susan onları yıllardır görmemişti. Belki de abartıyordu. Ya da belki de öncelikle çok yakından bakmamıştı.

ŞİMDİ SADECE MMWAA... hayır, bu da işe yaramazdı.

Şimdilerde sık düşündüğüm bir şey size: Ortaokul, lise ve üniversite öğrenimi gördüm, ancak gerçek terimlerle ifade etmek gerekirse, hiçbir şey bilmiyorum. Susan okula gitmedi bile ama o çok daha fazlasını biliyor. Ben her şeyi kitaplardan öğrendim, o ise hayattan.

Onunla her zaman görüş birliği içinde değilim. Joan'dan bahsederken şöyle dedi: "Hepimiz de sadece güvenli bir yer arıyoruz." Bu sözü daha sonraları düşünüp taşındım. Vardığım sonuç şuydu: Belki de öyledir, ama ben gencim, 'sadece on dokuz yaşındayım' ve tehlikeli bir yer aramak daha çok ilgimi çekiyor.

Susan gibi, ilişkimizi tanımlamak için örtmece ifadeler kullanıyordum. Kuşaklar boyunca bu özel ilişkiye sahipmişiz gibi görünüyoruz. O benim tenis partnerim. Her ikimiz de müzikten hoşlanıyor ve Londra'ya konserlere gidiyoruz. Aynı zamanda sanat sergilerine. A, bilmiyorum işte, bir şekilde anlaşıyoruz. Kimin neye inandığı, kimin neyi bildiği ve gururumun her şeyi gösterişli bir şekilde öne çıkardığı konusunda hiç fikrim yok. Günümüzde, hayatın öteki ucunda, iki insanın bir gönül macerası yaşayıp yaşamadıkları konusunda pratik bir deneyime sahibim: Eğer yaşadıklarını düşünüyorsanız, o zaman kesinlikle yaşıyorlardır. Ama bu on yıllar öncesinde kaldı ve belki de, o zamanlar macera yaşadıklarını düşündüğünüz çiftler aslında yaşamıyorlardı.

Ve sonra kız çocuklar vardı. Hayatımın o döneminde kızlarla pek rahat hareket edemiyordum, üniversitede tanıştıklarımla da, tenis kulübündeki şu Caroline'lerle de. Onların çoğunlukla... bütün şu şey konusunda benim kadar heyecanlı olduklarını anlamıyordum. Oğlanlar kendi ev yapımı saçmalıklarıyla ortaya çıkmakta pek bir mahirlerken kızlar, dünyayı anlama konusunda çoğu kez Anaları'nın Bilgelikleri'ne başvurmakla yetinir gözüküyorlardı. Bir kız –herhangi bir şey konusunda sizden daha fazla bir şey bilmeyen bir kız– şöyle bir şey dediğinde bundaki sahicilikten yoksunluğun kokusunu alabilirdiniz: "Geriye bakan

herkes yirmi-yirmi vizyona sahiptir." Sözcüğü sözcüğüne annemin ağzından çıkmış olabilecek bir satır. Bu zamanlardan kalma bir başka edinilmiş anne bilgeliği de şuydu: "Beklentilerinizi azaltırsanız, hayal kırıklığına da uğramazsınız." İster kırk beş yaşında bir anne, isterse yirmi yaşında bir kız çocuk için olsun, hayata çok kasvetli bir yaklaşım gibi geldi bu bana.

Ama her neyse: Martha ve Clara. Miss G. ve Miss NS. Miss Huysuz ve Miss O Kadar (Huysuz) Olmayan. Martha fiziksel olarak annesi gibiydi, uzun ve hoştu, ne var ki babasının kavgacı mizacından bir şeyler taşıyordu. Clara tombul ve yuvarlaktı ama tamamen daha ılımlıydı. Miss Huysuz beni onaylamıyordu; Miss O Kadar Huysuz Olmayan dost canlısı, hatta ilgiliydi. Miss Huysuz, "Senin kendine ait gidecek bir evin yok mu?" gibisinden şeyler söylüyordu. Miss O Kadar Huysuz Olmayan ne okuduğumu sorardı ve hatta bir keresinde bana yazmış olduğu bir şiiri göstermişti. Ama ben şimdi olduğu gibi o zaman da şiirden pek anlamıyordum, bu yüzden verdiğim yanıt onu büyük olasılıkla hayal kırıklığına uğrattı. Söylediklerimin gerçek değerini bilemem ama başlangıç değerlendirmelerim buydu.

Genelde kızlarla pek rahat hareket edemiyorduysam, annelerine âşık olduklarım şöyle dursun benden birazcık büyük olanlara karşı daha da öyleydim. Benim bu acemiliğim onların kendi evlerindeki hareket tarzlarına, ortada görünmelerine, ortadan kayboluşlarına, konuşmalarına ya da konuşamamalarına yansıyan aldırışsızlığı vurguluyor gibiydi. Buna olan tepkim muhtemelen incelikten biraz yoksundu, ancak onların benimle ilgilenmelerinden daha fazla ilgilenmemeye karar verdim onlarla. Bu da yüzde beşten daha büyük bir ilgi oranına varmıyor gibiydi. Benim açımdan kabul edilebilir bir şeydi bu, çünkü ilgimin yüzde doksan beşinden fazlası Susan'a yönelikti.

Martha beni daha fazla onaylamadığı için belki meydan okuma, belki zıddına gitme güdüsüyle ona şöyle dedim:

"Sanırım açıklayabilirim. Susan benim için bir çeşit anne yerine geçiyor."

Hayır, hiçbir bakımdan iyi bir açıklama değildi. Büyük olasılıkla sahte ve dürüstlükten uzak bir yaltaklanma girişimi gibi gözüküyordu. Martha'nın yanıt vermesi biraz uzadı, konuştuğunda ses tonu keskindi.

"Benim bir anneye ihtiyacım yok, zaten bir annem var."

Yalanımın herhangi bir parçasında ciddi miydim? Ciddi olduğuma inanamıyorum. Garip görünmesine karşın, yaş farkımız üzerinde hiç kafa yormadım. Yaş para kadar konu dışı görünüyordu. Susan, asla annemle babamın kuşağının –"tükenmiş" olsun ya da olmasın– bir üyesi gibi değildi. Benim üzerimde hiçbir zaman bir kıdemlilik taslamıyor, hiçbir zaman, "A, birazcık daha yaşlanınca anlayacaksın" gibisinden sözler söylemiyordu. Olgunluktan uzaklığım konusunda vıdı-vıdı edenler sadece annemle babamdı.

İşte gördün mü, ama elbette ki onun kendi kızına, senin için onun bir anne yerine geçtiğini söylemiş olman tam bir ipucudur, öyle değil mi, diyebilirsiniz. Bu sözün içtenlikten uzak olduğunu ileri sürebilirsiniz. Ama hepimiz de iç korkularımızı yatıştırmak için şakalar yapmıyor muyuz? Neredeyse annemle tamı tamına aynı yaştaydı ve sen onunla yattın? Ee?

E'si şu. Nereye gittiğinizi görüyorum – otobüs numarası 27 olan Delphoi yakınlarındaki bir kavşağa. Bakın, hiçbir noktada, hiçbir düzeyde kendi babamı öldürmeyi ve kendi annemle yatmayı istemedim. Susan'la yatmak istediğim –ve birçok kez yattım– ve uzun yıllar boyunca Gordon Macleod'u öldürmek istediğim doğru, ama bu hikâyenin bir başka bölümü. Çok ince eleyip sık dokumamak gerekirse, sanırım Oidipus miti tam da başlangıç noktasındaki haliyle bir mit: yani bir psikolojiden çok bir melodram. Bütün ömrüm boyunca hiçbir zaman bu mitin geçerli olabileceği bir kimseyle karşılaşmadım ben.

Naif davrandığımı mı düşünüyorsunuz? İnsani güdülenmelerin çarpık şekilde derinlerde gömülü olduğunu ve gizemli etkilerini ona körce boyun eğenlerden gizlediğini belirtmeyi arzu ediyorsunuz, öyle mi? Belki öyledir. Ama öyle olsa bile –özellikle– Oidipus babasını öldürmeyi ve

annesiyle yatmayı *istemedi*, değil mi? A, evet istedi! A, hayır istemedi! Evet, bunu pantomimlere özgü bir görüş alışverişi olarak bırakalım sadece.

Ön-tarihçe önemli olmadığından değil. Aslında, sanırım ön-tarihçe bütün ilişkilerin merkezinde yer alıyor.

Ama ben size daha çok onun kulaklarından söz etmeyi isterdim. Saçlarını tenis kıyafetinin süslü şeritleri ve düğmeleriyle asorti şu yeşil kurdeleyle geriye doğru topladığında kulüpte onları görememiştim. Normalde saçlarını toplamaz, bukleleri kulaklarının üzerine, ta boynunun ortasına kadar bırakırdı. Bu yüzden ancak yatağa girip de vücudunun her bir kuytu köşesini ve girintisini mıncıklayıp iyice kurcalamaya koyulunca, vücudunun incelemediğim bir yanı kalmayınca ve de sonunda, üzerine çökmüş halde, saçlarını geriye doğru atınca kulaklarını keşfetmiş oldum.

Daha önce kulakları, komik çıkıntılar olmaları dışında hiç bu kadar çok düşünmemiştim. İyi kulaklar insanın dikkat etmediği kulaklardı; kötü kulaklarsa yarasa kanatları gibi çıkıntı yapıyor ya da bir boksörün yumruk darbesiyle karnabahar gibi bir şekil alıyor yahut –şu zebra çizgili trafik geçiş noktasındaki sürücününkiler gibi– kaba, kırmızı ve kıllı görünüyordu. Ama onun kulakları, ah, onun kulakları... Ölçülü, neredeyse yokmuş gibi görünen meme kısmından yukarı doğru tatlı bir açıyla yükseliyor, ama sonra tam orta noktada aynı açıyla geriye dönüp kafatasına bitişiyorlardı. İşitme duyusunun pratik kurallarından çok estetik bir ilkeye göre tasarımlanmışlar gibiydi.

Bunu ona belirtecek olduğumda, "Muhtemelen bu yüzden bütün şu *saçma sapan* laflar önlerinden geçip içeri girmiyorlar" diyor.

Ama dahası var. Parmak uçlarımı onların üzerinde gezdirdiğimde, dış kenarlarının narinliğini keşfettim: ince, sıcak, kibar, neredeyse yarı saydam. Kulak kepçesinin dış kenarı için kullanılan sözcüğü biliyor musunuz? Ona heliks deniyor.

Onun kulakları ayırt edici yanının mutlak bir parçasıydı, DNA'sının bir ifadesiydi. Çifte helikslerinin çifte heliksi.

Daha sonraları, şaşırtıcı kulaklarının önünden gelip geçen "saçma sapan" laflarla neyi kastetmiş olabileceğine zihnim yeniden dönünce, şunu düşündüm: frijitlikle suçlanmış olması, işte bu tam bir saçmalık. Ancak bu sözcük dosdoğru kulaklarına girdi, oradan beynine ulaştı ve orada kalıcı olarak yerleşti.

Dediğim gibi, para da yaş gibi ilişkimiz açısından konu dışıydı. Bu yüzden alışverişlerimizin parasını onun vermesinin bir önemi yoktu. Bu gibi durumlarda şu aptalca erkeksi gururu hiç mi hiç taşımıyordum. Hatta belki de para darlığı çekmemin Susan'a duyduğum sevgiyi daha erdemli kıldığını hissediyordum.

Birkaç ay –belki de biraz daha süre– sonra, benim bir kaçıp-gitme fonuna gereksinimim olduğunu bildiriyor.

"Ne için?"

"Kaçıp gitmek için. Herkesin bir kaçıp gitme fonu olmalı." Tıpkı her genç adamın bir üne sahip olması gibi. Bu son fikir ona nereden gelmişti? Bir Nancy Mitford romanından mı?

"Ama ben kaçıp gitmek istemiyorum. Kimden kaçacağım ki? Annemle babamdan mı? Onları zaten az çok terk ettim. Zihinsel olarak. Senden mi? Senden niçin kaçıp gitmek isteyeyim ki? Sonsuza dek hayatımda olmanı istiyorum senin."

"Çok tatlısın, Paul. Ama bu özel bir fon değil, anlıyorsun ya. Genel türden bir fon. Çünkü bir noktada herkes hayatından kaçmak ister. İnsanların ortaklaşa sahip oldukları tek şeydir bu."

Bütün bunlar kafamın alamayacağı kadar benden uzak. Aklıma gelebilecek tek kaçıp gitme şekli ondan değil onunla birlikte kaçıp gitmek.

Birkaç gün sonra, bana 500 sterlinlik bir çek veriyor. Arabam bana 25 sterline mal olmuştu; üniversitede bir ya-

rıyıl boyunca 100 sterlinin altında bir parayla yaşadım. Tutar hem çok büyük hem de aynı zamanda anlamsız görünüyordu. Onun "cömertçe" olduğunu bile düşünmedim. Para konusunda, lehine de aleyhine de hiçbir ilkem yoktu. Ve ilişkimiz açısından tamamen konu dışıydı – bütün bildiğim buydu. Bu yüzden Sussex'e geri döndüğümde, kent merkezinde karşıma çıkan ilk bankada kendime bir tasarruf hesabı açtım. Çeki uzatıp varlığını tamamen unuttum.

Muhtemelen daha önce açıklığa kavuşturmuş olmam gereken bir şey var. Susan'la olan ilişkimi tatlı bir yaz kaçamağı gibi göstermiş olabilirim. Ne de olsa, kalıplaşmış davranış kuralları bunların üzerinde ısrar ediyor. Cinsel ve duygusal bir tanışma evresi, ikramlardan, hazlardan ve şımartmalardan oluşan keyif dolu zamanlar, derken kadın, gönül sızısı ama aynı zamanda bir onur duygusuyla, genç adamı yeniden daha geniş dünyaya ve kendi kuşağının daha genç vücutlarına serbest bırakır. Ama sizlere daha önce bunun böyle olmadığını söyledim.

Saymaya başladığınız ve bitirdiğiniz noktaya bağlı olarak on ya da on iki yıl birlikte olduk – birlikte olduk derken ciddiyim. Ve bu yıllar gazetelerin Cinsel Devrim adını vermekten hoşlandığı yıllarla tesadüfen örtüştü: derin şehvet ve duygusal hafiflik gündemin ortasına oturduğunda anlık hazlardan, gevşek ve suçtan arınmış ilişkilerden oluşan, yeryüzü ölçeğinde bir düzüşme zamanı – ya da bizler öyle inanmaya yönlendirildik. Bu yüzden Susan'la ilişkimin yeni normlara eskilere olduğu kadar karşı olduğunu söyleyebilirsiniz.

Bir öğle sonrası onu, üzerinde çiçek motifleri olan basma bir elbise giymiş halde, pamuklu kalın ve parlak bir kumaşla kaplı bir kanepenin yanına gidip, kendini onun üzere pat diye bırakışını anımsıyorum.

"Bak, Casey Paul, ortadan kayboluyorum! Kaybolma hareketimi yapıyorum! Burada hiç kimse yok!"

Bakıyorum. Yarı yarıya gerçek. Başı ve boynu gibi çoraplı bacakları da açıkça gözüküyor ama vücudunun bütün orta kısımları birdenbire kamufle oluveriyor.

"Bunu istemez miydin, Casey Paul? Öylece ortadan kayboluversek ve bizi hiç kimse göremese?"

Ne kadar ciddi ya da sadece ne kadar uçarı olduğunu bilmiyorum. Bu yüzden nasıl tepki göstereceğimi de bilmiyorum. Geriye bakınca, aşırı gerçekçi genç bir adam olduğumu düşünüyorum.

Eric'e bu aileyle tanıştığımı ve âşık olduğumu anlattım. Karakter çizimlerinden fazlasıyla hoşlanarak Macleod'ları, evlerini ve yaşam tarzlarını betimledim. Ona bunun başıma gelen ilk yetişkince şey olduğunu söyledim.

"Peki, kızlardan hangisine âşık oldun?" diye sordu Eric.

"Hayır, kızlarından birine değil, annesine âşık oldum."

"A, demek annesi" dedi. "Bu hoşuma gitti" diye ekledi özgün davranışımdan ötürü beni kutlayarak.

Bir gün, Susan'ın kolunun üst yanında, tam da elbise yeninin son bulduğu noktanın altında bir morluk dikkatimi çekiyor. Geniş bir başparmak izi büyüklüğünde.

"O ne?" diye soruyorum.

"Aa" diyor önem vermiyormuş gibi. "Sanırım bir şeye çarptım, çok kolay bir tarafımı incitirim."

Elbette incitir, diye düşünüyorum. Çünkü benim gibi duyarlı. Elbette dünya bizi incitebilir. Birbirimize bu yüzden ilgi göstermeliyiz.

"Bileklerini tuttuğumda bir tarafın incinmiyor."

"Bileklerin incineceğini sanmıyorum, incinirler mi?"

"Seni tutarsam incinmezler."

"Annem olacak yaşta biri" olmasını annem hoş karşılamadı. Babam da hoş karşılamadı, kocası da, kızları da, Canterbury Başpiskoposu da – tabii başpiskopos aile dostu falan sayılmaz. Para konusunda ne kadar onay bekliyor idiysem bu konu da o kadar umurumdaydı. Gerçi onaylamama, ister

aktif ister teorik olsun, ister bilmeden ister bilgi sahibi olarak, aşkımı alevlendirmekten, doğrulamaktan ve haklı göstermekten başkaca bir şeye yaramadı.

Hiçbir yeni aşk tanımım yoktu. Ne olduğunu ve neyi gerektirebileceğini gerçekten incelemedim. Öpücük kondurmaktan, takındığım mutlakçı tutumlara kadar ilk aşka bütün yönleriyle boyun eğdim sadece. Başka hiçbir şeyin önemi yoktu. Elbette hem şimdi açısından (öğrenim derecem) hem de gelecek (işim, maaşım, toplumsal konumum, emeklilik, emeklilik maaşı, ölüm) "hayatımın geri kalan kısmı" vardı. Hayatımın bu kısmını askıya almış olduğumu söyleyebilirsiniz. Ancak bu doğru sayılmaz çünkü *o* benim hayatımdı; geri kalan kısım değil. Başka her şey, düşünerek ya da düşünmeksizin, gerekli olarak ya da olduğunda feda edilebilirdi ve de edilmeliydi. Gerçi "feda" sözcüğü bir kaybı içeriyor. Ben hiçbir zaman bir kayıp duygusu hissetmedim. Kilise ve devlet, diyorlar, kilise ve devlet. Bu noktada hiçbir güçlük yok. İlk önce kilise, her zaman kilise – gerçi Canterbury Başpiskoposu'nun anlayacağı bir anlamda değil.

Aşk ideamı inşa etmekten çok, öncelikle gerekli moloz temizleme işini yapıyordum. Aşk konusunda mahalle söylentisinden, yüksek ahlaksal ilkeler içeren edebi spekülasyonlara kadar okuduklarımın ya da bana öğretilenlerin çoğu geçerli değilmiş gibi görünüyordu. "Erkeğin aşkı erkeğin hayatından ayrı bir şeydir; kadının aşkıysa onun bütün varoluşudur." Ne kadar yanlış – şimdi söyleyebildiğimiz gibi, ne kadar da cinsiyetçilik önyargılarıyla dolu– bir görüştü bu? Öte yandan, spektrumun öbür ucunda, kör cahil ancak özlem dolu bir şehvetin pençesinde olan öğrenciler arasında sarf edilen dünyevi seks bilgelikleri lafları yer alıyordu: "Ateşi karıştırırken şömine rafına bakmazsın." Nereden çıkmıştı bu laf? Gececil, miyop homurdanmalarla dolu hayvani bir distopyadan mı?

Ama ben, onun orada hep yüzünün olmasını istiyordum: gözleri, ağzı, zarif helisleriyle değerli kulakları, gülümsemesi, fısıldanmış sözcükleri. İşte böyle: Ben sırtüstü uzanırken o, ayakları benimkilerin arasına kaymış olarak benim üs-

tümde olurdu ve burnunun ucunu benim burnumun ucuna değdirip,

"Şimdi göz göze görüyoruz" derdi.

Bir başka şekilde söyleyeyim. Ben on dokuz yaşındaydım ve aşkın kalıcı olduğunu, hem zamana hem de solup gitmeye karşı direndiğini biliyordum.

Birdenbire bir saldırıya uğruyorum – neyin saldırısı? Korkunun, dürüstlüğün, özverili olmanın mı? Onun daha çok şey bileceğini düşünerek,

"Anlıyorsun ya, daha önce âşık olmadım, bu yüzden aşkı anlamıyorum. Beni endişelendiren şey, beni seversen, sevdiğin öteki insanlara verebileceğin daha az şey kalacak senden" diyorum ona.

Onların adını vermiyorum. Kızlarını kastettim; hata belki de kocasını.

"Öyle bir şey değil" diye yanıt veriyor hemen, sanki bu onun da düşünmüş olduğu ve çözdüğü bir şeymişçesine. "Aşk esnektir. Onu sulama diye bir şey söz konusu değildir. O, üzerine ekler. Eksilmez. Bu yüzden endişe duymaya hiç gerek yok."

Böylelikle duymadım.

"Açıklamam gereken bir şey var" diye başlıyor söze. "E.P.'nin babası çok iyi bir adamdı. Doktordu. Mobilya koleksiyonu yapıyordu. Bu eşyaların bazıları onundu." Masif meşeden bir sandığa ve şimdiye dek çaldığını hiç işitmediğim sarkaçlı bir saate belli belirsiz işaret ediyor. "Aslında E.P.'nin bir ressam olacağını umuyordu, bu yüzden ona Rubens göbek adını vermişti. Birazcık talihsiz bir tutum sayılırdı bu çünkü okuldaki oğlanların bazıları onun bir Yahudi olduğunu akıllarından geçiriyorlardı. Her neyse, herkesin de gelecek vaat ettiğini düşündüğü bildik öğrenci eskizleri yapardı. Ama bunlar gelecek vaat etmenin ötesine hiçbir zaman geçemedi, bu yüzden babası için bu konuda bir hayal kırıklığı oldu. Jack –babası– bana her zaman çok kibar davranırdı. Bana göz kırpardı."

"Onu bunun için kınadığımı söyleyemem." Bundan sonra ne gelebileceğini merak ediyorum. Herhalde kuşaklar arası karmaşık bir çatışma gelmezdi?

"Daha bir iki yıldır evliydik ki Jack kansere yakalandı. Sıkıntıya düşecek olursam onun her zaman yardımına başvurabileceğim biri olduğunu düşünmüştüm hep, oysa şimdi hastalık onu benden alıp götürüyordu. Evine gidip onunla otururdum ama o denli üzülürdüm ki ben onu avutacağıma sonunda o beni avutur olurdu. Ona bir keresinde bütün bu konularda ne düşündüğünü sordum ve o, 'Elbette başka türlü olmasını tercih ederdim, ama hayata adil bir katılma şansım olmadığından yakınamam' dedi. Onunla birlikte olmamdan hoşlanıyordu, çünkü belki de gençtim ve çok fazla şey bilmiyordum, bu yüzden sonuna dek orada kaldım.

"O gün –son gün– doktor, ona bakan ve aynı zamanda iyi bir dost olan doktor içeri girdi ve 'Seni uyutmanın zamanıdır, Jack' dedi. 'Haklısın' diye bir yanıt geldi. Anlıyorsun ya, çok uzun zamandır korkunç acılar içindeydi. Derken Jack bana dönüp, 'Üzgünüm ki dostumuz çok kesin konuşuyor, tatlım. Seni tanımak harika bir şey oldu. Gordon'un zor bir insan olduğunun farkındayım ama seni onun güvenli ve mahir ellerine bıraktığımı bildiğim için mutlu öleceğim' dedi. Ve sonra onu öptüm ve odadan ayrıldım."

"Doktor mu onu öldürmek istedi, demek istiyorsun?"

"Onu uyutmak için ona yeterince morfin verdi, evet."

"Ama uyanmadı mı?"

"Hayır. Doktorlar bunu eskiden yaparlardı, özellikle kendi aralarında. Ya da karşılıklı güvenin olduğu uzun zamandır tanıdıkları bir hastayla. Istırabı hafifletmek iyi bir fikir. Korkunç bir hastalık bu."

"Öyle olsa bile, öldürülmeyi istediğimden emin değilim."

"Şey, bekle ve gör, Paul. Ama hikâyenin bam teli burası değil."

"Anlayamadım."

"Hikâyenin bam teli 'güvenli ve mahir eller'."

Bir süredir bunu düşünüyorum. "Evet, anlıyorum." Ama anladığımdan emin değilim.

"Tatillerinde genelde nereye gidersin?" diye soruyorum.

"Paul, bu kuaförlerin sorduğu bir soru."

Yanıt olarak öne eğiliyor ve helisleri nazikçe okşayarak saçlarını kulaklarının arkasına atıyorum.

"Ah tatlım" diyerek sürdürüyor sözünü. "İnsanların birbirleri üzerinde kurduğu bütün bu basmakalıp beklentiler. Hayır, seni kastetmiyorum, Casey Paul. Demek istiyorum ki herkesin de aynı olması gerekir mi? Kızlar küçükken birkaç tatil yapmıştık aslında. Eh, Dieppe Baskını* kadar başarılıydı işte. E.P.'nin başı tatillerle hiç hoş değildi. Gerçekte neye yaradıklarını da anlamıyorum ya."

Ağzından daha fazla laf almaya çalışmanın iyi olup olmayacağını merak ediyorum. Belki de tatillerinden birinde felaketimsi bir şey olmuştu.

"Peki, kuaförler sana bu soruyu sorduklarında ne diyorsun?"

"Yine her zaman gittiğimiz yere gideceğimizi söylüyorum. Bu da onları bu konuyu daha önce konuşmuş olduğumuz halde unuttukları yönünde düşündürüyor, bu yüzden de genellikle bu noktadan sonra sorular sormayı bırakıyorlar."

"Belki de sen ve ben bir tatil yapmalıyız."

"Bana bunun neye yarayacağını öğretmen gerekebilir."

"Yarayacağı şey" diyorum kararlı bir tutumla, "sevdiğin biriyle her ikimizin de yaşadığı bu kıytırık Köy'den birkaç yüz kilometre uzakta birlikte olmaya yarar. Hep onunla birlikte olmaya yarar. Onunla yatmaya ve onunla uyanmaya yarar."

"Peki, öyle diyelim, Casey..."

İşte görüyorsunuz, benim bildiğim onunsa bilmediği bazı şeyler vardı.

Bir konserden önce Festival Hall'ün kafeteryasında oturuyoruz. Kan şekerim düştüğünde onun sözcükleriyle "birazcık asabi" olduğumu erkenden fark etti ve şimdi bunu önlemek için beni besliyor. Patates kızartması gibi bir şeyler

* 1942 Ağustos'unda İngiliz ve Kanada birliklerinin ortaklaşa gerçekleştirdikleri ancak sonu büyük insan kayıplarıyla biten bir baskın harekâtı. (ç.n.)

yiyeceğim; o ise bir fincan kahve ve birkaç bisküviyle yetinecek. Londra'ya yaptığımız sadece birkaç saatliğine süren bu kaçamakları seviyorum, birlikte olmayı, Köy'den, annemle babamdan, onun kocasından, bütün şu şeylerden uzak olmayı, şehrin gürültüsünün ve hayhuyunun ortasında sessizliği ve sonra da ansızın yükseliveren uçup kaçıcı müziği beklemeyi.

Tam bunları söylemek üzereydim ki bir kadın gelip acaba bir sakıncası var mı diye sorma zahmetine bile katlanmaksızın masamıza oturuyor. Orta yaşlı bir kadın, tek başına; bütün görebildiğim bu, gerçi belleğimde onu annemin bir versiyonuna da dönüştürmüş olabilirdim – her halükârda Susan'la ilişkimi onaylamayacağı beklenebilecek türden bir kadın. Derken, bir-iki dakika sonra, yaptığım şeyi tamı tamına bilerek, gözlerimi kaldırıp açık, kesin bir ses sesle Susan'a,

"Benimle evlenir misin?" diyorum.

Kadının yüzü kızarıyor, elleriyle kulaklarını örtüyor ve altdudağını ısırıyor. Davetsiz misafir fincanını masanın üstünden alıp paldır-küldür bir başka masaya yöneliyor.

"Ah, Casey Paul" diyor Susan, "çok kötüsün."

Macleod'larda akşam yemeği yiyordum. Clara da oradaydı, üniversiteden dönmüştü. Macleod bilmem ne sürahisiyle sofranın başındaydı, önünde, tıpkı bir kavanoza yerleştirilmiş bir demet lale gibi bir kupa dolusu taze soğan duruyordu.

"Farkına varmışsındır" dedi Clara'ya, "bu genç adam aile fertlerinin arasına katılmış gibi. Öyle olsun bakalım."

Ses tonundan bana ukalaca hoş geldin mi diyor, yoksa kurnazca horgörüsünü mü gösteriyor, anlayamadım. Gözlerimi Clara'ya doğru çevirdim, ancak söylenene bir anlam verme bakımından yardımı dokunmadı.

"Şey, göreceğiz bakalım, öyle değil mi?" diye sürdürdü sözünü, ağzından ilk çıkan şeyle çelişiyormuş gibi görünerek. Bir ağız dolusu taze soğanı yuttu ve kısa bir süre sonra nazikçe geğirdi.

"Genç adamın biraz gecikerek olsa bile kibarca üzerinde durduğu şeylerden biri de annenizin müzikal eğitimi. Ya da daha doğrusu, müzikal eğitim eksikliği mi diyeyim."

Sonra bana dönerek: "Clara adını Clara Schumann'dan aldı, belki de bizim hesabımıza biraz hırslı bir karardı bu. Ne yazık ki piyanoforte çalma konusunda hiçbir zaman fazla kabiliyet sergileyemedi, öyle değil mi?" diyor.

Sorunun anneye mi yoksa kıza mı yönelik olduğunu anlamış değildim. Bana gelince, Clara Schumann'ın adını hiç duymamıştım, bu yüzden kendimi daha da zor bir durumda hissettim.

"Belki de, şayet anneniz müzikal eğitimine daha önce başlamış olsaydı geç çiçeklenen coşkusunun bir kısmını size aktarma imkânına da sahip olabilirdi."

Daha önce hiç, erkek mevcudiyetinin bu denli baskın ancak bu denli ikircikli olduğu bir evde bulunmamıştım. Belki de ortada sadece tek bir erkek olduğunda meydana çıkıyor bu durum: Erkek rolünden anladığı şey meydan okumayla karşılaşmadan genişleyebiliyor. Ya da belki de sadece Gordon Macleod böyleydi.

Yine de onun ses tonunu kavramadaki yetersizliğim o akşam için daha az önemli bir meseleydi. Daha büyük problem, benim on dokuz yaşımda, karısına âşık olduğum bir adamın sofrasında toplumsal olarak nasıl davranacağımı bilememekle ilintiliydi.

Yemek ve sohbet devam etti. Susan'ın varlığı yarı yarıya yokmuş gibiydi; Clara sessizdi. Nazikçe birkaç soru sordum ve karşılığında daha da doğrudan bazı soruları yanıtladım. Tenis kulübünün yüce temsilcilerine söylediğim gibi, siyasetle kesinlikle ilgilenmiyordum; gerçi gündelik olayları takip etmiyor değildim. Demek oluyor ki bu, imada bulunduğum Sharpeville katliamından birkaç yıl sonra olmuş olmalı; sözlerim kuşkusuz erdem taslayan bir suçlama öğesi içeriyordu. Şey, insanları katletmenin yanlış olduğunu gerçekten de düşünmüştüm.

"Sharpeville'in nerede olduğunu bile acaba biliyor musun?" Sofranın Başı beni besbelli ki bir kara cahil olarak bellemişti.

"Güney Afrika'da" diye yanıt verdim. Ama yanıt verirken, birdenbire bunun hileli bir soru olup olmadığını merak ettim. "Ya da Rodezya'da" diye ekledim; sonra yeniden düşündüm. "Hayır, Güney Afrika."

"Çok iyi. Peki, oradaki politik durum hakkında kafa yorulmuş bir değerlendirmen var mı?"

İnsanları vurup öldürmeye karşı bir şeyler söyledim.

"Peki, isyancı bir komünistler güruhuyla karşı karşıya gelsen dünyanın polis kuvvetlerine ne tavsiye edebilirdin?"

Yetişkinlerin size vereceğiniz yanıtı daha önceden bildiklerini ve bu yanıtın her zaman yanlış ya da aptalca olacağını ima eden bir tarzda sorular sormalarından nefret ediyordum. Bu yüzden, sırf ölmüş olmalarının onların birer komünist olduğunu kanıtlamayacağı yolunda belki de şakacı bir şeyler söyledim.

"Hiç Güney Afrika'da bulundun mu?" diye sorarak gürledi bana Macleod.

Susan bu noktada kımıldadı. "Hiçbirimiz Güney Afrika'da bulunmadık."

"Doğru. Ama ben oradaki durum hakkında ikinizin toplamından daha çok şey bildiğimi düşünüyorum." Clara cehalete suç ortaklığı yapmaktan mazur tutulmuş görünüyordu. "Şayet onun bilgisini senin bilginin üzerine yığacak olsak –Ossa'nın üzerine Pelion'u adeta– yine de bir fasulye tepeciği yüksekliğine erişmezdi."

Uzun sessizliği, Susan'ın daha fazla yemek isteyen var mı sorusu bozdu.

"Fasulyeniz var mıydı Bayan Macleod?"

Evet, yüzsüz bir hergele olabilirdim, şimdi bunu anlıyorum. Şey, sadece on dokuz yaşındaydım. Pelion ile Ossa'nın* kimler ya da neler olabilecekleri konusunda hiçbir ipucum yoktu; daha çok, bilgimi Susan'ın bilgisinin üzerine yığma fikri bana çarpıcı gelmişti. Âşıklar bunu yaparlardı ne de olsa: Birbirlerinin dünyayı anlayışlarına eklemede bulunur-

* Yunan mitolojisinde Pelion, Kentauros'ların yuvası olarak görülürdü; devlerin tanrıları ortadan kaldırıp cennete erişmek için Olympos ve Ossa dağlarını onun doruk noktasına yığdıklarına inanılırdı. (ç.n.)

lardı. Aynı zamanda zaten Kitab-ı Mukaddes'te, birisini "bilmek" onunla seks yapmak anlamına geliyordu. Bu yüzden ben bilgimi çoktan onunkinin üzerine yığmıştım. Yüksekliği bir fasulye tepeciğine erişmese de. Bir fasulye tepeciği ne kadar yüksek olabilse de.

Susan bana babasının Christian Science* mensubu olduğunu ve ona hayran çok sayıda kadın müridi bulunduğunu söyledi. Bana savaşta kaybolmuş olan erkek kardeşinin son uçuşundan birkaç hafta önce bir fahişeye gittiğini çünkü yeryüzünde olan biten her şeyi keşfetmek istediğini söyledi. Bana kemikleri ağır olduğu için yüzemediğini söyledi. Bu gibi laflar ağzından belli bir düzen ve onun hakkında üstü kapalı olarak her şeyi bilmek istememem dışında benim özel bir soruma yanıt olmaksızın dökülüyordu. Bu yüzden onları, sanki benden hayatıyla kalbine bir anlam vermemi, bir düzen getirmemi bekliyormuş gibi ortaya döküyordu.

"Şeyler göründükleri gibi değil, Paul. Sana verebileceğim tek ders bu."

Saygınlık kandırmacasından, evlilik kandırmacasından, banliyölerin kandırmacasından ya da bilmem neden bahsedip bahsetmediğini merak ediyorum... ama sözünü sürdürüyor.

"Winston Churchill, onu gördüğümü sana söyledim mi?"

"On Numara'ya mı gittin demek istiyorsun?"

"Budala, gitmedim tabii. Onu Aylebury'de bir arka sokakta gördüm. Orada ne yapıyordum? Önemli değil bu. Üstü açık bir arabanın arka koltuğunda oturuyordu. Ve yüzü tamamen makyajlıydı. Kırmızı dudaklar, parlak pembe yüz. Tuhaf görünüyordu."

"Churchill olduğundan emin misin? Onun şey olduğunu düşünmemiştim."

"...Onlardan biri mi? Hayır, hiç de öyle bir şey değil, Paul. Anlıyorsun ya, onu arabayla şehir merkezine götürmek için

* Tanrı ve zihnin nihai tek gerçek olduğunu, madde ve kötülüğün var olmadığını savunan, 1879'da Boston'da Mary Baker tarafından kurulmuş bir Hıristiyan mezhebi. (ç.n.)

bekliyorlardı – savaştan galip çıkışımızdan sonraydı ya da belki de genel seçimdi ve ona kameralar için makyaj yapılmıştı. Pathé News ve diğer bütün şu haber ajansları." "Ne kadar garip."

"Öyleydi. Bu yüzden çok sayıda kişi bu garip şekilde boyanmış mankeni kanlı canlı gördü, ama çok daha fazlası onu haber bültenlerinde bekledikleri kişiye benzer göründüğünde gördü."

Bunu bir süre düşünüyorum. Bana hayatın genel bir ilkesi olmaktan çok komik bir olay gibi geliyor. Her neyse, benim ilgim başka bir yere yönelik.

"Ama sen göründüğün gibisin, öyle değil mi? Tamı tamına göründüğün *gibisin*?"

Beni öpüyor. "Öyle olduğumu umarım, benim kuştüylerine bürünmüş alımlı ve çalımlı dostum. Her ikimiz için de öyle olduğunu umarım."

Macleod'ların evlerinde kısmen antropolog, kısmen sosyolog, ama bütün varlığımla âşık olarak dolanıp dururdum. Önceleri onu doğal olarak ebeveynimin eviyle karşılaştırıyor, dolayısıyla bizimkilerin evinde eksiklik buluyordum. Burada üslup vardı, rahatlık vardı ve şu saçma ev gururu denen şeyin zerresi yoktu. Ebeveynimin evi daha iyi, daha çağdaş mutfak donanımına sahipti, ama onlara bunun için bir artı puan vermiyordum; arabaları daha temiz olduğu, su oluklarını yakın zamanlarda onarım gördüğü, balkon altları düzenli olarak boyandığı, banyo muslukları hep pırıl-pırıl tutulduğu, klozet oturma yerleri ahşabın sıcaklığını taşımak yerine hijyene uygun şekilde plastik olduğu için de artı puan vermiyordum. Bizim evimizde televizyona önem veriliyor ve televizyon evin başköşesinde duruyordu; Macleod'larda ona aptal-kutusu muamelesi yapıyorlar ve bir kıvılcım siperliğinin arkasına gizliyorlardı. Üç parçalı bir oturma grubu ya da asorti renklerle döşenmiş bir banyoya sahip olmak şöyle dursun, doğru dürüst bir halı ya da doğru dürüst bir mutfak donanımı sayılabilecek bir şeye bile sahip değillerdi. Garajları aletlerle, bir yana atılmış spor teçhizatıyla, bahçı-

vanlık edevatıyla, eski çim biçme makineleriyle (biri çalışıyordu) ve kullanılmamış mobilyalarla öylesine doluydu ki Austin'i koyacak yer yoktu. Önceleri bütün bunlar şık ve kendine özgü gözüküyordu. Başlangıçta bunların ayartısına kapılmış, sonra yavaş yavaş yarattıkları büyüden uzaklaşmıştım. Ruhum artık ebeveynimin evine olduğu kadar böyle bir yere de ait değildi.

Ve daha önemlisi, Susan'ın da buraya ait olmadığına inanıyordum. Bu, içgüdüsel olarak hissettiğim ve ancak çok sonraları, zaman içinde anladığım bir şeydi. Günümüzde, ülkedeki çocukların yarıdan fazlası nikâhsız evliliklerden dünyaya geldiklerinde, çiftleri birbirine bağlayan şey evliliklerden çok paylaşılan mülkiyet duygusudur. Bir ev ya da bir daire bir evlilik cüzdanı kadar baştan çıkarıcı bir tuzak olabilir; bazen daha da öyledir. Mülkiyet bir yaşam tarzını bildirir ve o yaşam tarzının sürmesi konusunda incelikli bir şekilde diretir. Mülkiyet aynı zamanda sürekli bir dikkat ve bakımı talep eder: Onun içinde varolan evliliğin fiziksel tezahürü gibidir.

Ama çok açık bir şekilde görebiliyordum ki Susan sürekli bir dikkat ve bakımın öznesi olmamıştı. Ve seksten de söz ediyor değilim. Ya da sadece.

İşte açıklamam gereken bir şey. Susan ve ben sevgili olduğumuz bütün bu zaman içinde Gordon Macleod'u, Bay E.P.'yi "aldatıyor olduğumuzu" hiçbir zaman düşünmedim. Onu hiçbir zaman, şu eski ve tuhaf "boynuzlu" sözcüğüyle simgelenen biri olarak düşünmedim. Hiç kuşkusuz, onun *bilmesini* istemiyordum. Ama Susan'la aramda olup bitenlerin onunla hiç ilgisinin olmadığını düşünüyordum; o bütün bunların dışındaydı. Onu hor görüyor da değildim, karısıyla cinsel olarak aktif olduğum, o ise olamadığı için, genç erkeklere özgü bir üstünlük duyuyor da değildim. Bunun sadece, normal bir âşığın normal bir öz yanılsaması olduğunu düşünebilirsiniz ama ben aynı görüşte değilim. Her şey... değiştiğinde ve onun için farklı şeyler hissettiğimde bile bu değişmedi. Bizimle hiç ilgisi yoktu onun, anlıyor musunuz?

Susan, belki de arkadaşı Joan'u küçümsediğimi düşünerek, bana kibarca sitem eder bir tonda herkesin kendi aşk hikâyesi olduğunu söylemişti. Bunu mutlulukla kabullendim, başka herkesin şimdi ya da bir zamanlar bu nimete sahip olmasından mutluluk duydum, yine de onların bu nimete muhtemelen benim kadar sahip olamayacaklarına ilişkin aşırı bir güven duyuyordum. Ama aynı zamanda Susan'ın Gerald'la ya da Gordon'la geçmişte aşk hikâyesi yaşayıp yaşamadığını, yahut benimle yaşamakta olduğunu bana söylemesini istemiyordum. Yaşamında bir, iki ya da üç hikâye olup olmadığını.

Bir akşam Macleod'ların evlerindeyim. Vakit geç olmuş. Macleod çoktan yatmış ve horluyor. Susan ve ben kanepede oturuyoruz; geçenlerde Festival Hall'de dinlediğimiz bir müziği dinliyoruz. Ona dikkatimi ve arzumu açık edecek bir şekilde bakıyorum.

"Hayır, Casey. Beni hafifçe öp."

Bu yüzden onu hafifçe öpüyorum, dudaklarına sadece şöyle bir dokunuş, fazla ileri gitmiyoruz. Bunu yapmak yerine el ele tutuşuyoruz.

"Keşke eve gitmek zorunda olmasam" diyorum kendime acıma duygusuyla. "Evden nefret ediyorum."

"O zaman ona niçin ev diyorsun?"

Bunu düşünmemiştim.

"Her neyse, keşke burada kalabilsem."

"Bahçede her zaman çadır kurabilirsin. Garajda kullanılmayan bir çadır bezinin olduğundan eminim."

"Ne demek istediğimi biliyorsun."

"Ne demek istediğini tamamen biliyorum."

"Sonra pekâlâ pencereden dışarı çıkabilirim."

"Ve devriye gezen bir polis memuru tarafından hırsızlıktan tutuklanabilirsin. Bu da bizi *Advertiser&Gazette*'in sayfalarına taşır." Durakladı. "Sanırım..."

"Evet?" Onun harika bir plan önereceğini umuyorum.

"Aslında bu kanape bir çekyata dönüşüyor. Seni orada yatırabiliriz. Şayet E.P. işe gitmeden önce seni orada bulacak olursa, deriz ki..."

Ama tam o sırada telefon çalıyor. Susan almacı kaldırıyor, dinliyor, bana bakıyor, "Evet" diyor, yüzü ciddileşiyor ve elini almacın üzerine koyuyor.

"Seni arıyorlar."

Elbette ki annem benim nerede olduğumu soruyor, şu anki adresim az önce bakmış olması gereken telefon rehberinde tam da numaranın yanında olacağına göre, manasız bir soru bu. Aynı zamanda ne zaman döneceğimi soruyor.

"Biraz yorgunum" diyorum. "Bu yüzden burada çekyatta yatacağım."

Annem kısa bir zaman önce benim birtakım küstahça yalanlarıma katlanmak zorunda kaldı; ama gerçeği küstahça söylemek her şeyi çok ötelere götürüyor.

"Öyle bir şey yapmayacaksın. Altı dakika sonra orada olacağım." Ve telefonu kapatıyor.

"Altı dakika sonra burada olacak."

"Tanrı sabır versin" diyor Susan. "Acaba ona bir kadeh şarap ikram etsem iyi olur mu?"

Yolda bir araba sesi işitene dek bundan sonraki beş dakika kırk beş saniyeyi kıkırdayarak geçiriyoruz.

"Haydi bakalım, dosdoğru gidiyoruz, seni gidi ev kaçkını" diye fısıldıyor.

Annem pembe geceliği üzerine giymiş olduğu pembe ev kıyafetiyle direksiyonun arkasındaydı. Arabayı ayağında yatak odası terlikleriyle kullanıp kullanmadığına dikkat etmedim. Bir sigaranın yarısına gelmişti ve vites değiştirmeden önce yanmakta olan izmariti Macleod'ların bahçe yoluna fırlatıp attı.

Arabaya bindim ve ruh halim yola koyulurken küstahça kayıtsızlıktan öfkeli bir aşağılanmışlığa dönüştü. Ortama bir İngiliz suskunluğu –konuşulmamış bütün sözcüklerin her iki tarafça çok iyi anlaşıldığı bir suskunluk– egemen oldu. Yatağıma girdim ve ağladım. Meselenin bir daha konusu açılmadı.

Susan'ın masumiyeti daha da şaşırtıcıydı çünkü onu gizlemeye hiçbir zaman çalışmıyordu. Şimdiye dek herhangi

bir şeyi gizlemeye çalıştığından bile emin değilim; doğasına aykırıydı bu. Daha sonra; şey, daha sonra olup biten, daha sonra.

Ama sözgelimi –konunun nasıl gündeme geldiğini de anımsayamıyorum-bir keresinde, bir erkeğin çok iyi bilindiği gibi "cinsel olarak boşalamaması"nın kötü bir şey olduğu gerçeği söz konusu olmasaydı benimle zorunlu olarak yatmamış olacağını söyledi. Aramızda konuşulan sözcüklerden bütün geriye kalan bu, o basit ifade.

Belki de masumiyetten çok cahillikti. Ya da ona halk bilgeliği deyin; yahut ataerkil propaganda. Ve beni meraka düşürdü. Acaba bu, onun beni benim onu arzuladığım kadar –sürekli olarak, kendimi yiyip bitirerek, fena halde kaptırarak– arzulamadığı anlamına mı geliyordu? Seksin onun için farklı bir anlam taşıdığı sonucu mu çıkıyordu bundan? Eğer gerekli "boşalma"yı sağlayamazsam benim tıpkı bir sıcak su silindiri ya da araba radyatörü gibi patlayabileceğim, bu yüzden de benimle bir tedaviye yarasın diye yatacağı anlamına mı geliyordu? Ve kadın cinsel psikolojisinde bunun bir eşdeğeri yok muydu?

Daha sonra şöyle düşündüm: Ama eğer erkek cinselliğinin böyle işlediğini hayal ediyorsa, kocası konusunda ne demeliydi? Onun "boşalma" ihtiyacını hiç merak etmiyor muydu? Tabii elbette, onun patladığını görüp de bunun sonuçlarını kavramış olduğu sürece etmiyordu. Ya da belki de E.P. Londra'da fahişelere gidiyordu ya da bir pantomim filinin ön yarısına? Kim bilebilirdi ki? Belki de adamın tuhaflığını açıklayan buydu.

Kocasının tuhaflığı, Susan'ın masumiyeti. Ve elbette ona yanıt olarak genç erkeklerin – benim deneyimime sahip bütün genç erkeklerin– kadınlarla ilişkiye girmekten yoksun kaldıklarında "cinsel boşalma" problemlerinin olmadığını, bunun en basit sebebinin de onların her zaman ve ilelebet ha babam otuz bir çekecek olacaklarını söylemedim.

Susan'ın masumiyeti, benim aşırı özgüvenim; onun naifliği, benim it oğlu itliğim. Üniversiteye geri dönecektim. Ona bir elveda hediyesi olarak kocaman bir havuç satın almanın komik olacağını düşündüm. Bir şaka olacaktı bu; gülecekti; ben güldüğümde her zaman gülerdi. Bir manava gittim ve bir yabani havucun daha komik olacağına karar verdim. Arabayla bir gezintiye çıktık ve bir yerde durduk. Yabani havucu ona verdim. Hiç gülmedi, onu omzunun üzerinden öylece arkasına attı, havucun arabanın arka koltuğuna güm diye çarptığını işittim. Bu anı bütün ömrüm boyunca anımsadım, yüzüm uzun yıllardır kızarmamış olsa da, kızarabilse bu konuda kızarırdı.

Kısa bir tatil yapmayı becerdik. Birlikte birkaç hakikat günü geçirmek için ne yalanlar söylediğimizi anımsayamıyorum. Sezon sonu olmuş olmalı. Güney kıyılarında bir yerlere gittik. Bir otel de anımsayamıyorum, dolayısıyla belki de bir daire kiraladık. Birbirimiz hakkında söylediğim, düşündüğüm, keşfettiğim şeyler – bunların hepsi gitti. Bir yerlerde geniş, boş bir kumsalı gerçekten de anımsıyorum. Belki de Camber Sands'di. Benim makinemle birbirimizin fotoğraflarını çektik. Onun için kumun üzerinde amuda kalkma hareketleri yaptım. Üzerinde bir kaban vardı ve rüzgâr saçlarını geriye uçuruyordu; kabanını boynunda kapalı tutan elleri, geniş, siyah, taklit kürkten eldivenlerin içindeydi. Arkasında, uzakta bir dizi plaj kulübesi ve tek katlı, kepenkleri kapalı bir kafe vardı. Görünürde başka hiç kimse yoktu. İsteseniz bu fotoğraflara bakıp da mevsimin ne olduğunu çıkarabilirsiniz: hiç kuşkusuz aynı zamanda havayı. Araya bu uzaklık girmişken, bunların her ikisi de benim için anlamsız.

Bir kravat takmıştım, bu da bir başka ayrıntı. Onun için amuda kalkma hareketleri yapabilmek için ceketimi çıkarmıştım. Kravat dosdoğru tersyüz olmuş yüzümün ortasına düşüyor, burnumu karanlıkta bırakıyor, beni iki yarıya bölüyor. Backhand ve forehand.

O günlerde postadan pek fazla şey almadım. Dostlardan gelen kartpostallar, üniversiteden bana çeşitli konularda bilgiler veren mektuplar, banka tebligatları.

"Yerel pul" dedi annem bana bir zarfı uzatarak. Adres daktiloyla yazılmıştı ve adımdan sonra gelen, gönül alıcı bir "Esq" ibaresi* eklenmişti.

"Teşekkürler, anne."

"Açmayacak mısın onu?"

"Açacağım, anne."

Homurdanarak gitti.

Mektup tenis kulübünün sekreterinden geliyordu. Beni geçici üyeliğimin hemen yürürlüğe girmek üzere son bulmuş olduğu konusunda bilgilendiriyordu. Dahası, "koşullardan dolayı", ödemiş olduğum üyelik ücretinin hiçbir parçası geri ödenmeyecekti. "Koşulların" ne olduğu belirtilmemişti.

Susan ve ben dörtlü bir golf maçı için kulüpte buluşmak üzere sözleşmiştik. Bu yüzden öğle yemeğinden sonra raketimi ve spor çantamı aldım ve sanki korta gidiyormuş gibi yola çıktım.

"Mektup ilginç miydi?" diye sordu annem beni yolumdan alıkoyarcasına.

Kılıfı içindeki raketi salladım.

"Tenis kulübü. Kalıcı olarak katılmak isteyip istemediğimi soruyorlar."

"Gururlandırıcı bir şey bu, Paul. Oyunundan memnun olmuş olmalılar."

"Öyle görünüyor, değil mi?"

Arabayla Susan'ın evine gidiyorum.

"Ben de bir mektup aldım" diyor.

Onunki benimkiyle hemen hemen aynı, sadece daha sert ifadelerle kaleme alınmış. Üyeliğinin "koşullardan dolayı" son bulduğunun belirtilmesi yerine, "pekâlâ farkında olacağınız belli koşullardan dolayı" ibaresiyle son bulunuyordu. Jezebel'ler, kızıl kadınlar için düzenlenmiş ifade şekli.

"Ne kadar zamandır üyeydin?"

* Eskiden mektuplarda kullanılan, "beyefendi" (squire) anlamında bir hitap ifadesi. (ç.n.)

"Otuz yıldır sanırım. Nereden baksan."

"Özür dilerim. Benim hatam."

Başını benimle aynı görüşte olmadığını dile getirircesine sallıyor.

"İtiraz edelim mi?"

Hayır.

"Oranın altını üstüne getirebilirim."

Hayır.

"Sence bir yerlerde mi görüldük?"

"Sorular sormayı bırak, Paul. Düşünüyorum."

Parlak kadife kumaşla kaplı kanepede onun yanına oturuyorum. Söylemekten ya da hemen söylemekten hoşlanmadığım şey, bir yanımın bu haberi son derece neşelendirici bulması. Ben –biz– bir skandalın sebebiyiz. Dar fikirli küçük memurlar tarafından bir kez daha kovuşturmaya uğratılan aşk. Kovulmamız, üstünde Tutku'nun yeşerdiği bir Engel olmayabilir, ancak "koşullardan dolayı" ifadesinde örtük olan ahlaksal ve toplumsal suçlama, bana göre, aşkımızın sahiciliğinin bir göstergesi. Ve kim aşkının sahici olmasını istemez ki?

"Bana uzun çayırların arasında öpüşüp koklaşırken yakalanmışız gibi gelmiyor."

"A, lütfen sessiz olur musun, Paul."

Bu yüzden orada sessizce oturuyorum, kafam düşüncelerle arı kovanı gibi. Okuduğum okuldan kovulmuş olan oğlanların karıştıkları vakaları anımsamaya çalışıyorum. Bir tanesi hocanın arabasının benzin tankına şeker döktüğü için. Bir tanesi kız arkadaşını gebe bıraktığı için. Bir tanesi kriket maçından sonra sarhoş olduğu, bir tren kompartımanına işediği ve sonra da imdat frenini çektiği için. O zamanlar bütün bunlar son derece etkileyici görünüyordu. Ne var ki benim kuralları çiğnemem bana heyecan verici, zaferle dolu ve her şeyden çok da yetişkince geldi.

"Bak hele, bizim delikanlı gelmiş" diye selamladı Joan beni, birkaç gün sonra öğle sonrasında kapıyı açtığında. Onu ziyaretimden haberdar etmemiştim. "Bir dakika izin ver de şu vık-vıkçı köpekleri odaya kilitleyeyim."

Kapı yeniden kapandı ve ben eski bir bot temizleyicisinin yanında ayakta durmuş, tenis kulübünden kovulmamızdan sonra Susan'la benim aramda oluşmuş olan uzaklığı düşünüyordum. Neşemi çok açık bir şekilde göstermiştim ki bu onun hoşuna gitmemişti. Hâlâ "düşünmekte" olduğunu söylüyordu. Düşünecek ne olduğunu anlayamıyordum. Bana anlamadığım karışık durumlar olduğunu söyledi. Bana hafta sonuna dek eve gelmememi söyledi. Hiçbir suç işlenmemiş olduğunu görebilmeme karşın sanki bir hüküm verilmesini bekleyen biri gibi kendimi son derece keyifsiz hissediyordum.

"Şöyle bir yere çöküver" diye talimat verdi Joan görünüşte onun oturma odası olması gereken, sigara dumanıyla kaplı, cin kokulu izbe odaya girdiğimizde. "Bir şeyler içmek ister miydin?"

"Evet, lütfen." Cin içmiyordum – kokusundan nefret ediyordum ve beni şarap ya da biradan daha fazla kötü yapıyordu. Ama fazla ahlakçılık taslayan biri gibi de görünmek istemedim.

"Ha şöyle." Bana bir su bardağı dolusu cin uzattı. Bardağın ağzında bir ruj lekesi vardı.

"Bu çok fazla" dedim.

"Biz bu işletmede lanet olası pub ölçeklerini uygulamıyoruz" diye yanıt verdi.

Hiç de şişenin üzerindeki ardıç meyvelerinin kokusunu taşıyormuş gibi kokmuyordu yudumladığım kalın, yağlı, ılık madde.

Joan bir sigara yaktı ve sanki beni dürtmek istermişçesine dumanını benden yana üfürdü.

"Ee?"

"Şey. Belki de tenis kulübünde olanları duymuşsunuzdur."

"Köy'ün dedikodu tam-tam'ları başka hiçbir şeyden konuşmaz oldu. Davulların derisi şiddetli darbelerle gerildi de gerildi."

"Evet, ben düşündüm de siz..."

"İki şey, delikanlı. Birincisi, hiçbir ayrıntıyı bilmek istemiyorum. İki, nasıl yardımcı olabilirim?"

"Teşekkür ederim." Sözünden gerçekten etkilenmiştim ama aynı zamanda kafam karışmıştı. Eğer ayrıntıları bilmiyorsa nasıl yardımcı olabilirdi? Ve ayrıntı olan şeyler nelerdi? Bunu düşündüm.

"Hadi söyle. Buraya bana ne sormaya geldin?"

Problem de buydu. Ne sormaya geldiğimi bilmiyordum. Joan'dan istediğim şeyin onu gördüğümde benim için açık olacağını düşünmüştüm her nasılsa. Ya da onun bunu zaten bileceğini. Ama öyle olmamıştı, görünüşe bakılırsa bilmiyordu. Duraksayarak bunu açıklamaya çalıştım. Joan başıyla onayladı ve ben cinimi yudumlayıp düşündüm.

Derken, "Aklına gelen ilk soruyu sormayı dene bir" dedi.

Adamakıllı düşünmeksizin öyle yaptım. "Sizce Susan Bay Macleod'u terk eder mi?"

"Hele, hele" dedi sessizce. "Yüksekleri hedef alıyorsun, delikanlı. Bayağı taşaklıymışsın. Bir seferinde de bir adımdan söz et."

Bir iltifat olarak algıladığım şeye aptal aptal sırıttım.

"Demek ona sormadın?"

"Daha neler, tabii ki sormadım."

"Peki, baştan başlayalım, para kazanmak için ne yapardın?"

"Parayı umursamıyorum" diye yanıt verdim.

"Çünkü hiçbir zaman kazanmak zorunda kalmadın."

Doğruydu bu; ama zengin olduğum anlamında değil. Devlet eğitimim bedavaydı, üniversiteye devam ettiğim için belediye meclisinden bağış alıyordum, tatillerde evde yaşıyordum. Ama aynı zamanda parayı umursamadığım da doğruydu – aslında, benim dünya görüşüme göre, parayı umursamak insanın gözlerini kasten hayattaki en önemli şeylerden uzaklara çevirmesi anlamına geliyordu.

"Eğer bir yetişkin olacaksan" dedi Joan, "yetişkinlere özgü şeyleri düşünmeye başlamalısın. Ve bir numara, parayı."

Joan'un önceki hayatı konusunda bana anlatılanları anımsadım – "kapatma bir kadın" ya da onun gibi bir şey oluşunu, hiç kuşku yok ki nakit yardımlar, kira gelirleri, giysi ve tatil

hediyeleri sayesinde yaşayışını. Yetişkin olmak derken bunu mu kastediyordu?

"Susan'ın biraz parası var sanıyorum."

"Ona sordun mu?"

"Daha neler, tabii ki sormadım."

"Şey, belki de sormalısın."

"Benim bir kaçıp gitme fonum var" dedim savunmada kalarak ve bu deyimin nereden geldiğini açıklamadan.

"Peki, küçük banka hesabında ne kadar mangırın var, söyle bakalım."

Joan'un ağzından çıkan hiçbir şeye hiçbir zaman alınmamam tuhaftı.

Dobra sözlülüğünün altında temiz kalpli biri olduğunu ve benim tarafımı tuttuğunu düşünüyordum sadece. Ama şu da var ki sevgililer her zaman insanların onların tarafını tuttuğunu düşünürler.

"Beş yüz sterlin" dedim gururla.

"Evet, şey, bu kadar parayla kesinlikle kaçıp uzaklara gidebilirsin. Oradaki kumarhaneye yaklaşmadığın sürece Le Touquet-Paris-Plage'da birkaç hafta idare edebilirsin. Ve sonra koşarak İngiltere'ye geri dönersin."

"Sanırım öyle olur." Le Touquet-Paris-Plage'ı hiçbir zaman gidilecek bir şey olarak görmemişsem de. Kaçak âşıkların gittikleri yer orası mıydı?

"Gelecek ay üniversiteye geri dönüyorsun, değil mi?"

"Evet."

"Peki, Susan'ı orada bir mutfak dolabında mı tutacaksın? Bir giysi dolabında?"

"Hayır."

Kendimi aptal ve umutsuz hissediyordum. Tevekkeli değil Susan bütün bunları "düşünüyordu." Yoksa sadece romantik bir kaçış fikrine mi kapılıyordum, hiçbir basamağı olmayan bir merdivenle?

"Cinden ve benzinden ne kadar tasarruf edeceğimi hesaplamaktan birazcık daha karmaşık benim için."

Joan'un hiç kuşkusuz amaçladığı gibi, ayaklarım ansızın sertçe yere bastırılmıştı.

"Size farklı bir şey sorabilir miyim?"

"Haydi, sor bakalım."

"Bulmaca çözerken niçin hile yapıyorsunuz?"

Joan yüksek sesle güldü. "Seni gidi namussuz. Sana bunu Susan söyledi, değil mi? Şey, haklı bir soru bu ve yanıt verebileceğim bir soru." Cininden bir başka yudum aldı. "Anlıyorsun ya –umarım sen kendin buraya hiçbir zaman varmazsın– ama bazılarımız hayatta hiçbir şeyin önemli olmadığını kavradığımız bir noktaya varıyoruz. Hiç ama hiçbir şey önemli olmuyor. Ve bunun az sayıdaki yan etkilerinden biri de bulmacaya yanlış yanıtları doldurduğun için cehenneme gitmeyeceğini bilmen. Çünkü cehenneme gidip oradan çoktan geri döndün ve oranın nasıl bir yer olduğunu çok iyi biliyorsun."

"Ama yanıtlar bulmaca kitabının arka sayfasında."

"A, ama anlıyorsun ya, benim için *o* aldatmaca *olurdu*."

Ondan saçma bir şekilde hoşlandığımı hissettim. "Sizin için yapabileceğim herhangi bir şey var mı, Joan?" diye sorarken buldum kendimi.

"Susan'a herhangi bir zarar verme yeter."

"Bunu yapacağıma gırtlağımı keserdim" diye yanıtladım.

"Evet, bunda bile ciddi olabileceğini düşünüyorum senin." Bana gülümsedi. "Haydi, şimdi yaylan ve araba kullanırken dikkatli ol. Cin içmeye henüz dayanıklı olmadığını görebiliyorum."

Arabayı vitese takmak üzereydim ki camda bir tıklama sesi işittim. Onun arkamda olduğunu duymamıştım. Camı aşağı indirdim.

"Sakın başkalarının senin hakkında dediklerine kulak asma" dedi Joan, gözlerime kararlı bir bakışla bakarak. "Sözgelimi, bazı kibar komşular benim köpekleriyle yalnız yaşayan iğrenç bir yaşlı kaçıktan başka bir şey olmadığımı düşünüyorlar. Yani başarısızlığa uğramış bir kaçık. Bu laflar vız geliyor tırıs gidiyor bana. İşte benim sana tavsiyem bu."

"Cin için teşekkür ederim" diye yanıtladım ve el frenini bıraktım.

Joan yetişkin biri olmamı talep etmekteydi. Bunun Susan'a yardımı dokunacaksa denemeye hazırdım; ama yetişkinliğe hâlâ dehşetle bakıyordum. Birincisi, erişilebilir olduğundan emin değildim. İkinci olarak, erişilebilir olsa bile arzulanır olduğundan emin değildim. Üçüncü olarak, arzu edilir olsa bile sadece çocukluk ve yeniyetmelikle karşılaştırıldığında öyleydi. Yetişkinlikte neyden hoşlanmıyor ve güven duymuyordum? Şey, kısaca ifade etmek gerekirse: unvan duygusundan, üstünlük duygusundan, en iyisini değilse bile daha iyiyi bilme iddiasından, yetişkin görüşlerin engin sıradanlığından, kadınların pudriyerlerini çıkarıp burunlarını pudralamalarından, erkeklerin koltuklarda bacakları ayrık oturup mahrem yerlerinin pantolonlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmasından, bahçelerden ve bahçıvanlıktan bahsetmelerinden, taktıkları gözlüklerden ve dikkatleri kendi üzerlerine çekmelerinden, içki ve sigara içmelerinden, öksürdüklerinde kapıldıkları müthiş balgamlı nöbetlerden, hayvani kokularını gizlemek için sürdükleri yapay kokulardan, erkeklerin kelleşmesinden ve kadınların saçlarını sprey sıkarak şekillendirmelerinden, hâlâ seks yapabiliyor olmaları zararlı düşüncesinden, sosyal normlara uysalca itaat etmelerinden, yergili ya da sorgulayıcı herhangi bir şeyi burun kıvırarak onaylamamalarından, çocuklarının başarılarının ana-babalarına ne kadar iyi öykündükleriyle ölçüleceğini varsaymalarından, birbirleriyle görüş birliği içinde olduklarında çıkardıkları boğucu gürültülerden, pişirdikleri ve yedikleri yemeklerle ilgili yorumlarından, iğrenç bulduğum şeylere duydukları sevgiden (özellikle zeytinler, salamuraya yatırılmış soğanlar, baharat karıştırılmış sirke içinde bekletilen meyve şekerlemeleri, hardal karışımlı doğranmış sebze turşuları, at turpu sosları, taze soğanlar, sandviçlerin üstüne sürdükleri reçeller, pis kokulu peynirler ve maya ve sebze özü karışımıyla hazırlanmış soslar), evet, onların duygusal öz tatminlerinden, ırksal üstünlük duygularından, bozuk paralarını saymalarından, dişlerinin arasına kaçmış yiyecekleri bulup çıkarmaya çalışmalarından, benimle yeterince ilgilenmemelerinden ve ben ilgilenme-

lerini istemediğimdeyse benimle aşırı ilgilenmelerinden hoşlanmıyor ve güven duymuyordum. Susan'ın doğal olarak tamamen muaf olduğu kısa bir listeydi bu sadece.

A, bir şey daha. Hiç kuşkusuz gerçek duygularını itiraf etmekten duydukları soyaçekimsel bir dehşetten dolayı, duygusal hayatlarını dümdüz hale getiriyorlar ve cinsiyetler arasındaki ilişkiyi aptalca bir şakaya dönüştürüyorlardı. Erkeklerin gerçekte kadınların her şeyi yönettiklerini, kadınlarınsa gerçekte erkeklerin olup bitenleri anlamadıklarını ima etmesi. Erkeklerin güçlü olduklarını ve kadınların hoş tutulmaları, hoşgörü ve ilgi gösterilmeleri gerektiğini ileri sürmeleri; kadınlarınsa yüzyıllar içinde biriken cinsel folklara hiç bakmaksızın, sağduyuya ve pratikliğe sahip olanın kendileri olduğunu ileri sürmeleri. Her bir cinsiyetin, ötekinin bütün hatalarına karşın birbirlerine hâlâ ihtiyaç duyduklarını salya sümük bir duygusallıkla itiraf etmesi. Onunla da yaşayamam, onsuz da demesi. Ve onlarla evlenerek yaşamaları, o evlilik ki, nükteli birinin dile getirdiği gibi, zihinsel kurum* anlamında bir kurumdu. Bunu ilk kez kim söyledi, bir erkek mi yoksa bir kadın mı?

Hiç de şaşırtıcı olmayacak bir şekilde, bunların hiçbirinin olmasını beklemiyordum. Ya da daha doğrusu, benim için hiçbir zaman geçerli olmayacaklardı; aslında benim için geçerli olmamalarını sağlayacağıma inanıyordum.

Bu yüzden, "On dokuz yaşındayım" dediğimde ve annemle babam da zafer kazanmış gibi, "Evet, *daha* on dokuzundasın!" diye yanıt verdiklerinde, bu aynı zamanda benim zaferimdi. Tanrıya şükür, "daha" on dokuzumdayım, diye düşündüm.

İlk aşk bir hayatı sonsuza dek belirler: Yıllar içinde bu kadarını keşfettim. Daha sonraki aşkların değerini azaltmayabilir ama daha sonraki aşklar her zaman onun varlığından etkilenecektir. Bir model ya da karşı model işlevi görebilir. Daha sonraki aşkları gölgeleyebilir; öte yandan, onları daha

* Yazar burada, "akıl hastalıkları"nın tedavi edildiği "mental institution" terimine bir gönderme yapıyor. (ç.n.)

kolay, daha iyi kılabilir. Gerçi bazen de ilk aşk kalbi dağlar ve insanın sonradan bulup bulacağı tek şey yaralı bir dokudur.

"Biz kurayla seçildik." Daha önce söylemiş olabileceğim gibi, yazgıya inanmıyorum. Ama iki sevgili bir araya geldiğinde, sadece bazı sonuçların mümkün olduğunu gösteren daha önceden kurulmuş fazlasıyla bir ön-tarihçe olduğuna gerçekten inanıyorum. Oysaki sevgililerin kendileri dünyanın yeniden baştan kurulduğunu ve olasılıkların hem yeni hem de sonsuz olduğunu hayal ederler.

Ve ilk aşk her zaman duygu karmaşası içindeki birinci şahısta olur. Nasıl olur da olmaz? Aynı zamanda, duygu karmaşasını yaratan şimdiki zamanda. Başka kişilerin ve başka zaman kiplerinin de olduğunu kavramamız biraz zaman alır.

Böylece (bu olay daha önce meydana gelmiş olmalı ama ben onu ancak şimdi anımsıyorum): Bir öğle sonrası onu ziyarete gidiyorum. Saat üçte, evden hep bir şeyler aşıran gündelikçinin gitmiş olacağını ve Bay E.P. dönmeden önce önümüzde üç buçuk saatin bulunacağını, onun beni yatakta bekleyeceğini biliyorum. Arabayla Köy'e gidiyorum, onu park ediyorum ve Duckers Lane boyunca yürüyorum. Hiçbir şekilde çekingen bir halim yok. "Komşular"dan gerçek ya da hayali ne kadar çok onaylamama gelirse o kadar iyi. Macleod'ların evine arka kapı ve bahçeden yaklaşmıyorum. Ev boyunca uzanan çimenin üzerinde ihtiyatlı ve zina yapan birine yakışır adımlarla yürümek yerine, adeta göstere göstere, çakılları gıcırdatarak, garaj yolu boyunca yürüyorum. Ev kırmızı tuğladan yapılmış, simetrik, ortada bir sundurması var, onun üzerinde Susan'ın dar ve küçük yatak odası yer alıyor. Sundurmanın her bir tarafında, dekoratif bir öğe olarak, her bir tuğla sırası yarım tuğla genişliğinde dışarıya çıkıntı yapacak şekilde yerleştirilmiş. Şimdi görüyorum ki elimi ve ayağımı koyarak destek almamı sağlayacak birkaç santimlik ayartıcı çıkıntılar mevcut.

Hırsız gibi tırmanan biri olarak âşık mı? Niye olmasın? Arka kapı benim için açık bırakıldı. Ne var ki sundurmaya

doğru yürürken, her yanımı bir âşığın özgüveni kaplıyor, eğer bir ilk ivmeyle yeterince hızlı koşacak olursam, duvara üç dört metre kadar tırmanabileceğime ve bunun da sundurmanın üzerinde yer alan daireye ulaşmamı sağlayacağına karar veriyorum. Gözü peklik, heves ve uygun el-göz koordinasyonuyla dolu olarak bir koşma denemesi yapıyorum. Kolaycacık beceriyorum bu işi – işte buradayım, kaşla göz arasında saçağın üzerinde çömelmiş durumdayım. Susan'ı pencereye çıkartacak kadar da gürültü yaptım, ilk önce ürkütüye kapılıyor, sonra şaşkınlık dolu bir sevinç duyuyor. Başka birisi olsa yaptığım bu çılgınlık için beni kınar, kafamı kırabileceğimi söyler, bütün korkusunu ve koruyuculuğunu dile getirebilirdi; sözün kısası, benim kendimi aptal ve suçlu bir oğlan çocuğu gibi hissetmeme yol açardı. Oysa Susan sadece pencereyi yukarı kaldırıp beni içeri çekiyor.

"Şayet Sıkıntı Baş Gösterirse her zaman için aynı şekilde dışarı çıkabilirim" diyorum soluk soluğa.

"Bu çok eğlendirici olurdu."

"Hemen aşağı inip arka kapıyı kilitleyeceğim."

"Ne de düşüncelisin" diyor Susan, tek kişilik yatağına yeniden girerek.

Bu da doğru. Düşünceli olan *benim*. Sanırım öntarihçemin bir parçası bu. Ama aynı zamanda Joan'a şöyle de diyebilirdim: eğer Susan'a bir yardımı dokunacaksa yetişkin olmaya hazır olduğumu.

Ben bir delikanlıyım; o, orta yaşlı evli bir kadın. Kinizm taşıyorum ve hayat bilgisi denen şeyin genel anlamına sahibim; gerçi kinik olduğum kadar da idealistim, bazı şeyleri yoluna koymak için hem iradeye hem de güce sahip olduğum kanısındayım.

Peki, o? O ne kinik biri ne de bir idealist; kuramların zihinsel yükünü taşımaksızın yaşıyor ve her bir koşul ve durumu önüne çıktığı şekliyle karşılıyor. Şeylere gülüyor ve bazen o gülüş düşünmemenin, apaçık, acılı gerçeklerden kaçınmanın bir yolu oluyor. Ama aynı anda onun hayata benden daha yakın olduğunu hissediyorum.

Aşktan söz etmiyoruz; onun tartışılmayacak şekilde orada olduğunu biliyoruz sadece; onun olduğu şey olduğunu, her şeyin kaçınılmaz ve adil şekilde bu olgudan kaynaklanacağını. Onaylanmak için sürekli olarak "Seni seviyorum" diye yineliyor muyuz? Araya giren bu uzaklıktan, bundan emin olamıyorum. Gerçi arka kapıyı kilitledikten sonra yanına yatağın içine girdiğimde, onun şu sözleri mırıldandığını çok iyi anımsıyorum:

"Şunu aklından hiç çıkarma, en nazik nokta tam ortadakidir."

Sonra Joan'la sohbetimizde onun ağzından damdan düşercesine çıkıveren şu sözcük var: pratiklik. Hayatım boyunca evliliklerini sonlandırmakta başarısız olan, ilişkilerini sürdürmekte başarısız olan, hatta bazen onları başlatmakta bile başarısız olan dostlar gördüm, hepsi de dile getirilen şu aynı sebeple: "Pratik değil işte" derler usanç duyarcasına. Uzaklıklar çok büyük, tren saatleri elverişsiz, çalışma saatleri uygunsuz; sonra ev için alınan kredi var; çocuklar var, köpek var; aynı zamanda eşyaların ortaklaşa sahipliği var. Bir keresinde, kocasından ayrılamayan bir kadın bana, "Plak koleksiyonunda ne kime ait diye bir seçip ayıklama yapmayı bir türlü göğüsleyemedim işte" demişti. Çift aşklarının ilk civcivli günlerinde, plaklarını bir araya getirmiş, aynı olan plakları koleksiyonlarından çıkarmıştı. Peki, bunların içinden bir seçim yapmak nasıl mümkün olabilirdi? Bu yüzden ayrılmadı kadın ve bir süre sonra ayrılma ayartısı geçip gidince, plak koleksiyonu da rahat bir nefes aldı.

Oysaki o zamanlar, içinde bulunduğum durumun mutlaklığı içinde, aşkın pratik durumla hiçbir ilişkisi olamazmış gibi geliyordu bana; aslında, bunun tam karşıtı doğruydu. Aşkın böylesi banal şeyleri hor görmesi onun şanının bir parçasıydı. Aşk doğası gereği bozguncuydu, felaketlere yol açan bir şeydi; eğer böyle yapmıyorsa, o zaman aşk değildi.

On dokuz yaşında aşktan anladığım şeyin ne kadar derin olduğunu sorgulayabilirsiniz. Bir mahkeme bunun birkaç kitap ve film, arkadaşlarla yapılan sohbetler, baştan çıkarıcı

rüyalar, bisiklete binmiş bazı kızlar üzerine kurulan iç gıdıklayıcı fanteziler ve yattığım ilk kadınla kurulan çeyrek ilişki üzerine temellenmiş olduğunu ortaya çıkarabilirdi. Ne var ki benim on dokuz yaşındaki benliğim mahkemeyi şu konuda düzeltirdi: Aşkı "anlamak" daha sonranın işidir, aşkı "anlamak" pratikliğe ucu ucuna yaklaşır, aşkı "anlamak" kalbin ateşinin küllendiği zamana ilişkindir. Esrime halindeki âşık aşkı "anlamayı" istemez, onu yaşamayı, yoğunluğunu hissetmeyi, şeylerin odak noktasına gelmeyi, hayatın hızlanmasını, bütünüyle haklı gösterilebilir bencilliği, şehvet dolu atılganlığı, neşeli böbürlenmeyi, sakin ciddiliği, kavurucu özlemleri, kesinliği, yalınlığı, karmaşıklığı, hakikati, aşkın hakikatini ister.

Hakikat ve aşk, benim düsturum buydu. Onu seviyorum ve hakikati görüyorum. Bu kadar basit olmalı.

Seks konusunda "iyi miydik" acaba? Hiçbir fikrim yok. Onu düşünmüyorduk. Çünkü kısmen her türlü seks o zamanlar tanım gereği iyi seks gibi görünüyordu. Ama aynı zamanda seksten önce de, yaparken de, sonrasında da ondan pek ender olarak bahsettiğimiz için. Seks yapıyorduk, fiziksel ve zihinsel olarak bize farklı tatminler verebiliyor olsa da ona karşılıklı aşkımızın bir ifadesi olarak inanıyorduk. Şu frijitlik dediği şey ağzından çıktıktan ve ben de –engin cinsel deneyimlerime dayanarak– bu fikri duymazdan geldikten sonra, mesele bir daha tartışılmadı. Kimi zamanlar, "İyi oynadım, partner" diye mırıldanırdı sonradan. Kimi zamanlar da daha ciddi, daha kaygılı, "Lütfen benden henüz vazgeçme, Casey Paul" derdi. Buna da ne diyeceğimi bilemiyordum.

Zaman zaman –şunu belirtmeliyim ki yatakta değil– "Elbette kız arkadaşların olacak. Doğru ve uygun olan da bu" derdi. Ama bana ne doğru ne de uygun geliyordu bu, hatta konuyla ilgisi olmayan bir sözdü.

Bir başka seferinde, bir rakam söyledi. Rakam şöyle dursun sohbetin bağlamını bile anımsayamıyorum; ama yavaş yavaş anladım ki kaç kez sevişmiş olduğumuzdan söz ediyordu.

"Sayıyor muydun?"

Başıyla evetledi. Bir kez daha afalladım kaldım. Benim de saymam mı bekleniyordu? Eğer öyleyse, neyi saymam bekleniyordu –birlikte kaç kez yatmış olduğumuzu mu, yoksa orgazmlarımın sayısını mı? Bununla hiç mi hiç ilgilenmiyordum ve bu fikrin aklına nereden geldiğini merak ediyordum. Sanki bu konuda yazgısal bir şey var gibiydi – sanki ben birdenbire yanında olmazsam tutunabileceği elle dokunulabilir, hesap edilebilir bir şeyi olacakmış gibi. Ama ben birdenbire yanında bulunmazlık etmeyecektim.

Gelecekteki kız arkadaşlarıma bir kez daha atıf yaptığında, son derece açıkça ve kararlı bir dille, onun her zaman benim hayatımda olacağını söyledim: Ne olursa olsun ona her zaman bir yer olacaktı.

"Ama beni nereye koyardın, Casey Paul?"

"En kötü olasılıkla, zorunlu bütün donanımları bulunan bir tavan arasına."

Bunu elbette metaforik anlamda kastetmiştim.

"Sandık odasına kaldırılan eski bir eşya gibi mi?"

Bu konuşmadan nefret ediyordum. "Hayır" diye yineledim, "sen her zaman orada olacaksın."

"Tavan arasında mı?"

"Hayır, kalbimde."

Söylediğimde ciddiydim, gerçekten ciddiydim – hem tavan arası hem de kalp. Bütün hayatım boyunca.

İçinde bir panik duygusu olduğunu kavrayamadım. Nasıl tahmin edebilirdim ki? Bu duygunun sadece kendi içimde olduğunu sanıyordum. Şimdi, oldukça geç bir vakitte kavrıyorum ki bu duygu herkeste vardır. Ölümlülük durumumuzdur o bizim. Onu yatıştırmak ve minimize etmek için davranış kodlarımız, şakalarımız ve rutinlerimiz, çok çeşitli dikkat dağıtma ve oyalanma yollarımız vardır. Gelgelelim hepimizin içinde patlamaya hazır bekleyen panik ve kargaşa duygusu vardır, buna kesin inanmışımdır ben. O duyguyu ölüm döşeğindekiler arasında, insanlık durumuna ve onun kronik hüznüne karşı son bir protesto olarak can-

hıraş seslerle yükselirken gördüm. Ama o bizim en dengeli ve akılcı olanımızda da vardır. Sadece doğru koşulları sağlamanız gerekir, mutlaka ortaya çıkar. Ve o zaman onun merhametine bağlısınızdır. Panik bazılarını Tanrı'ya götürür, bazılarını umutsuzluğa, bazılarını hayır işleri yapmaya, bazılarını içmeye, bazılarını duygusal unutuşa, bazılarını ise artık ciddi hiçbir şeyin onlara bir daha sıkıntı vermeyeceğini umdukları bir yaşama.

Tenis kulübünden Adem'le Havva gibi kovulmuş olmamıza karşın, beklenen skandal bir türlü patlamadı. Aziz Mihail Kilisesi'nin kürsüsünden hiçbir kınama olmadı, *Advertiser&Gazette*'de aleyhimizde hiçbir yazı yayımlanmadı. Bay Macleod unutmuş görünüyordu; Miss G. ve Miss N.S. o vakitler yurtdışındaydılar. Annemle babam meselenin adını hiç anmadılar. Bu yüzden gerçek ya da yapmacık bilgisizliğin ve mahcubiyetin son derece İngilizlere özgü bir kombinasyonuyla, hiç kimse –Joan'un dışında ve o da benim çağrım üzerine-hikâyenin varlığını kabul etmedi. Köy tamtamları çalıyor olabilirdi, ancak onun mesajını duymayı herkes kabullenmedi. Bu, hem gönlüme su serpmiş hem de beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Eğer Köy kapalı kapılar ardında değilken bile utanca kapılmaktan geri durmuşsa skandal yaratan davranışın değeri ve verdiği sevinç neredeydi?

Ama gönlüme su serpilmişti çünkü bu Susan'ın "düşünme" dönemini sonlandırmış olduğu anlamına geliyordu. Bir başka deyişle, derin bir soluk aldık ve yeniden, önceki gibi çok sayıda risk alarak birlikte yatmaya başladık. Onun kulaklarını okşuyor ve tavşanvari dişlerine parmağımla hafifçe vuruyordum. Bir keresinde, her şeyin hâlâ aynı olduğunu göstermek amacıyla, çıkıntı yapan tuğlalara tutunarak sundurmanın üzerine çıktım ve oradan da onun yatak odası penceresinden içeri girdim.

Ve ortaya çıktı ki onun da bir kaçıp gitme fonu vardı. Beş yüz sterlinden daha fazla vardı bu fonda.

On dokuz yaşında olduğumu söyleyip duruyorum. Ama kimi zamanlar da, size şu ana dek anlattığım şeylerde, yirmi ya da yirmi bir yaşındaydım. Bu olaylar iki yıllık ya da daha uzun bir dönemde, genellikle de öğrencilik tatillerim sırasında meydana geldi. Öğrenim yarıyıllarında Susan sık sık gelip beni Sussex'de ziyaret eder ya da ben onlara gidip Macleod'larda kalırdım. Anne babamlardan arabayla altı dakika uzaktalardı, ancak onlara hiçbir zaman orada olduğumu söylemedim. Trenden bir önceki istasyonda inerdim ve Susan Austin'le gelip beni oradan alırdı. Kanepeden oluşturulan yatakta uyuyordum ve Bay Macleod varlığıma katlanıyormuş gibi görünüyordu. Köy'e hiç gitmedim, gerçi ara sıra, sırf eski günlerin hatırına tenis kulübünün altını üstüne getirmeyi aklımdan geçiriyordum.

Susan Sussex'teki arkadaş çevremi –Eric, Ian, Barney ve Sam– tanıdı ve zaman zaman aralarından biri ya daha fazlası da Macleod'larda kalırdı. Belki onlar da bir başka çeşit ön kapak hikâyesiydi – bu uzaklıktan anımsayamıyorum. Hepsi de Susan'la ilişkimin mükemmel bir şey olduğunu düşünüyordu. İş ilişkilere gelince birbirimizin tarafındaydık – gerçekte, her ilişkinin. Aynı zamanda Susan'ın ev halkının serbest tavırlı oluşundan da hoşlanıyorlardı. Susan bol bol yemekler pişiriyordu ve onlar bundan da hoşlanıyorlardı. O zamanlar hep aç gibiydik; dahası, kendi başımıza gerçek bir yemek hazırlamaktan acıklı bir şekilde aciz görünüyorduk.

Bir cuma –şey, büyük olasılıkla bir cumaydı– Bay Macleod hapır-hupur taze soğanlarını çiğnemekteydi, ben çatal bıçağımla oynuyordum, Susan içeri yemekleri getiriyordu ki, Bay Macleod her zamanki acı alaycılığından daha sert bir tonda,

"Peki, sormamda bir mahzur yoksa, bu hafta sonunda kendine kaç tane gözde oğlan ayırıyorsun bakalım" diye sordu.

"Bir bakayım" diye yanıt verdi Susan, düşünmeye koyulurken elindeki yahni tenceresini önünde tutarak. "Sanırım bu hafta sonu sadece Ian ile Eric. Ve elbette Paul. Tabii diğerleri de ortaya çıkmazlarsa."

Susan'ın son derece sakince yanıt verişinin enikonu şaşırtıcı olduğunu düşündüm. Ve sonra da yemeğimizi her zamanki gibi yedik.

Ama ertesi gün arabada ona, "Bana hep öyle mi diyor? Bize öyle mi diyor?" diye sordum.

"Evet. Sen benim gözde oğlanımsın."

"*O kadar* gözde değilim. Bazen birazcık sıradanım sanırım."

Ne var ki bu sözcük beni incitti. Beni onun için incitti, anlıyorsunuz ya. Kendi adıma umursamıyordum. Hayır, gerçekten umursamıyordum: Belki de memnun bile oluyordum. Dikkat edilmek –hatta hakarete uğramak– görmezden gelinmekten daha iyiydi. Ve ne de olsa, genç bir adamın üne ihtiyacı vardır.

Macleod hakkında ne biliyorsam bir araya getirmeye çalıştım. Artık onu Adem Baba ya da Sofranın Başı olarak düşünemediğim gibi Bay E.P. olarak da düşünemiyordum. Onun adı Gordon'du, gerçi Susan bu adı sadece uzak geçmişten söz ettiğinde kullanırdı. Gordon ondan birkaç yaş büyük görünüyordu, bu yüzden altmışlarına merdiven dayamış olmalıydı. Memurluk yapıyordu, gerçi hangi bölümde çalıştığına ilişkin hiçbir fikrim yoktu, ne de bununla ilgileniyordum. Karısıyla çok uzun yıllardır hiç seks yapmamıştı, bunu ancak Gordon olduğu eski günlerde yapmıştı, iki kızı bunun kanıtıydı. Karısını frijit ilan etmişti. Bir pantomim filinin ön yarısını arzulayabilirdi de, arzulamayabilirdi de. Başkaldıran komünist güruhlarının polis ya da asker tarafından vurulması gerektiğine inanıyordu. Karısı uzun yıllardır gözlerini görmemişti ya da doğru dürüst görmemişti. Golf oynuyor ve topa sanki ondan nefret ediyormuş gibi vuruyordu. Gilbert ve Sullivan'dan* hoşlanıyordu. Pejmürde ancak iş bilir bir bahçıvan kisvesine bürünmekte ustaydı; gerçi kendi babasına göre geçinilmesi zor biri olabilirdi. Tatillerden de, tatile çıkmaktan da hoşlanmıyordu. İçki iç-

* Sir William Gilbert ve Sir Arthur Sullivan, 19. yüzyılın son çeyreğinin popüler hafif opera bestecileriydiler. (ç.n.)

meyi seviyordu. Konserlere gitmekten hoşlanmıyordu. Bulmaca çözmede ustaydı ve bilgiççe bir el yazısı vardı. Köy'de hiç dostu yoktu, bunun tek istisnası, herhalde, benim hiç girmediğim ve öyle yapmaya da niyetimin olmadığı golf kulübüydü. Kiliseye gitmiyordu. *The Times* ve *Telegraph* okuyordu. Bana karşı dost canlısı ve kibar davranmıştı ama aynı zamanda alaycı ve kaba; esas olarak kayıtsız diyebilirim. Hayata küsmüş görünüyordu. Ve tükenmiş bir kuşağın bir parçası olmuş da olabilirdi, olmamış da.

Ama ona ilişkin, gözlemlemekten çok hissettiğim bir şey daha var. Bana öyle geliyordu ki –Macleod'un bunun farkında olmadığından, bunu hiç düşünmediğinden eminim– sanki o –özellikle o– benim büyümemin yolunda bir şekilde engel oluşturuyordu. Hiç de annemle babam ya da onların arkadaşları gibi değildi ama dehşetle baktığım yetişkinliği onlardan bile daha fazla temsil ediyordu.

Birkaç gelgeç düşünce ve anı:

– Sharpeville Olayı'ndan kısa bir süre sonra Susan, Macleod'un beni "son derece kabul edilebilir genç bir adam" diye nitelediğini haber verdi. Yaşıtım olan herhangi biri gibi övgüye susamış olan ben, bunu hiç sorgulamadan karşıladım. Belki de bundan daha fazlasıydı; çünkü bana önce bağırdığı, daha sonra aklı başında bir yargıya vardığı için, bu yorumu daha da değerli olarak gördüm.

– Ben yanlarında değilken Macleod'ların birbirlerine nasıl davrandıkları konusunda kesinlikle hiçbir fikrim olmadığını anlıyorum. Büyük olasılıkla bunu düşünemeyecek kadar mutlakçı bir tavrım vardı.

– Şunu da kavrıyorum ki, iki ev halkını karşılaştırırken, sanki bizim evde, kıçımızı kaşırken bıçakla bezelye yiyormuş gibi bir hava yaratmış olabilirim. Hayır, iyi yetişmiş kişilerdik bizler. Sofra adabı standardımız genelde Macleod'ların evlerinde sergilenenden daha iyiydi.

– Keza, annemle babamın bütün arkadaşları benim onları portre ettiğim gibi benim kuşağımı edilgin bir şekilde onaylamayan kişiler değillerdi. Bazıları aktif şekilde onaylamıyordu. Bir tatil hafta sonu, hepimiz de Spencer'larla birlikte akşam yemeğine Sutton'a gittik. Karısı annemi stajyerlik yaptıkları kolej yıllarından beri tanırdı; kocası, Belçika kökenli ufak tefek, uluslararası bir şirket adına Afrika'nın mineral kaynaklarının yerini bulup işletmekte uzmanlaşmış, saldırgan görünüşlü bir maden mühendisiydi. Güneşli bir gün olmuş olmalı (gerçi olmayabilir de), çünkü üst cebimden, yenilerde edinilmiş aynalı bir güneş gözlüğü sarkıyordu benim. Onu, egzotik eşyaların toptan alım satımında uzmanlaşmış olan Barney'den satın almıştım; son moda edinimlerini sakince başkalarına sergileme arzusunda olanlara satardı bu malları bizimki. Gözlüğü Demir Perde ülkelerinin birinden eline geçirmişti – Macaristan'dan sanırım. Her neyse, arabamızdan henüz inmiştik ki Benim Ufak Tefek Ev Sahibi yanıma yaklaştı ve uzattığım elimi görmezden gelerek, güneş gözlüğünü cebimden şu sözleri söyleyerek çekip aldı: "Boktan şeyler bunlar." Onun kendi kalın örgülü süveterine, kadife pantolonuna, mühür yüzüğüne ve kulak aygıtına benzemeyen şeylerine, diyelim.

-Susan Gözde Oğlanlar için büyük bir kek yapıyor. Kek geniş ve uzun anlamında büyük. Kek hamuru karışımı kabın içine döküldüğünde iki santim derinliğinde. Fırından çıktığındaysa, aşağı yukarı iki buçuk santimetrelik bir yüksekliğe az çok yükselmiş. İçinde hepsi de dibe batıp kalmış karışık meyveler var.

O zamanlar ben bile bu kekin ortalama pişirme standartlarıyla bir başarı olmadığını anlayabiliyorum. Ama Susan'ın onu başarılı kılma tarzı var.

"Bu ne çeşit bir kek Bayan Macleod?" diye soruyor Gözde Oğlanlar'dan biri.

"Altı üstüne gelmiş bir kek" diye yanıt veriyor Susan, onu yassı bir tel küreğin üzerinde çevirerek. "Bakın, meyvelerin hepsi nasıl da yukarı çıktı."

Sonra bize büyük dilimler kesiyor, biz de bunları midemize indiriyoruz.

Susan büyük olasılıkla adi metalleri altına dönüştürebilir, diye düşünüyorum.

– Düsturumun nasıl da aşk ve hakikat olduğunu söylemiştim; onu seviyordum ve hakikati görüyordum. Ama şunu da itiraf etmem gerekir ki bu, ebeveynlerime öncekinden ya da sonrasından daha çok yalan söylediğim bir dönemle örtüşüyordu. Ve daha az bir derecede, tanıdığım hemen herkese. Gerçi Joan'a değil.

– Aşkımın analizini yapmazken –onun nereden kaynaklandığı, niçin ortaya çıktığı, nereye gittiği– tek başımayken, kimi zamanlar onun üzerine berrak bir şekilde düşünmeye gerçekten çalışıyorum. Zor bir şey bu; ön hiçbir deneyimim yok ve Susan'la birlikte olmanın gerektirdiği kalbin, ruhun ve bedenin bütünsel angajmanına hiç hazırlıklı değilim – şimdinin yoğunluğuna, bilinmeyen geleceğin heyecanına, geçmişin entipüften bütün uğraşlarını kaldırıp atmaya.

Duyguları sözcüklere dökmeye uğraşarak evde yatakta yatıyorum. Aşk bir yandan –geçmişle ilgili olan kısım bu– yaşam boyunca çatılan bir kaşın ansızın sere serpe gevşetilmesi gibi geliyor bana. Ama aynı anda –bu, geçmişle ve şimdiyle ilgili olan kısım– sanki ruhumun akciğerleri saf oksijenle şişmiş gibi de geliyor. Tabii sadece tek başımayken böyle düşünüyorum. Susan'la birlikteyken, onu sevmenin nasıl bir şey olduğunu düşünmüyorum; onunla sadece birlikte oluyorum. Ve belki de o "birlikte olma"yı başka sözcüklere dökmek olanaksız.

Susan, benim Joan'a tek başıma yaptığım ziyaretlere hiç aldırış etmiyordu; evliliğinin izin verir gözüktüğü az sayıdaki arkadaşlarından biri konusunda sahiplenici değildi. Kupalar dolusu indirimli cin içmekten zevk alır oldum; bir süre sonra, Joan köpeklerin odaya girmesine müsaade etti ve ben

de ayakkabı bağcıklarımı yalayan Yorkshire teriyerlerinin yarattığı oyalanmaya alıştım.

"Gidiyoruz" dedim ona bir temmuz öğle sonrası.

"Biz mi? Sen ve ben mi? Nereye gidiyoruz, genç Üstat Paul? Eşyalarını bir değneğin ucuna bağladığın kırmızı benekli bir mendile mi sararsın sen?"

Benim ciddi bir şeyler söylememe izin vermeyeceğini bilmem gerekirdi.

"Susan ve ben. Gidiyoruz biz."

"Nereye? Ne kadar süreliğine? Bir deniz yolculuğu, değil mi? Bana bir kartpostal yollayın."

"Çok sayıda kartpostal olacak" diye söz verdim.

Tuhaftı, Joan'la ilişkim bir çeşit flört gibiydi. Oysaki Susan'la ilişkimde hiç de bir flört görünümü yoktu. Bütün şu başlangıç evrelerini flört etmeyi hiç aklımıza getirmeden geçirmiş olmalıyız –aşka tepe üstü düşüş-; bu yüzden ona hiç ihtiyacımız olmadı. Elbette yaptığımız şakalar, takılmalarımız ve mahrem sözlerimiz vardı. Ama sanırım bunların hepsi flört etmeye yaramayacak kadar ciddi görünüyordu – ciddiydi.

"Hayır" dedim. "Ne demek istediğimi biliyorsun."

"Evet, ne demek isteğini biliyorum. Bunu bir süredir merak etmekteyim. İçinde bulunduğumuz koşullarda. Olmasını yarı isteyerek, yarı istemeyerek. Ama cesaretli bir çiftsiniz siz, bunu söyleyebilirim."

Ben bunu cesaret olarak düşünmüyordum. Bunu bir kaçınılmazlık olarak düşünüyordum. Aynı zamanda, her ikimizin de derinden derine istediği şeyi yapmak.

"Peki, Gordon bütün bunları nasıl karşılıyor?"

"Bana Susan'ın gözde oğlanı diyor."

"Sana onun lanet olası gözde oğlanı demediğine şaşırdım."

Evet, şey, muhtemelen onu da diyordu.

"Yaptığınız şeyi bildiğinizi umduğumu söylemeyeceğim çünkü apaçık belli ki hiçbiriniz de yaptığınız şeyin ne olduğu konusunda hiçbir fikre sahip değilsiniz. Şimdi bana öyle surat asma, Üstat Paul. Hiç kimse yaptığı şeyi bilmez, senin konumunda bilmez. Ve sana, onunla ilgilen ve sahip çık gibi

sözler de söylemeyeceğim. Sizlere sadece bol bol talih dileyeceğim."

Arabaya bineceğim vakit benimle birlikte dışarı çıktı. Binmeden önce, ona doğru şöyle bir yöneldim. El ayasını kaldırdı.

"Şu can sıkıcı sarılıp kucaklaşmaların hiçbirini yapmayalım lütfen. Herkes sarılıp kucaklaşıyor bugünlerde, ansızın herkes birer ecnebi oldu çıktı. Gözlerime yaş basmadan yola koyuluver sadece."

Daha sonraları, bana söylediği ve söylemediği şeyleri zihnimden şöyle bir geçirdim ve onun benim kaçırdığım birtakım paralellikleri görüp görmediğini merak ettim. Hiç kimse yaptığı şeyi bilmez, senin konumunda bilmez. Londra'ya gidiyorsunuz ha? Gözde oğlan, kapatma kadın. Peki, para kimde? Evet, Joan benim ilerimdeydi.

Gelgelelim öyle olmayacaktı. Susan'ı üç yıl sonra yeniden Macleod'ların evinin kapı eşiğinde, konuşamayacak kadar çekingen, duygusal olarak mahvolmuş, içeri kabul edilmek için sessiz-sessiz yalvaran ve yaşamı temelde bitmiş biri olarak güçlükle hayal edebilirdim.

Tam bir Ayrılma Anı olmadı, ne gizlice ve palas pandıras bir gece yarısı kaçışı, ne de bavullarını alıp mendil sallayarak yapılan resmi bir yola çıkış. (Kim el sallardı ki?) Uzatılmış bir ayrılmaydı bu, öyle ki kopuş anı hiçbir zaman belirgin şekilde ortaya çıkmadı. Bu beni, annemle babama yazdığım kısa bir mektupla bir belirginleştirme denemesi yapmaktan alıkoymadı:

Sevgili anneciğim ve babacığım,

Londra'ya taşınıyorum. Bayan Macleod'la birlikte yaşayacağım. Size gerektiğinde bir adres göndereceğim.

Sevgiler, Paul

Mektup sadece bundan ibaretti. "Gerektiğinde" ifadesinin tamamen yetişkinlere özgü bir ifade olduğunu düşünüyordum. Eh, öyleydim. Yirmi bir yaşındaydım. Ve hayatın tadını tam olarak çıkarmaya, onu tam olarak ifade etmeye, onu yaşamaya hazırdım. "Hayattayım! Yaşıyorum!"

On yada daha uzun bir süre boyunca birlikteydik – yani aynı çatının altındaydık. Sonradan, onu düzenli olarak görmeyi sürdürdüm. Daha sonraki yıllarda daha az sık. Birkaç yıl önce öldüğünde, yaşamımın en hayati kısmının en nihayetinde son bulmuş olduğunu teslim ettim. Onu her zaman hayırla anacağıma söz verdim kendime.

Ve elimde olsa her şeyi böyle anımsardım. Ama anımsayamıyorum.

İki

Susan'ın kaçıp gitme fonu Henry Road, SE15'te küçük bir ev satın almaya yeterliydi. Fiyat düşüktü – yeniden dönüşüm planlamaları ve alkollü içki satan barlar ancak uzak gelecekte mümkün olacaktı. Mekân çok sayıda işgale konu olmuştu: Yani her kapıda kilitler, duvarlarda asbest kaplamalar, yarım bir sahanlığın üzerinde sefil ufacık bir mutfak, kişisel gaz sayaçları ve her odadaki duvar kâğıtlarında kişisel renk dalgalanmaları vardı. O yaz sonu ve sonbahar başlangıcı boyunca evin her bir odasının duvar kâğıtlarını saçlarımız kâğıt kepekleri içinde kalarak, neşe içinde söküp çıkardık. Eski mobilyaların çoğunu attık ve döşemenin üzerine serdiğimiz çifte şilte üzerinde uyuduk. Bir tost makinemiz, bir çaydanlığımız vardı ve yolun sonundaki bir Kıbrıs lokantasından getirttiğimiz paket yemeklerle idare ediyorduk.

Bir muslukçuya, bir elektrikçiye ve gaz işlerinden anlayan birine ihtiyacımız vardı ama geri kalan her şeyi kendimiz yaptık. Kaba marangozluk konusunda fena sayılmazdım. Kırık olan bir çekmeceli dolabın tahtasını ve yerinden çıkarılmış gardırop kapılarını kullanarak kendime bir yazı ma-

sası yaptım; sonra onu, çalışma odamın bir ucunda yerinden kımıldamayacak kadar sarsılmaz halde durana dek zımparaladım, eğeledim ve boyadım. Hindistancevizi hasırından yapılma yolluklar kesip yerleştirdim ve merdivenlere halı döşedim. Parşömen görünümlü duvar kâğıdını birlikte söktük, alttaki pürüzlü alçı katmanına ulaştık ve onu neşeli, burjuva olmayan renklere boyadık: türkuaz, yabani nergis sarısı, kiraz rengi. Barney'in bana hastanelerin doğum koğuşlarının o renkte olduğunu söylemesinden sonra –meğer bu, bebek bekleyen anneleri yatıştırıyormuş– çalışma odamı kasvetli koyu yeşil renge boyadım. Bu rengin benim kendi uğraşlarım üzerinde aynı etkiyi yaratmasını umuyordum.

Joan'un kuşkucu "Peki, başlangıçtan başlayacak olsan, para kazanmak için ne yapardın?" lafı içime oturmuştu. Parayı umursamadığım kabul edilirse, Susan'ın parasıyla yaşayabilirdim; ancak ilişkimizin bir ömür boyu süreceği kabul edilirse, bir noktada onun beni desteklemesinden çok benim onu desteklemem gerektiğini teslim ediyordum. Ne kadar parası olduğunu bildiğimden falan değil. Macleod'ların para durumlarının ne olduğunu hiçbir zaman sormazdım, bütün sahip olduğu şeyi zamanı gelince ona bırakacak Karun kadar zengin bir teyzesi olup olmadığını da sormamıştım Susan'a.

Böylelikle bir danışman avukat olmaya karar verdim. Kendim için hiçbir abartılmış hırsım yoktu; benim abartılmış hırslarımın tümü aşk içindi. Ama hukuku, düzenli bir zihne ve kendimi işime verme kapasitesine sahip olduğum için düşünüyordum; hem, her toplumun avukatlara gereksinimi vardır, öyle değil mi? Kadın bir arkadaşımın bana bir keresinde kendi evlilik kuramını anlattığını anımsıyorum: Evliliğin, insanın şöyle bir dalması ve gerektiğinde çıkması gereken bir şey olduğunu ileri sürmüştü. İnsanı korkutacak ölçüde pratik, hatta kinikçe görünebilir bu bakış açısı, ama değildi. O, kocasını seviyordu ve "evliliğin dışına çıkmak" zina etmek anlamını taşımıyordu. Daha çok, evliliğin onun için nasıl yürüdüğünün tanınmasıydı bu: hayata karşı sürekli aynı notaları yineleyen güvenilir bir bas sesi olarak, haya-

tına bir renk versin diye, aşkın ve geriye kalan her şeyin ifadesi olarak "evliliğe dalma" ihtiyacını hissettiğin zamana dek ağır bir tempoyla sürdürdüğün bir şey olarak. Bu yaklaşımı anlayabiliyordum: mizacının gerektirdiği ya da sağladığından daha fazlasını talep etmenin hiç anlamının olmaması yaklaşımını. Ama ben, o sıralar sürdüğüm hayatımdan anladığım kadarıyla, karşıt bir denkleme gereksinim duyuyordum. İş, benim ağır bir tempoyla sürdürdüğüm bir şey olacaktı; aşk ise hayatım.

Öğrenim yaşamıma başladım. Her sabah Susan bana kahvaltı hazırlıyordu; her akşamsa, akşam yemeği – tabii gidip de Kıbrıs mutfağına özgü bir şeftali kebabı getirmediğim sürece. Kimi zamanlar, geri döndüğümde, bana "Ufaklık, hareketli bir gün geçirdin sen" şarkısını söylerdi. Bundan başka, yıkanacak giysilerimi çamaşırhaneye götürüyor ve sonra da ütülemek üzere eve getiriyordu. Hâlâ konserlere ve sanat sergilerine gidiyorduk. Döşemenin üzerindeki şilte, içinde her gece birlikte yattığımız ve aşk ve seks konusundaki bazı sinemasal varsayımlarımın yeni bir düzenlemeye konu olduğu çift kişilik bir yatak oldu. Sözgelimi, birbirlerinin kollarında saadet içinde uykuya dalan sevgililer nosyonu, bir sevgilinin yarı yarıya ötekinin üzerinde uykuya daldığı ve ötekininse, bir süre kas kramplarına maruz kalıp dolaşım bozukluğu çektikten sonra, âşığını uyandırmamaya çalışarak onun altından nazikçe sıyrılmaya çabaladığı yeni bir duruma dönüştü. Ayrıca horlayanların sadece erkekler olmadığını da keşfettim.

Annem ve babam adres değişikliği mektubuma yanıt vermedi; ne de ben onları Henry Road'daki evimizi ziyaret etmeye çağırdım. Bir gün fakülteden döndüğümde Susan'ı sıkıntılı bir ruh hali içinde buldum. Bayan Huysuz'un ta kendisi olan Martha Macleod bir teftiş turu yapmak için hiç haber vermeden çıkagelmişti. Köy'de annesi tek kişilik bir yatakta yatarken, onun şimdi çift kişilik bir yatağa sahip olması dikkatini çekmiş olmalıydı. Bereket versin ki koşu yeşil renge boyalı çalışma odamda kanepe yatağı açılmış ve

o sabah benim tarafımdan yapılmadan bırakılmıştı. Öte yandan, Susan'ın belirttiği gibi, iki çift kişilik yatak güçlükle tek kişilik bir yatak oluşturuyordu. Martha Macleod'un bizim yatma düzenlememizi büyük olasılıkla onaylamayacak olmasına karşı benim kendi tutumum gurur ve meydan okumanın söz konusu olduğu bir tutumdu – daha doğrusu, tutum olurdu. Susan'ınki daha karmaşıktı, gerçi itiraf ederim ki onun tutumunun nüansları üzerinde çok vakit harcamadım. Sonuçta birlikte yaşıyor muyduk, yaşamıyor muyduk?

Evin en üstündeki dekore edilmemiş iki tavan arası odasına çıktığında şöyle demişti Martha:

"Kiracı alsanız iyi edersiniz."

Susan buna itiraz ettiğinde, kızının verdiği yanıt –ki ya bir argüman ya da talimat olarak söylenmişti– şuydu:

"Sizin için iyi olurdu bu."

Bununla tam olarak ne demek istemiş olduğunu o akşam tartıştık durduk. Doğru, kiracı almak açısından ekonomik bir faktör yok değildi: Evi az çok kendine yeterli kılabilirdi kiracı almak. Ama bunun ahlaksal boyutu neydi? Belki de kiracılar Susan'a, utanmaz âşığını beklemekten çok daha fazlasını verirlerdi. Martha aynı zamanda kiracıların benim oradaki zararlı varlığımı bir şekilde hafifletmiş olacağını ve Henry Road Numara 23'ün gerçekliğini kamufle etmiş olacağını kastetmiş de olabilirdi – yaşı kendi yaşının iki katından da fazla zinacı bir kadınla utanmazcasına yaşayan Bir Numara Gözde Oğlan'ın varlığını kamuflaj.

Martha'nın ziyareti Susan'ı rahatsız etmişse, üzerinde biraz düşünülecek olduğunda, beni de rahatsız etmişti. Onun kızlarıyla gelecekteki ilişkilerini düşünememiştim ben. Benim odaklandığım şey sadece Bay Macleod olmuştu, Susan'ı ondan uzak tutmak ve şimdi, emin bir uzaklıktan, adamın ondan boşanmasını sağlamak. Ortak çıkarımız ama esas olarak Susan'ın çıkarı için. Bu hatayı yaşamından söküp atması ve kendine mutlu olmanın ahlaksal özgürlüğü kadar yasal özgürlüğünü de vermesi gerekiyordu. Ve mutlu olmak, benimle birlikte, yalnız ve kösteksiz yaşamaktan ibaretti.

Sakin bir çevreydi ve çok az ziyaretçi kabul ediyorduk. Bir cumartesi sabahı sokak kapısı zilinin çalmasıyla hukukum çiğnenmiş olarak ayaklanmış olduğumu anımsıyorum. Susan'ın birilerini –biri erkek biri kadın iki kişiydiler-mutfağa davet ettiğini duydum. Yirmi dakika sonra onun, sokak kapısını kapatırken,

"Eminim şimdi kendini çok daha iyi hissediyorsundur" dediğini işittim.

"Kimdi onlar?" diye sordum Susan kapımın önünden geçerken. Beni görmek için içeriye baktı.

"Misyonerler" diye yanıtladı. "Tanrı bu misyonerlerin belasını versin. İçlerinde ne varsa dökmelerine izin veriyorum ve sonra da onları yollarına gönderiyorum. Nefeslerini dinini değiştirebilecekleri biri üzerinde tüketmektense benim üzerimde tüketmeleri daha iyi."

"*Gerçek* misyonerler değil ama onlar, öyle değil mi?"

"Genel bir niteleme. Gerçek misyonerler elbette en kötüleri."

"Yehova Şahitleri ya da Plymouth Biraderleri yahut Vaftizciler gibi birilerini falan mı kastediyorsun?"

"Ya da bir şeyi. Bana dünyanın durumundan kaygı duyup duymadığımı sordular. Apaçık tuzak bir soru. Sonra sanki hiç duymamışım gibi İncil hakkında bir sürü sıkıcı laf geveledi. Onlara az daha bu konuda her şeyi bildiğimi ve kendimin de yanan bir Jezabel* olduğumu söylüyordum."

Bunu söyledikten sonra beni ders kitaplarımla baş başa bıraktı. Ancak ben kitaplarım yerine bu ani ve haşin görüş patlamaları üzerinde kafa yorup durdum ki bu onu benim gözümde daha da değerli kıldı. Benim kitaplar, onun ise hayat tarafından eğitilmiş olduğunu düşündüm yeniden.

Bir akşam telefon çaldı. Almacı kaldırdım ve numarayı söyledim.

"Kimsiniz?" dedi hemen Macleod'un sesi olduğunu anladığım bir ses.

---

* Kitab-ı Mukaddes'te İsrail Kralı Ahab'ın karısı olan Jezabel, Baal inancını yaymaya çalıştığı için kötü gözle görülür ve adı iffetsiz kadınla özdeşleştirilir. (ç.n.)

"Şey, kim *aramıştı*?" diye yanıt verdim, sahte bir gelişigüzellikle.

"Gor-don Mac-leod" dedi ses heceleri vurgulayarak. "Peki, ben kiminle konuşma şerefine nail oluyorum?"

"Paul Roberts."

O telefonu güm diye kaparken, keşke ben Mickey Mouse ya da Yuri Gagarin yahut BBC başkanı demiş olsaydım diye yerindim.

Bundan Susan'a söz etmedim. Anlamının olmadığını düşündüm.

Ancak birkaç hafta sonra Maurice adlı bir adam bizi ziyaret etti. Susan onunla daha önce bir iki kez karşılaşmıştı. Macleod'un ofisiyle bir bağlantısı olabilirdi. Bir ayarlama yapılmış olmalıydı. Benim de orada olacağım bir zamanı seçmiş gibi görünüyordu. Bu uzaklıktan, bütün bunlardan emin değilim – belki de onun adına sadece bir rastlantıydı.

O zamanlar sorulması gereken belli sorulardan hiçbirini sormayı başaramadım. Sormuş olsaydım, belki Susan bunların yanıtını verirdi, belki de vermezdi.

Sanırım elli yaşlarında bir adamdı. Belleğimde ona bir yağmurluk yakıştırmışım –ya da yıllar içinde onu edindi– ve belki de, altına bir takım elbise giyip kravat taktığı geniş kenarlı bir şapka. Davranışlarında tamamen içtendi. Elimi sıktı. İkram edilen bir fincan kahveyi kabul etti, tuvaleti kullandı, bir kül tablası istedi ve yetişkinlerin bayıldıkları havadan sudan, genel konulardan bahsetti. Susan ev sahibesi rolündeydi, yani bazı şeyleri bastırmasını gerektiren en sevdiğim rolde: Hiçbir şeyi takmayışını, dünyaya yönelttiği özgür ruhlu kahkahasını çok seviyordum.

Bütün anımsayabildiğim sohbetin bir noktada *Reynolds News*'un kapatılmasına dönmüş olmasıydı. Bu, zor günler geçirmiş olan, bir pazar tabloidi olarak yeniden atılım yapan ve sonunda kapanan –herhalde bu sohbetten çok önce değil– bir gazeteydi – tam başlığıyla *Reynolds News and Sunday Citizen*.

"Çok fazla önemi olduğunu sanmıyorum" dedim. Gerçekte bu meselede herhangi bir görüşe sahip değildim. *Reynolds News*'un bir-iki nüshasını görmüş olabilirim, ama aslında sadece Maurice'in derin bir ilgiyi dışa vuran ses tonuna tepki veriyordum.

"Sanmıyorsunuz, öyle mi?" diye sordu uygar bir tavırla.

"Hayır, gerçekten sanmıyorum."

"Peki, basındaki çeşitlilik konusunda ne diyeceksiniz? Değer verilmesi gereken bir şey değil mi bu?"

"Bütün gazeteler bana fazlasıyla aynı görünüyor, bu yüzden bir tanesi az olmuş çok da önemli değil."

"Acaba Devrimci Sol'un bir üyesi olmayasınız?"

Ona güldüm. Sözcüklerine değil, ona. Tanrı aşkına beni ne sanıyordu bu adam? Ya da belki, kim sanıyordu? Köy'deki tenis kulübü komitesinin pekâlâ bir üyesi de olmuş olabilirdi.

"Hayır, siyaseti hor görüyorum" dedim.

"Siyaseti hor mu görüyorsunuz? Bunun tümüyle sağlıklı bir tutum mu olduğunu düşünüyorsunuz? Kinizmi rahat bir pozisyon olarak mı görüyorsunuz? Gazetelerin yerine neyi koyardınız? Gazeteleri kapatır, bizim siyaset yapma tarzımıza son mu verirdiniz? Demokrasiyi mi ortadan kaldırırdınız? Bu bana bir Devrimci Sol pozisyon gibi geliyor."

Şimdi herif benim için gerçekten rahatsız edici olmaya başlamıştı. Yetki alanımın dışında olmaktan çok ilgi alanımın dışındaydım.

"Özür dilerim" dedim. "Gerçekte hiç de öyle değil. Ama anlıyorsunuz ya" diye ekledim ona melankolik bir ciddiyetle bakarak, "sonuçta ben tükenmiş bir kuşağın mensubuyum. Bunun için birazcık genç olduğumuzu düşünebilirsiniz, ama öyle olsa bile, tükendik biz."

Adam kısa bir süre sonra gitti.

"Ah, Casey Paul, kötü birisin sen."

"Ben mi?"

"Sen. Adamın *Reynolds News*'ta çalıştığını işitmedin mi?"

"Hayır, onun bir casus olduğunu düşündüm."

"Bir Russki mi demek istiyorsun?"

"Hayır, sadece onun bizi gözetlemek ve rapor etmek için gönderilmiş olduğunu söylemek istiyorum."

"Muhtemelen."

"Sence bu konuda endişe duymalı mıyız?"

"Hiç olmazsa bir iki günlüğüne duymayalım, derim."

Öğrenci olduğuna göre ona karar veriyorsun; evlerinde yaşayanlar dışında bütün öteki öğrenci arkadaşların da kira ödediklerine göre, sen de öyle yapmalısın. Bir-iki arkadaşına kaç sterlin kira ödediklerini soruyorsun. Orta bir yol tutuyorsun: haftada dört sterlin. Bu tutarı devlet bursundan karşılayabilirsin.

Bir pazartesi akşamı, Susan'a dört sterlin uzatıyorsun.

"O ne?" diye soruyor.

"Sana kira ödemeye karar verdim" diye yanıtlıyorsun, belki de biraz gerilerek. "Ötekiler de ödüyorlar."

Banknotları sana geri fırlatıyor. Filmlerde olduğu gibi, banknotlar yüzüne çarpmıyor. Aranıza döşemenin üzerine düşüyor. Bunu gergin bir sessizlik izliyor ve o gece kanepe yatağında yatıyorsun. Kira konusunu daha bir incelikle açmadığın için suçluluk duyuyorsun; tıpkı ona o yabani havucu verdiğinde olduğu gibi. Dört yeşil sterlin bütün gece döşemenin üzerinde duruyor. Ertesi sabah onları yerden alıyor ve yeniden cüzdanına koyuyorsun. Konu bir daha hiç açılmıyor.

Martha'nın ziyaretinin sonucu olarak iki şey oldu. Tavan arası odaları kiracıya verildi ve birlikte kaçıp gittiğimizden beri Susan ilk kez olarak Köy'e geri döndü. Zaman zaman geri dönmenin gerekli ve pratik olacağını söyledi Susan. Evin yarısı ona aitti ve Macleod'un faturaları ödeyeceğine ya da kalorifer kazanının servisini yaptırmayı akıl edeceğine dünyada bel bağlayamazdı. (Ben niye akıl edemeyeceğini anlamıyordum ama yine de). Bayan Dyer hizmetlerini ve gündelik aşırmalarını sürdürecek ve dikkatini çeken herhangi bir konuda Susan'ı uyaracaktı. Ancak Macleod evde değilken döneceğine söz verdi. Ben de homurdanarak kabul ettim.

Kısa bir süre önce "Elimden gelse her şeyi böyle anımsardım. Ama anımsayamıyorum" dedim. Dışarıda bıraktığım bir şey var, artık dile getirmeyi erteleyemeyeceğim bir şey. Nereden başlamalı? Onların ifadesiyle, Macleod'ların aşağı katındaki "kitap odası"nda. Vakit geçti ve eve dönmeye isteksizdim. Susan çoktan yatağa girmiş olabilirdi; anımsamıyorum. Hangi kitabı okuduğumu da anımsamıyorum. Raflardan gelişigüzel aldığım bir şeydi hiç kuşkusuz. Hâlâ Macleod koleksiyonunu inceleyip durmaya çalışıyordum. Belki iki kuşak boyunca elden ele aktarılmış olacak kadar eski deri kaplı klasikler seti vardı; sanat monografileri, şiir, çok sayıda tarih, bazı biyografiler, romanlar, gerilim romanları. Ben kitapların, adeta saygı görmeleri gerektiği onaylanmışçasına düzen içinde tutulduğu bir aileden geliyordum: konuya, yazara, hatta boya göre bir düzen. Burada farklı bir sistem vardı – ya da daha doğrusu, anlayabildiğim kadarıyla hiç sistem falan yoktu. Herodot *The Bab Ballads*'ın, üç ciltlik bir Haçlılar tarihiyse Jane Austen'ın bitişiğinde duruyordu. T.E. Lawrence; Hemingway ile bir Charles Atlas Vücut Geliştirme El Kitabı arasında sandviç olmuştu. Bütün bunlar incelikli bir şaka miydı? Sadece bohem bir derbederliğin eseri miydi? Yoksa şunu söylemenin bir yolu muydu: Kitapları biz kontrol ediyoruz, onlar bizi kontrol etmiyor.

Kapı kitaplığa çarparak güm diye açıldığında ve sonra yeniden tekmelenerek kapandığında ben hâlâ düşler içindeydim. Macleod karşımda, kareli ve vişneçürüğü renkte sallanan bir kuşağı olan robdöşambrı içinde –bunu çok iyi anımsıyorum– ayakta duruyordu. Altında fil pijaması ve deri terlikleri vardı.

"Burada ne yapıyorsun?" diye sordu, normalde "Siktir ol" sözcüklerine bağlanabilecek bir ses tonunda.

Küstahlık damarım kabarmıştı.

"Okuyorum" diye yanıt verdim, elimdeki kitabı ona doğru sallayarak.

İleri doğru seğirtip kitabı elimden çekip aldı, bir an şöyle bir baktı ve sonra odanın öteki ucuna bir frizbi gibi fırlattı.

Kendimi sırıtmaktan alamadım. Kitap aslında kendisine aitken kitabımı fırlatıp attığını düşünüyordu. Çok eğlendiriciydi!

Tam o sırada bana vurdu. Ya da daha doğrusu, arka arkaya bir dizi darbe vurmaya –çok eminim, sayısı üçtü– kalkıştı ve bunların biri kafamın yanını tokatlayan bir el bileği oldu. Diğer iki darbe boşa gitti.

Ayağa kalkıp ben de ona vurmaya çalıştım. Sanırım nişan aldığım bir tanesi omzunu sıyırıp geçti. Hiçbirimiz de parlak bir savunma yapmıyorduk; her ikimiz de eş ölçüde yetersiz hücumculardık. Şey, ben daha önce hiç kimseye vurmamıştım. O, sanırım vurmuştu ya da en azından vurmayı denemişti.

Ne diyeceğine ya da bundan sonra nereye vuracağına konsantre olmaya çalışırken, onun önünden fırlayıp arka kapıya doğru koştum ve kaçtım. On yıldan daha fazla bir zaman önce hiç kuşkusuz hak edilmiş birkaç köteğe maruz kaldığım ve o zamandan beri de saldırıya uğramadığım bir eve geri dönmek beni rahatlatmıştı.

Hayır, tam doğru değildi bu – hiçbir zaman hiç kimseye vurmamış olmam. Okuldaki ilk yılımda, jimnastik hocam hepimizi ağırlığa ve yaşa göre düzenlenen yıllık boks yarışmasına girmeye özendirmişti. Birine acı vermeyi de, kendim acı duymayı da kesinlikle arzu etmiyordum. Ama yarışmaya birkaç saat kala, benim kategorimdeki katılma listesine hiç kimsenin adının yazılmamış olduğu dikkatimi çekti. Bu yüzden maç kazanmadan kazanmayı bekleyerek adımı verdim.

Benim için –her ikimiz için– ne yazık ki, Bates adındaki bir başka oğlan da hemen hemen aynı zamanda kafasından aynı şeyi geçirmişti. Bu yüzden kendimizi ansızın ringin ortasında bulduk; ayaklarımızda lastik ayakkabılar, üstlerimizde kısa gömlekler, ev şortu ve kollarımızın ucunda koskocaman şişkin eldivenlerle sıska ve korkmuş iki oğlan çocuğu. Bir-iki dakika boyunca her birimiz de makul derecede iyi sözde saldırı vuruşları yaptık, sonra son hızla geri

geri kaçtık, ta ki jimnastik hocası hiçbirimizin de henüz gerçek bir darbe vurmadığını belirtene kadar.

"Boks!" diye komut vermişti.

Bunun üzerine ben, eldivenlerini dizlerinin yanına indirmiş olan hazırlıksız Bates'e doğru hamle yaptım ve burnunun üzerine bir tane oturttum. Bir çığlık attı, tertemiz beyaz gömleğinin üzerinde ansızın beliren kana baktı ve gözyaşlarına boğuldu.

Böylelikle ben 12 yaş-altı tüy sıklet kategoride okul boks şampiyonu oldum. Doğal olarak bir daha hiç dövüşmedim.

Macleod'ların evlerine bir dahaki gidişimde, Susan'ın kocası son derece dost canlısı gözüktü. Belki de bu, bana nasıl bulmaca çözeceğimi gösterdiğinde, onu bir çeşit erkeklere özgü bir uğraş olarak sunduğunda oldu. Ya da her halükârda, Susan'ı dışladığı bir uğraş. Bu yüzden kitap-odası olayını normalin dışına çıkan bir durum olarak yorumladım. Ve zaten kısmen, benim hatam da olmuş olabilirdi. Belki de onu, kitaplığının Dewey sisteminin hangi versiyonuna uygun şekilde düzenlenmiş olduğu konusunda lafa tutmam gerekirdi. Hayır, bunun da eş ölçüde kışkırtıcı olabileceğini görebiliyordum.

O zaman aradan ne kadar zaman geçti? Altı ay diyelim. Yine geç bir vakit. Bizimkilerin evlerinden farklı olarak Macleod'ların evinde, sokak kapısının yanında bir ana merdiven ve bir de mutfağın yanında, herhalde şimdi yerini makinelerin aldığı, kafalarına sivri başlıklar takan hizmetçiler için daha dar bir merdiven vardı. Çoğunlukla, Susan'ı öğrenim yılı sırasında ziyaret ettiğimde her iki merdivenden de ulaşılabilen küçük bir tavan arası odasında uyurdum. Susan ve ben gramofon dinliyorduk –bir konser öncesi hazırlık olarak– ve ben arka merdivenin tepesine ulaştığımda müzik hâlâ kafamın içindeydi. Ansızın güm diye bir ses oldu, omzuma inen bir yumruğun eşlik ettiği bir tekme ya da çelme gibi bir şey ve ben kendimi merdivenin dibine düşerken buldum. Omzumu kurtararak ve güçlükle dengede kalarak tırabzana tutunmayı bir şekilde becerdim.

"Seni lanet olası orospu çocuğu!" dedim otomatik olarak.

"Whatski?" diye kükreyen bir yanıt geldi yukarıdan. "Whatski, benim kuştüylerine bürünmüş alımlı ve çalımlı dostum?"

Başımı kaldırıp yarı karanlığın içinden bana gözleriyle ateş saçan kısa, tıknaz zorbaya baktım. Macleod'un kesinkes tescilli bir deli olması gerektiğini düşündüm. Birkaç saniye boyunca birbirimize dik dik baktık, sonra üzerinde robdöşambr olan figür ağır ağımlarla yürüyüp gitti ve uzakta bir kapının kapandığını işittim.

Korktuğum şey Macleod'un yumrukları değildi – esas olarak değildi. Öfkesiydi. Benim ailemde öfkeye yer yoktu. Biz ironik yorumlarda bulunur, anında karşılıklar verir, yergili sözler söylerdik; belli bir eylemi yasaklayan ve daha önce olmuş bir şeyi mahkûm eden daha sert laflar ederdik. Ama bunun ötesine giden herhangi bir şey için, İngiliz orta sınıfına kuşaklar boyunca buyrulan şeyi yapardık. Kızgınlığımızı, öfkemizi, horgörümüzü içselleştirirdik. Sözcüklerimiz ağzımızdan fısıltı halinde çıkardı. Şayet özel günceler tutuyorsak bu sözcüklerin bazılarını onlara kaydetmiş olabilirdik. Ama aynı zamanda bu şekilde tepki veren biricik kişiler olduğumuzu da düşünüyorduk; bu biraz utanç verici bir şeydi, bu yüzden bu duyguları daha da içselleştiriyorduk.

O gece odama vardığımda, filmlerde yapıldığını gördüğüm gibi, kapı tokmağının altına belli bir açıyla sıkıştırılmış bir sandalye yerleştirdim. Yatağa uzanıp düşüncelere daldım: Yetişkin dünyası gerçekten böyle bir şey mi? Bütün bunların altında ne var? Ve bu dünya yüzeyin altında ne kadar yakın yatıyor, yatacak?

Hiçbir yanıtım yoktu.

Bu olayların hiçbirini Susan'a anlatmadım. Öfkemi ve utancımı içselleştirdim – eh, ben öyle yapardım, değil mi?

Ve sizler uzun mutluluk, zevk, kahkaha nöbetleri hayal etmek zorunda kalacaksınız. Onları daha önce betimledim. Bellek şöyle bir şey, o... nasıl desem, size şu şekilde ifade edeyim. Acaba daha önce hiç elektrikli bir kütük yarıcısı

gördünüz mü? Çok etkileyici. Kütüğü belli bir uzunluğa kadar kesiyorsunuz, onun makinenin yatağının üzerine yerleştiriyorsunuz, ayağınızla düğmeye basıyorsunuz ve kütük, balta başı şeklinde bir bıçağın üzerine itiliyor. Derken ağaç damarına kadar kusursuz ve düz bir şekilde yarılıyor. Vurgulamaya çalıştığım nokta bu. Hayat sert bir maddenin bir eksene göre dik açılarla kesilmesidir, bellek ağacın damarına dek bir yarılmadır ve bellek onu ta sonuna dek takip eder.

Bu yüzden devam etmeden edemiyorum. Anımsanması en zor kısım bu olsa bile. Hayır, anımsamak değil, betimlemek. Masumiyetimin bir kısmını yitirdiğim andı. Bu iyi bir şey gibi görünebilir. Büyümek insanın masumiyetini yitirmesinin zorunlu bir süreci değil midir? Belki öyle, belki değil. Ancak hayatın sıkıntılı yanı, o kaybın ne zaman olacağını insanın pek ender olarak bilmesi, öyle değil mi? Ve sonradan nasıl olacağını.

Annemle babam tatile çıkmışlardı ve büyükannem –annemin annesi– bana göz kulak olma görevini üstlenmişti. Elbette yirmisindeydim –*daha* yirmisinde-ve bu yüzden besbelli ki evde tek başıma bırakılamazdım. Ne haltlar karıştırabilirdim, eve kimleri davet edebilirdim, neler tezgâhlayabilirdim – belki de orta yaşlı kadınların katılacağı bir içki âlemi. Komşular bu konuda neler düşünebilirdi ve sonuçta bir içki içmek için gelmeyi kim reddedebilirdi? Hemen hemen beş yıldır dul olan büyükannemin yapacak daha iyi bir şeyi yoktu. Çocukken onu doğal olarak –masumca– sevmiştim. Şimdi büyüyordum ve o sıkıcı görünüyordu. Ama bu, başa çıkabileceğim bir masumiyet kaybıydı.

O vakitler, tatillerde çok geç yatardım. Bunun nedeni sadece aylaklık ya da üniversitenin yarattığı strese karşı gecikmiş bir tepki olabilirdi; yahut belki de hâlâ ev diye adlandırdığım bu dünyaya yeniden girmeye karşı içgüdüsel bir isteksizlik. Hiç vicdan rahatsızlığı duymaksızın saat on bire kadar uyurdum. Ve büyükannem bana isteklerim doğrultusunda öğle vaktinde kahvaltı hazırlamaktan mutluluk duyarken anne ve babam –onlar adına övgüye değer şekilde– hiçbir zaman tutup da odama girip yatağımın üze-

rine oturmaz ve evlerine bir otel muamelesi yaptığımdan yakınmazlardı.

Dolayısıyla aşağı koşuşturduğumda muhtemelen saat ondan çok on bire yakın olmalıydı.

"Seni soran çok kaba bir kadın var" dedi büyükanne. "Üç kez telefon etti. Seni uyandırmamı söyledi bana. Aslında, sonuncu kez 'G'nin seni uyandırmasını. Ben de onun güzellik uykusuna karışamayacağımı söyledim."

"Diline sağlık, büyükanne. Sağ olasın."

Çok kaba bir kadın. Ama ben böyle birini tanımıyordum. Tenis kulübünden beni daha fazla tedirgin etmek için arayan biri miydi? Acaba banka borcum için arayan bir görevli miydi? Belki de büyükanne bunamaya başlıyordu. Bu noktada, telefon yeniden çaldı.

"Joan" dedi Joan'un söz konusu çok kaba sesi. "Susan aradı. Oraya git. Beni değil, seni istiyor. *Seni, şimdi.*" Ve telefonu kapattı.

"Kahvaltı etmeyecek misin?" diye sordu büyükanne kendimi alelacele dışarı atarken.

Macleod'ların evinde sokak kapısı açıktı ve onu tamamen giyinmiş bir halde, yanında el çantası, oturma odasının kanepesinde otururken bulana dek sağda solda bir süre arandım. Selam verdiğimde başını kaldırıp bakmadı. Sadece başının üst kısmını ya da daha doğrusu eşarbının kavisini görebiliyordum. Yanına oturdum ama hemen yüzünü öte yana çevirdi.

"Beni arabayla şehre götürmene ihtiyacım var."

"Elbette, sevgilim."

"Ve bana hiç soru sormamana. Ve kesinlikle bana bakmamana."

"Ne dersen yapacağım. Ama bana kabaca nereye gideceğimizi söylemen gerekecek."

"Selfridges'e git."

"Acelemiz mi var?" Kendime bu soruyu sorma iznini verdim.

"Sadece dikkatli sürüver, Paul, sadece dikkatli sürüver."

Selfridges'in yakınlarına vardık, beni Wigmore Sokağı'nın aşağı tarafına yönlendirdi ve sonra da, özel doktor muayenehanelerinin bulunduğu şu sokaklardan birinin sol yukarısına.

"Buraya park et."

"Seninle birlikte gelmemi ister misin?"

"Gelmemeni tercih ederim. Bir şeyler ye. Çabuk olmayacak bu iş. Paraya ihtiyacın var mı?"

Gerçekten de cüzdanımı yanıma almadan gelmiştim. Bana on şilinlik bir banknot verdi.

Wigmore Sokağı'na saparken, önümde, diyafram almak için gittiği John Bell & Croyden tabelalı dükkânı gördüm. Bir şeyi müthiş bir şekilde idrak ettim. Kurduğumuz sistemin başarısızlığa uğradığını, gebe kaldığını fark ettiğini ve şimdiden bunun sonuçlarıyla uğraştığını. Çocuk Aldırma Yasası parlamentoda hâlâ görüşülüyordu, ama herkesin bildiği gibi istek üzerine birtakım "müdahaleler" yapan –ve sadece arka sokaklarda da değil– doktorlar vardı. Aralarında geçecek konuşmayı hayalimde canlandırdım: Susan genç âşığından nasıl gebe kaldığını, kocasıyla yirmi yıldır seks yapmadığını, bir çocuğun evliliğini nasıl mahvedip zihin sağlığını tehlikeye atacağını açıklıyordu. Bu, herhangi bir doktorun tıbbi kayıtlarda örtmece bir ifadeyle D&K, yani dilatasyon ve kürtaj olarak geçen işleme razı olması için yeterliydi. Rahmin çeperinde sadece küçük bir kazıma işlemi – bu aynı zamanda onun duvarına tutunmuş embriyonun da kazınmasına yol açacaktı.

Bir İtalyan kafesinde oturmuş öğle yemeğimi yerken bütün bunları kafamdan geçiriyordum. Neler düşündüğümü bilmiyordum ya da daha doğrusu birden fazla bağdaşmaz şeyi bir arada düşünüyordum. Hâlâ bir öğrenciyken baba olma fikri bana dehşet verici ve çılgınca geliyordu. Ama aynı zamanda, nasıl desem, bir çeşit kahramanca bir şey olarak geldi. Yıkıcı ama onurlu, rahatsız edici ama hayatı olumlayan: soylu. Bunun beni *Guinness Rekorlar Kitabı*'na sokacağını sanmıyordum – hiç kuşku yok ki büyükannelerinin en iyi arkadaşlarını daha on iki yaşında gebe bırakanlar vardı ama

bu beni kesinlikle müstesna biri yapmayacaktı. Ve Köy'dekilerin cinlerini başlarına toplayacaktı.

Ne var ki bütün bunlar şimdi olmayacaktı. Çünkü Susan tam da o an, köşe başında çocuğumuzdan kurtuluyordu. Ani bir kızgınlık hissettim. Bir kadının seçme hakkı – evet, kuramsal ve fiili olarak buna inanıyordum. Ama aynı zamanda, bir erkeğin kendisine danışılma hakkına sahip olmasına da inanıyordum.

Arabaya geri döndüm ve bekledim. Bir saat kadar sonra Susan köşeyi döndü ve başı aşağıda, eşarbı yanaklarının üzerine çekilmiş halde bana doğru geldi. Arabaya binerken yüzünü benden uzaklaştırdı.

"Tamam" dedi. "Şimdilik bu." Sözcükleri peltek bir şekilde telaffuz ediyordu. Herhalde anestezik maddenin etkisindendi – tabii kullandılarsa. "Eve, James, atları da esirgeme."

Normalde onun bu gibi ifadeleri çok hoşuma giderdi. Bu kez gitmedi.

"Bana önce nereye gittiğini anlat."

"Dişçiye."

"Dişçiye mi?" Ben de neler kurup durmuştum kafamda. Tabii bu da sadece, Susan'ın sınıfından kadınlar arasında bir başka örtmece deyiş değilse.

"Anlatabildiğimde anlatacağım sana, Casey Paul. Şimdi anlatamam. Sorma."

Elbette sormayacaktım. Onu elimden geldiği kadar dikkatli bir şekilde eve götürdüm.

Bunu izleyen günlerde, bana azar azar neler olup bittiğini anlattı. Geç vakitlere kadar oturarak gramofon dinliyordu. Macleod bir saat önce yatmıştı. Birkaç gün önce Festival Hall'de dinlemiş olduğumuz Prokovyef'in üçüncü piyano konçertosunun ağır bölümünü tekrar tekrar çalıp duruyordu. Derken plağı kılıfına yerleştirip yukarı çıktı. Tam yatak odası kapısının tokmağına elini atmıştı ki saçının arkadan kavrandığını ve "Lanet olası müzik eğitimin nasıl gidiyor?" sözcüklerinin telaffuz edildiğini işitti. Kocası Susan'ın yüzünü kapalı kapıya doğru çarpmış ve sonra da yatağa geri dönmüştü.

Dişçinin muayenesi ön iki dişinin onarılamayacak ölçüde kırıldığını ortaya koyuyordu. Onların her iki tarafındaki iki diş de muhtemelen kaybedilecekti. Üst çenesinde zaman içinde iyileşecek bir çatlak oluşmuştu. Dişçi ona bir protez yapacaktı. Bunun nasıl olduğundan söz etmek isteyip istemediğini sordum, ama o söz etmemeyi yeğlediğini söylediğinde ısrarcı olmadım.

O, yüzündeki berelenme bütün haşin renkleriyle ortaya çıktığı için yüzünü elinden geldiğince iyi pudralamaya çabalarken; ben onu arka arkaya randevuları için şehre arabayla götürüp getirirken; bana bakmasını günlerce ve beni öpmesini haftalarca başaramazken; uzun süre önce Wimpole Sokağı'nda bir çöp tenekesine atılmış olan "tavşan dişlerine" bir daha asla hafifçe vuramayacağımı kavrarken; şimdi öncekinden daha büyük sorumluluklarım olduğunu anlarken; Gordon Macleod'u nasıl öldürebileceğimi merak ettiğimi ve bunu hiç de öylesine yapmadığımı fark ederken; önce büyükanne ve sonra da tatillerinden dönen annemle babam dikkatli, güvenli, banal hayat görüşleriyle beni deliritlerken; Susan'ın gözü pekliği ve kendine acıma duygusu olmayışı kalbimi neredeyse kırarken; kendimi onun evinden Macleod'un günlük dönüşünden en az bir saat önce uzaklaştırırken; bir daha asla böyle bir şey olmayacak sözünü – yoksa adamın sözü müydü?– kabullenirken; içimi öfke, acıma ve dehşet duyguları kaplarken; Susan'ın bu orospu çocuğunu benimle ya da bensiz, ama büyük olasılıkla benimle bir şekilde bırakmak zorunda kalacağını kavrarken; aynı zamanda üzerime bir çeşit iktidarsızlık çökerken; bütün bunlar olurken, Macleod'la evliliği hakkında biraz daha şey öğrendim.

Hiç kuşkusuz, kolunun üst yanındaki şu berelenme henüz bir başparmak izi boyutlarına erişmemişti; adam onu bir sandalyeye oturmaya ve suçlamalarını dinlemeye zorlarken başparmağının bıraktığı izdi bu. İtmeler ve tokatlamalar ve birden fazla yumruklama olmuştu. Herif Susan'ın önüne bir kadeh içki koyuyor ve ona "eğlenceye katılmasını" buyuruyordu. Susan istediğini yapmayınca da onu saçlarından kav-

rıyor, başını geriye doğru çekiyor ve kadehi dudaklarına götürüyordu. Susan içkiyi ya içiyordu ya da herif onu çenesinden, boynundan ve giysisinden aşağı döküyordu. Her şey sözel ve fizikseldi, hiçbir zaman cinsel bir şey yoktu; gerçi bütün bunların ardında cinsel bir şey olup olmadığı konusu... Doğrusu bu benim bilgi alanımın ya da aslında ilgi alanımın ötesinde kalıyor. Evet, genelde onun içkiciliğiyle bağlantılıydı ama zorunlu olarak değil; evet, Susan ondan korkuyordu, ancak çoğunlukla da korkmuyordu. Onu yıllar içinde idare etmeyi öğrenmişti. Evet, ona her saldırışında, herife göre elbette Susan'ın hatasıydı bu, Susan onu lanet olasıca uçarı küstahlığıyla kullandığı ifadelerden biri buydu– maruz kaldığı muameleye doğru itiyordu. Aynı zamanda, Susan'ın sorumsuzluğu; aynı zamanda Susan'ın aptallığı yüzündendi her şey. Herif yüzünü kapıya doğru çarptıktan sonra aşağı inmiş ve plak kırılana dek Prokovyef'in üçüncü piyano konçertosunu eğmişti.

Sanırım benim bugüne dek, ev içi şiddetin alt sınıflarla sınırlı olduğunu varsaymama neden olan şey –arka sokak yaşantısıyla yakın bir içlidışlılıktan çok okumalarımdan anladığım kadarıyla her şeyin farklı bir şekilde yapıldığı, kadınların kocalarının kendilerine sadakatsizlik etmek yerine onları dövmesini yeğlediği alt sınıflarla– benim bilgisizliğim ve snopluğumdu. Eğer kocanız sizi dövüyorsa, bu sizi sevdiğini gösterir, işte bütün bu zırvalık. Cambridge'ten bir derece almış olan kocaların uyguladığı şiddet fikri bana anlaşılmaz gözüküyordu. Hiç kuşkusuz, daha önce düşünmemi gerektirecek bir mesele değildi bu. Ama eğer düşünmem gerekseydi, büyük olasılıkla çalışan sınıftan kocalar arasında şiddetin onların meramlarını anlatamayışlarıyla bağlantılı olduğunu öngörürdüm: Orta sınıftan kocalar sözcüklere başvururlarken onlar yumruklarına başvuruyorlardı. Varolan kanıtlara karşın her iki mitin de zihnimden çıkması yıllar aldı.

Susan'ın diş protezi ona sürekli sıkıntı veriyordu; hekimin birtakım ayarlamalar yapması için şehre sayısız kez gidip

geldik. Dişçi aynı zamanda dört yeni protez dişi orijinal dişlerden daha iyi hizalamış ve ortadaki iki dişi bir-iki milimetre kısaltmıştı. İnce bir değişiklik ama benim için her zaman görünür olan bir değişiklik. Üzerlerine hafifçe ve şefkatle vurduğum şu dişler sonsuza dek yok olmuştu ve yerine konulan yeni dişlere dokunmak için hiçbir arzu duymuyordum.

Doğruluğundan asla sapmadığım bir şey Gordon Macleod'un davranışının mutlak yükümlülük gerektiren bir suç olduğunun kesinliğiydi. Ve aynı zamanda sorumluluğu da mutlaktı. Bir erkeğin bir kadını dövmesi; bir kocanın karısını dövmesi; bir ayyaşın ayık eşini dövmesi. Bunun hiçbir savunusu ve mümkün hiçbir yumuşatılma gerekçesi yoktu. Meselenin hiçbir zaman mahkemeye taşınmayacak olması, orta sınıflar İngiltere'sinin hakikatten kaçınmanın bin bir türlü yolunu biliyor olması, sorumluluğun da başkaları önünde giysiler kadar üstten çıkarılıp atılamayacak olması, Susan'ın onu hiçbir otorite, hatta bir diş hekiminin önünde asla suçlamayacak olması – bütün bunlar benim için sosyolojik birer gözlem olmaları dışında hiçbir anlam taşımıyordu. Adam sapına kadar suçluydu ve ondan hayatının sonuna dek nefret edecektim. Bütün bildiğim buydu.

Bundan aşağı yukarı bir yıl sonra Joan'u görmeye gittim ve Londra'ya taşınma niyetimizi bildirdim.

Aşk lehine bir mutlakçısın, dolayısıyla evliliğe karşı bir mutlakçısın. Meseleyi fazlasıyla düşünüp taşındın ve çok sayıda tuhaf benzetmeler buldun. Evlilik, içinde kendinden hoşnutluğun yaşadığı ve asla zincirlenmediği bir köpek kulübesidir. Evlilik, gizemli bir karşı simya işlemiyle altını, gümüşü ve elmasları yeniden adi metallere, elmas taklidi cama ve kuartza dönüştüren bir mücevher kutusudur. Evlilik, dibinde delikleri ve eksik bir küreğiyle iki kişilik eski bir kano barındıran, artık kullanılmayan bir tekne-ev'dir. Evlilik... Ah, elinizin altında böyle düzinelerce benzetmelere sahipsinizdir.

Anne ve babanızı ve anne ve babanızın arkadaşlarını anımsarsınız. Onlar çok da övmüş gibi olmaksızın, genelde

mazbut insanlardı: dürüst, çalışkan, birbirlerine karşı nazik, çocuklarını ortalamadan daha fazla kontrol altında tutmayan. Aile hayatı onlar için anne ve babalarının kuşakları için ne anlama geliyor idiyse o anlama geliyordu, gerçi kendilerini birer öncü olarak hayal etmelerini sağlayacak ekstradan sosyal bir özgürlükle birlikte. Ama bütün bunların arasında aşk neredeydi, diye soruyordun. Hatta seksi bile aklına getirmiyordun çünkü onu düşünmemeyi yeğliyordun.

Böylelikle, Macleod'ların evine girip de farklı bir yaşam tarzını gözlemlediğinde, önce, kendi evinin ne denli kısıtlanmış göründüğünü, yaşam ve heyecan açısından ne denli eksik olduğunu düşündün. Derken, azar azar, Gordon'la Susan Macleod'un evliliğinin aslında anne ve babanın çevresindeki herhangi bir evlilikten çok daha kötü durumda olduğunu anladın ve daha da mutlakçı oldun. Susan'ın seninle bir aşk hali içinde yaşaması gerektiği apaçıktı; Macleod'u terk etmesi gerektiği de apaçıktı; ondan boşanması gerektiği –özellikle de ona yaptıklarından sonra– sadece şeylerin hakikatinin bir teslim edilmesi değil, sadece romantik bir yükümlülük değil, ama onun bir kez daha sahici bir kişi olmasına doğru atılacak zorunlu bir ilk adımdı. Hayır, "bir kez daha" değil: Aslında ilk kez olacaktı bu. Ve onun için ne kadar heyecan verici olmalı?

Onu bir danışman avukat görmeye ikna ediyorsun. Hayır, senin kendisiyle gelmeni istemiyor. Bir yanın –yakın gelecekte özgür, kendi ayakları üzerinde duran bir Susan'ı hayal eden yanın– onaylıyor.

"Nasıl gitti?"

"Birazcık karışık bir durum içinde olduğumu söyledi."

"*Bunu* mu söyledi?"

"Hayır. Tam olarak değil. Ama durumu ona açıkladım. Çoğu şeyi. Seni değil, elbette. Ve şey, sanırım benim evi terk ettiğimi düşündü. Evden kaçtığımı. Belki de her şeyin Korkulan Kırmızı Ceketli Süvariler'le ilgili olduğunu düşündü."

"Ama... neler olup bittiğini açıklamadın mı sen... sana neler *yaptığını*?"

"Ayrıntılara girmedim, hayır. Her şeyi genel tuttum."

"Ama *genel* gerekçelerle boşanamazsın. Ancak özel gerekçelerle boşanabilirsin."

"Bana kızma Paul, elimden geleni yapıyorum ben."

"Evet, ama..."

"Bir ilk adım olarak, benim evden uzaklaşıp her şeyi bir yere yazmam gerektiğini söyledi. Çünkü olup bitenleri ona doğrudan söylemekte zorluk çektiğimi görebiliyordu."

"Çok makul görünüyor." Birdenbire, bu danışman avukatı onaylıyorsun.

"Öyleyse ben de bunu yapmaya çalışacağım."

Bir-iki hafta sonra, ona beyanının nasıl bir görünüm aldığını sorduğunda, yanıt vermeksizin başını sallıyor.

"Ama bunu yapmalısın" diyorsun.

"Benim için ne kadar zor olduğunu bilmiyorsun."

"Sana yardım etmemi ister misin?"

"Hayır, bunu kendim yapmalıyım."

Onaylıyorsun. Bu, yeni Susan'ın başlangıcı, yaratılması olacak. Kibarca tavsiyede bulunmayı deniyorsun.

"Sanırım onların ihtiyaç duyduğu bazı spesifik noktalar." Boşanma yasası konusunda bir şeyler biliyorsun zaten. "Tam olarak ne olduğu ve kabaca ne zaman."

İki hafta daha sonra, ona nasıl olduğunu soruyorsun.

"Benden henüz vazgeçme, Casey Paul" oluyor verdiği yanıt.

Ve bunu sana ne zaman söylese –ve bunun hesap edilmiş bir şey olduğunu asla düşünmüyorsun, çünkü hesapçı bir kişi değil– kalbin parçalanıyor. Ondan elbette ki vazgeçmeyeceksin.

Derken, bir-iki hafta sonra, sana birkaç tabaka kâğıt veriyor.

"Önümde okuma bunları."

Kâğıtları alıp götürüyorsun ve daha ilk cümleden itibaren iyimserliğin uçup gidiyor. Yaşamını ve evliliğini sana James Thurber'ın kaleminden çıkmış gibi gelen komik bir kısa hikâyeye dönüştürmüş. Belki de öyle bir hikâyeydi. Her akşam pub'a –ya da Grand Central Station'daki bara– giden ve eve karısını ve çocuklarını ürküten bir halde dönen, Bay

Fil Pantolon adlı, üç parçalı takım elbise giymiş bir adam hakkında bir hikâye. Adam Büyük Korku ve Umutsuzluk etrafa yayılsın diye şapkalığı deviriyor, çiçek saksılarını tekmeliyor, köpeğe bağırıyor ve kanepenin üzerinde uykuya dalana dek esip gürlüyor ve öylesine yüksek sesle horluyor ki çatıdan kiremitler düşüyor.

Ne diyeceğini bilemiyorsun. Hiçbir şey söylemiyorsun. Hâlâ bu belgeyi düşünüyormuşsun gibi yapıyorsun. Ona karşı çok nazik ve çok sabırlı olman gerektiğini biliyorsun. Bir kez daha onların spesifik noktaları bilmeleri gerektiğini açıklıyorsun, nerede ve ne zaman'ı ve en önemlisi nelerin olup bittiğini. Sana bakıyor ve başıyla onaylıyor.

Bunu izleyen haftalar ve aylarda, yavaş yavaş bu işin asla olmayacağını anlamaya başlıyorsun. Seni sevecek kadar güçlü o, seninle birlikte kaçacak kadar güçlü, ama bir mahkeme salonuna girip de kocasının onlarca yıl süren sekssiz tiranlığına, alkolizmine ve fiziksel saldırılarına karşı tanıklık yapacak kadar güçlü değil. Diş hekiminden –danışman avukatı aracılığıyla bile– uğradığı fiziksel hasarlarını betimlemesini isteyecek durumda değil. Özel olarak itiraf edebileceği şeyleri herkesin önünde doğrulayamıyor.

Olduğunu hayal ettiğin özgür ruhlu biri olsa da, aynı zamanda hasar görmüş bir özgür ruh olduğunu anlıyorsun onun. Bunun temelinde bir utanç meselesi olduğunu anlıyorsun. Kişisel utanç ve toplumsal utanç. Bir Kızıl Kadın olduğu için tenis kulübünden atılmış olmasını umursamayabiliyor, ama evliliğinin gerçek doğasını itiraf edemiyor. Suçluların –hatta katillerin– bir kadın kocasına karşı tanıklık yapmaya zorlanamayacağı için kadın suç ortaklarıyla evlendikleri eski vakaları anımsıyorsun. Ama günümüzde, suç dünyasından çok uzaklarda, saygıdeğer Köy'de ve ülkenin dört bir yanındaki çok sayıda benzer, sakin yerde, toplumsal ve evlilik kurallarınca kocalarına karşı tanıklık yapmamaya koşullanmış eşler var.

Ve garip bir şekilde düşünmemiş olduğun bir etken daha var. Sakin bir akşam –sakin çünkü projeden resmi olarak

vazgeçtin ve bütün sahte umutlar ve rahatsızlıklar içinden çıktı gitti– sana sessizce şöyle diyor:

"Ve zaten bunu yapacak olsam, seninle ilgili meseleyi gündeme getirirdi."

Afallayıp kalıyorsun. Macleod evliliğinin parçalanmasıyla hiçbir ilgin olmadığını hissediyorsun; sen sadece herkes için apaçık olacak şeyi belirten bir yabancıydın. Evet, ona âşık oldun; evet, onunla kaçtın; ama bu sonuçtu, neden değil.

Öyle olsa bile, eski ayartma yasası artık ilkeler ve kurallar kitabında yer almadığı için belki de talihli sayılırsın. Bir tanık olarak çağrılıp konuşmanın istenmesini hayal ediyorsun. Bir yanın bunun harika, kahramanca bir şey olacağını düşünüyor; mahkeme salonunda cereyan edecek ve senin göz kamaştıracağın karşılıklı konuşmayı sonuna dek oynuyorsun. Son soruya kadar. A şey, aklıma gelmişken sorayım, genç ayartmacı, genç baştan çıkarıcı, acaba ne işle iştigal ediyorsunuz? Danışman avukatlık öğrenimi görüyorum, diye yanıt veriyorsun elbette. Mesleğini pekâlâ değiştirmen gerekebileceğini de anlıyorsun.

Yarısına sahip olduğu eve uğradıktan sonra onun bazen Joan'u ziyaret etmeye gittiğini biliyorsun. Dönüşünde saçları sigara dumanı koksa da iyi bir fikir bu. Bir keresinde, nefesinde sherry* kokusu yakalıyorsun.

"Joan'la içki mi içtin?"

"İçki mi içtim? Bir düşüneyim... Pek muhtemeldir."

"Şey, içmemelisin. İçmek ve araba kullanmak. Çılgınca bu."

"Evet, efendim" diye onaylıyor yergili bir tonda.

Bir başka seferinde, saçlarında duman ve nefesinde çiklet kokusu var. Bunun budalaca olduğunu düşünüyorsun.

"Bak, şayet Joan'la birlikte içki içeceksen, sonradan çiklet çiğneyerek benim zekâma hakaret etme."

"Mesele şu ki Paul, araba kullanmanın hoşlanmadığım yanları var. Beni fena halde geriyor. Kör noktalar. Joan'la

* İspanya'nın güneyinde yetiştirilen üzümlerden yapılan şarap. (ç.n.)

içilen bir yudum sherry'nin sinirlerimi sakinleştirdiğini düşünüyorum. Ve çikletler de senin için değil sevgilim, bir polis memuru tarafından durdurulurum diye alıyorum onları yanıma."

"Polis memurlarının alkol kokan sürücülerden olduğu kadar çiklet kokan sürücülerden de şüphelendiklerinden eminim."

"*Kendini* bir polis memuru yapma, Paul. Ya da ileride olacaksan da bir avukat. Elimden geleni yapıyorum ben. Bütün yapabildiğim bu."

"Elbette."

Onu öpüyorsun. Çekişmekten onun kadar sen de hoşlanmıyorsun. Ona elbette güveniyorsun, onu elbette seviyorsun, elbette bir polis memuru ya da bir avukat olamayacak kadar gençsin.

Böylelikle her ikiniz de birkaç sorunsuz ay boyunca güle oynaya vakit geçiriyorsunuz.

Ama bir şubat öğleden sonra, Köy'den dönmekte gecikiyor.

Karanlıkta araba kullanmaktan hoşlanmadığını biliyorsun. Arabanın yoldan çıktığını, bir hendeğe devrildiğini, kan içindeki başının arabanın gösterge paneline çarptığını ve çikletlerin el çantasından dışarı döküldüğünü hayalinde canlandırıyorsun.

Joan'a telefon ediyorsun.

"Susan konusunda biraz endişeliyim."

"Niçin?"

"Şey, senden ne zaman ayrıldı?"

"Ne zaman mı?"

"Bugün."

"Susan'ı bugün görmedim." Joan'un sesi düzgün geliyor. "Onu bekliyor da değildim."

"Ah, lanet olsun" diyorsun.

"Başına bir şey gelmeden döndüğünde beni haberdar et."

"Elbette" diyorsun, aklın yarı yarıya başka yerde.

"Peki Paul."

"Evet?"

"Başına bir şey gelmeden dönmesi, önemli olan bu."

"Evet."

Önemli olan bu. Ve Susan gerçekten de başına bir şey gelmeden dönüyor. Ve saçları kokusuz, nefesinde de bir şey yok.

"Özür dilerim geciktim, sevgilim" diyor, el çantasını bir yana bırakarak.

"Evet, endişe ediyordum."

"Merak etmeye gerek yok."

"Ben ediyorum."

Tartışmayı bu noktada sonlandırıyorsun. Akşam yemeğinden sonra tabakları kaldırıyor ve sırtının ona dönük olmasını fırsat bilerek,

"Joan kaç yaşında?" diye soruyorsun.

"Joan mu? Hep aynıdır. Joan değişmez. Onun güzel olan yanı bu."

Tabakları duruluyor ve tartışmayı bu noktada sonlandırıyorsun. Sen bir avukat değil, bir âşıksın, kendine bunu anımsatıyorsun. Ancak ileride bir avukat olacaksın, çünkü ona daha iyi bakabilmek için sağlam ve istikrarlı olman gerek.

Bellek kütüğü ağaç damara kadar yarılır. Bu yüzden o son konuşmayla, onun Köy'den art arda geç dönüşleriyle endişeye kapıldığında ona sakin ve meydan okumadan şu sözleri söylediğin vakit arasında geçen sakin zamanları, gezintileri, hoşlukları, şakaları, hatta hukukla ilgili çalışmalarını bile anımsayamıyorsun:

"Joan'u görmeye gittiğini söylediğinde her zaman gitmediğini biliyorum."

Başını uzaklara çeviriyor.

"Beni denetim altında mı tutuyorsun Casey Paul? İnsanları denetim altında tutmak sevgiyle alakası olmayan korkunç bir şey."

"Evet, ama kendimi merak etmekten alamıyorum ve seni evde onunla bir başına düşünmeye katlanamıyorum."

"A, tamamen güvendeyim" diyor. Bir süre suskunluk oluyor. "Bak Paul, sana bundan bahsetmiyorum çünkü hayatımın iki kısmının örtüşmesini istemiyorum. Burada çevremize bir duvar örmek istiyorum."

"Ama?"

"Ama onunla tartışmam gereken pratik meseleler var."

"Boşanmak gibi?"

Acı alayından anında utanç duyuyorsun.

"Başımın etini öyle yiyip durma, Bay Vıdıvıdı. Kendimce yapmam gereken şeyler var. Her şey düşündüğünden daha karmaşık."

"Pekâlâ."

"Biz –o ve ben– birlikte iki çocuk sahibiyiz, bunu unutma."

"Unutmuyorum." Gerçi, elbette unutuyorsun. Çoğunlukla.

"Tartışılacak para meselesi var. Araba. Ev. Onun bu yaz yeniden boyanması gerektiğini düşünüyorum."

"Evi boyatmayı mı tartışıyorsunuz?"

"Bu kadar yeter, Bay Vıdıvıdı."

"Pekâlâ" diyorsun. "Ama beni seviyorsun ve onu sevmiyorsun."

"Nasıl olduğunu biliyorsun, Casey Paul. Sevmesem burada olmazdım."

"Ve sanırım *o* senin dönmeni isterdi."

"*Nefret* ettiğim şey" diyor, " onun diz çöktüğü zamanlar."

"Diz mi çöküyor o?" Fil pantolonu içinde, diye düşünüyorum.

"Evet, korkunç bir şey, rahatsız edici, onursuzca."

"Ve sana onunla birlikte kalman için yalvarıyor, öyle mi?"

"Evet. Sana bundan niçin bahsetmediğimi anlıyorsun, değil mi?"

Gözde Oğlanlar Henry Road'da boy gösterir ve minder yığınları üzerine köpekler gibi kıvrılıp yatarak döşemede uyurlardı. Ne kadar çok sayıda olurlarsa Susan o kadar faz-

la gevşemiş hissediyordu kendini. Bu yüzden bütün bunlar iyiydi. Kimi zamanlar kız arkadaşlarını yanlarında getiriyorlardı ve onların Henry Road'daki eve tepkileri zihnimi kurcalıyordu. Örtülü onaylamamayı sezmekte ustalaştım. Savunmada kalıyor ya da paranoid davranıyor değildim, sadece gözlemliyordum. Ayrıca cinsel bakış açılarının ortodoksluğu beni eğlendiriyordu. Yirmili yaşlarının başlarında bir kızın ya da genç kadının neredeyse otuzlarına varmamışken başına heyecanlı bir şeyler gelebileceği fikrinden oldukça cesaret kazanabileceğini düşünebilirdiniz, öyle değil mi? Kalbinin ve bedeninin hâlâ heyecan duyabilir olduğunu, geleceğinin zorunlu olarak duygusal hayatının yavaş yavaş kütleşmeye uğramasıyla birleşen toplumsal olarak kabul görme meselesinin mağduru olmaması gerektiğini düşünebilirdiniz. Aralarından bazılarının benim Susan'la olan ilişkimi bir neşelenme nedeni olarak görmemelerine şaşırdım. Böyle yapmak yerine, daha çok anne ve babalarının tepki verecekleri gibi tepki verdiler: Korkuya kapıldılar, tehdit altında kalmış hissettiler, ahlakçı sözler ettiler. Belki de kendileri birer anne olmayı dört gözle bekliyor, değerli oğullarının kendilerinden çok daha genç kızlara gönül vermelerini hayal ediyorlardı. Susan'ın beni ayartmış olan bir cadı olduğunu düşünebilirlerdi, ben ki küçük hatalarımın cezasını bir sandalyeye oturtulmuş olarak direğe bağlanan bedenim suya batırılıp çıkarılarak ödemeye müstahaktım sadece. Susan beni ayartmıştı işte. Ve kendi yaşıtım kadınların onay vermemelerini hissetmek Susan'la benim özgünlüğümüzden duyduğumuz hazzı ve benim ahlakçılık taslayanları ve hayal gücü yoksunlarını incitmeye devam etme kararlılığımı artırmaktan başka bir şeye yaramıyordu. Ha, hayatta hepimizin bir amacının olması gerekir, öyle değil mi? Tıpkı genç bir erkeğin üne ihtiyaç duyması gibi.

O sıralar kiracılardan biri çıktı ve (ahlakçı, evlilik talep eden) kız arkadaşıyla bozuşmuş olan Eric üst kattaki boş odaya yerleşti. Eve yeni bir dinamizm getirdi bu durum, hatta belki de daha iyi bir dinamizm. Eric ilişkimizi tümüyle onaylıyordu ve benim yapamadığım zamanlar Susan'a göz

kulak olabilecekti. Kira ödemesine izin verildi, buysa Susan'ın benden kira almamakta diretmesini daha da mantıksız gösterdi. Ancak önerimi yineleyecek olsam Susan'ın nasıl tepki göstereceğini biliyordum.

Birkaç ay geçti. Susan yattıktan sonra bir akşam Eric,

"Bunu söylemekten hoşlanmıyorum..." dedi.

"Evet?"

Mahcup görünüyordu ki bu pek Eric'te görülebilecek bir hal değildi.

"...ama mesele şu ki, Susan viskimi aşırıyor."

"Viskini mi? O viski içmez bile."

"Şey, aşıran o ya da sen yahut poltergeist."

"Emin misin?"

"Şişenin üzerine bir işaret koydum."

"Bu ne zamandır devam etmekte?"

"Birkaç hafta. Belki de aylar boyunca?"

"*Aylar* mı? Bana niçin söylemedin?"

"Emin olmak istedim. Ve o da taktik değiştirdi."

"Ne demek istiyorsun?"

"Şey, bir noktada şişenin üzerinde bir işaret olduğunu fark etmiş olmalı. Viskiden bir yudum, bir fırt ya da her ne kadar içiyorsa içiyor, sonra da şişeyi yeniden işaret çizgisine kadar suyla dolduruyor olmalı."

"Akıllıca."

"Hayır, alışıldık bir şey bu. Hatta sıradan. Annem kendisini durdurmaya çalıştığında babam da bunu yapardı."

"Deme." Hayal kırıklığına uğramıştım. Susan'ın her zaman bana hâlâ göründüğü gibi tümüyle orijinal biri olmasını istiyordum.

"Bu yüzden mantıki olanı yaptım. Kendim şişeden içmeyi bıraktım. Susan yukarı çıkıyor, bir fırt içiyor, sonra da şişeyi kurşunkalem çizgisine kadar suyla dolduruyordu. Her şeyi gidişata bıraktım, ta ki viskinin renginin açıldığını görene dek. Sonunda, doğrulamak için kendim bir bardak içtim. Tahminim bir ölçek viskiye aşağı yukarı on beş ölçek su."

"Siktir."

"Evet, siktir."

"Onunla konuşacağım" diye söz verdim.

Ama konuşmadım. Bu, korkaklıktan mıydı, alternatif bir açıklamanın gelebileceği umudu muydu, yoksa kendi kuşkularımı itiraf etmeyi usançla reddetmekten miydi?

"Ve bu arada, içkimi giysi dolabının tepesinde tutacağım."

"İyi plan."

İyi bir plandı, ta ki Eric'in sakin bir tonda:

"Giysi dolabının tepesine tırmanmayı öğrenmiş" dediği güne dek.

Eric bunu bir sandalye kullanmayı gerektiren normal bir davranış olmaktan çok adeta bir maymunun yapabileceği bir işmiş gibi dile getirmişti. Ama bana da öyle geliyordu.

Çakırkeyif değil ama sersem sepelek göründüğü vakitler olduğu dikkatini çekiyor. Yüzü değil ama zihni bulanık. Sonra, rastlantı eseri, hap yuttuğu dikkatini çekiyor.

"Başın mı ağrıyor?"

"Hayır" diye yanıt veriyor. İnsanın yüreğini sızlatan şu ruh hallerinden birinde – açık görüşlü, kendine acımayan, ancak bir şekilde ezik. Gelip yatağın kenarına oturuyor.

"Doktora gittim. Olan biteni açıkladım. Kendimi bir süredir depresif hissettiğimi söyledim. Bana bazı sakinleştirici haplar verdi."

"Onlara ihtiyaç duyduğuna üzüldüm. Seni hayal kırıklığına uğratmış olmalıyım."

"Sorun sen değilsin, Paul. Bu senin için de adilce değil. Ama düşünüyorum ki eğer bu aşamayı atlatabilirsem her şey daha iyi olacak."

"Ona birazcık fazla içtiğini söyledin mi?"

"Onu sormadı."

"Ona söylememen gerektiği anlamına gelmez bu."

"Bunun için tartışacak değiliz, değil mi?"

"Hayır. Tartışmayacağız. Hiçbir zaman."

"O zaman her şey iyi gidecek. Göreceksin."

Daha sonraları bu konuşmayı düşündüğünde onun senden daha fazla kaybedecek şeyi olduğunu anlamaya başlıyorsun – aslında, ilk kez. Çok daha fazla. Bir geçmişi ardında bıra-

kıyorsun, çoğu bölümünün geçip gitmesinden mutlu olduğun bir geçmiş. Aşkın önemli olan tek şey olduğuna inanıyordun, hâlâ da aynı derinlikle inanıyorsun; her şeyi telafi ettiğini; eğer sen ve o onu doğru anlarsanız, her şeyin yerli yerine oturacağını. Onun ardında bıraktığı şeylerin –Gordon Macleod'la ilişkisinde bile– senin varsaydığından çok daha karmaşık olduğunu kavrıyorsun. Bir hayattan acı ya da sıkıntı vermeksizin kolaylıkla parçalar koparılabileceğini düşünüyordun. Köy'de onunla ilk kez karşılaştığında çevreden yalıtılmış görünüyor idiyse, onu alıp uzaklara götürerek daha da yalıtılmış kıldığını kavrıyorsun.

Bütün bunlar ona olan bağlılığını iki katına çıkarman gerektiğin anlamına geliyor. Dikkat gerektiren bu zorlu bölgeden geçmelisin, ancak o zaman şeyler daha açık, daha iyi olacak. O buna inanıyor, bu yüzden sen de buna inanmalısın.

Köy'e yaklaşırken, anne ve babanın evinin önünden geçmekten kaçınmak için arka yola sapıyorsun.

"Susan nerede?" oluyor Joan'un ilk sözcükleri sana kapıyı açarken.

"Tek başıma geldim."

"Biliyor mu?"

Joan'un konuya her zaman dosdoğru giriş tarzından hoşlanıyorsun. Elinde oda sıcaklığında cinle dolu, üzerinde düzensiz renk çizgileri bulunan bir kupayla oturmadan önce yüzüne soğuk su çarpılmasından bayağı zevk alıyorsun.

"Hayır."

"O zaman durum ciddi olmalı. Vık-vıkçı köpekleri yukarıdaki odaya kapatacağım."

Köpek kokulu bir koltuğa çöküyorsun ve yanına bir içki konuyor. Düşüncelerini toplamaya çalışırken Joan konuya giriyor.

"Madde Bir. Ben bir arabulucu değilim. Bu odada ne dersen de bu odadan çıkmaz. Madde İki. Ben deli doktoru değilim, bir çeşit öğüt mercii değilim, hatta başka insanların dertlerini dinlemekten bile pek hoşlanmam. İnsanların bu dertleri alt etmeleri gerektiğini, sızlanmayı bırakıp kendile-

rine çekidüzen vermeleri gerektiğini düşünmeye eğilimliyimdir. Madde Üç. Ben hayatı mahvolmuş, köpekleriyle yalnız yaşayan yaşlı bir ayyaştan başka biri değilim. Bu yüzden hiçbir konuda otorite değilim. Bir keresinde belirttiğin gibi, bulmacalarda bile değilim."

"Ama Susan'ı seviyorsun."

"Elbette seviyorum. Sevgili kızcağızım nasıl?"

"Çok fazla içiyor."

"'Çok fazla' ne kadar fazla?"

"Onun durumunda, her şey çok fazla."

"Haklı olabilirsin."

"Ve depresyona karşı hap alıyor."

"Şey, hepimiz *o noktalardan* geçtik" diyor Joan. "Doktorlar bu hapları şekerleme gibi dağıtıyorlar. Özellikle de belli yaşta kadınlara. İşe yarıyorlar mı acaba?"

"Bilemem. Haplar onu aptal gibi yapıyor. Ama içkinin yaptığından farklı türde bir aptallık."

"Evet, bunu da hatırlıyorum."

"Ee?"

"Ee'si ne?"

"Ne yapmam gerekiyor?"

"Paul, şekerim, sana öğüt vermediğimi az önce söyledim. Ben kendim yıllarca öğüt dinledim, bak bu öğütler beni hangi noktaya getirdi. Bu yüzden artık kimseden öğüt almıyorum."

Başınla onaylıyorsun. Çok da şaşırmadın.

"Sana verebileceğim tek öğüt..."

"Evet?"

"...dirseğinin dibinde duran kupadan bir fırt al."

Dediğini yapıyorsun.

"Pekâlâ" diyorsun. "Öğüt yok. Ama... bilmem ki, bilmem ya da bilmememem gereken bir şey var mı? Bana Susan hakkında ya da Susan'la benim hakkımda söyleyebileceğin, yardımı dokunabilecek bir şey?"

"Bütün söyleyebileceğim eğer parasal olarak her şey tepetaklak giderse, sen bunu muhtemelen atlatırsın, o ise muhtemelen atlatamaz."

Şoke oluyorsun.

"Söylenecek pek de nazikçe bir şey olmadı bu."

"Ben naziklik nedir bilmem, Paul. Hakikat nazik değildir. Hayatın tekmesini yediğinde sen de bunu yakında anlarsın."

"Sanki hayat şimdiden bayağı sert bir tekme savurmuş gibi geliyor."

"Bütün bunlar harbiden iyi olabilir." Yüzün az önce bir tokat yemiş gibi görünüyor olmalı. "Hadisene Paul, ta buraya kadar seni kucaklayayım ve sana bahçenin dibinde periler olduğunu söyleyeyim diye gelmedin ya."

"Doğru. Bana sadece bu konudaki düşüncelerini söyle. Susan ara sıra Macleod'u görmek için geri dönüyor. Büyük olasılıkla söylediğinden daha sık."

"Bu senin canını mı sıkıyor?"

"Şayet ona bir daha parmağını bile dokunduracak olursa onu öldürmek zorunda kalacağım anlamında esasen."

Gülüyor. "Ah, genç olmanın melodramını nasıl da özlüyorum."

"Benimle üst perdeden konuşma, Joan."

"Seninle üst perdeden konuşuyor değilim, Paul. Elbette böyle bir şey yapmazdın. Ama düşüncen için sana hayranlık duyuyorum."

Joan'un hiciv yapıp yapmadığını merak ediyorsun. Ama Joan hiciv yapmaz.

"Öldürebileceğimi niçin düşünmüyorsun?"

"Çünkü Köy'deki son cinayet muhtemelen fi tarihinde işlendi."

Gülüyor ve cininden bir yudum daha alıyorsun. "Endişeliyim" diyorsun. "Onu kurtaramayacağım için endişeliyim."

Yanıt vermiyor ve bu senin canını sıkıyor.

"Peki, *bu konuda* ne düşünüyorsun?" diye bir talepte bulunuyorsun.

"Sana açık açık bir kâhin olmadığımı söyledim. *Advertiser & Gazette*'de pekâlâ yıldız falına da bakabilirdin. Birlikte kaçtığınızda ikinizin de cesareti olduğunu söyledim. Cesaretiniz var, aşkınız var. Eğer bu hayat için yeterince iyi değilse, o zaman hayat da sizin için yeterince iyi değil."

"İşte şimdi bir kâhin gibi konuşuyorsun."
"O zaman gidip ağzımı sabunla yıkasam iyi olur."

Bir gün, döndüğünde, Susan'ı yüzünde kesikler ve berelenmelerle buluyorsun, kollarını kendini savunurcasına gövdesinin üzerine kapatmış.

"Bahçedeki şu basamağa takılıp düştüm" diyor sanki daha önce tartıştığınız bilinen bir tehlikeymiş gibi. "Maalesef ayağım çok kolay sürçüyor."

Gerçekten de "sürçüyor". Bu günlerde, onunla birlikte yürürken, bir refleks olarak koluna giriyor ve düzgün olmayan kaldırım taşlarına dikkat ediyorsun. Ama aynı zamanda yüzünde çoğu şeyi dışa vuran bir kızarma var. Doktoru çağırıyorsun – şu sakinleştirici hapları almak için gittiği özel doktoru değil.

Dr. Kenny ufak ayrıntılarla çok ilgilenen, aşırı meraklı, orta yaşlı bir adam, ama doğru çeşit bir pratisyen hekim – evden yapılan çağrıların teşhis söz konusu olduğunda yararlı bir bilgi kaynağı olduğuna inanan bir hekim. Onu yukarı kattaki Susan'ın yatak odasına çıkarıyorsun; yüzündeki berelenmelerin rengi koyulaşmış.

Yeniden aşağı indiğinizde birkaç şey soruyor.

"Elbette."

"Onun yaşındaki bir kadın için" diye başlıyor söze, "düşmek oldukça kafa karıştırıcı."

"Son zamanlarda ayağı çok sürçer oldu."

"Evet, bana da aynen bu kelimeyi kullandı. Şey, sormamda bir mahzur yoksa, siz?..."

"Kiracısıyım... Aslında ondan da fazla, bir çeşit vaftiz oğluyum, diyebilirim."

"Hmmm. Burada sadece ikiniz mi yaşıyorsunuz?"

"Tavan arası odalarında iki kiracı daha var." Eric'i ikinci vaftiz oğlu statüsüne yükseltmemeye karar veriyorsun.

"Bir ailesi var mı hanımefendinin?"

"Evet, ama onlarla arası... şu sıralar bozuk denebilecek durumda."

"Dolayısıyla destek olanı yok, öyle mi? Sizin dışınızda yani?"

"Sanırım yok."

"Söylediğim gibi, durum oldukça kafa karıştırıcı. Sizce içki problemi var mı?"

"A hayır" diyorsun çabucak. "İçki içmiyor. İçkiden nefret eder. Kocasını terk etme sebeplerinden biri de bu. Adam bir ayyaş. Küp gibi içiyor" diye ekliyorsun kendini durduramayarak.

İki şeyi kavrıyorsun. Birincisi, Susan'ı korumak için otomatik olarak yalan söylediğini – hakikatin ona daha çok yardımı dokunabilecek olsa bile. Aynı zamanda ilişkinizin ya da daha doğrusu, bir arada yaşamanızın bir yabancıya nasıl görünebildiğini anlamaya başlıyorsun.

"Şey, sormamda bir mahzur yoksa, bütün gün ne yapıyor hanımefendi?"

"Şey yapıyor... Hayır kuruluşları için gönüllü çalışmalar yapıyor." Bu da doğru değil. Susan bu fikri açmıştı; gerçi sen ona karşısın. Yardıma gereksinimi olan kendisiyken başkalarına yardım etmeye başlamamasını düşünüyorsun.

"Yaptığı pek fazla bir şey sayılmaz, öyle değil mi?"

"Şey, sanırım... Ev işleri yapıyor."

Adam çevresine bakınıyor. Her yer açıkça batmış durumda. Doktorun yanıtlarını inandırıcı bulmadığını kavrıyorsun. Peki, niye bulmasın ki?

"Şayet bir daha tekrarlanacak olursa, problemin içyüzünü sorgulamaya mecbur kalacağız" diyor. Sonra çantasını alıp ayrılıyor.

Problemin içyüzünü sorgulamak, diye düşünüyorsun. Problemin içyüzünü sorgulamak. Sana yalan söylediğini söyleyebilir. Ama neyin içyüzünü sorgulamak? Belki de senin onun âşığın olduğunu tahmin ediyor ve onu dövebileceğinden kuşkulanıyor. Tanrı esirgesin, diye düşünüyorsun: Onu bir ayyaş olarak görülme olasılığından koruma arzun içinde, kendini bir saldırı suçlamasına açıyor gibisin. Belki de seni son kez uyarıyordu.

Polisin zorunlu olarak meseleye ilgi duyacağından değil. Bir iki yıl öncesinden bir olayı anımsıyorsun. Susan'la birlikte arabadasınız ve daha henüz çeyrek mil kadar gitmiştiniz ki kaldırımda bir çiftin tartıştığı dikkatinizi çekiyor. Adamın kadının üzerine yürüdüğünü gördüğün için zihninden anında Macleod'ların evine ilişkin imgeler geçiyor. Kadına tam olarak vuruyor sayılmaz ama her an öyle yapabilirmiş gibi görünüyor. Belki de sarhoşlar, bilemiyorsun. Pencere camını indiriyorsun ve kadın "Polisi çağırın!" diye bağırıyor. Şimdi adam kadını tutuyor. "Polisi çağırın!" Hızla eve yöneliyorsun, 999'u arıyorsun ve yolda bir devriye arabası sizi ihbar edilen olası suç mahalline götürüyor. Çift oradan ayrılmış ama onların izini çok geçmeden bir iki sokak ötede buluyorsunuz. Birbirlerinden on metre kadar uzaktalar, her biri ötekine sövgülü sözcükler yağdırıyor.

"A, onları tanıyoruz" diyor genç polis görevlisi. "Bu sadece aile içi bir tartışma."

"Onu tutuklamayacak mısınız?"

İkiniz büyük olasılıkla aynı yaştasınız, ama o hayatta senden daha fazla şey gördüğünü biliyor.

"Şey, efendim, aile içi tartışmalara müdahil olmak bizim tutumumuz değil. Demek istiyorum ki, tabii iş çığırından çıkmadıkça. Görünüşe bakılırsa biraz gürültülü patırtılı bir tartışmaya girmişler. Ne de olsa cuma gecesi."

Ve sonra ikinizi arabasıyla eve götürüyor.

Başka insanların hayatlarına resmi müdahaleler olmasını istediğini ama kendininkine istemediğini kavrıyorsun. Aynı zamanda doğru sözlülüğünün tehlikeli bir şekilde esnekleşmiş olduğunu kavrıyorsun. Ve arabadan inip adamı kadından uzaklaştırmaya çalışmak doğru bir şey olmaz mıydı diye merak ediyorsun.

Problemlerinden biri şu senin: Onun bir içkici olduğu senin için uzun bir zaman tasavvur edilemez bir şey olarak kalıyor. Kocasının bir ayyaş olduğu ve içkinin onu tiksindirdiği kabul edilirse, nasıl oluyor da bir içkici olabiliyor o? İnsanlarda tetiklediği sahte heyecanlardan nefret ettiği gibi

onun kokusundan bile nefret ediyor Susan. İçki Macleod'u daha kaba, daha öfkeli, incelikten daha yoksun bir şekilde duygusal kılıyor; adam saçlarını kavrayıp da bir kadehi zorla dudaklarına dayadığında, Susan sherry'nin gırtlağından aşağı gideceğine elbisesinden aşağı dökülmesini yeğlerdi. Ve hayatında hiç kimse şuna inanılır bir karşı örnek oluşturmamıştır: yasakları yararlı bir şekilde çiğnemeye yarayan, muhteşem, eğlenceli bir şey olarak alkol; onu ne zaman içeceğini ve ne zamansa reddedeceğini bilerek kontrol edeceğin bir şey olarak alkol.

Ona inanıyorsun. Onun artan unutkanlıklarını ve gecikmelerini asla sorgulamıyorsun. Eve girip de onu bakışları boş ve zihni bulanık bulduğunda, kendine onun yanlışlıkla fazladan sakinleştirici bir hap yuttuğunu söylüyorsun –ki bu bazen doğru oluyor. Ve depresyona karşı hap alma sebeplerinden birinin onun mutlu kılamaman olduğuna kaçınılmaz olarak inandığın için kendini suçlu hissediyorsun ve bu suçluluk duygusu seni onu sorgulamaktan alıkoyuyor. Bu yüzden, zihin bulanıklığından kurtulup da gözlerini sana kaldırdığında, yanındaki kanepeye hafifçe vurup,

"Bütün hayatım boyunca nerelerdeydin?" diye sorduğunda, içinde yırtılan, parçalanan bir şeyler hissediyorsun, öyle ki yeryüzünde onun için her şeyi en iyi kılmaktan daha fazla istediğin hiçbir şey olmadığını ve bunun kendi isteğine göre değil onun isteklerine göre olmasını dilediğini biliyorsun. Bu yüzden hemen onun yanına oturup bileklerini tutuyorsun.

Aşkının biricik olduğuna inandığın gibi problemlerinin –onun problemlerinin– de biricik olduğuna inanıyorsun. Bütün insani davranışların kalıplara ve kategorilere girdiğini ve onun –senin– durumunun biricik olmaktan uzak olduğunu anlayamayacak kadar gençsin. Onun herhangi türden bir kural olmaktansa bir çeşit istisna olmasını istiyorsun. Şayet o zamanlar biri çıkıp da sana karşılıklı bağımlılık diye bir sözcük sarf etmeye kalkışacak olsaydı –bu ifadenin icat edilmiş olduğunu varsaysak bile– bir Amerikan jargonu olarak gülüp geçerdin ona. Ancak o zamanlar far-

kında olmadığın istatistiki bir bağlantıdan çok daha fazla etkilenebilirdin: Alkolik partnerlerin, alışkanlıktan tiksinti duymak şöyle dursun –ya da daha doğrusu, alışkanlıktan tiksinti duymalarına karşın– çoğu kez bu alışkanlığa kendilerinin boyun eğdiklerini görürdün.

Ama senin için bir sonraki aşama gözlerinin önündeki kanıtların bir yüzdesini kabul etmek. Bazı çok sınırlı koşullarda, küçük bir içkinin küçük bir yardımına gereksinim duyduğunu anlıyorsun onun – şimdi ara sıra itiraf ettiği gibi. Besbelli ki Köy'e gittiğinde Joan'un eşlik etmesine ihtiyaç duyuyor; besbelli ki yollardaki artan trafikten ve tepelere yapılan şu dolambaçlı tırmanıştan bazen korkuyor, bu yüzden az biraz içkinin ona yardımı oluyor; besbelli ki sen günün büyük bölümünde uzaklarda üniversitede olduğunda, kendini bazen çok yalnız hissediyor. Aynı zamanda "Kötü zamanlarım" diye adlandırdığı vakitler de var – akşamleyin genellikle beşle altı arası, gerçi günler kısalıp alacakaranlık daha erken çöktükçe, onun kötü zamanları da daha erken başlıyor ve besbelli daha önceki gibi bir o kadar geç vakitlere uzanıyor.

Dediklerine inanıyorsun. Evyenin altında, ağartma sıvısıyla çamaşır deterjanının ve gümüş cilasının arkasında tuttuğu şişenin içtiği tek şişe olduğuna inanıyorsun. Ne kadar içtiğini görebilesin diye şişenin üzerine kurşunkalemle bir işaret koymanı önerdiğinde cesaretin artıyor ve bu işaretlemelerin Eric'in şişesinin üzerindekilerden tamamen farklı olduğunu düşünüyorsun. Başka yerlerde başka şişeler de olabileceğini aklından geçirmiyorsun. Arkadaşlar seni uyarmaya çalıştıklarında –"Susan'ın içki içmesi beni birazcık endişelendiriyor" diyor biri ve bir diğeri, "Oğlum, içkisinin kokusunu telefonun öbür ucundan alabiliyorsun" diyor– çeşitli şekillerde tepki gösteriyorsun. İçtiğini inkâr ederek koruyorsun onu; ara sıra hatalı davrandığını itiraf ediyorsun; ikinizin bu konuyu konuştuğunuzu ve onun "birini görmeye" söz verdiğini söylüyorsun. Hatta bütün bu üçünü tek bir sohbet sırasında söyleyebiliyorsun. Ancak aynı zamanda arkadaşlarının yardım girişimlerinden incineceksin. Çünkü

yardıma ihtiyacınız yok; birbirinizi sevdiğinize göre bu problemi ikiniz çözebileceksiniz. Herkese çok çok teşekkürler. Ve bu durum arkadaşlarını senden biraz uzaklaştırıyor, onları aynı zamanda Susan'dan da uzaklaştırıyor. Kendini gitgide, "Sadece kötü bir gün geçiriyordu" derken buluyorsun ve bu cümleyi yineleye yineleye ona kendin de inanıyorsun.

Çünkü ayık olmak ve neşe evi doldurduğunda ve de Susan'ın gözleriyle gülümsemesi onunla ilk tanıştığında olduğu kadar parlakken geçirilecek hâlâ çok sayıda iyi saat ve iyi gün var. Korularda yürüyüşe çıkmak için arabaya atlamak ya da sinemaya gitmek, el ele tutuşmak gibi basit şeyler yapıyorsunuz. Ansızın bastıran bir duygu seli her şeyin çok kolay ve doğrudan olduğunu söylüyor sana, işte o zaman aşkın yeniden doğrulanmış oluyor, senin ona duyduğun aşk ve onun seninkine. Ve bazen onu arkadaşlarına aynen şu şekilde sergileyebilmeyi arzuluyorsun: Bakın, hâlâ kendinde, sadece "altta" değil, tersine burada, şimdi, yüzeyde de. Arkadaşlarının onu adamakıllı ayyaş biri olarak görmeye iten sebeplerden birinin de onun kendini, dolambaçlı bir us yürütmeyle, onların karşısına çıkmadan önce biraz sahte bir cesarete ihtiyaç duyduğuna ikna etmiş olduğundan asla kuşkulanmıyorsun.

Her bir aşama izlerini göstermeksizin bir sonrakine evriliyor. Ve işte başlangıçta mücadele ettiğin paradoksal bir aşama ortaya çıkıyor. Eğer onu senin sevdiğin gibi bütün varlığınla seviyorsan ve eğer onu sevmek onu anlamak demekse, o zaman onu anlamak onun niçin bir içkici olduğunu da anlamayı içermeli. Onun bütün ön-tarihçesini, yakın tarihçesini, şu anki durumunu ve olası geleceğini bir bir gözden geçiriyorsun. Bütün bunları anlıyorsun ve nerede olduğunu bilmeden önce, bir şekilde onun içiyor olduğu gerçeğinden, onun niçin içebildiğini tam bir anlama aşamasına geçtin.

Ancak bununla birlikte katı bir kronolojik olgu ortaya çıkıyor. Bildiğin kadarıyla, Susan yalnızca Macleod'la paylaştığı bütün bu yıllar boyunca ara sıra içki içti. Ama şimdi seninle birlikte yaşıyor ve... bir alkolik olmuş durumda, hâlâ

oluyor. Bunda, katlanmak şöyle dursun senin gerçeğini tümüyle kabul edemeyeceğin kadar çok şey var.

Üzerinde pamuklu ceketi yatakta oturuyor, çevresinde gazeteler, dirseğinde çoktan soğumuş bir kupa kahve var. Kaşları çatılmış, çenesi sanki bütün gün boyunca geviş getiriyormuşçasına ileriye çıkmış. Şimdi akşamın altısı ve sen hukuk öğreniminin son yılındasın. Yatağının kenarında oturuyorsun.

"Casey Paul" diye başlıyor söze, sevecen, kafası karışık bir tonda, "ciddi bir şekilde yanlış bir şeylerin olduğuna karar verdim."

"Sanırım haklı olabilirsin" diye yanıt veriyorsun sakince. Sonunda, bunun belki de bir şeyleri keşfetme anı olduğunu düşünüyorsun. Yani olması beklenen şey, öyle değil mi? Her şey bir kriz anına gelir ve derken her yanı bir humma sarar, sonra her şey yeniden açık, ussal ve mutlu olur.

"Ama bütün gündür kafa patlatıp duruyorum ve meseleye ne yandan bakacağımı bilemiyorum."

Şimdi ne yaparsın? Bir kez daha hemen içki olayından mı başlarsın? Yeniden bir doktora gitmeyi mi önerirsin, bir uzmana, bir psikiyatra? Yirmi beş yaşındasın ve bu tür durumlar için tamamen deneyimsizsin. Gazetelerde "Orta Yaşlı Alkolik Kadın Sevgilinizle Nasıl Baş Edersiniz" başlıklı hiçbir makale yok. Kendi başınasın. Henüz hiçbir hayat kuramın yok, sadece onun hazlarını ve acılarını biliyorsun. Bununla birlikte aşka hâlâ inanıyorsun, aşkın neler yapabileceğine, bir hayatı nasıl dönüştürebileceğine, aslında iki insanın hayatlarını. Aşkın incinmezliğine, direşkenliğine, her türlü hasmı alt edebilme yeteneğine inanıyorsun. Gerçekte, şimdiye dek edindiğin tek hayat kuramın bu.

Bu yüzden elinden gelenin en iyisini yapıyorsun. Bileklerinden birini eline alıyorsun ve nasıl tanıştığınızdan ve âşık olduğunuzdan, kurayla nasıl seçildiğinizden ve sonra aynı talihi paylaşmaya nasıl karar verdiğinizden, eski âşıkların geleneklerine uyarak nasıl kaçtığınızdan söz ediyorsunuz ve söylediğiniz her bir sözcüğün ciddiliğine inanarak böyle

devam ediyorsunuz, sonra sen nazikçe onun son zamanlarda biraz fazla içtiğini ortaya atıyorsun.

"A, hep bunu söyleyip duruyorsun" diye yanıt veriyor, sanki bu senin sıkıcı ve ukalaca bir gözleminmiş gibi, sanki onunla gerçekte hiçbir ilgisi yokmuş gibi. "Ama benim şöyle dememi istersen, o zaman diyeceğim. Belki de ara sıra benim için iyi olandan bir iki damla daha fazla içiyorum."

Israrla 'Hayır, senin için iyi olandan bir iki damla falan değil, tam bir ya da iki şişe' diyen iç sesini bastırıyorsun.

"Ben *ondan* çok daha büyük bir şeyden bahsediyorum. Sanırım ciddi şekilde yanlış olan bir şey var" diye sürdürüyor sözünü.

"İçki içmene neden olan bir şey mi demek istiyorsun? Benim bilmediğim bir şey?" Zihnin onun çocukluğundaki korkunç, belirleyici bir olaya gidiyor, Humph Dayı'nın "parti öpücüğü"nden çok daha kötü bir olaya.

"A, bazen gerçekten çok sıkıcı biri olabiliyorsun" diyor alay edercesine. "Hayır, ondan çok daha önemli. Bütün bunların arkasında olan şey."

Sabrını şimdiden biraz yitiriyorsun. "Peki, sence bütün bunların arkasında ne olabilir?"

"Belki de Russki'lerdir."

"*Russki'ler* mi?" Sen –şey, evet– ulur gibi tiz sesler çıkarıyorsun.

"Ah Paul, biraz derin düşünmeye çalışsana. *Gerçek* Russki'leri kastetmiyorum ben. Onlar sadece bir mecaz."

Tıpkı Ku Klux Klan ya da KGB yahut CIA veya Che Guevara demek gibi. Bu küçücük şansın elinden kayıp gittiğinden kuşkulanıyor ve bunun senin mi, onun mu yoksa hiç kimsenin mi hatası olup olmadığını bilmiyorsun.

"Pekâlâ" diyorsun. "Ruslar bir mecazdır."

Ama o bunu kurnazca bir küstahlık olarak görüyor.

"Meseleyi anlayamıyorsan boşa konuşuyoruz. Bütün bunların arkasında bir şey var, sadece görünmüyor. Bütün her şeyi bir arada tutan bir şey. Eğer onu birlikte geri koyarsak, her şeyi onaracak, hepimizi onaracak bir şey, anlamıyor musun?"

En iyi tahmin atışını yapıyorsun. "Budizm gibi mi demek istiyorsun?"

"A saçmalama. Din konusunda ne düşündüğümü biliyorsun."

"Şey, sadece bir fikirdi" diyorsun şaka yaparcasına.

"Ve pek de iyi bir fikir değildi."

Her şey ne kadar da çabucak, deneme kabilinden yapılan, nazik ve umutlu bir şeyden öfkeyle dile getirilen alaycı bir şey dönüşüverdi. Ve problem olduğunu düşündüğün şeyden ne kadar uzakta kaldı, sadece bütün her şeyin arkasında değil, tam tersine yüzeyde ve arada kalan bütün noktalarda: evyenin altındaki, yatağın altındaki, kitap raflarının arkasındaki, midesindeki, kafasının içindeki, kalbindeki şişeler. Eğer gerçekten de tek, ne olduğu anlaşılabilir bir neden varsa nedeni bilmediğin doğru olabilir, ama sana öyle geliyor ki sen ancak her gün ortaya fışkıran tezahürlerle birlikte – onlara karşı– çalışabilirsin.

Din konusunda ne demek istediğini elbette biliyorsun. İster uzak ülkelerdeki isterse banliyölerdeki insanların dinlerini değiştirmeye çabalasınlar, misyonerleri kesin bir şekilde onaylamıyor o. Ve sonra sana birden fazla kez anlattığı şu Malta hikâyesi var. Kızlar küçükken, Gordon Macleod bir iki yıllığına Malta'ya gönderilmişti. Susan da gitmiş ve bir süre orada yaşamıştı. Aklından hiç çıkmayan anısı papazın bisikletiyle ilgiliydi. Evet, korkunç derecede Katolik oralar, diye açıklardı. Kilise mutlak şekilde güçlü ve herkes son derece itaatkâr. Kilise, kadınları olabildiğince çok çocuk doğurmaya zorlayarak baskı altında tutuyor: Adada doğum kontrolü diye bir şey kesinlikle olanaksız. Bu bakımdan çok geriler. John Bell&Croyden kentten dışarı atılırdı – bu yüzden zamazingonuzu yanınızda götürmeniz gerekir.

Her neyse, diye sürdürüyor sözünü, bazen oluyor ki genç bir gelin, ettiği bütün dualara karşın, evliliğinden hemen sonra, diyelim bir iki yıl gebe kalamıyor. Ya da belki iki çocuğu olan ve bir üçüncüsünü fena halde isteyen ama olmayan bir kadın var. Ve böyle durumlarda, papaz geliyor, bisikletini sokak kapısına dayıyor, böylelikle herkes –özellikle koca–

bisiklet gidene kadar bir müdahalede bulunmamayı biliyor. Ve dokuz ay sonra – gerçi elbette birden fazla gitme gelme olabilir– aile çocuğa kavuştuğunda, bu nimet "papazın çocuğu" adıyla biliniyor ve onun Tanrı'nın bağışladığı bir armağan olduğu düşünülüyor. Ve kimi zamanlar da ailede birden fazla papazın çocuğu oluyor. Böyle bir şeyi hayal edebiliyor musun, Paul? Sence bu barbarca bir şey değil mi?

Gerçekten de barbarca olduğunu düşünüyorsun – her seferinde böyle söylüyorsun. Ve şimdi bir yanın –kötü talihi düşünen, umutsuzluk duyan, acı alaycı yanın– bütün bunların arkasında şayet Russki'ler yoksa, o zaman Vatikan olabilir mi diye merak ediyor.

Hâlâ tek bir yatağı paylaşıyorsunuz ama şimdi uzun zamandır sevişmediniz. Kendine takvim hesabıyla ne kadar zaman oldu diye sormuyorsun, çünkü önemli olan kalbin neler hissettikleri. Seks konusunda istediğinden daha fazla ya da hâlâ gençken keşfetmene izin verilenden daha fazla şey keşfediyorsun. Bazı keşifler, hayatın insanı daha az incitebilecekleri daha geç bir dönemine saklanmalı.

Şimdiden iyi seks ve kötü seks olduğunu biliyorsun. Doğal olarak iyi seksi kötü sekse yeğliyorsun. Ama aynı zamanda genç olduğundan, durum öyle bile olsa, meselenin artısını eksisini tartıya vurarak her şey gözden geçirildiğinde, kötü seksin seksten tümüyle yoksun kalmaktan daha iyi olduğunu düşünüyorsun. Ve bazen mastürbasyondan da iyi; gerçi bazen değil.

Ama eğer bunların seksin varolan biricik kategorileri olduğunu düşünüyorsan yanıldığını fark ediyorsun. Çünkü var olduğunu bilmediğin, daha önce duymuş olsaydın tahmin edebileceğin gibi sadece kötü seksin bir alt kategorisi olmayan bir kategori var; ve o, hüzünlü seks. Hüzünlü seks, bütün sekslerin en hüzünlü olanı.

Eğer ağzındaki diş macunu içtiği sherry'nin kokusunu tam olarak gizleyemediğinde "Beni keyiflendir, Casey Paul" diye fısıldıyorsa işte o zaman yapılan seks hüzünlü seks oluyor. Ve sen onun isteğini karşılıyorsun. Gerçi onun keyfini

yükseltmek aynı zamanda senin keyfinin azalmasını gerektiriyor.

Sakinleştirici bir hapla çoktan uyuştuğunda yapılan seks hüzünlü seks oluyor; ama eğer onu becerirsen, bunun onu birazcık daha keyiflendirebileceğini düşünüyorsun.

Kendin böylesi bir umutsuzluk içindeyken, durum çözülmez bir hal almışsa, ön-tarihçe böylesine baskı yaratıyorsa, ruhunun söz konusu dengesi günden güne, andan ana kuşku içindeyse, kendini birkaç dakikalığına, yarım saatliğine pekâlâ seks yaparak da unutabileceğini düşünüyorsan bu hüzünlü seks oluyor. Ama kendini ya da ruhunun durumunu saniyenin milyonda birinde bile unutmuyorsun.

Onunla her türlü teması yitirdiğini hissettiğinde ve o da seninle aynı şeyi hissettiğinde yapılan hüzünlü seks oluyor; ama bu, bağlantının hâlâ bir şekilde var olduğunu birbirinize söylemenin bir yolu; bir yanınla vazgeçmen gerektiğinden korksan da hiçbiriniz yekdiğerinden vazgeçmiyorsunuz. Sonra da bağlantı üzerinde ısrar etmenin acıyı uzatmakla aynı şey olduğunu keşfediyorsun.

Bir yandan bir kadınla sevişip öte yandan, bu hiçbir zaman yapamayacağın bir şey olsa da, onun kocasını nasıl öldüreceğini düşünürken yapılan seks hüzünlü seks oluyor, çünkü sen o tip bir kişi değilsin. Ama bedenin bu işi sürdürürken zihnin de sürdürüyor. Kendini şöyle düşünürken buluyorsun: Evet, herifi onu boğarken yakalayacak olsan, kafasının arkasına bir kürekle vurabileceğini ya da bir mutfak bıçağıyla bıçaklayabileceğini hayal ediyorsun, gerçi yumruk dövüşlerindeki umutsuz halin hesap edildiğinde, sonunda elindeki kürek ya da bıçağın adamın üzerinden sekip Susan'a çarpabileceğini de kavrıyorsun. Derken kafandaki bu koşut anlatı daha da çılgınlaşıyor ve eğer adama isabet ettirmekte başarısız olup da yerine Susan'a vuracak olsan, o zaman senin gizli gizli ona zarar vermeyi istemiş olabileceğin, çünkü onun –bu kadın şimdi altında çıplak– seni hayatta bu genç yaşında çözülmez bir karmaşa bataklığına sürüklemiş olduğunu aklından geçiriyorsun.

O ayıkken yapılan seks hüzünlü seks oluyor, her ikiniz de birbirinizi arzuluyorsunuz, onu her zaman koşulsuz sevebileceğini biliyorsun, tıpkı onun seni koşulsuz seveceğini bildiğin gibi, ama sen –belki her ikiniz de– birbirinizi sevmenin şimdi zorunlu olarak mutluluğa götürmeyeceğini kavrıyorsunuz. Bu yüzden sevişmeniz bir avuntu aramaktan çok karşılıklı mutsuzluğunuzu umutsuz bir yadsıma girişimi olmuş durumda.

İyi seks kötü seksten daha iyi. Seksten yoksun kalmanın kötü seksten daha iyi olması dışında kötü seks seksin hiç olmamasından daha iyi. Seksten yoksun kalmanın tek başına seksten daha iyi olması dışında tek başına seks seksten yoksun kalmaktan daha iyi. Hüzünlü seks her zaman iyi seksten, kötü seksten, tek başına seksten ve seks yoksunluğundan çok daha kötü. Hüzünlü seks bütün sekslerin en hüzünlü olanı.

Fakültede, orduda kısa bir hizmet döneminden sonra hukuk öğrenimine başlamış olan sarışın, dost canlısı, dobra sözlü Paula'yla tanışıyorsun. Sana kaçırmış olduğun bir konferansta anlatılan bir vakanın özetini gösterdiğinde el yazısını beğeniyorsun. Onu bir sabah kahve içmeye davet ediyorsun, sonra da yakınlardaki belediye parklarında öğlen birlikte sandviç yemeye başlıyorsunuz. Bir akşam onu sinemaya götürüyorsun ve sonra da iyi geceler dileyerek öpüyorsun. Birbirinize telefon numaralarınızı veriyorsunuz.

Birkaç gün sonra, "Evinde yaşayan şu deli kadın kim?" diye soruyor.

"Anlayamadım?" Daha şimdiden bütün vücudundan bir ürperti geçiyor.

"Dün gece seni aradım. Telefona bir kadın yanıt verdi."

"Ev sahibem olmalı."

"Bana delinin tekiymiş gibi geldi."

Bir soluk alıyorsun. "Biraz eksantriktir" diyorsun. Bu konuşmanın hemen son bulmasını istiyorsun. Hiç başlamamış olmasını arzuluyorsun. Paula'nın ona verdiğin numarayı hiç aramamış olmasını arzuluyorsun. Onun bu kadar

kesin sözcükler kullanmasını hiç mi hiç istemiyorsun ama kullanacağını biliyorsun.

"Ona ne zaman döneceğini sordum, o ise 'A, çok pis bir ev kaçkınıdır o genç adam, bir anı bir anına uymaz, bel bağlayamazsın' dedi. Sonra da tamamen nazik bir dille şöyle bir şey söyledi: 'Müsaadenizle gidip bir kalem getireyim, bırakmak istediğiniz herhangi bir mesajı kendisine aktarırım.' Şey, daha dönmeden telefonu kapattım."

Ona kendisini tatmin edecek bir açıklama sunacağından emin, sana beklentiyle bakıyor. Çok da fazla bir şey gerekmez; bir şaka bile idare edebilir. Aklından çeşitli uçuk yalanlar geçiyor, ta ki, çeyrek gerçeği kişisel çıkar güden bir kandırmacaya yeğleyerek ve aynı zamanda da Susan konusunda inatçı ve savunmacı bir konumda kaldığını hissederek,

"Biraz eksantriktir" diye yineleyene kadar.

Hiç de şaşırtıcı olmayacak bir şekilde, Paula'yla ilişkinin sonu oluyor bu. Ve böyle bir davranış kalıbının el yazısına hayranlık duyduğun başka dost canlısı ve dobra sözlü kızlarla da kendisini yinelemesinin muhtemel olacağını kavrıyorsun.

Tam bu vakitler, Susan'ın ailesini takma adlarla düşünmeyi bırakıyorsun. Bütün şu Bay Fil Pantolon ve Bayan Huysuz ifadeleri, ilk budalalığın ve aşkın sahipleniciliğinin bir parçası olarak o zamanlar için güzel ve komikti. Ama aynı zamanda onların Susan'ın yaşamındaki varlıklarını şakacı bir şekilde küçük göstermeyi hedefliyordu. Ve sen kendini bir yetişkin olarak düşünmeye başlıyorsan –bu ne denli zoraki ve zamanından önce olsa da– o zaman onların da kendi olgunluklarına izin verilmesi gerektiğini aklından geçirmelisin.

Dikkatini çeken bir başka şey de bir zamanlar aranızda geçen şu mahrem, takılmalı aşk diline artık kolaylıkla kapılmıyor olman. Belki de üstlendiğin sorumluluğun ağırlığı aşkın süsleyici dilini geçici olarak ezdi. Elbette onu hâlâ seviyorsun ve ona sevdiğini söylüyorsun ama şimdi daha yalın ifadelerle. Belki de onu çözdüğünde ya da o kendini

çözdüğünde, yine böyle oyunbazlıklara yer olacak. Emin olamıyorsun.

Bununla birlikte Susan, ilişkinin kendi tarafından bütün şakacı ifadelerini kullanmayı sürdürüyor. Hiçbir şeyin değişmemiş olduğunu, onun, senin ve her şeyin iyi olduğunu ileri sürmenin ona göre bir yolu bu. Ne var ki o, sen ve her şey iyi değil ve bu bildik sözcükler bazen sıkıntılı bir duruma, daha da sık olarak zonklayan bir sızıya neden oluyor. Onu uyarmak için kasten iyice gürültü çıkararak eve giriyorsun ve kısa merdivenleri inip de mutfağa girdiğinde, onu bildik pozda buluyorsun: Gaz ocağının yanında yüzü kıpkırmızı, sanki dünya bütün problemlerini halletmeye ihtiyaç duyuyormuş gibi alnını kırıştırıp bir gazeteye bakıyor. Derken gözlerini canlı bir edayla kaldırıp sana "Bütün hayatım boyunca nerelerdeydin?" ya da "İşte pis ev kaçkını" diyor ve neşen kısacık bir an yerine gelmiş olsa bile bir balon gibi sönüveriyor. Çevrene bakıyor ve durumu değerlendiriyorsun. Dolapların kapaklarını açıp yapabileceğin bir şeyler var mı diye bakıyorsun. Ve o, bir gazeteyi hâlâ anlayabildiğini göstermek istercesine ara sıra laflar ederek senin bunları yapmana izin veriyor.

"Her şey korkunç bir karmaşa içinde görünüyor, sence de öyle değil mi, Casey Paul?"

Ve sen, "Tam olarak nereden söz ediyoruz?" diye soruyorsun.

Ve o, "A, her yerden, her yerden" diye yanıt veriyor.

Tam bu noktada boşaltılmış kokteyl domates kutusunu çöp kutusunun içine şiddetle atabilirdin ve o da seni,

"Sakin ol, sakin ol, Casey Paul!" diye azarlayabilirdi.

Aylarca süren manevraların sonucunda, onu önce bir genel pratisyen hekime ve sonra da yöre hastanesindeki danışman bir psikiyatra görünmeye ikna ediyorsun. Senin kendisiyle gelmeni istemiyor ama başka türlü muhtemelen neler olabileceğini bilerek ısrar ediyorsun. Saat üçteki randevu için saat üçe çeyrek kala hastaneye geliyorsunuz. Bekleme salonunda şimdiden bir düzine başka hasta var ve

herkesi aynı saatte kabul etmenin hastanenin politikası olduğunu kavrıyorsun, danışman psikiyatrın muayene görüşmeleri tam da bu saatte başlıyor. Amaçlarını anlayabiliyorsun: Deli insanlar –senin yaşında bu terimi bayağı sık kullanırsınız– tahminen dünyanın en dakik insanları arasında sayılmazlar; bu yüzden onların hepsini *bir arada* çağırmak en iyi yöntemdir.

Tuvalete doğru yönelerek, kaçma girişimi olarak yorumlanabilecek bir şeye kalkışıyor. Yüzde elli geri dönmeyebileceği beklentisiyle gitmesine izin veriyorsun. Ama geri dönüyor ve sen kendini kinik bir şekilde, hastane kafeteryasına belki de içki olup olmadığını kontrol etmek için ya da birkaç hemşireye barın nerede olduğunu sormak için gittiğini ve sonunda hastanede bar olmadığı yolunda can sıkıcı bir haber aldığını düşünmeye başlar buluyorsun.

Duygudaşlığın ve çatışmanın bir arada nasıl var olabildiğini kavrıyorsun. Aynı insan kalbinde yan yana, görünüşte kaç tane birbiriyle bağdaşmayan duygunun yeşerebileceğini keşfediyorsun. Okuduğun kitaplara kızgınsın, onların hiçbiri seni buna hazırlamadı. Hiç kuşku yok ki yanlış kitapları okuyordun. Ya da onları yanlış biçimde okuyordun.

Bu geç, umutsuz aşamada bile duygusal durumunun arkadaşlarınınkinden hâlâ daha ilginç olduğunu hissediyorsun. Onların (çoğunlukla) kız arkadaşları var ve (çoğunlukla) ebeveynlerinin baskısı altında gizli gizli seks yapıyorlar; bazıları kız arkadaşlarının anne ve babaları tarafından teftişten geçip onay almış, bazıları onay görmemiş yahut haklarında belli bir hüküm verilmemiş. Çoğunun gelecekteki yaşamları için bu kız arkadaşı ya da bu kız arkadaş olmazsa bir benzerini içeren bir planı var. İleride saban izi sakinleri olma planı. Ama şimdilik, sadece geleneksel ölçülü neşeleri, aklı başında düşleri ve aynı yaştan kız arkadaşları olan yirmilerinin ortalarındaki genç erkeklerin daha yeni ortaya çıkmış hüsranları var. Ancak işte sen buradasın, bir hastanenin bekleme salonunda etrafın deli insanlarla çevrilmiş olarak ve potansiyel olarak deli diye nitelenebilecek bir kadına âşık halde.

Garip olan şey şu ki, bir yanın bundan büyük neşe duyuyor. Şöyle düşünüyorsun: Susan'ı sadece onların kız arkadaşlarını sevdiğinden daha çok sevmekle kalmıyorsun –böyle yapıyor olmalısın, yoksa buradaki bütün kaçıklar arasında oturuyor olmazdın– ama onlardan daha ilginç bir hayata sahip oluyorsun. Onlar kız arkadaşlarının beyinlerini ve memelerini, müstakbel kayınpederlerinin banka hesaplarını ölçüp kazanmış olduklarını hayal edebilirler; ama sen onların hâlâ önlerindesin çünkü ilişkin daha büyüleyici, daha karmaşık ve daha çözünmez. Bunun kanıtı da senin hâlâ burada, atılmış bir magazini yarı okurken ve sevgilin bilmem ne yapmayı –acaba neyi?– düşlerken madeni bir sandalye üzerinde oturuyor olman. Hiç kuşkusuz kaçmayı düşlüyor: buradan kaçmayı, senden kaçmayı, hayattan kaçmayı. O da aşırı, katlanılmaz ve bağdaşmaz duyguların ağırlığı altında sendeliyor. Her ikiniz de derin acılar içindesiniz. Ancak sen erkek rekabetçiliğinin aptalca, zırva dünyasının farkında olduğun için, kendine hâlâ bir kazanan olduğunu söylüyorsun. Ve düşüncelerinde bu noktaya eriştiğinde bundan sonraki mantıksal aşama şu: Sen de bir kaçıksın. Sen apaçık su katılmamış bir kaçıksın. Öte yandan, bütün bekleme salonundaki en genç kaçıksın. Bu yüzden bir kez daha kazandın! Eski 12-yaş altı tüy sıklet okul boks şampiyonu Hastane'nin 26-yaş altı kaçık şampiyonu oluyor!

O an yusyuvarlak, saçsız, takım elbiseli bir adam ofis odasının kapısını açıyor.

"Bay Ellis" diye sesleniyor sakince.

Hiç yanıt yok. Hastalarının dikkat etmeyişlerine, seçici sağırlıklarına ve diğer tepkisizliklerine aşina doktor yeniden sesini yükseltiyor:

"Bay ELLIS!"

Üst üste üç süveter ve bir anorak giymiş yaşlı bir budala ayağa kalkıyor; havlumsu kumaştan yapılma bir saç bandı kafasının tepesinden çıkan on kadar beyaz saç tutamını bir arada tutuyor. Bir an, sanki kendi adını tanımış olduğu için alkış bekliyormuş gibi sağına soluna bakınıyor, sonra da doktorun ardından ofisine giriyor.

Bundan sonra olan bitenlere hazırlanmış değilsin. Psikiyatrın sesini, çok açık bir şekilde işitiyorsun:

"Ee, bugün nasılız, Bay Ellis?"

Kapalı kapıya bakıyorsun. Döşemeyle kapının dibi arasında beş-altı santimlik bir açıklık olduğunu görüyorsun. Doktorun yüzünün kapıya dönük olduğunu tahmin ediyorsun. Sağır yaşlı budaladan gelen herhangi bir yanıt işitmiyorsun, ama belki de herhangi bir yanıt olmadı, çünkü bundan sonra, baş sallayan öteki kaçıkları uyandıracak kadar yüksek sesle, şu sözcükler geliyor:

"PEKİ DEPRESYON NASIL, BAY ELLIS?"

Susan'ın dikkat edip etmediğinden emin değilsin. Kendi başına, bu işin yürümesinin olası olmadığını düşünüyorsun.

Onun utancı var ki bu utanç her zaman mevcut. Ve sonra senin utancın var, kendini kimi zaman gurur, kimi zamansa bir çeşit soylu gerçekçilik olarak ortaya koyuyor; ama aynı zamanda, çoğunlukla olduğu şey olarak, yani sadece utanç.

Bir akşam dönüyorsun ve onu bir sandalyede, yanında bir parmak kadar su olmayan bir şeyle dolu bir su bardağıyla sarhoş buluyorsun. Bütün bunlar sanki tamamen normalmiş gibi davranmaya karar veriyorsun – aslında ev yaşantısının bir parçasıymış gibi. Mutfağa girip çevrene bakmaya başlıyorsun, bir şeyi başka bir şeye dönüştürmek için. Birkaç yumurta buluyorsun. Bir omlet yemeyi arzu edip etmediğini soruyorsun.

"Senin için kolay" diye yanıt veriyor kafa tutarak.

"Benim için ne kolay?"

"Akıllı bir avukatın cevabı bu" diye yanıt veriyor, tam senin önünde içkisinden bir fırt alarak; ender olarak yaptığı bir şey bu. Yumurtaları kırmaya dönmek üzeresin ki,

"Gerald bugün öldü" diye ekliyor.

"Hangi Gerald?" Gerald'ı hemen ortak arkadaşlarınız arasında düşünemiyorsun.

"Gerçekten de hangi Gerald? Bay Akıllı. *Benim* Gerald'ım. Sana sözünü ettiğim benim Gerald'ım. Nişanlandığım Gerald. Gerald bugün ölmüştü."

Kendini korkunç hissediyorsun. Tarihi unuttuğun için değil –sana bunu daha önce hiç söylemedi– ama senden farklı olarak, anımsanacak bir ölüsü olduğu için. Nişanlısı, Atlantik'te kaybolan kardeş, Gordon'un Susan'a zaafı olan babası – adını artık anımsamıyorsun. Senin hayatında böyle figürler yok, kederler yok, boşluklar yok, kayıplar yok. Bu yüzden bunun nasıl bir şey olduğunu bilmiyorsun. Herkes ölülerini anımsamalıdır ve başka herkes bu ihtiyaca ve arzuya saygı duymalıdır, diye düşünüyorsun. Aslında enikonu gıpta ediyorsun ve kendinin de keşke birkaç ölüsü olsaydı diyorsun.

Daha sonraları, daha kuşkucu oluyorsun. Gerald'ın öldüğü günden daha önce hiç bahsetmedi. Ve senin bunun doğruluğunu araştırmanın da olanağı yok. Tıpkı, daha mutlu günlerinizde, ikinizin kaç kez sevişiğinizi sana söylediğinde bunun doğruluğunu araştırmanın da hiçbir olanağı olmadığı gibi. Belki de, anahtarının kilitte döndüğünü işittiğinde ve kalkamadığında, aynı zamanda dirseğinin dibinde duran bardağı gizlemeye de istek duymadığında şeye karar verdi – hayır, bu belki de o geceki zihinsel süreçlerini betimlemek için çok kesinlik ifade eden bir fiil olur. "Kavradı", evet, birdenbire bunun Gerald'ın öldüğü gün olduğunu kavradı. Gerçi pekâlâ, Alec'in ya da Gordon'un babasının öldükleri gün de olabilirdi. Kim söyleyebilirdi ki? Kim biliyordu ki? Ve sonuçta kimin umurundaydı ki?

Hiç günce tutmadığımı söyledim. Bu kesinlikle doğru değil. İçinde bulunduğum yalıtılmışlık ve karmaşa içinde, bazı şeyleri kaydetmenin yardımı dokunabileceğini düşündüğüm bir an oldu. Kalın kapaklı bir defter, siyah mürekkep kullandım ve kâğıdın bir tarafına yazdım. Nesnel olmaya çalıştım. Sadece, incinmişlik ve ihanete uğrama duygularımı açığa vurmanın bir anlamı olmadığını düşündüm. Yazdığım ilk satırın şu olduğunu anımsıyorum:

Bütün alkolikler yalancıdır.

Bu cümle, besbelli ki çok sayıda örnek ya da geniş bir araştırma üzerine temellenmemişti. Ne var ki o zamanlar ona inanıyordum ve şimdi, on yıllar sonra, kazandığım daha çok deneyimle birlikte, onun alkoliklik konusunda temel bir hakikat olduğuna inanıyorum. Günceme yazmayı sürdürdüm:

Bütün âşıklar hakikati söyleyen kişilerdir.

Bir kez daha, başvurduğum örnek sınırlıydı, esas olarak kendimden oluşuyordu. Bana aşk ve hakikat birbiriyle bağlantılıymış gibi görünüyordu; aslında, daha önce de söylemiş olabileceğim gibi, âşık yaşamak hakikat içinde yaşamaktır.

Ve sonra, şu kıyas benzeri sonuca vardım:

Dolayısıyla alkolik âşığın karşıtıdır.

Bu sadece mantıki değil, aynı zamanda gözlemlerimle bağdaşır gözüküyordu.

Şimdilerde, bir ömür boyu sonra, bu önermelerin ikincisi en zayıf önerme gibi görünüyor. Hakikat içinde yaşamaktan çok uzak, öz yanılsamaların ve kendini büyütmelerin egemen olduğu, gerçekliğin hiçbir yerde bulunmadığı bir fantezi ülkesinde ikamet eden çok sayıda âşık örneği gördüm.

Ancak defterimi oluştururken bile, nesnel olmaya çalışırken öznel olan beni sürekli altüst etmekten geri kalmadı. Sözgelimi, Köy'de geçirmiş olduğumuz zamana geri dönüp bakınca, kendimi hem bir âşık hem de hakikati söyleyen biri olarak düşünmeme karşın, ağzımdan çıkmış olan hakikatlerin sadece kendime ve Susan'a söylenmiş olduğunu kavradım. Anne ve babama, Susan'ın ailesine, kendi yakın arkadaşlarıma yalanlar söyledim; hatta tenis kulübünde rol yaptım. Hakikat bölgesini bir yalanlar suruyla korudum. Tıpkı onun bana şimdi içki içmesi konusunda sürekli yalanlar söylemesi gibi. Aynı zamanda kendime yalan söylemek gibi. Gelgelelim yine de beni sevdiğini ileri sürerdi.

Bu yüzden alkolizmi aşkın karşıtı olarak düşünerek yanılmış olduğumdan kuşkulanmaya başladım. Belki ikisi hayal ettiğimden çok daha yakındılar. Alkolizm kesinlikle aşk kadar –saplantılı-aşk kadar– mutlakçı bir şey ve belki de

ayyaşa içkinin yaptığı etki âşığa seksin yaptığı etki kadar güçlü geliyor. Bu yüzden alkolik, erkek ya da kadın –hayır, kadın– aşkının nesnesini ve odak noktasını değiştirmiş bir âşık olabilir miydi sadece?

Gözlemlerim ve derin düşünüm edimlerim birkaç düzine sayfa doldurmuştu ki bir akşam eve geldiğimde Susan'ı çok iyi bildiğim bir durumda buldum: yüzü kıpkırmızı, söyledikleri yarı tutarlı, alınmaya hazır, ancak aynı zamanda mümkün dünyaların bu en iyi olanında her şeyin en iyisinin bulunduğunu nazikçe ileri sürer bir ruh hali içinde. Odama gittim ve yazı masamın beceriksizce karıştırılmış olduğunu fark ettim. O zamanlar bile, düzenlilik alışkanlığım vardı ve neyin nerede olduğunu biliyordum. Alkolizm Üzerine Notlar yazı masamın içinde olduğu için, canım sıkılarak onun bu notları büyük olasılıkla okumuş olduğunu düşündüm. Yine de, belki de uzun vadede bu şokun onun üzerinde yararlı bir etkisi olabileceğini aklımdan geçirdim. Kısa vadede elbette etkisi olmayacaktı.

Ekleme yapmak için defterimi açtığım bir sonraki sefer, Susan'ın okumaktan da fazla bir şey yapmış olduğunu gördüm. Aynı kalemin aynı siyah mürekkebini kullanarak, son yazdığım cümlenin altına bir şerh notu bırakmıştı. Titrek bir el yazısıyla,

Mürekkepli kaleminle kendini benden nefret ettirmek için

diye yazmıştı.

Yazı masamı karıştırdığı, defterimi okuduğu ve içine bir şeyler yazdığı için onu suçlamadım. Onun nazik bir protesto tonuyla, "Hayır, öyle olduğunu sanmıyorum" diyeceğini hayal edebiliyordum. Sürekli çatışmaktan usanmıştım. Öte yandan, sürekli her şey iyiymiş gibi davranmasından, hakikatten sürekli kaçmasından da usanmıştım. Aynı zamanda, benim için gelecekte onu yazı masamda en son ithamlarımı incelerken gözümün önüne getirmeksizin defterime herhangi bir şey yazmanın olanaksız olduğunu da kavradım. Bu her ikimiz için de hoş görülemez olurdu: benim adıma, sızının şerhi, onun adına neden olunan sızının belirsiz ancak öfkeli bir şekilde kabullenilişi. Bu yüzden defteri bir yana attım.

Ama onun aşina olmadığım bir kalem kullanılarak titrek bir el yazısıyla yazılmış ve o yarı tamamlanmış cümlesi, benimle birlikte hep kaldı. Özellikle de taşıdığı ikircikten dolayı. Acaba "Mürekkepli kalemini seni benden nefret ettirecek şeyler yazmak için mi kullanıyorsun" demek istiyordu? Yoksa "İşaretimi senin mürekkepli kaleminle bıraktım çünkü seni benden nefret ettirmek istiyorum" mu demek istiyordu? Eleştirel ve saldırgan ya da mazoşist ve kendine acıyan bir tonda mı yazmıştı? Belki de sözcükleri yazdığında ne demek istediğini biliyordu, ancak bundan anlaşılır bir şey ortaya çıkmamıştı. İkinci yorumu aşırı incelikli ve kendimi zor bir durumdan kurtarmak için tasarlanmış bir yorum olarak değerlendirebilirsiniz. Ancak alkolik –ve bu benim uzun süredir kaybolmuş notlarımın bir başkasının temelini oluşturuyordu– deneyimime göre, kendi yalıtılmışlığına haklı bir gerekçe getirebilmek için kışkırtmayı, kendisine sunulan yardımları itmeyi ister. Bu yüzden eğer kendini ondan nefret ettiğime inandırmayı başarmışsa, şişeden medet ummak için daha da bir nedeni vardı.

Onu arabayla bir yere götürüyorsun. Yolculuktan korkmasına gerek yok, onu daha sonra arabayla alıp evine götüreceksin. Ama onu arabaya bindirmeden önce her zamanki gecikmeler oluyor. Ve tam el frenini bırakmak üzereyken eve koşturuyor ve sarı renkli geniş, parlak bir plastik çamaşır torbasıyla geri dönüyor, onu ayaklarının arasına koyuyor. Açıklama yapmıyor. Sormuyorsun. Her şeyin vardığı nokta bu.

Sonra da, siktir, diye düşünüyorsun.

"Ne için o?" diye soruyorsun.

"Mesele şu ki" diye yanıt veriyor, "kendimi tamamen iyi hissetmiyorum ve her an kusabilirim. Arabanın yol açacağı sarsıntı yüzünden."

Hayır, diye düşünüyorsun, sarhoş olmaktan dolayı. Bir doktor arkadaşın sana alkoliklerin bazen yemek borularını delebilecek ölçüde şiddetle kusabildiklerini söylemişti. Gerçekte onun kusması gerekmiyor, ama pekâlâ kusabilirdi de.

Çünkü kafanı çoktan bu sarı torbaya kusma imgesiyle doldurmuş bulunuyor ve sen de onu görmeye son veremiyorsun. Pekâlâ bir şey çıkarmadan öğürmesini ve sonra da çıkararak öğürmesini dinleyebilir, kusmuğun parlak sarı torbanın içine damlayışının sesini işitebilirdin. Elbette, küçük arabandaki kokuyu da duyabilirdin. Özürler, yalanlar. Onun yalanları, senin yalanların.

Çünkü bu artık sadece onun sana yalan söyleme meselesi değil. Öyle yaptığında, iki seçeneğin var: dediğini sorgulamak ya da dediğini kabul etmek. Genellikle, usançtan ve huzurun bozulmasın diye –ve evet, sevgiden– dediğini kabul ediyorsun. Yalanı hoş görüyorsun. Ve böylelikle de vekâleten bir yalancı oluyorsun. Ve onun yalanlarını kabul etmekle kendinin yalan söylemesine çok kısa bir adım var – usançtan ve huzurun bozulmasın diye ve aynı zamanda sevgiden, evet, ondan da.

Ne uzun bir yoldan geldin. Yıllar önce, anne ve babana yalan söylemeye başladığında, bunu bir çeşit zevkle, sonuçlara aldırmadan yapıyordun; neredeyse kişiliğini geliştirmek gibi geliyordu bu sana. Daha sonraları, her doğrultuda yalan söylemeye başladın: onu korumak için ve aşkınızı korumak için. Daha da sonraları, sırrını öğrenmekten seni engellemek için o sana yalan söylemeye başlıyor; ve şimdi bir çeşit zevkle, sonuçlarına aldırmadan yalan söylüyor. Derken sonunda, sen ona yalan söylemeye başlıyorsun. Niçin? El değmez tutabileceğin ve kendinin de el değmez kalabileceği bir iç uzam yaratma ihtiyacıyla ilgili bir şey. Bu senin için şimdi böyle. Aşk ve hakikat – nereye gitti onlar?

Kendine şunu soruyorsun: Senin adına onunla birlikte kalmak bir cesaret edimi mi, yoksa bir korkaklık edimi mi? Belki de her ikisi? Ya da sadece bir kaçınılmazlık mı?

Köy'e trenle gitme alışkanlığı edindi. Onaylıyorsun: Bunun araba sürmek için yeterli olmamasının kabul edilmesinden kaynaklandığını düşünüyorsun. Onu istasyona götürüyorsun, sana dönüş treninin saatini söylüyor, gerçi söylediği şeylerin kabaca yarısında, ancak bir sonraki trenle ya da ondan son-

rakiyle çıkageliyor. Ve sana "Beni karşılamak için zahmet etme" dediğinde, iç dünyasını koruyor. Ve sen de, "Güzel - bunun iyi olacağından emin misin?" diye yanıt verdiğinde, kendininkini koruyorsun.

Bir akşam telefon çalıyor.

"Henry'yle mi konuşuyorum?"

"Hayır, özür dilerim, yanlış numara."

Tam telefonu kapatmak üzereyken adam sana numaranı okuyor.

"Evet, doğru."

"Şey, iyi akşamlar, efendim. Burası Waterloo Tren İstasyonu'ndaki polis merkezi. Burada biraz zor durumda olan... bir hanımefendi var. Onu trende uyurken bulduk ve şey, el çantası açıktı ve içinde bir miktar para vardı, bu yüzden anlıyorsunuz ya..."

"Evet, anlıyorum."

"Bize bu numarayı gösterdi ve bizden Henry'yi aramamızı istedi."

Arka planda Susan'ın sesini işitiyorsun. "Henry'yi arayın, Henry'yi arayın."

Öyle ya, Henry Road'un kısaltılmış şekli.

Bu yüzden arabayla Waterloo İstasyonu'na gidiyorsun, demiryolu polis memurunu buluyorsun. Ve o orada; birinin onu gelip almasını bekleyerek, bunun olacağını bilerek tetikte oturuyor. İki polis memuru kibar ve ilgililer. Hiç kuşku yok ki boş kompartımanlarda horlar halde bulunan sarhoş yaşlı hanımefendilere yardım etmeye alışıklar. Yaşlı olduğundan falan değil, sadece sarhoş olduğunda onu birdenbire ayyaş yaşlı bir hanımefendi olarak düşündüğün için.

"Şey, onunla ilgilendiğiniz için çok teşekkürler."

"A, hiç de güçlük çıkarmadı, efendim. Dut yemiş bülbül kadar sessizdi. Kendinize dikkat edin, Hanımefendi."

Susan başıyla enikonu gösterişli bir onay selamı veriyor. Emanete bırakılmış bu bavul parçasının koluna giriyorsun ve yürüyüp gidiyorsunuz. Bununla birlikte, rahatsızlığını ve umutsuzluğunu onun "hiç güçlük çıkarmamış" olmasının verdiği belli bir gurur kesiyor. Gerçi ya güçlük çıkarmış olsaydı?

Sonunda, umuttan çok umutsuzluktan, sert aşkı deniyorsun ya da en azından o kavramdan anladığın şeyi. Herhangi bir konuda işin içinden sıyrılmasına izin vermiyorsun. Onu yalanları konusunda sorguluyorsun. Eline geçirdiğin her şişenin içini boşaltıyorsun, bunların bazıları belli yerlerde, bazılarıysa öyle garip yerlere yerleştirilmişler ki herhalde onları sarhoşken gizlemiş ve sonra da nereye koyduğunu unutmuş. Alkol satan üç yerel dükkâna ona alkol vermemelerini tembihliyorsun. Bunu ona söylemiyorsun; reddedilmeden duyacağı aşağılanma duygusunun onu rahatsız edeceğini düşünüyorsun. Ne olduğunu hiçbir zaman anlayamıyorsun ve o, daha uzaktaki dükkânların yolunu tutarak bu engellemeyi aşıyor.

Onunla ilgili şeyler duyuyorsun. Bazı kişiler sana bir şeyler anlatmaya çekiniyorlar, bazılarıysa çekinmiyor. Henry Road'dan bir iki mil ötede oturan bir arkadaş, onu izinsiz içki satan bir dükkânın bulunduğu sapa bir sokakta, yeni satın alınmış bir şişeyi dudaklarına götürürken görmüş olduğunu anlatıyor. Bu imge içini derinden derine yakıyor ve bir başkasının anlattığı bir hikâye olmaktan çıkıp kendi özel anına dönüşüyor. Bir komşu sana seninkinin son cumartesi gecesi Cap and Bells'te olduğunu, beş kadeh sherry'yi art arda midesine indirdiğini ve sonunda barmenlerin ona servis yapmayı bıraktıklarını anlatıyor. "Onun gibi birinin gideceği bir pub değil orası" diye ekliyor komşu, kaygısını dile getirerek. "Her çeşit insan var orada." Bardaki mahcubiyet içindeki ilk siparişinden eve sallana sallana yürüyüşüne dek bütün manzarayı gözünün önüne getiriyorsun ve bu da senin anı bankanın bir parçası oluyor.

Davranışının ona duyduğun aşkı mahvettiğini söylüyorsun ona. Onun sana duyduğun aşkın adını anmıyorsun.

"O zaman beni terk etmelisin" diyor. Yüzü kızarıyor, vakur ve mantıki.

Bunu yapmayacağını biliyorsun. Mesele, onun da bunu bilip bilmediği.

Ona bir mektup yazıyorsun. Şayet sözlü kınama sözcükleri kafasından dosdoğru uçup gidiyorsa, belki de yazılı

olanlar zihninde kalır. Ona bu gidişle, kesinlikle beyni sulanarak öleceğini, onun için, artık her ne zaman olacaksa cenazesine gelmek dışında yapabileceğin hiçbir şey olmadığını söylüyorsun. Mektubu, üzerinde adının olduğu bir zarfla mutfak masasının üzerine bırakıyorsun. Onu aldığından, açtığından, okuduğundan hiç söz etmiyor. *Mürekkepli kaleminle kendini benden nefret ettirmek için.*

Sert aşkın aynı zamanda âşık üzerinde de sert olduğunu kavrıyorsun.

Onu Gatwick'e götürüyorsun. Martha onu, bir Eurokrat olarak çalıştığı Brüksel'e davet etti. Susan'ın gitmeyi kabul etmesi seni şaşırtıyor. Yolculuğu onun için olabildiğince kolay kılacağına söz veriyorsun. Onu arabayla havalimanına götürecek ve uçağa biniş işlemleriyle ilgileneceksin. Başıyla onaylıyor ve sonra da dosdoğru,

"Uçağa binmeden önce bir şeyler içmeme izin vermen gerekebilir. Belçikalı cesareti"* diyor.

Gönlün rahatlamış olmaktan da iyi oldu: Neredeyse cesaretlendin.

Önceki gece, yarı sarhoş halde eşyalarını valizine şöyle böyle yerleştiriyor. Sen yatıyorsun. O valizini yerleştirmeyi ve içmeyi sürdürüyor. Ertesi sabah elini ağzının üstüne kapatmış olarak yanına geliyor.

"Maalesef gidebileceğimi sanmıyorum."

Ona konuşmadan bakıyorsun.

"Dişlerimi kaybettim. Onları hiçbir yerde bulamıyorum. Sanırım onları bahçeye atmış olabilirim."

"İkiye kadar yola çıkmamız gerekiyor" dışında hiçbir şey söylemiyorsun. Hayatını mahvetmeye devam etmesine müsaade etmeye karar veriyorsun.

Ama belki de yanıt verememen –ne yardım etmek ne de kınamak için– ilk kez doğru yaklaşım. Bir-iki saat sonra,

* Burada İngilizcede "alkolün verdiği cesaret" anlamına gelen "Dutch courage", yani "Hollandalı cesareti" kavramına iliştirilerek yapılan bir sözcük oyunu söz konusu. (ç.n.)

dişlerini takmış olarak ve onları kaybettiğine ya da bulduğuna hiçbir ima yapmadan, seninle birlikte yürüyor.

Saat ikide valizini arabanın arkasına yerleştiriyorsun, biletini ve pasaportunu bir kez daha kontrol ediyorsun ve yola çıkıyorsunuz. Son dakika oyalanmaları, evden parlak sarı renkli çamaşır torbaları almak için koşuşturmalar olmadı. Senin yanında istasyondaki polis memurunun sözcükleriyle dut yemiş bülbül kadar sessiz oturuyor.

Redhill'e yaklaşırken dönüyor ve sanki sen onun âşığı değil de şoförüymüşçesine ciddi ve kafası karışık bir şekilde,

"Bana lütfen nereye gitmekte olduğumuzu söyleyebilir misin?" diyor.

"Brüksel'e gidiyorsun. Martha'yı ziyarete."

"A, gitmek istediğimi sanmıyorum. Bir yanlışlık olmalı."

"Biletin ve pasaportun bu yüzden el çantanda." Gerçi onların da dişleri gibi gitmesini istemediğinden onlar aslında senin cebinde.

"Ama Martha'nın nerede yaşadığını bilmiyorum."

"Seni havalimanında karşılayacak."

Bir duraklama oluyor.

"Evet" diyor başıyla onaylayarak. "Bunu şimdi hatırlar gibiyim."

Başka direnme olmuyor. Bir yanın, boynunda, tıpkı bir savaş zamanı mültecisi gibi, üstünde adının ve gideceği yerin yazılı olduğu büyük bir yafta olması gerektiğini düşünüyor. Belki de aynı zamanda bir kutunun içinde bir gaz maskesiyle birlikte.

Barda ona kallavi bir sherry ısmarlıyorsun, onu dalgın bir kibarlıkla yudumluyor. Şöyle düşünüyorsun: Daha kötü olabilirdi. Bugünlerde durumlara böyle tepkiler veriyorsun. Beklentilerin en düşük düzeyde.

Başarılı bir yolculuk oluyor. Ona şehri gezdirmişler ve sana oradan bazı kartpostallar getiriyor. Bayan Huysuz, diye bildiriyor, bugünlerde Çok Daha Az Huysuz, belki de ona eşlik eden Belçikalı sevimli erkek arkadaşından etkilendiği için böyle. Anıları her zamankinden daha berrak, alkolden uzak durmuş olduğunun bir işareti. Başkaları için bunu

senin için yapabildiğinden daha kolaylıkla yapabilmiş olmasına biraz alınsan da onun için mutluluk duyuyorsun. Ya da yapabilmiş gibi görünüyor.

Ama sonra, son sabah sana, kızının onu gerçek davet ediş sebebinin ortaya çıktığını söylüyor. O, Bayan Huysuz, annesinin Bay Gordon Macleod'a geri dönmesi gerektiği görüşünde. Adam şimdi yaptıklarına son derece pişman ve eğer karısı geri dönerse çok iyi davranacağına söz veriyor. Susan'a göre, kızına göre.

Zamandan tasarruf etmek için, duygulardan tasarruf etmek için ona doğrudan bir ayyaş muamelesi yapıyorsun. Artık, bir problem varmış gibi görünüyor, neler olabileceğini biliyor musun, belki de şunu önerebilirim... gibisinden ifadeler çıkmıyor ağzından. Bu yüzden bir gün, evinin yakınlarında bir şubesi olup olmadığını bilmeksizin Anonim Alkolikler fikrini ortaya atıyorsun.

"Tanrı bezirgânlarına gitmeyeceğim" diye yanıt veriyor kararlı bir dille.

Papazlardan hiç hoşlanmaması ve misyonerlere son derece kötü gözle bakması düşünülürse bu yanıtı anlaşılabilir bir yanıt. AA'yı hâlâ Amerikan misyonerlerinin başka ülkelerin inanç sistemlerine karışan, onların Tanrı'larının ışıltılı mevcudiyetine kendi yabancı ve sakat bakış açılarını sokmaya çalışan bir başka branşı olarak düşünüyor. Onu kınamıyorsun.

Çoğunlukla sadece gündelik krizlerle baş edebiliyorsun. Ara sıra geleceğe bakıyor ve korkutucu bir mantığı olan bir sonuçla karşılaşıyorsun. Şöyle bir şey bu. Her zaman içmiyor. Her gün içmiyor. Bir şişeden medet ummadan bir iki gün geçirebiliyor. Ne var ki belleği, içkinin sonucu olarak gitgide kötüleşiyor. Bu yüzden mantık şöyle işliyor: Eğer belleğini bu tempoda mahvetmeye devam ederse, belki de bir alkolik olduğunu gerçekten unutacağı bir aşamaya erişecek! Olabilir mi bu? Onu tedavi etmenin bir yolu olurdu bu. Ama aynı zamanda şunu düşünüyorsun: Ona pekâlâ Elektrik Titreşim Terapisi de uygulatabilir ve bu işin içinden sıyrılabilirdin.

Problemlerden biri şu. Temelde, alkolizmi fiziksel bir hastalık olarak görmüyorsun. Öyle olduğunu duymuş olabilirsin ama buna gerçekte ikna olmadın. Alkolizmi çoğu insanın –bunların bazılarıyla adının yan yana anılmasını istemeyebilirsin– yüzyıllarca düşündüğü gibi düşünmekten kendini alamıyorsun: ahlaki bir hastalık olarak. Ve bunu yapma sebeplerinden biri de onun da öyle düşünmesi. En berrak görüşlü, en akılcı, en kibar zamanlarından birindeyken ve olan bitenlerden senin kadar azap duyuyorken, sana –her zaman söylemiş olduğu gibi– bir ayyaş olması gerçeğinden nefret ettiğini ve bu konuda derin bir utanç ve suçluluk duyduğunu söylüyor: Bu yüzden onu terk etmelisin, çünkü o "hiçbir işe yaramaz". Ahlaki bir hastalığı var, hastaneler ve doktorlar onu bu yüzden tedavi edemiyorlar. Tükenmiş bir kuşaktan gelen kusurlu bir kişiliği doğru yola sokamıyorlar. Seni yeniden onu terk etmeye teşvik ediyor.

Ama Susan'ı terk edemezsin. Aşkını ondan geri çekmeye nasıl katlanabilirsin? Onu sen sevmesen, kim severdi? Ve belki de bundan daha kötü durum. Onu sadece seviyor değilsin, ama ona aynı zamanda düşkünlük duyuyorsun. Ne kadar ironik olurdu bu?

Bir gün zihnine bir imge düşüyor, birbirinizle ilişkinizin bir imgesi. Henry Road'daki evin bir üst kat penceresindesiniz. O her nasılsa pencereye tırmanmış, sen de sarkmış onu tutuyorsun. Bileklerinden, elbette. Ve ağırlığı senin onu içeri çekmeni olanaksız kılıyor. Kendini onunla birlikte, onun tarafından aşağı çekilmekten engellemek için bütün yapabileceğin bu. Bir noktada çığlık atmak için ağzını açıyor ama ağzından hiç ses çıkmıyor. Bunun yerine, diş protezi gevşeyip düşüyor; onun yere plastiğimsi bir patırtıyla çarptığını işitiyorsun. İkiniz orada, birbirinize kilitlenmiş durumda asılısınız ve gücünüz tükenene dek öyle kalacaksınız; ve o düşüyor.

Sadece bir metafor bu – ya da en kötü düşlerden biri; ancak beyinde anımsanan olaylardan daha güçlü şekilde yer etmiş metaforlar vardır.

Anımsanan bir olaya dayanan bir başka imge geliyor zihnine. İkiniz, aşk ateşinin bacayı sardığı günlerde, sakin ama birbirinize tümüyle odaklanmış durumda Köy'e geri dönmüşsünüz. Basma bir elbise giymiş Susan, senin onu seyrettiğini bildiğinden –çünkü onu her zaman seyrediyorsun– parlak kadife kumaşla kaplı kanepeye doğru gidip kendini onun üzerine bırakıyor ve,

"Bak, Casey Paul, ortadan kayboluyorum! Kaybolma eylemimi yapıyorum!" diyor.

Ve bir an, bakarken, onun sadece yüzünü ve çoraplı bacaklarının bir bölümünü görebiliyorsun.

Ve şimdi bir başka kaybolma eylemi yapıyor. Bedeni hâlâ orada ama içinde yatan şey –zihni, belleği, kalbi– kayıp gidiyor. Belleği karanlık ve hakikat olmayan şeyle kaplanıyor ve kendini tutarlılığa sadece uydurmalarla ikna ediyor. Zihni sersemlemiş hareketsizlikle histerik uçup kaçıcılık arasında gidip geliyor. Ama kalbinin yaptığı şey ortadan kaybolma eylemi, ah, katlanılması en güç olan şey. Sanki sağa sola şiddetle debelenirken hepimizin dibinde yatan çamuru kaldırmış gibi. Ve şimdi yüzeye çıkan şey kime yöneleceği belli olmayan öfke, korku, hayal kırıklığı, sertlik, bencillik ve güvensizlik. Sana ciddi bir şekilde ince elenip sık dokunmuş görüşüne göre ona olan davranışının sadece çok kaba değil aynı zamanda kanlı bir caninin davranışı olduğunu söylediğinde, bunun gerçekte doğru olduğunu düşünüyor. Ve doğasının bütün tatlılığı, âşık olduğun kadının özünde yatan güleçliği ve başkalarına güven duymaya yakınlığı artık gözlerden uzak olabiliyor.

Ziyarette bulunmak isteyen arkadaşları caydırmak için, "A, kötü bir gün geçiriyor. Pek iyi değil" derdin. Ve onu sarhoş gördüklerinde de, "Ama temelde hâlâ aynı. Temelde hâlâ aynı" diyordun. Hitap ettiğin kişi gerçekte kendinken bunu başkalarına kaç kez söyledin?

Ve artık böyle sözcüklere inanmadığın gün geliyor. Artık onun temelde hâlâ aynı olduğuna inanmıyorsun. "Kendisi olmama"nın onun yeni benliği olduğuna inanıyorsun. Sonunda ve tümüyle ortadan kaybolma eylemini yerine getirdiğinden korkuyorsun.

Ama son bir çaba gösteriyorsun ve o da gösteriyor. Onu hastaneye yatmaya ikna ediyorsun. Umduğun gibi Ulusal Alkol Tedavisi Bölümü'ne değil, genel, sadece kadınların yattığı bir bölüm koğuşuna. Yatış işlemlerini yaparlarken onu bir banka oturtturuyor ve bir kez daha nazikçe, her şeyin nasıl bu noktaya geldiğini, onun için ne yapabileceklerini ve bunun ona nasıl yardımcı olacağını açıklıyorsun.

"Elimden geleni yapacağım, Casey Paul" diyor tatlılıkla. Onu şakağından öpüyor ve her gün ziyaretine geleceğine söz veriyorsun. Sözünde de duruyorsun.

Alkolü vücudundan usul usul temizlemeyi umarak ve aynı zamanda hasar görmüş beynini sakinleştirmek amacıyla onu önce üç gün boyunca uyutuyorlar. Hafif bir uykuya dalan vücudunun yanında oturuyor ve bu kez bu tedavinin kesinlikle işe yarayacağını düşünüyorsun. Bu kez o doğru dürüst bir tıbbi gözetim altında, problem açık açık ortaya konuldu –o bile bir şeyleri gizlemiyor-ve sonunda Bir Şeyler Yapılacak. Sakin yüzüne bakıp birlikte geçirdiğiniz zamanın en iyi yıllarını düşünüyor ve o zamanlar sahip olduğunuz her şeyin şimdi geri döneceğini hayal ediyorsun.

Dördüncü gün sen koğuşa girdiğinde o hâlâ uykuda. Bir doktoru görmeyi istiyorsun ve yirmi yaşlarında bir koğuş görevlisi elinde bir klip tahtasıyla çıkageliyor. Hâlâ niçin yatıştırılmış olduğunu soruyorsun.

"Onu bu sabah uyandırdık ama hemen sert tepkiler verdi."

"Sert tepkiler mi verdi?"

"Evet, hemşirelere saldırdı."

Buna inanmıyorsun. Görevliden söylediğini yinelemesini istiyorsun. O da yineliyor.

"Bu yüzden onu tekrar uyuttuk. Merak etmeyin, çok hafif bir yatıştırıcı. Size göstereceğim."

Damla aygıtını hafifçe ayarlıyor. Neredeyse anında, kımıldanmaya başlıyor Susan. "Görüyor musunuz?" derken aygıtı yeniden ayarlıyor ve onu yeniden uykuya gönderiyor. Bunu fena halde uğursuz bir şey olarak görüyorsun. Susan'ın bakımını onunla hiçbir zaman tanışmamış olan genç bir teknokratın otoritesine teslim etmişsin.

"Siz onun..."

"Vaftiz oğluyum" diye yanıt veriyorsun otomatik olarak. Ya da belki "yeğeni" ya da muhtemelen "kiracısı" diyebilirdin; ancak bu sonuncusunda "âşık" sözcüğünün sadece iki harfi var.

"Şey, eğer uyandırdığımızda yeniden sert tepkiler verecek olursa onu özel bölüme almak zorunda kalacağız."

"Onu özel bölüme almak mı?" Dehşete düşüyorsun. "Ama o deli değil ki. Bir alkolik, tedaviye ihtiyacı var."

"Bütün öteki hastaların da ihtiyaçları var. Ve hemşirelere de ihtiyaçları var. Hemşirelerin saldırıya uğramasına izin veremeyiz."

İlk iddia ettiği şeye hâlâ inanmıyorsun.

"Ama... onu kendiniz özel bölüme alamazsınız."

"Haklısınız, iki imza gerekiyor. Ancak böylesi durumlarda sadece bir formalite bu."

Onu sonuçta güvenli bir yere getirmemiş olduğunu kavrıyorsun. Onu eski günlerde reçetesine bir deli gömleği yazıp bir de elektroşok terapi uygulatacak kadar fanatik bir hekime teslim etmişsin. Susan ona "Küçük Hitler" diye hitap ederdi. Kim bilir, belki de etti. Kısmen böyle olmasını umuyorsun.

"Onu bir daha uyandırışınızda orada olmak isterdim. Sanırım bunun yardımı olur" diyorsun.

"Pekâlâ" diyor şimdiden derinden derine nefret ettiğin kısa ve ters yanıtlar veren genç adam.

Ancak –hastanelerin işleyişi böyle– bir dahaki gelişinde bu küstah küçük pislik orada değil ve onu bir daha hiç görmüyorsun. Onun yerine damla aygıtını kadın bir doktor çalıştırıyor. Yavaş yavaş, Susan uyanıyor. Gözlerini yukarı kaldırıyor, seni görüyor ve gülümsüyor.

"Bütün hayatım boyunca nerelerdeydin?" diye soruyor. "Seni gidi pis ev kaçkını."

Doktor biraz şaşırarak tepki veriyor ama Susan'ı alnından öpüyorsun ve ikiniz yalnız bırakılıyorsunuz.

"Demek beni eve götürmek için geldin?"

"Henüz değil, sevgilim" diyorsun. "Bir süre burada kalman gerek. Tedavi olana dek."

"Ama benim olumsuz hiçbir şeyim yok. Çok çok iyiyim ve hemen eve götürülmekte ısrar ediyorum. Beni Henry'ye götür."

Her iki bileğini kavrıyorsun. Çok sertçe sıkıyorsun. Tedavi olana dek doktorların onu bırakmayacaklarını açıklıyorsun. Onu buraya getirdiğinde verdiği sözü anımsatıyorsun ona. Onu son uyandırışlarında hemşirelere saldırmış olduğunu söylüyorsun.

"Hayır, öyle yaptığımı sanmıyorum" diyor, sanki sen yanlış bilgilendirilmiş bir köylüymüşçesine son derece uzak ve üst sınıflara özgü kibar bir tarzda.

Yarın dönene dek ondan arzu ettiğin gibi davranma sözü isteyerek uzun uzadıya konuşuyorsun onunla. En azından o zamana dek. Yanıt vermiyor. Onu sıkıştırıyorsun. Sonra söz veriyor ama çok aşina olduğun bir inatçılık tonuyla.

Ertesi gün, en kötüyü bekleyerek yaklaşıyorsun koğuşa: yeniden uyuşturulmuş olduğunu, hatta özel bir bölüme alınmış olduğunu bekleyerek. Ne var ki dikkati açık görünüyor ve rengi de iyi. Seni sanki onun konuğunmuşsun gibi selamlıyor. Bir hemşire yürüyüp geçiyor.

"Buradaki hizmetçi kızlar müthiş iyiler" diyor, geçen hemşireye el sallayarak.

Şöyle düşünüyorsun: Doğru taktik nedir? Onun suyuna mı gitmek? Ona meydan mı okumak? Onun düş dünyasına kapılmaması gerektiğine karar veriyorsun.

"Onlar hizmetçi değil, Susan, onlar hemşire." "Hastane" sözcüğünü "hotel" sözcüğüyle karıştırmış olabileceğini, ki bunun da sonuçta pek dil kayması sayılamayacağını düşünüyorsun.

"Bazıları öyle" diyerek aynı görüşte olduğunu belirtiyor. Derken, senin anlayış eksikliğinden hayal kırıklığına uğramış gibi, "Ama çoğu birer hizmetçi" diye ekliyor.

Bir şey söylemeye gerek duymuyorsun.

"Hepsine de senden bahsettim" diyor.

Kalbin sıkışıyor ama bu konuda da bir şey söylemeye gerek duymuyorsun.

Ertesi gün, onu yine hayli gergin buluyorsun. Yataktan çıkmış, bir sandalyede oturuyor. Önündeki bir tepsinin üzerinde beş çift gözlük ve *P.G.*'nin bir nüshası var. Esrarengiz bir şekilde ele geçirdiği bir Wodehouse* romanı.

"Nerden buldun bütün bu gözlükleri?"

"Aa" diye yanıt veriyor öylesine, "nereden geldiklerini bilmiyorum. Sanırım insanlar veriyor onları bana.

Besbelli kendisininki olmayan bir tanesini takıyor ve kitabı gelişigüzel açıyor. "Müthiş komik Wodehouse, öyle değil mi?"

Aynı görüştesin. Susan, Wodehouse'tan her zaman hoşlanmıştır ve sen bunu biraz karışık olsa da iyi bir işaret olarak alıyorsun. Ona gazetelerde nelerin olduğunu söylüyorsun. Eric'ten almış olduğun bir kartpostaldan söz ediyorsun. Henry Road'da her şeyin iyi olduğunu söylüyorsun. Dikkatini vermeden dinliyor, sonra farklı bir gözlüğü eline alıyor –gerçi yine kendisininki değil-, kitabı bir kez daha gelişigüzel açıyor ve büyük olasılıkla onu öncekinden daha fazla net görmeden,

"Müthiş saçma bu, öyle değil mi?" diye ilan ediyor.

Kalbinin şimdi buracıkta pat diye duruvereceğini düşünüyorsun.

Ertesi gün ona yeniden yatıştırıcı veriliyor. Bitişik yataktaki kadın seninle sohbet ediyor ve büyükannenin nesi olduğunu soruyor. Bütün bunlardan öylesine usanç duyuyorsun ki,

"Bir alkolik o" diye yanıt veriyorsun.

Kadın iğrenerek başını çeviriyor. Onun ne düşündüğünü tamı tamına biliyorsun. Bir ayyaşa ne diye iyi bir hastane

* Pelham Grenville Wodehouse (1881-1975): Özellikle mizahi romanlarıyla ün kazanmış bir İngiliz yazarı. (ç.n.)

yatağı veriliyor ki? Dahası, bir kadın ayyaşa? Keşfettiğin bir şey de erkek alkoliklere eğlenceli, hatta iğneleyici sözler etme izni tanınıyor olması. Her iki cinsiyetten genç alkolikler kontrol dışına çıktıklarında hoş görülüyorlar. Ne var ki edepli davranacak kadar yaşlı, anne, hatta büyükanne olacak kadar yaşlı kadın alkolikler – bunlar alt düzeyin de altında bir yerde bulunuyorlar.

Ertesi gün yine uyanıyor ve sana bakmayı reddediyor. Bu yüzden orada bir süre oturuyorsun. Önündeki tepsiye gözlerini dikiyorsun. Bu kez, gececil koğuş gezintisinde öteki hastaların gözlüklerinden sadece iki tanesini ve bir de evde hiçbir zaman bulundurmayacağı tabloid bir gazeteyi yürütmüş.

Sonunda, "Şunu gerçekten düşünüyorum ki sen dünya tarihindeki en büyük canilerden biri olarak hatırlanacaksın" diye bildiriyor.

Onunla aynı görüşte olmak için bir ayartı duyuyorsun. Niçin olmasın?

Onu başka bir bölüme almakla tehdit etmiyorlar – o küçük Hitler kara büyü sanatını başka, daha az şiddet gösterisinde bulunan hastalar üzerinde uygulamakla meşgul. Ama sana, onu daha fazla tedavi edemeyeceklerini, dinlenmenin ona biraz yardımı dokunmuş olabileceğini, burasının onun için uygun bir yer olmadığını ve yatağı boşaltmaları gerektiğini söylüyorlar. Onların bakış açılarını bütünüyle anlıyor ama kendine şunu soruyorsun: Peki onun için uygun yer neresidir? Bu da daha geniş kapsamlı bir sorunun yerini tutuyor: Onun dünyadaki yeri nedir?

İkiniz hastaneden ayrılırken, bitişik yataktaki kadın ikinizi belirgin bir şekilde görmezden geliyor.

Onun güleç hiçbir şeyi takmazlığı altında ne kadar çok panik ve kafa karışıklığı yattığını kavraman yıllarını aldı senin. İşte bu nedenle onun, rolü sabit ve süreklilik gösteren sana burada ihtiyacı var. Sen bu rolü isteyerek, severek üstlendin. Güvence veren biri olmak seni yetişkin hissettiriyor. Hiç kuşkusuz, yirmili yaşlarının çoğu yılları için senin ku-

şağından diğerlerinin rutin bir şekilde zevk aldığı şeylerden vazgeçmek zorunda kaldığın anlamına geldi bu: delice seks peşinde koşmak, hippi yolculuklarına çıkmak, uyuşturucular, kafayı hafiften yemek, hatta aylaklığın dibine batmak. İçki içmekten de vazgeçmek zorunda kaldın; öte yandan, zaten o şeyin iyi bir reklamını yaparak yaşıyor sayılmazdın. Bunların hiçbiri için ona karşı hınç beslemedin (belki de içki içme eksikliği dışında); ne de buna, üstlendiğin haksızca bir yük olarak baktın. Bu sadece ilişkinizin bir yanıydı. Ve bu, normal olarak tutulan bir yolla olmasa bile seni yaşlandırdı ya da olgunlaştırdı.

Ama aranızdaki şeyler tatsızlaşmaya başladığında ve onu bütün kurtarma girişimlerin başarısızlıkla sonuçlandığında, tam olarak gizlemediğin, sadece dikkat edecek vakit bulamadığın bir şeyi teslim ediyorsun: ilişkinin özel dinamiğinin kendi panik ve kafa karışıklığı durumunu tetiklediğini. Hukuk fakültesindeki arkadaşlarına muhtemelen biraz içine kapanık olmakla birlikte nazik ve aklı başında biri olarak görünsen de, görünen yüzeyin altında temelsiz bir iyimserlik ve yakıcı bir endişe karışımı fokurduyor. İç dünyandaki ruh halleri onunkine bir tepki olarak yükseliyor ve alçalıyor: Kaldı ki onun neşesi, yersiz gözüktüğünde bile, sana sahici geliyor, seninkiyse bir koşula bağlı. Şu anki küçük mutluluğun ne kadar sürecek diye kendine sürekli sorup duruyorsun. Bir ay mı, bir hafta mı, bir yirmi dakika daha mı? Bunu elbette bilemezsin çünkü sana bağlı değil. Ve varlığın onun üzerinde ne denli sakinleştirici olursa olsun, bunun tersi geçerli değil.

En bencilce kabahatlerinde bile onu hiçbir zaman bir çocuk olarak görmüyorsun. Ne var ki endişeli bir ebeveynin çoluk çocuğunun yapıp ettiklerini takip edişini seyrettiğinde – çarpık bacaklı bir çocuğun her adımından duyulan ürküntü, ayağının her an "takılabileceği" korkusu ya da çocuğun sadece uzaklaşıp kaybolabileceği korkusu– kendinin de bu yollardan geçtiğini biliyorsun. Tabii çocuğun neşe dolu bir kendinden geçiş ve mutlak bir güvenden öfkeye, gözyaşlarına ve terk edilme duygusuna kadar ani ruh hali değişik-

liklerini hiç saymazsak. Bu da bildik bir şey. Ancak ruhun bu haşin, değişken havası şimdi olgun bir kadının beyninden ve bedeninden geçiyor.

Sonuçta, seni parçalayan ve sana taşınmanı söyleyen bu. Uzağa değil, sadece on bir on iki sokak öteye, ucuz bir tek odalı daireye. O seni iyi ve kötü nedenlerle gitmeye teşvik ediyor, çünkü niyeti seni elinde tutmaksa senin biraz gitmene izin vermesi gerektiğini seziyor; çünkü kafası ne zaman eserse içebilsin diye senin evden çıkmanı istiyor. Ama aslında az şey değişiyor: Hâlâ ona çok yakın yaşıyorsun. Çalışma odandan tek bir kitabı ya da birlikte satın aldığınız tek bir süs eşyasını yahut giysi dolabından tek bir elbiseni almanı istemiyor: Böylesi eylemler onu bir keder nöbetine sokar. Bazen bir kitabı almak için eve gizlice giriyor ve hırsızlığı örtbas etmek için raftaki öteki kitapları karıştırıyorsun; ara sıra da bu ihaneti saklamak için aldığın kitabın yerine Oxfam'dan* gelen ucuz karton kaplı baskıları koyuyorsun.

Böylelikle gidip gelen bir hayatı yaşıyorsun. Onunla kahvaltı etmeyi ve aynı zamanda akşam yemeği yemeyi –çoğunlukla sen pişiriyorsun-sürdürüyorsun; birlikte inceleme gezilerine çıkıyorsunuz ve Eric'ten onun içki içmeleri konusunda raporlar alıyorsun. Eric ona âşık olmaktan çok ondan sadece hoşlanan ve sağlığıyla ilgilenen biri olduğundan, senin kendinden çok daha güvenilir bir tanık. Susan hâlâ çamaşırlarını yıkamayı sürdürüyor ve bazı en iyi gömleklerin, içinde bir sevecenlik dalgası uyandırarak, sana iyice yanmış olarak dönüyor. Ayyaş ütüsü: Hayatın sana bir sürpriz olarak yaşattığı önemsiz ama yine de ıstıraplı şeylerden biri bu.

Derken, neredeyse farkına bile varmadan, son aşamaya yakın olan şey kapıyı çalıyor. Onu hâlâ umutsuzca kurtarmayı isteyebilirsin, ancak içgüdünün ya da gururun yahut kendini koruma denilen şeyin bir düzeyinde, onun içkiye düşkünlüğü şimdi sana daha keskin ve daha kişisel bir şey gibi geliyor: senin yardımlarının, aşkının bir reddi olarak.

* 1942'de Oxford'da kurulmuş olan bir hayır kurumu. (ç.n.)

Aşkının reddedilmesine çok az kişi katlanabileceğine göre, kırgınlık oluşuyor, sonra da bu kırgınlık saldırganlığa dönüşüyor ve kendini –elbette, yüksek sesle değil, çünkü bunu aşırı zalimce buluyorsun, özellikle de ona karşı– "Pekâlâ, o zaman kendini mahvet, eğer istediğin buysa" derken buluyorsun. Ve böyle düşünebildiğini keşfetmekten dolayı şoke oluyorsun.

Ama anlamadığın şey –bütün bunların sıcağında ve karanlığında şimdi değil ancak çok daha sonra– söylediklerini duymadan bile onun buna rıza göstereceği. Çünkü onun konuşulmadan bıraktığı şey şu yanıt: "Evet, tamı tamına bunu istiyorum ben. Ve kendimi *mahvedeceğim*, çünkü değersiz bir kişiyim. Bu yüzden iyi niyetli müdahalelerinle beni rahatsız etmeyi bırak. Sadece böyle devam etmeme izin ver."

Kamu fonlarının yardıma gereksinim duyan kişilere verilmesi işlerinde uzmanlaşmış, Londra'nın güneyinde bir hukuk bürosunda çalışıyorsun. Aldığın vakaların çeşitliliğinden zevk duyuyorsun; onların çoğunda problemleri çözebilmenden zevk duyuyorsun. İnsanları layık oldukları adalete kavuşturabiliyor ve böylelikle de onları mutlu kılabiliyorsun. Bundaki paradoksun farkındasın. Aynı zamanda bir başka, daha uzun vadeli bir paradoksun: Susan'ı destekleyebilmek için çalışmak zorundasın ve ne kadar çok çalışırsan ondan o kadar uzaklaşacak ve onu daha az destekleyebileceksin.

Susan'ın öngördüğü gibi, kendine aynı zamanda bir kız arkadaş buldun. Ve ilk telefon konuşmasında çekip gidecek olan bir kız da değil. Anna da, belki kaçınılmaz olarak, bir avukat. Ona Susan'ın hikâyesinin bir bölümünü anlattın. Sadece bir "eksantrik" olduğunu söylemeye uğraşmadın. İkisini tanıştırıyorsun ve iyi anlaşıyormuş gibi görünüyorlar. Susan seni zor durumda bırakacak hiçbir şey söylemiyor, Anna ise son derece pratik. Susan'ın diyetine yeterince dikkat ettiğini düşünmüyor, bu yüzden haftada bir, ona bir somun doğru dürüst ekmek, bir kese kâğıdı dolusu domates ve yarım kilo Fransız tereyağı götürüyor. Bazen de kapıya

yanıt verilmediği oluyor, bu yüzden aldıklarını kapı eşiğine bırakıyor.

Bir akşam telefon çaldığında evdesin. Kiracılardan biri.

"Sanırım gelseniz iyi olacak. Polisi çağırdık. Silahlı."

Bu sözcükleri Anna'ya yineleyip, arabana koşturuyorsun. Henry Road'da evin önünde mavi ışığı dönen, kapıları açık bir ambulans var. Arabanı park ediyorsun, karşıya yürüyorsun ve o, işte orada, önü sokağa dönük bir tekerlekli sandalyede oturuyor, alnında saçlarını darmadağınık gösteren geniş bir bandaj var. Böyle ani krizlerde sık sık olduğu gibi, yüz ifadesi hafiften eğlendiğini dışa vuran bir sakinliği yansıtıyor. Sokağı, tekerlekli sandalyeyi yerine yerleştiren ambulans görevlilerini ve senin varışını, sanki bir tahttan inceliyor. Mavi ışık daha istikrarlı bir sodyum turuncusu fonu önünde dönüp duruyor. Aynı zamanda hem gerçek hem gerçekdışı; filmlere özgü, fantazmagorik.

Derken sandalye yavaşça yukarı kaldırılıyor ve ambulans kapıları kapatılmak üzereyken, elini bir piskoposun kutsama hareketinde olduğu gibi kaldırıyor Susan. Ambulans görevlilerine onu nereye götürdüklerini soruyor ve onu arabanla takip ediyorsun. İlkyardım bölümüne vardığınızda, şimdiden hasta kabul ayrıntılarını alıyorlar.

"Onun akrabasıyım" diyorsun.

"Oğlu mu?" diye soruyorlar. Zaman kazanmak için az daha onaylıyordun, ama soyadındaki farklılığı araştırabilirler. Bu yüzden bir kez daha, onun yeğeni oluyorsun.

"Gerçekte yeğenim değil o" diyor Susan. "Size bu genç adam hakkında bazı şeyler söyleyebilirim."

Doktora bakıyor ve ona hafif bir kaş çatış ve küçük bir baş hareketiyle yalan söylüyorsun. Susan'ın geçici olarak kafadan kontaklar arasına katılmış olduğu fikrini telkin ediyorsun.

"Ona tenis kulübünü sorun" diyor Susan.

"Ona geleceğiz, Bayan Macleod. Ama önce..."

Böylelikle süreç devam ediyor. Onu bir geceliğine alıkoyacaklar, belki de bir-iki test yapacaklar. Sadece bir şoktan ileri gelebilir. Onu bırakmaya hazır olduklarında seni araya-

caklar. Ambulans görevlileri sadece bir kesik olduğunu söylediler, ama alında olduğu için çok fazla kan aktı. Bir-iki dikiş atılması gerekebilir, belki de gerekmez.

Ertesi gün onu bırakıyorlar, akli melekelerine hâlâ tümüyle sahip durumda.

"Zaman açısından da" diyor, onu otoparka götürürken, "gerçekten her şey son derece ilginç oldu."

Bu ruh halini çok iyi biliyorsun. Herhangi bir şeyle pek az ilgisi olan, ancak son derece büyük ilgi değerine sahip ve rapor edilmesi gereken bir şey gözlemlenmiş ya da yaşanmış yahut keşfedilmiş bulunuyor.

"Önce eve varana dek bekleyelim." Her şeyin "biz" adına yapıldığı ve istendiği hastane diline kaymış bulunuyorsun.

"Pekâlâ, Bay Oyunbozan."

Henry Road'da onu mutfağa götürüyor, oturtuyor, ona ekstra şekerli bir fincan çay yapıyor ve bir bisküvi veriyorsun. Bunları görmezden geliyor.

"Şey" diye başlıyor söze, "her şey çok büyüleyiciydi. Çok eğlendim. Anlıyor musun, silahlı şu iki adam dün gece eve girdi."

"*Silahlı* mı?"

"Ben de öyle dedim. Silahlı. Daha ağzımı bile açmadan sözümü kesmeyi bırak lütfen. Evet, silahlı iki adam. Bir şey arayarak dolanıp duruyorlardı evde. Bilmiyorum neyi arıyorlardı."

"Soyguncu muydular?" Fantezisinin asli gerçeğe yakınlığını zedelemeyen sorular sormaya izinli olduğunu hissediyorsun.

"Şey, ben de böyle olabileceğini düşündüm. Bu yüzden de onlara, 'Altın külçe yatağın altında' dedim"

"Biraz düşüncesizce olmadı mı bu?"

"Hayır, onları yanlış ipuçlarıyla kandıracağımı düşündüm. Tabii, gerçek ipucunun ne olduğunu bildiğimden falan değil. Her ikisi de nazik ve terbiyeliydi. Silahlı adamlar için yani. Bana rahatsızlık vermek istemediler, bence bir sakıncası yoksa işlerine bakmak istiyorlardı sadece."

"Ama sana ateş etmediler mi?" Şimdi büyük bir sargı beziyle süslenmiş olan alnını gösteriyorsun.

"Yüce Tanrım, tabii ki etmediler, bunu yapamayacak kadar naziktiler. Daha çok akşamın sekteye uğratılması gibi bir şeydi, bu yüzden polisi çağırmaya mecbur hissettim kendimi.

"Çağırmanı engellemeye çalışmadılar mı?"

"A hayır, tamamen destekliyorlardı bunu. Polisin aradıkları şeyi bulmalarına yardımcı olacağı konusunda benimle aynı görüşteydiler."

"Ama sana bunun ne olduğunu söylemediler, öyle mi?"

Seni duymazdan gelip sözünü sürdürüyor.

"Ama sana gerçekten söylemek istediğim şey vücutlarının her yerinde bu kuştüylerinin olmasıydı."

"Bak hele."

"Kıçlarından çıkan kuştüyleri. Saçlarındaki kuştüyleri. Her yerlerinde kuştüyleri."

"Ne çeşit silahları vardı?"

"A, silahlardan kim anlar?" diyor çemkirerek. "Ama sonra polis geldi ve ben de onlara kapıyı açtım ve her şeyi hallettiler."

"Silahlı çatışma oldu mu?"

"Silahlı bir çatışma? Gülünç olma. İngiliz polisi bu konularda son derece profesyoneldir."

"Ama onları tutukladılar, öyle değil mi?"

"Tabiatıyla. Sence başka ne diye çağırayım onları?"

"Peki, başını nasıl kestin?"

"Şey, elbette onu hatırlayamıyorum. Bence hikâyenin en az ilginç bölümü o."

"Sonunda her şeyin halledildiğine memnun oldum."

"Biliyor musun, Paul" diyor, "bazen gerçekten beni hayal kırıklığına uğratıyorsun. Her şey son derece zevkli ve son derece büyüleyiciydi, ama sen durmadan bu banal yorumları yapıyor ve bu banal soruları sorup duruyorsun. Elbette sonunda her şey halloldu. Her şey her zaman hallolur, öyle değil mi?"

Yanıt vermiyorsun. Sonuçta senin de gururun var. Ve senin görüşüne göre, sonunda her şeyin hallolacağı fikri ve hiçbir şeyin asla hallolmayacağı karşı-fikri her ikisi de eş ölçüde banal.

"Şimdi suratını asma. Hayatımın en ilginç yirmi dört saatlerinden biri oldu. Ve herkes –*herkes*– bana gerçekten çok iyi davrandı."

Silahlı adamlar. Polis. Ambulans görevlileri. Hastane, Russki'ler. Vatikan. O zaman dünyada her şey iyi.

O akşam, getirttiğimiz pizza'ları yerken, bütün bu iç karartıcı hikâyeyi Anna'ya anlattım. Sakin bir şekilde olmasa da zevkini çıkararak, ilgiyle, neredeyse eğlenerek anlattım hikâyeyi. Fantezi silahlı adamlar, gerçek polisler, altın külçesi, kuştüyleri, ambulans görevlileri, hastane. Susan'ın karakterim üzerine söylediği bazı eleştirel sözleri atladım. Bununla birlikte, Anna'nın beklediğim gibi tepki vermediğinin de farkındaydım.

"Sonuçta" dedi, "bütün bunlar devlet parasının bayağı bir israfıymış gibi görünüyor."

"Meseleye tuhaf bir bakış açısı."

"Öyle mi? Polis, ateşli silahlar mangası Özel Tim, ambulans, hastane. Hepsi de, sırf o bir içki âleminde kafayı iyice bulmuş diye etrafta koşturup duruyor, onun için endişeleniyor. Ve bu seni de kapsıyor."

"Beni mi? Kiracı arayıp da evde silahlı polisler olduğunu söylediğinde ne yapmamı bekliyorsun?"

"Senin farklı bir şeyler yapmanı *beklemiyordum*."

"Peki, o zaman..."

"Tıpkı bir yemeğe ya da bir film görmeye yahut tatile çıkacak olsak ve sen uçağa binmeye daha o zamandan gecikiyor olsan farklı bir şeyler yapmanı *beklemeyeceğim* gibi."

Bunu şöyle bir düşündüm. "Hayır, bir şeyler yapacağımı sanmıyorum. Farklı davranacağımı."

Anladım ki bir kopuş noktasına varıyorduk. Anna'dan ilk elde hoşlanma sebeplerimden birisi de onun her zaman aklındakileri söylüyor olmasıydı. Bunun olumlu yanları olduğu kadar olumsuz yanları da vardı.

"Bak" dedim. "Bütün bunlardan... ilk bir araya geldiğimizde söz ettik." Bilmem neden, o an Susan'ın adını söyleyemedim."

"Sen konuştun. Ben dinledim. Zorunlu olarak aynı görüşte değildim."

"O zaman beni yanlış yönlendirdin."

"Hayır, Paul, bu durumun bütün ayrıntılarını bana açıklamadın. Belki de gelecekte bir akşam yemeği randevusunu ya da bir oyunu yahut uzakta geçirilen bir hafta sonunu kaydetmek için güncemi çıkardığımda her zaman şunu öne çıkaran bir not eklemem gerekebilir: Susan'ın alkol alış miktarına maruz kalmış olarak."

"Çok haksızca bu."

"Haksızca olabilir ama aynı zamanda gerçek olduğu da doğru."

Durakladık. Aramızdan birinin bu olayı daha öteye götürüp götürmeyeceği meselesiydi söz konusu olan. Anna götürdü.

"Konu açılmışken Paul, sana şunu da söyleyebilirim ki, Susan Macleod... gerçekte benim hoşlandığım türden bir kadın değil."

"Anlıyorum."

"Demek istiyorum ki, ona hep sırf senin uğruna kibar davranmaya çalışacağım."

"Evet, şey, çok cömertsin. Konu açılmışken ben de şunu söyleyebilirim ki ona bir seferinde onun için hayatımda her zaman bir yer olacağını söz vermiştim, hatta bu sadece bir tavan arası odası olsa bile."

"Paul, ben *hayatımda* bir tavan arası odası istemiyorum." Ve sonra şunu söyledi: "Özellikle de içinde deli bir kadın yaşıyorsa."

Bu son sözün aramızda büyüyen sessizliği doldurmasına izin verdim. Sonunda, hiç kuşkusuz ahlakçı görünerek, "Onun deli olduğunu düşünmene üzüldüm" dedim.

İddiasını geri çekmedi. Dünyada Susan'ı anlayan tek kişinin kendim olduğumu kavradım. Taşınacak olsam bile, onu nasıl terk edebilirdim?

Anna ve ben, düşüncelerimizi birbirimizden yarı gizleyerek ilişkimizi birkaç hafta daha sürdürdük. Ancak ilişkiye son verdiğinde bu beni şaşırtmadı. Ne de o zamanlar onu kınadım.

Ve böylelikle, sonuna kadar, yumuşak aşkla sert aşkı, duygularla aklı, hakikatle yalanları, vaatlerle tehditleri, umutla zorluklara dayanıklı olmayı denemiş oldun. Ancak sen bir yaklaşımdan ötekine kolaylıkla geçiveren bir makine değilsin. Her bir strateji onun üzerinde olduğu kadar senin de üzerinde duygusal bir gerginlik yaratıyor; belki de daha fazla. Kimi zamanlar, hafif sarhoş durumda şu uçuk, insanı bitip tüketen ruh hallerinden birine girdiğinde, hem gerçekliği hem de sağlığı için duyduğun kaygıyı yadsıdığında, kendini şöyle düşünürken buluyorsun: Uzun vadede kendini mahvediyor olabilir, ama kısa vadede sana daha fazla zarar veriyor. Çaresizlik, hayal kırıklığı yaratan bir öfke çöküyor üzerine ve en kötüsü de ahlaken haklı gösterilebilir bir öfke. Kendinin ahlaken haklı gösterilebilir oluşundan nefret ediyorsun.

Üniversitedeyken sana vermiş olduğu kaçıp gitme fonunu anımsıyorsun. Daha önce ondan yararlanmayı hiç düşünmedin. Şimdi, onun hepsini nakit olarak bankadan çekiyorsun. Tam Marble Arch'ın yukarılarında, Edgware Road'un dibine doğru, adını kimsenin bilmediği küçük bir otele gidiyorsun. Burası şehrin gözde ya da pahalı bir bölgesi değil. Bitişikte küçük bir Lübnan restoranı var. Orada kaldığın beş gün içinde içmiyorsun. Zihninin berrak olmasını istiyorsun; öfkenin de, kendine acımanın da abartılmasını ya da çarpıtılmasını istemiyorsun. Duyguların ne ise öyle kalsın istiyorsun.

Yakınlardaki bir telefon kulübesinde fahişelerin şu iş kartvizitlerinden bir deste ele geçiriyorsun. Mavi renkte yapışkan bir maddeyle birbirlerine bağlanmışlar, onları otel odandaki küçük masanın üzerine yaymadan önce, küçük

yapışkan topçuklarını üzerlerinden sıyırıp kâğıt sepetinin içine atıyorsun. Bunu kasti bir şekilde yapıyorsun. Sonra da kartları bir pasyans oyunundaki gibi önüne açıp, "otel viziteleri" yapan bu göz alıcı kadınlardan hangisini becereceğine karar veriyorsun. İlk telefon görüşmeni yapıyorsun. Kadın doğal olarak hiçbir şekilde karttaki fotoğrafa benzemiyor. İtiraz etmek şöyle dursun buna aldırış bile etmediğin dikkatini çekiyor: hayal kırıklığı ölçeğine vurulduğunda bu hiçbir şey. Yer ve muamele, aşk ve sekse dair olarak daha önce hayal ettiğin her şeyin tam karşıtı. Yine de, olduğu şekliyle iyi. Etkili, haz verici, duygudan arınmış; iyi.

Duvarda Van Gogh'un şu kargalı mısır tarlası resminin ucuz bir baskısı var. Ona bakmaktan zevk alıyorsun: bir kez daha, etkili, ikinci sınıf, sahte bir haz. İkinci sınıf olma konusunda söylenecek bir şeyler olduğunu düşünüyorsun. Belki de birinci sınıftan daha güvenilir. Sözgelimi, şayet gerçek bir Van Gogh'un önünde olsaydın heyecanlanabilirdin, doğru tepki verip vermediğin konusunda beklentilerle dolu olabilirdin. Oysa hiç kimse –en az da, sen– senin bir otel duvarındaki ucuz bir baskıya nasıl tepki verdiğini umursamıyor. Belki de hayatını böyle yaşamalısın. Öğrenciyken, birinin, eğer hayattaki beklentilerini azaltırsan hiçbir zaman hayal kırıklığına uğramayacağını ileri sürdüğünü anımsıyorsun. Bunda bir hakikat olup olmadığını merak ediyorsun.

Arzu yeniden uyandığında, bir başka fahişe çağırıyorsun. Daha sonra bir Lübnan yemeği yiyorsun. Televizyon seyrediyorsun. Yatağına uzanıyor ve Susan'ı ve onunla ilgili herhangi bir şeyi kasten düşünmüyorsun. Senin nerede olduğunu ve neler yaptığını görebilecek olsalar seni nasıl yargılayabileceklerini umursamıyorsun. Kaçıp gitme fonunu SE15 yoluna bir otobüs bileti almaya yetecek para kalana kadar inatla ve neredeyse gerçek bir haz duymaksızın harcamayı sürdürüyorsun. Kendini kınamıyorsun; şimdi ya da daha sonra bir suçluluk da duymuyorsun. Bu olaydan hiç kimseye asla bahsetmiyorsun. Ama –hayatında ilk kez olarak değil– daha az hissetme konusunda söylenecek bir şeyler olup olmadığını merak etmeye başlıyorsun.

Üç

Bazen kendine hayat hakkında bir soru soruyordu. Hangileri daha gerçek, mutlu anılar mı yoksa mutsuz anılar mı? Sonunda, sorunun yanıt verilemez olduğuna karar verdi.

On yıllar boyunca küçük bir defter tutmuştu. Ona insanların aşk hakkında neler söylediklerini yazıyordu. Büyük romancıların, televizyon bilgelerinin, kendini geliştirme gurularının, yolculuk ettiği yıllar boyunca tanıştığı insanların. Tanıklıkları bir araya getiriyordu. Sonra, her bir-iki yılda bir, yazdıklarını inceliyor ve artık doğruluğuna inanmadıklarının üzerini çiziyordu. Genellikle, geriye sadece iki ya da üç geçici hakikat kalmış oluyordu. Geçiciydi, çünkü bir dahaki sefere, büyük olasılıkla onların da üstünü çizecek, geriye farklı bir iki ya da üç tanıklık bırakacaktı.

Geçen gün kendini Bristol'a giden bir trende bulmuştu. Kompartımanın öteki tarafında *Daily Mail*'i önüne açmış bir kadın oturuyordu. Büyük bir fotoğrafın eşlik ettiği parlak

manşeti gördü. MÜDİRE, 49 YAŞINDA, 8 BARDAK ŞARAP YUVARLADI, BLUZUNUN ÜZERİNE KIZARTMA PAPATESLER DÜŞÜRDÜ VE ÖĞRENCİYE "HADİ GELİP AL ONLARI" DEDİ. Böyle bir manşetten sonra, hikâyeyi okumaya ne gerek vardı? Okurun böylesine sert bir şekilde ima edilmiş kıssadan hisse çıkarma olayına hangi farklı ahlaki yorumu getirme şansı vardı? Yarım yüzyıl önce, gazetenin ateşli ahlakçılığı, o zamanlar yerel *Advertiser&Gazette*'de bile yer almayacak bir hikâyeye uygulanmış olsaydı ona getirilebilecek yorumdan daha fazlası olmazdı. Bunu izleyen on dakika boyunca kendi durumunun ortaya çıkarabileceği manşet üzerinde kafa yordu. Sonunda şunu buldu: YENİ TAŞAKLAR, SAHİP OLAN VAR MI? TENİS KULUBÜNDE SKANDAL, 48 YAŞINDAKİ EV KADINI VE 19 YAŞINDAKİ UZUN SAÇLI GENÇ MERCİMEĞİ FIRINA VERMEKTEN KOVULDU. Aşağıdaki metne gelince, o kendini yazacaktı: "Geçen hafta erotik iddialar ortalığa yayılırken yeşillikler içindeki Surrey'nin dantel perdeleri ve defne çitleri ardında şok dalgaları vardı..."

Bazı kişiler, yaşlandıklarında, deniz kenarında yaşamaya karar verirler. Dalgaların yaklaşmasını ve gerilemesini, suyun kumsalda köpüklenmesini, kıyılara güm diye çarpışını seyrederler, bütün bunların ötesinde de, zamanın okyanusvari dalgalarını işitirler ve böylesine anıştırılan dış enginlikte kendi küçük yaşamlarının ve yaklaşan ölümlülüklerinin avuntusunu bulurlar. O, kendi devinimleri ve gidilecek kendi hedefi olan farklı bir sıvıyı yeğliyordu. Ama onda sonsuzu çağrıştıran hiçbir şey görmüyordu: Sadece peynire dönüşen sütü görüyordu. Şeyleri daha yüce bir şey olarak görmekten kuşku duyuyor ve tanıma gelmez özlemlere ihtiyatla yaklaşıyordu. Gerçekliğin gündelik uğraşlarını yeğliyordu. Ve aynı zamanda dünyasının ve hayatının yavaş yavaş büzülmüş olduğunu itiraf ediyordu. Ama bundan hoşnuttu.

Sözgelimi, ölmeden önce muhtemelen bir daha seks yapmayacağını düşünüyordu. Muhtemelen. Büyük olasılıkla. Şey olmadıkça. Ama her şey ayrıntılarıyla düşünüldüğünde,

yapmayacağını düşünüyordu. Seks iki kişiyi gerektiriyordu. İki kişi, birinci kişi ve ikinci kişi: sen ve ben, ben ve sen. Ama bugünlerde içindeki birinci kişinin haşin sesi susturulmuştu. Sanki hayatını üçüncü kişi olarak görüyor ve yaşıyor gibiydi. Bunun da ona hayatını daha doğru değerlendirme olanağı verdiğine inanıyordu.

Böylelikle, şu bildik bellek meselesi. Belleğin güvenilmez ve bir yöne eğilimli olduğunu kabul ediyordu ama hangi doğrultuya eğilimliydi? İyimserliğe doğru mu? Bunun ilksel bir anlamı vardı. Geçmişinizi neşeli yanlarıyla anımsıyordunuz çünkü bu varoluşunuzu geçerli kılıyordu. Hayatınızı bir çeşit zafer olarak görmeniz gerekmiyordu –kendininki hiç de sayılmazdı– ama kendinize onun ilginç, zevkli, amaçlı olduğunu söylemeye gerçekten de ihtiyaç duyuyordunuz. Amaçlı mı? Bu onu birazcık yükseğe çıkarmak olurdu. Ancak iyimser bir bellek hayattan ayrılmayı daha kolaylaştırabilir, yok olma acısını yumuşatabilirdi.

Ama aynı zamanda bunun karşıtını da ileri sürebiliyordunuz. Eğer bellek kötümserliğe doğru eğilimliyse, eğer geriye baktığınızda her şey gerçekte olduğundan gitgide daha karanlık görünüyorsa, o zaman bu, hayatınızı geride bırakmayı daha kolaylaştırabilirdi. Şayet ölümünün üzerinden şimdi otuz yılı aşkın zaman geçmiş olan sevgili Joan gibi, yaşarken cehenneme gidip dönmüşseniz, o zaman gerçek cehennemden korkmak ya da daha büyük bir olasılıkla sonsuzca var olmamaktan korkmak niye? O noktada zihnine Afganistan'daki bir İngiliz askerinin baş kamerasına yansıyan sözcükleri üşüşüyordu – yaralı bir tutsağı infaz ederken bir başka asker tarafından dile getirilen sözcükler. "İşte istediğin oldu. At üzerinden bu ölümlü kabuğu,* seni amcık ağızlı" demişti adam tetiği çekmeden önce. Modern bir muharebe meydanında Shakespeare'den yarı yarıya alıntı yapmak etkileyici, diye düşünmüştü o zamanlar. Aklına niye gelmişti bu? Belki de Joan'un sövüp saymaları bir çağrışım yapmıştı.

* *Hamlet*'in III. perdesinde geçen özgün replik: "Shuffle off this mortal coil". (ç.n.)

Bu yüzden hayatın insanın üzerinden sıyırıp atabileceği bir kabuktan başka bir şey olmadığını düşünüyordu. Ve erkekler de sadece birer amcık ağızlıydı; kadınlar değil, erkekler. Kötümser bir belleğin evrimci bir avantajı da olabilirdi. Yiyecek kuyruğunda başkalarına yer açmaya aldırış etmezdiniz; çekip vahşi doğaya gitmeyi toplumsal bir görev olarak görebilir ya da kendinizin toplumun daha büyük bir iyiliği için bir tepede gözetim altında tutulmasına izin verebilirdiniz.

Ama bu kuramdı; ve işte olan bitenlerin pratik görünümü. Gördüğü kadarıyla hayatının son görevlerinden biri de onu doğru şekilde anımsamaktı. Bununla şunu kastetmiyordu: günbegün, yılbeyıl, başlangıçtan ortaya, oradan da sona dek, kesin olarak. Son korkunç olmuştu ve orta bölüm başlangıcı tehdit edercesine üzerine çok fazla sarkmıştı. Hayır, demek istediği şuydu: Her ikisi için de son görevi onu ilk birlikteliklerinde olduğu haliyle anımsamak ve muhafaza etmekti. Onu, geçmişte onun hâlâ masumiyeti olarak düşündüğü şeyi göz önünde tutarak anımsamak: bir ruh masumiyetini. Böylesi bir masumiyetin yüzü silinip gitmeden önce. Evet, kullanılacak söz tam da şuydu: içkinin yabanıl graffiti'siyle üzerine bir şeyler çiziktirmek. Aynı zamanda, yüzün bir kaybı ve kendisinin bundan sonra onu görmekte aciz kalması. Onu kaybetmeden önce, gözden kaybetmeden önce, şu parlak kadife kumaşla kaplı kanepenin içinde ortadan kaybolmasından önceki haliyle – "Bak, Casey Paul, ortadan kaybolma edimimi yapıyorum!" Ne olduğunu görmek, anımsamak. Sevmiş olduğu ilk kişiyi –tek kişiyi– gözden kaybetmişti.

Elbette fotoğraflara sahipti ve bunların yardımı oluyordu. Uzun süredir unuttuğu bir koruda bir ağacın gövdesine yaslanıp kendisine gülümserken. Arkasında uzaklarda kepenkleri kapalı bir dizi barakayla birlikte rüzgârlı ve geniş boş bir plajda. Hatta şu yeşil şeritli tenis kıyafeti içinde bile bir resmi vardı. Fotoğraflar yararlıydı ama her nasılsa anıyı serbest bırakmaktan çok onaylıyordu.

Zihnini onu uçarken yakalamaya [illegible]lendirmeye çalışıyordu. Her şey bloke olmadan önce onun neşesini, kahka-

hasını, bozguncu yanını ve kendisine olan sevgisini anımsamak. Delişmenliğini ve koşullar hep ona, onlara karşı olduğunda mutluluk yaratmak konusundaki cesurca girişimlerini. Evet, ardında olduğu şey buydu: geleceğin neler gizlediğine ilişkin pek de ipucuna sahip olmamasına karşın Susan mutlu, Susan iyimser. Bu bir yetenekti, karakterinin talihli bir yüzüydü. Kendisi geleceğe bakmaya ve iyimserliğin mi yoksa kötümserliğin mi uygun bakış açısı olacağına bir olasılıklar değerlendirmesinden yola çıkarak karar vermeye eğilim gösteriyordu. Kendisi hayatı mizacına uyduruyordu; o ise mizacını hayata. Daha riskliydi, elbette; daha fazla neşe getiriyor ama sizi güvenlik ağsız bırakıyordu. Yine de, hiç olmazsa hayatın pratik yanlarının onları yenilgiye uğratmamış olduğunu düşünüyordu.

Bütün bunlar vardı ve bir de onu olduğu haliyle kabul etmesi vardı. Hayır, daha iyisi şuydu: Ondan olduğu haliyle zevk alıyordu o. Ve ona güveni vardı: Ona bakıyor ve ondan kuşkulanmıyordu; kendisinden bir şeyler yapacağını, hayatından bir şeyler yapacağını düşünüyordu. Ki bir bakıma yapmıştı, gerçi hiçbirinin de öngöremeyeceği bir şekilde.

"Tüm Gözde Oğlanlar'ı Austin'e tıkıp deniz kenarına gidelim" derdi. Ya da Chichester Katedrali'ne ya da Stonehedge'e ya da elden düşme kitap satan bir yere yahut ortasında bin yaşında ağaçlar bulunan bir koruya. Ya da içine ne kadar korku salıyor olsa da bir dehşet filmine. Ya da çarpışan arabaları birbirine vuruşturacağı, pamuk helva yiyeceği, hindistancevizlerini oldukları yerden devirmekte başarısız olacağı ve bütün heyecanı kaçana dek çeşitli aletlerin üzerinde havalara kadar fırlatılacağı bir bayram yerine. Bütün bu şeyleri o zamanlar onunla birlikte yapıp yapmadığını bilmiyordu; bazılarını belki de daha sonraları, hatta başka insanlarla birlikte yapmıştı. Ne var ki ihtiyaç duyduğu bu çeşit bir anımsamaydı, o gerçekte oralarda olmamış olsa bile onu geri getiren bir anımsama.

Hiçbir güvenlik ağı yoktu. Onu ne zaman düşünecek olsa, gözlerinin önüne hep bir imge gelirdi. Onu bileklerinden

yakalamış olarak pencerenin dışında tutuyor, ne içeri çekebiliyor ne de düşmesine izin verebiliyordu, bir şeyler olana dek her ikisinin de yaşamları can çekişme halindeydi. Peki, ne *olmuştu*. Şey, düşüşünü yavaşlatmak için insanları yere yeterince yüksek şilteler yığmak üzere organize etmeye çalışmıştı; ya da, itfaiyeye bir atlama bezi tutturmuştu; yahut... Ama onlar birbirlerine bileklerinden trapez sanatçıları gibi kilitlenmişlerdi: Onu sadece tutmuyordu, o da onu tutuyordu. Ve sonunda gücü tükenmiş ve onu bırakmıştı. Düşüşü yastıklarla yumuşatılmış olmasına karşın, yine de enikonu ciddiydi, çünkü ona bir seferinde söylediği gibi, ağır kemikleri vardı.

Defterine yazdığı bir şey elbette şuydu: "Hiç sevmemiş olmaktansa sevmiş olmak ve kaybetmek daha iyidir." Bu cümle birkaç yıl boyunca defterde kalmıştı; sonra onun üzerini çizdi. Şimdi her iki cümle de yan yana duruyordu, biri açık ve doğru, öteki üzeri çizilmiş ve yanlış.

Köy'deki yaşamı düşündüğünde, onun basit bir sistem üzerine temellenmiş olduğunu anımsıyordu. Her bir rahatsızlık için tek bir çare vardı. Boğaz ağrısı için TCP; kesikler için Dettol; baş ağrısı için Disprin; göğüs ağrısı için Vicks. Bunun da ötesinde daha büyük meseleler bulunuyordu, ama yine tekçi çözümlerle. Seksin tedavisi evliliktir; aşkın tedavisi evliliktir; sadakatsizliğin tedavisi boşanmadır; mutsuzluğun tedavisi çalışmadır; aşırı mutsuzluğun tedavisi içkidir; ölümün tedavisi öldükten sonra yaşama şöyle böyle inanmaktır.

Bir yeniyetmeyken, daha karmaşık olanı özlemişti. Ve hayat ona bunu keşfetme olanağını vermişti. Zaman zaman, hayatın karmaşık yanlarından usanmış olduğunu hissediyordu.

Anna'yla kavgasından birkaç hafta sonra, kiraladığı odadan vazgeçti ve Henry Road'a geri döndü. Bir yerde, sonradan okuduğu bir romanda, şöyle bir cümleyle karşılaşmıştı: "İntihar eden bir adam gibi âşık oldu." Tam olarak böyle değildi, ama hiçbir seçeneği olmaması bakımından bu cümlede bir anlam vardı. Susan'la birlikte yaşayamıyordu; ondan ayrı bir yaşam kuramıyordu; bu yüzden onunla birlikte yaşamaya döndü. Cesaret mi, korkaklık mı? Ya da sadece kaçınılmazlık mı?

En azından şimdi, yeniden maruz kaldığı hayatın belli bir kalıba uyan kalıpsızlığına aşinaydı. Yeniden ortaya çıkışı mutluluk ya da iç rahatlamasıyla değil, aldırışsız bir şaşkınlık eksikliğiyle selamlanmıştı. Çünkü böylesi bir geri dönüş her zaman olacaktı. Çünkü genç adamlara yanlış yapma hakkı tanınmalı, ama hiçbir zaman ayrılmamaları gereken bir yere geri döndüklerinde de kutlanmamalıydılar. Uyuşmazlık gösteren bu tepki dikkatini çekti ama ona yerinmedi; yerinilecek şeyler ölçeğinde, gerçekten anlamı yoktu.

Ve böylelikle –ne kadar zaman? Bir başka dört, beş yıl mı?– iyi günleri ve kötü haftalarıyla, yutulan öfkelerle, ara sıra patlamalarla ve artan bir toplumsal yalıtılmayla aynı çatı altında yaşamayı sürdürdüler. Bütün bunlar artık kendisini ilginç biri gibi hissetmesine yetmiyordu; bunun yerine, kendini başarısız ve dışlanmış hissediyordu. Bu zaman içinde bir başka kadına asla yaklaşmadı. Bir-iki yıl sonra, Eric artık atmosfere tahammül edemedi ve taşındı. Üstteki iki oda hastabakıcılara kiralandı. Eh, polislere kiralayacak değildi.

Ama bu yıllar içinde onu şaşırtan ve ileride de gelecek yaşamını kolaylaştıran bir keşif oldu. Ofis yöneticisi hamile olduğunu bildirdi; onun yerine birini koymak üzere ilan verdiler, ama uygun birini bulamadılar; kendisi bu işe talip oldu. İş bütün gününü almıyordu bile, kamusal fon yardımı davaları almayı sürdürdü. Öte yandan yöneticilik, günce tutmak, mektuplaşma, fatura ödeme işlerinin –hatta kahve makinesinin ve su soğutucunun bakımını yapmak gibisinden sıradan şeylerin– ona enikonu tatmin verdiğini fark etti.

Kısmen hiç kuşkusuz, çünkü Henry Road'dan oraya çoğunlukla düşük düzey bir yöneticilikten daha fazlasına uygun olmayan bir halde geliyordu. Ancak aynı zamanda işleri yönetme konusunda öngörmediği bir haz duyuyordu. Ve meslektaşları yaşamlarını kolaylaştırdığı için ona doğrudan minnet duygusu besliyorlardı. Henry Road'la karşıtlık gözler önündeydi. Susan ona, hayatını daha az çetin kıldığı için en son ne zaman teşekkür etmişti ki?

Ofis yöneticisi, annelik sevgisinin heyecan verici şaşkınlığı konusunda birçok açıklamalarda bulunarak ofise geri dönmeyeceğini bildirdi. Kendisi işi tam zamanlı olarak üstlendi; yıllar sonra, bu pratik yetenek onun kaçış yollarını sağladı. Hukuk firmaları için, hayır kurumları için, hükümete bağlı olmayan organizasyonlar için ofis yöneticiliği yaptı ve bu yüzden de ihtiyaç duyduğunda yolculuklar yapabildi. Afrika'da, Kuzey ve Güney Amerika'da çalıştı. Rutin, var olduğunu bilmediği bir yanını tatmin etti. Köy'deki tenis kulübüne geri döndüğünde daha yaşlı üyelerinin bazılarının hâlâ tenis oynuyor oluşları karşısında nasıl da şoke olduğunu anımsadı. Kesinlikle yeterliydiler, ancak sanki uzun süre önce ölmüş olan bir koçun talimatlarını izliyorlarmış gibi etkileyici ve yaratıcı olmaktan uzaktılar. Demek o zaman o kişilerdi bunlar. Şimdi o –nerede istese, ne zaman istese– bu işleri bilen biri gibi bir ofis yönetebiliyordu. Tatminlerini kendine saklıyordu. Ve yıllar içinde aynı zamanda paranın önemini de görmeyi öğrenmişti: onun neler yapabildiğini ve neleri yapamadığını.

Bir başka şey daha vardı. Kendi niteliklerinin altında bir işti bu. Onu ciddiye almıyor değildi; alıyordu. Ama şimdi mesleki olarak beklentilerini azalttığı için pek ender olarak hayal kırıklığına uğradığını fark ediyordu.

Susan'ın nasıl olduğunu görme ve onu kurtarma konusunda bir görevi vardı. Ama bu sadece onunla ilgili değildi. Kendine karşı da görevi vardı. Kendini görmek ve... kurtarmak? Neden? "Hayatının sonuç olarak ortaya çıkan enkazından" mı? Hayır, bu aptalca melodramatik bir şeydi.

Hayatı bir enkaza dönüşmemişti. Kalbi, evet, kalbi dağlanmıştı. Ama yaşamak için bir yol bulmuş ve onu bu noktaya getiren o hayatı yaşamayı sürdürmüştü. Ve bu noktadan, kendini bir zamanlar olduğu haliyle görme görevi vardı. İnsanın gençken geleceğe hiçbir şey borçlu olmaması ne kadar garip; ama yaşlandığınızda, geçmişe bir şey borçlu oluyorsunuz. Değiştiremeyeceğiniz bir şeye.

Okulda hocalar tarafından, Aşk ile Görev arasında çoğu kez bir Çatışma'nın olduğu kitaplar ve oyunlar aracılığıyla yönlendirildiğini anımsıyordu. Şu eski hikâyelerde, masum ama tutkulu aşk, aileye, kiliseye, krala, devlete borçlu olunan görev duygusuyla karşı karşıya gelirdi. Bazı başkahramanlar kazanıyor, bazıları kaybediyor, bazılarıysa aynı anda her ikisini yapıyordu; genellikle trajedi ortaya çıkıyordu. Hiç kuşkusuz dinsel, ataerkil, hiyerarşik toplumlarda böylesi çatışmalar sürüyor ve yazarlara hâlâ konu oluyordu. Ama ya Köy'de? Ailesi için kiliseye gitmek diye bir şey yoktu. İnsanları kovma güçleriyle tenis ve golf kulübü komitelerini saymazsanız, çok fazla hiyerarşik toplumsal bir yapı da yoktu. Annesi hep ortalıktayken fazla bir ataerkillik de yoktu. Aile görevine gelince: Anne ve babasını yatıştırmak için hiçbir zorunluluk duymuyordu. Aslında günümüzde, sorumluluğu yüklenenler değişmişti ve çocuklarının yapabileceği "hayat seçimlerini" kabul etmek ana babaların görevi olmuştu. Tıpkı kuaför Pedro'yla bir Yunan adasına kaçıp gitmek ya da eve karnı burnunda bir müstakbel anneyi getirmek gibi.

Ne var ki eski dogmalardan bu özgürleşme kendi karmaşık yanlarını getiriyordu. Yükümlülük duygusu içselleşiyordu. Aşk kendinde ve kendisi üzerine bir Görev'di. Sevme Göreviniz vardı, şimdi o sizin merkezi inanç sisteminiz olduğu için daha da fazla böyleydi. Ve Aşk beraberinde çok sayıda Görev getiriyordu. Bu yüzden, görünüşte ağırlıksızken bile, Aşk ağır çekebilir, ağır bağlılıklar getirebilir ve Görevler'i eski günlerdeki kadar büyük felaketlere yol açabilirdi.

Sonunda anladığı bir başka şey. Modern dünyada zaman ve yerin aşk hikâyeleriyle artık ilintili olmadığını hayal etmişti. Geriye bakınca, onların kendi hikâyesinde idrakine vardığından bile daha büyük bir rol oynadıklarını gördü. Eski, süregiden, söküp atılamaz olan aldatmacaya kendini kaptırmıştı: âşıkların bir şekilde zamanın dışında oldukları aldatmacasına.

Şimdi meseleden uzaklaşıyordu. Susan ve kendisi, bütün şu yıllar önce. Baş etmesi gereken onun utancı vardı. Ama biliyordu ki aynı zamanda kendi utancı.

Birden fazla incelemeden sonra not defterinde ayakta kalmayı başarmış bir cümle: "Aşkta, her şey hem doğrudur hem de yanlıştır; üzerine saçma herhangi bir şey söylemenin olanaksız olduğu tek konudur o." İlk keşfedişinden beri bu sözden hoşlanmıştı. Çünkü onun için daha kapsamlı bir düşünceye açılıyordu: aşkın kendisinin hiçbir zaman saçma olmadığı ve onun öznelerinin de saçma olmadıklarına. Bir toplumun dayatmaya çalışabileceği bütün katı duygu ve davranış ortodoksluklarına karşın, aşk onların ötesine kayıp geçer. Kimi zamanlar bir çiftlik avlusunda akla hayale gelmeyecek bağlanma biçimleri görmüşsünüzdür – eşeğe âşık kaz, zincirli bir çoban köpeğinin pençeleri arasında güven içinde oynayan kedi yavrusu. Ve insani çiftlik avlusunda, bir o kadar akla hayale gelmeyecek, ancak öznelerine asla saçma görünmeyen bağlanma biçimleri vardı.

Macleod'ların ev halkına maruz kalışının kalıcı bir etkisi öfkeli adamlardan hoşlanmaması olmuştu. Hayır, hoşlanmama değil, tiksinti. Otoritenin bir ifadesi olarak öfke, erkeksiliğin bir ifadesi, fiziksel şiddetin bir ön belirtisi olarak öfke: Bütün bunlardan nefret ediyordu. Öfkede çok çirkin sahte bir erdem vardı: Bana bak, nasıl da köpürüp duruyorum çünkü heyecanla dolup taşıyorum, bak nasıl da capcanlı görünüyorum (şuradaki bütün soğuk nevalelerin tersine), bak şimdi, seni saçlarından tutup yüzünü bir kapıya çarparak

nasıl da kanıtlayacağım bunu. Ve bak şimdi bana ne yaptırdığına! Buna da öfkeliyim ben!

Ona öyle geliyordu ki öfke asla sadece öfke değildi. Aşk, genellikle, kendinde sadece aşktı, hatta bazılarını, insanı, artık arada hiç aşk kalmadığından ve belki geçmişte de hiçbir zaman olmadığından şüphelendiren şekillerde davranmaya itse de. Ne var ki öfke, özellikle kendini haklı görme kisvesine büründüreni (ve belki bütün öfkeler öyleydi) çoğu kez başka bir şeyin ifadesiydi: can sıkıntısının, hor görmenin, üstünlük taslamanın, başarısızlığın, nefretin. Ya da hatta, kadın pratikliğine saçma sapan bir bağlılık gibi, görünüşte önemsiz bir şeyin ifadesi.

Durum böyle olsa bile, büyük bir şaşkınlık içinde, sonunda Macleod'dan nefret etmeyi bırakmıştı. Doğru, adam öleli uzun zaman olmuştu – gerçi ölülerden nefret etmek tamamen mümkündü, aslında makuldü; ve bir aşamada kendisi ölene dek nefretiyle birlikte yaşayacağını hayal ediyordu. Ama o şekilde gelişmemişti olaylar.

Bütün bunların kronolojisinden emin değildi. Bir noktada Macleod emekli olmuş, ama incelikli ve antika bir nezaketle davrandığı aşçı-kâhyanın işleri üstlendiği o büyük evde yaşamayı sürdürmüştü. Haftada bir golf kulübüne gidiyor ve çimin üzerindeki kımıltısız topa sanki top onun kişisel düşmanıymış gibi vuruyordu. Öfkeyle bahçe işleri yapıyor, öfkeyle sigara içiyor, aptal kutusunu öfkeyle açıyor ve yatağa yatana dek de onu seyrederek içki içiyordu. Sürekli öteberi aşıran Bayan Dyer çoğu kez eve geldiğinde ekranı kararmış olan televizyonu hâlâ çalışırken bulurdu.

Derken, bir kış sabahı, Macleod bahçede lahana ekerken sert zemine düşmüş ve saatlerce keşfedilememişti; inme en kötü yüzünü göstermişti. Yarı felç olmuş ama konuşma yeteneğini hepten yitirmiş durumdaydı; şimdi bir hastabakıcının düzenli gidip gelmelerine, kızlarının aylık, Susan'ın ise ne zaman olacağı bilinemeyen ziyaretlerine ihtiyaç duyuyordu. *Reynold News*'tan eski arkadaşı Maurice zaman zaman eve uğruyor ve doktorun tavsiyelerini göz göre göre hiçe

sayarak bir yerlerden çıkardığı yarım şişe viskinin bir kısmını aile üyelerinin şaşkın bakışları altında Macleod'un gırtlağından aşağı akıtıyordu. Kâhyanın onu yerde yatak çarşafları vücuduna dolanmış halde ölü bulduğu vakitte Susan evin yönetiminin vekâletini çoktan Martha ve Clara'ya devretmişti. Çok sayıda istenmeyen eşyasıyla ev spekülatif emlak işleri yapıyor olması kuvvetle muhtemel kuşkulu bir yöre sakinine satıldı.

Macleod'dan nefret etmeyi bu olaylar dizisi içinde bir noktada bırakmıştı. Onu bağışlamadı –bağışlamayı nefretin karşıtı olarak görmüyordu– ancak adamın antipatik tavırları ve taşkınlığa varan gece öfkeleri bir şekilde gündemden çıkmıştı. Öte yandan, başına gelen bütün aşağılanmalara ve hastalıklara karşın Macleod için acıma hissetmiyordu. Bunları birer kaçınılmazlık olarak görüyordu; aslında, bugünlerde olup biten çoğu şeyi birer kaçınılmazlık olarak görüyordu.

Sorumluluk sorunu? Bu, olaya dıştan bakanlar için bir mesele gibi görünüyordu: Ancak yeterli kanıt ve bilgiye sahip olmayanlar, özgüven içinde, bir kınamada bulunabilirlerdi. Aradan bu kadar zaman geçmişken bile, kendisi bunu yapamayacak kadar hâlâ olayların içindeydi. Ve hayatta aynı zamanda, her olgunun karşıtının gerçekleşmiş olabileceği durumların izini sürdüğü bir aşamaya ulaşmıştı. Ya şu değil de bu olmuş olsaydı? Aylakça ama sonuçları olan bir şeydi bu (ve belki de sorumluluk sorununu gündem dışı tutuyordu). Sözgelimi, ya tenis kulübüne gittiğinde on dokuz yaşında olmuş olmasaydı, zaman ellerinde olmuş olmasıydı –bir yandan da bunun hiç farkında olmayarak-ve aşka susamış olmasaydı? Ya Susan, dinsel ya da ahlaksal gerekçelerle, onun ilgisine cesaret vermemiş ve ona, karışık çiftler kategorisinde oynarlarken, taktik bir beceriden daha fazlasını öğretmemiş olsaydı. Ya Macleod karısına cinsel bir ilgi duymayı sürdürmüş olsaydı? Bunların hiçbiri olmayabilirdi. Ama olmuş olduğu göz önünde tutulursa, o zaman suç bulmayı istiyorsan, şimdi dosdoğru üç vakanın ikisinde ulaşılmaz olan ön-tarihçenin içinde buluyordun kendini.

Hedefteki bu ilk aylar şimdisini yeniden düzene koymuş ve hatta şimdiye dek geleceğini belirlemişti. Ama sözgelimi, ya o ve Susan birbirlerinin cazibesine kapılmamış olsalardı? Ya çok sayıdaki örtüp saklama hikâyelerinden birisi doğru olsaydı? Kendisi onu arabasına alan genç bir adamdı çünkü Susan'ın gözlüğe ihtiyacı vardı. Kendisi, kızlarından birinin ya da ikisinin bir arkadaşıydı. Gordon'un bir çeşit koruması altındaki bir kişiydi. Şimdi, yavaş yavaş kazandığı sakinlik içinde, her şeyi gerçekte olduğundan farklı bir şekilde hayal edebileceğini fark ediyordu; tamamen farklı olgular ve duygular.

İlginç, hiç tutulmamış olan şu yolu izledi. Sözgelimi, ihtiyar Macleod'a bahçıvanlık işlerinde yardım etmeye başladı. Susan'la tenis oynamasının yanı sıra golfe merak sardı, kulüpte dersler aldı ve Gordon'a –ona kendisinden öyle hitap etmesi istenmişti– çiğ taneleri golf sahasının çimenli yollarında hâlâ ışıltılar saçıyorken on sekiz deliğin etrafında sık sık partnerlik yaptı. Mevcudiyetinde ihtiyar Macleod'u rahatlatan bir şeyler vardı: O somurtkanlık sadece bir maskeydi ve Paul onun golf sahası üzerinde birazcık rahatlamasına yardım edebiliyordu; hatta ona (bir Amerikan golf el kitabını karıştırdıktan sonra) o gamzeli küçük topçuktan nefret etmektense onu nasıl sevebileceğini öğretiyordu. O –Susan'ın ona şimdi daha sık olarak hitap ettiği adıyla Casey Paul– içki içmekten enikonu hoşlandığını keşfetti: Joan'la birlikte cin, Gordon'la bira, Susan'la ara sıra bir kadeh sherry; gerçi hepsi de belli bir noktaya varılınca içilenin yeterli olduğu ve bir kadeh daha içmenin çok fazla olacağı konusunda görüş birliğine varmıştı. Ve sonra –bu alternatif yaşamı, mantıksal olmasa bile, en azından geleneksel bir sonuca kadar izlemek niye mümkün olmasın– ya o ve Macleod'un kızlarından bir tanesi (ana babalarının kullanacağı dille) "birbirlerine abayı yakmış" olsalardı. Martha'ya mı yoksa Clara'ya mı? Besbelli ki Susan'dan daha fazla mizaç özelliği almış olan Clara'ya. Ne var ki bu olgulara karşıttı, bu yüzden o, Martha'yı seçti.

Bunun doğrudan sonucu, Macleod'ların gerçekten de anne ve babasıyla sherry içmeye gelmeleri oldu – o ve

Martha'nın korktukları, ama gerçekte çok iyi geçen bir ziyaret. İki çift hiçbir zaman uyumlu bir briç dörtlüsü oluşturmazlardı, ne var ki herkesin bu bağdaşmazlıkları görmezden gelmesi için Aziz Mihail Kilisesi'nin papazıyla bir randevu ayarlamak gibisi de yoktu. Ve –çünkü şimdi bu olası gerçek durum elden çıkmıştı– düğün gününü son derece güzel bir havayla, hatta şöyle çifte bir gökkuşağıyla süslemeye karar verdi. Sonra, bir kaprise kapılarak, kendini hiçbir zaman sahip olmadığı bir kız kardeşle ödüllendirmeyi seçti. Olayı annesi ve babası açısından birazcık hareketli hale getirmek için de onu bir lezbiyen yaptı. A, bir de kız kardeşi nikâh törenine bebeğini yanında getiriyordu. Batı dünyasında bir tören sırasında uygun olmayan bir anda ağlamayan tek bebek. Niye olmasın?

Zihnini kaplamış olan bu garip vizyonu kapı dışarı edebilmek için başını salladı. Hayata bakmanın iki biçimi vardı; ya da şöyle denebilirse, aralarında bir süreklilikle birlikte aşırı iki noktada bulunan iki bakış açısı. Bunların bir tanesi, her türlü insan eyleminin zorunlu olarak yedeğinde, onun yerine yapılmış olabilecek her türlü başka eylemin ortadan kaldırılmasına yol açtığını öngörüyordu; dolayısıyla hayat özgür istencin ifadesi olan bir dizi küçük ve büyük seçimlerin art arda gelişlerinden oluşuyordu, böylelikle birey de, devasa görünümlü bir hayat Mississippi'sinde pat-pat giden buharlı bir geminin kaptanı gibi oluyordu. Öteki bakışsa her şeyin bir kaçınılmazlık olduğunu, ön-tarihçenin her şeye egemen olduğunu, insan hayatının, kendisi de devasa görünümlü Mississippi boyunca sürüklenip duran ve üzerinde hiçbir kontrolünün olmadığı akıntılar ve girdaplarla, rastlantısal devinimlerle itilip kakılan, sağa sola savrulan bir kütüğün üzerindeki bir tümsekten daha fazla bir şey olmadığını öngörüyordu. Paul gerçeğin bu bakış açılarından biri ya da ötekisi olması gerektiğini düşünmüyordu. Bir hayatın –elbette, kendi hayatının– önce kaçınılmazlık düzeni altında ve daha sonraysa özgür istenç düzeni altında yaşanabileceğini düşünüyordu. Ne var ki aynı zamanda şunu da kavradı ki, bu geriye dönük olarak hayatı yeniden düzenle-

meler, her zaman kendi çıkarını kollamaya yönelik olabilirdi.

Hep Susan'ı "geri verme" diye düşündüğü şeyden dolayı bir üzüntü duyuyor muydu? Hayır: Bunun için kullanılabilecek uygun sözcük suçluluk olabilirdi; ya da onun daha keskin anlamdaşı, pişmanlık. Ama bunun aynı zamanda bir kaçınılmazlığı vardı ki bu, eyleme farklı bir ahlaksal renk veriyordu. İşin gerçeği, böyle devam edemeyeceğini fark etmişti. Onu kurtaramıyordu, bu yüzden de kendisini kurtarması gerekiyordu. Bu kadar basitti.

Hayır, elbette, basit değildi; çok daha karmaşıktı. Kendini hem aldatarak hem de kendine azap vererek devam edebilirdi. Onu sakinleştirerek ve zihni ve belleği üçer dakikalık sıçramalarla çalıştığında bile –bu sıçramalar aynı sandalyede iki saattir oturuyor olmasına karşın varlığının orada bulunuşuna tam bir şaşkınlık göstermekten, yanında olduğu halde yanında olmamaktan ötürü ona sitem etmekten, telaş ve panik duymaktan, onu tatlı sohbetlerle ve uzun süre önce bu anıları kafasından içki içerek attığı halde kendisiyle yalancıktan paylaşır gibi yaptığı hoş anılarla sakinleştirmekten ibaretti– evet, onu sakinleştirerek ve güven vererek devam edebilirdi. Hayır, onun gitgide dağılma sürecini gözlemleyen duygusal bir ev yardımcısı olarak devam edebilirdi. Ama bunun için bir mazoşist olması gerekecekti. Ve o zamana kadar hayatının en büyük keşfini yapmıştı, büyük olasılıkla bütün sonraki ilişkilerine gölge düşüren bir keşif: Aşkın, hatta en ateşli ve en içten aşkın bile, uygun bir saldırıyla karşılaşması durumunda, adeta pıhtılaşarak bir acıma ve öfke karışımına dönüşebileceğini kavramıştı. Aşkı kaybolup gitmişti, aybeay, yılbeyıl kalbinden sökülüp atılmıştı. Ancak onu şoke eden şey bunun yerine geçen duyguların daha önce kalbinde yer etmiş sevgi kadar şiddetli olmasıydı. Bu yüzden de hayatı ve kalbi önceki kadar çalkantılar içindeydi, gelgelelim Susan artık onun kalbini yatıştırabilecek durumda değildi. Ve bu, onu sonunda geri vermesi gerektiğinde söz konusu oldu.

Marha ve Clara'ya ortak bir mektup yazdı. Duygusal ayrıntılara girmedi. Sadece iş icabı uzun bir dönem boyunca –belki birkaç yıl– yolculuk etmek zorunda olduğunu ve Susan'ı bilinen sebeplerle yanında götüremeyeceğini açıkladı. Üç ay sonra yola çıkmayı düşünüyordu, bunun uygun düzenlemeleri yapmak için yeterli bir zaman olacağını umuyordu. Eğer gelecekte, ona bir çeşit ev bakımı sağlanması gerekli olursa, elinden geleni yapacaktı; gerçi şu an için yardım edebilecek bir durumda değildi.

Ve bunların çoğu doğruydu.

Yurtdışına gitmeden önce yapmak zorunda olduğu tek bir ziyaret vardı. Bu ziyaretten korkuyor muydu, yoksa onu dört gözle mi bekliyordu? Her ikisi de doğruydu, büyük olasılıkla. Zili çaldığında saat beşti, bu kez kapıya ortak bir havlama eşliğinde değil, uzak, tek bir havlamayla yanıt verildi. Joan kapıyı açtığında, yanında durgun, yaşlı bir golden retriever vardı. Dişi hayvan öylesine bulanık gözlerle bakıyordu ki pekâlâ bir kılavuz köpek de olabilirmiş, diye düşündü.

Mevsim kıştı; Joan göğüs kısmında birkaç sigara yanığı bulunan bir eşofmanla içlerinde köpeği kadar yumuşakça yürüdüğü Rus ev çorapları giymişti. Oturma odasında odun dumanıyla sigara dumanı birbirine karışmıştı. Sandalyeler aynı ama daha eskiydi; onları işgal edenler aynı ama daha yaşlıydı. Sibyl adına yanıt veren av köpeği, sokak kapısına kadar gidip gelmekten soluk soluğaydı.

"Köpeklerin hepsi de elimde öldüler" dedi Joan. "Sakın eve köpek alma, Paul. Elinde ölürler ve sonra, son bir tane alsan mı almasan mı bilemediğin bir an gelir. Yol için bir tane. İşte bu yüzden Sibyl ve ben karşındayız. Ya ben ölüp onun kalbini kıracağım ya da o ölüp benimkini kıracak. Pek fazla seçimimiz yok, değil mi? Cin orada. Buyur."

Kupaların en az kirli olanını seçerek öyle yaptı.

"Ee nasılsın Joan?"

"Gördüğün gibi. Daha yaşlı, daha sarhoş, daha yalnız olmak dışında tamamen aynı. Ya sen nasılsın?"

"Otuzuma bastım. Birkaç yıllığına yurtdışına gidiyorum. İş için. Susan'ı geri verdim."

"Bir paket gibi mi? Birazcık geç, öyle değil mi? Onu dükkâna geri götürmek ve paranın iadesini istemek?"

"Öyle değil." Sarhoş bir kadına bir başkasını niçin terk ettiğini açıklamakta güçlük çekebileceğini kavradı.

"Peki, tam olarak nasıl?"

"Şöyle. Onu kurtarmaya çalıştım, başarısızlığa uğradım. İçki içmeyi bırakmasına çalıştım, başarısızlığa uğradım. Onu kınamıyorum, bunun ötesinde her şey. Ve bana o zamanlar söylediklerini anımsıyorum – büyük olasılıkla benden daha fazla incineceği konusunu. Ama artık dayanamıyorum. On yıl şöyle dursun bununla bir on gün daha baş edemem. Bu yüzden ona Martha bakacak. Clara bakmayı reddetti, bu da beni şaşırttı. Dedim ki... onu bir noktada bir ev bakımına aldırmaları gerekirse yardımcı olabilirim. Gelecekte. Şayet başarılı olup da para kazanırsam."

"Her şeyi kesinlikle planlamışsın."

"Kendini koruma bu, Joan. Artık katlanamıyordum."

"Kız arkadaşın var mı?" diye sordu, bir sigara daha yakarak.

"O kadar kalpsiz değilim."

"Şey, bir başka kadın bulmak bir erkeğe ansızın müstesna bir zihin açıklığı getirebilir. Kendi uzak lamba lumba tecrübelerimi hatırlayınca."

"Senin için iyi gitmediğine üzgünüm, Joan."

"Duygudaşlığın aşağı yukarı yarım yüzyıl çok geç, genç adam."

"Ciddiyim" dedi.

"Peki, sence Martha nasıl baş edecek? Senden daha mı iyi? Daha mı kötü? Aynı mı?"

"Hiçbir fikrim yok. Ve bir bakıma aldırış da etmiyorum. Aldırış etmiyorum, aksi takdirde yeniden bunun içine sürüklenirim."

"Bir yeniden içine sürüklenmesi meselesi değil sorun. Hâlâ onun içindesin."

"Nasıl yani?"

"Hâlâ onun içindesin. Hep olacaksın. Hayır, sözcük anlamında değil. Ama kalbinde. O kadar derine işlemişse hiçbir şey son bulmaz. Etrafta hep yaralı dolaşacaksın. Bir süre sonra tek çözüm bu. Yaralı ya da ölü dolaşmak. Aynı görüşte değil misin?"

Ona doğru baktı, ama Joan ona hitap etmiyordu. Sibyl'a hitap ediyor, onun yumuşak başını okşuyordu. Ne diyeceğini bilemiyordu çünkü ona inanıp inanmadığını bilmiyordu.

"Bulmaca çözerken hâlâ hile yapıyor musun?"

"Seni gidi küçük namussuz. Ama bu, hiç de yeni bir şey değil, öyle değil mi?"

Ona gülümsedi. Joan'dan hep hoşlanmıştı.

"Dışarıya çıkarken kapıyı iyi kapat. Gün esnasında birçok kez kalkmaktan hoşlanmıyorum."

Ona sarılmak gibi bir şey yapmaması gerektiğini biliyordu, bu yüzden sadece başıyla onayladı, gülümsedi ve ayrılmak için ayaklandı.

"Zamanı gelince bir çelenk gönderiver" diye seslendi arkasından.

Kendisini mi, yoksa Susan'ı mı kastettiğini bilmiyordu. Belki de Sibyl'ı bile kastediyor olabilirdi. Köpeklere çelenk gönderilir miydi? Bilmediği bir başka şeydi bu.

Joan'a söylemediği –ya da söyleyemediği– şey aşkın kendini, acımasız, neredeyse kimyasal bir süreçle acıma ve öfkeye dönüştürdüğüne ilişkin dehşet verici keşfiydi. Öfke Susan'a yönelik değil, ama onu ortadan kaldıran neyse ona yönelikti. Ama öyle bile olsa öfkeydi. Ve bir insanda öfke onda tiksinti uyandırıyordu. Bu yüzden şimdi, acıma ve öfkenin yanı sıra, baş edeceği bir de kendinden tiksinti vardı. Ve utancının bir parçası da buydu.

Çok sayıda ülkede çalıştı. Otuzlarına, sonra da kırklarına girmişti, bayağı prezantabl biriydi (aynen annesinin diyeceği gibi), ayrıca kimseye tek kuruş borcu yoktu ve besbelli ki

delirmemişti. İhtiyaç duyduğu cinsel birlikteliği, sosyal yaşamı, gündelik sıcaklığı bulmak için yeterliydi bu – ta ki bir sonraki işe, bir sonraki ülkeye, bir sonraki sosyal çevreye, bazılarını daha sonraki yıllarda görebileceği, bazılarını görmeyebileceği yeni insanlarla tanışacağı, onlara iyi davranacağı daha sonraki yıllara dek. İstediği şey buydu: Daha yerinde bir ifadeyle, kendinde sürdürme gücünü hissettiği şey bundan ibaretti.

Yaşam tarzı bazılarına bencilce, hatta asalaksı gelebilirdi. Ama aynı zamanda başkalarını da düşündü. Yanıltıcı olmamaya, duygusal olarak var olanı abartmamaya çalıştı. Kuyumcu vitrinlerinin yanlarında oyalanmadı ya da bebek fotoğraflarına bakıp aptalca bir suskunluğa bürünmedi; ne de şu kişiyle yahut bu ülkede yerleşik bir hayat kuracağı iddiasında bulundu. Ve genellikle –gerçi bu hemen teşhis edemediği bir karakter özelliğiydi– nasıl demeli, şu tip kadınların cazibesine kapılıyordu. Güçlü, bağımsız ve besbelli ki hayatları mahvolmamış. Kendi hayatları olan kadınlar, onun sağlam ama gelip geçici varlığından onun kendilerinden zevk aldığı kadar zevk alabilen kadınlar. Çekip gittiğinde incinmeyecek ve ilk terk eden onlar olduğunda da çok fazla acı vermeyecek kadınlar.

Bu psikolojik davranış kalıbını, bu duygusal stratejiyi gerekli olduğu kadar dürüstçe ve anlayışlı bir şey olarak görüyordu. Verebildiğinden daha fazlasını ne iddia ediyor ne de öneriyordu. Gerçi elbette, her şeyi böyle ortaya koyduğunda, bazılarının buna katıksız bir bencilik olarak bakabileceğini görüyordu. Aynı zamanda da sürekli hareket halinde olma politikasının –bir yerden bir yere, bir kadından ötekine– kendi sınırlarını itiraf etme konusunda cesaretli mi, yoksa onları kabullenme konusunda korkak mı olduğuna karar veremiyordu.

Yeni yaşam kuramı da her zaman yürümedi. Bazı kadınlar ona incelikli hediyeler veriyorlardı ve bu da onu korkutuyordu. Bazıları, yıllar içinde, onu tipik bir İngiliz olarak nitelemişlerdi, duygularını bastıran soğuk nevalenin teki; aynı zamanda kalpsiz ve manipülatif – gerçi kendi yaklaşı-

mının bildiği ilişkilere en az manipülatif yaklaşım olduğuna inanıyordu. Ancak bu, bazı kadınları ona küstürdü. Hayatını, ön-tarihçesini ve kalbinin uzun dönemli durumunu açıklamaya çalıştığı ender vakalarda suçlamalar kimi zamanlar daha sivri dilli oluyor ve sanki kendisine birinci ve ikinci buluşmaları arasında itiraf etmiş olması gereken bulaşıcı bir hastalığı varmış gibi davranılıyordu.

Ancak ilişkilerin doğası buydu: Her zaman şu ya da bu çeşit bir dengesizlik var gibiydi. Duygusal bir strateji planlamak iyiydi ama önünüzdeki zemin yarılıp açıldığında ve savunma birlikleriniz birkaç saniye öncesine kadar haritada işaretli olmayan dar bir vadiye yuvarlandıklarında bambaşka bir şeyle karşılaşıyordunuz. Böylelikle, birdenbire intihar tehditlerinde bulunmaya başlayan, yok şunu isteyen, yok bunu isteyen Maria adındaki şu kibar ve sakin İspanyol kadın ortaya çıkmıştı. Ama o, Maria'nın ya da başka herhangi bir kimsenin çocuklarının babası olmayı önermemişti; kadının sözde ölüm döşeğindeki annesinin hoşuna gidecek olsa bile Katolikliğe geçmeye de niyeti yoktu.

Ve sonra –çünkü yanlış anlama insanlar arasında demokratik olarak bölüştürülmüştür– bütün yazılı olmayan koşullarını –buluşmalarında onu gülerek yatağa atmaktan kalbine zincir vurmayan bağımsızlığın söz konusu ruhunu cisimleştirmeye kadar– evet yazılı olmayan tüm koşullarını anında yerine getiren Nashville'li Kimberly olmuştu ki kendini talihinden dolayı sessiz sakin kutlayacağı yerde ona neredeyse sırılsıklam âşık olmuştu. İlk önceleri Kimberly onu kişisel mekâna ve "ilişkiyi ciddileştirmemeye" yaptığı imalarla terslemişti. Ancak bu tersleme, kendisini, o aynı öğle sonrası evine taşınması konusundaki önerisiyle daha da umutsuz hale getirmişti, öyle ki normalde yaptığının çok ötesinde evi çiçeklerle falan donatmış, kendini vitrinlerdeki elmas yüzüklere dakikalarca bakarken bulmuş, hatta ağaçların gölgelediği bir sokaktaki şu mükemmel kaçamak yeri –belki de bir avcı kulübesini (tabii içinde modern konforları barındıran bir kulübeyi)– düşler olmuştu. Evlilik teklifinde bulunmuş ve Kimberly, "Paul, öyle yürümez" diye yanıt vermişti.

Kendisi çılgına dönmüş bir haldeyken Kimberly koluna hafifçe vurup ona onun Maria'ya söylediği şeyleri söylediğinde, onu bencil, manipülatif, soğuk nevalenin teki ve tipik bir Amerikalı kadın olmakla suçlarken bulmuştu kendisini – o çıktığı ilk Amerikalı kadın olduğu için artık bununla ne demek istediyse. Bu yüzden ona faks çekerek kendisini terk ettiğini bildirmişti Kimberly; o ise kendini cezalandırırcasına içmiş ve bir noktada aklı başına gelip kendini aptalca bir kahkahaya kaptırmıştı; derken üzerine bütün insani ilişkilerin saçma olduğu duygusu çökmüş, keşiş hayatı sürmek için ani bir ayartıya kapılmış ve bir yandan da içinde rahibe kılığına bürünmüş Kimberly'nin yer aldığı birtakım fanteziler uydurmuş, ikisinin büyük hazlar alarak tuhaf seks ilişkilerine girdiklerini hayal etmişti. Bunun üzerine Meksika'ya erken bir sabah uçağında iki kişilik yer ayırtmış, ama doğal olarak uyuyakalmış ve uyandığında telesekreterinde Kimberly'den gelen mesajı değil de, ona uçağı kaçırmış olduğunu bildiren havayolu şirketinin mesajını bulmuştu. Her nasılsa o gün kendinde çalışacak güç bulmuş ve talihsizliklerinin komik bir anlatısını kaleme almıştı, bu bütün meslektaşlarını güldürmüştü, kendisini de güldürmüştü, böylelikle bu hafif, çarpıtılmış kurmaca gerçekte olup bitenlerin çabucak yerine geçmişti. Ve daha sonraki yıllarda kendisinden daha zeki olduğu için –duygusal zekâsı daha yüksek olduğu için– Kimberly'ye sessiz sessiz teşekkür etmişti. Susan'la birlikte olmaktan çok sayıda duygusal ders aldığını hayal etmişti. Ama onlar belki de onunla birlikte olmak hakkında duygusal derslerdi.

Evde izindeyken ya da işler arasında erkek arkadaşlarıyla ilişkilerini sürdürdü; içki içtikleri yahut akşam yemeği yedikleri bu buluşmalar ona yaşamının ansızın bir bant misali hızla ileri sarılması devinimleri gibi geliyordu. Arkadaşlarının bazıları iflah olmaz saban izi sakinlerine dönüşmüşlerdi ve ona eski günleri duygusal olarak en çok anımsatan da onlardı. Bazıları şimdi ikinci eşlerini almış ve üvey çocuk sahibi olmuşlardı. Bir tanesi, bunca yıl sonra,

birdenbire genç erkeklerin enselerine dikkat etmeye başlayıp gey olmuştu. Birkaçı için zaman hiçbir değişiklik getirmemişti. Kırmızı yüzlü ve beyaz sakallı Bernard, sözgelimi kadının biri restoran masasının önünden yürüyüp geçecek olduğunda onu dürter, başını şöyle bir sallar ve yüksek sesle, "Şu*ndaki* kıça bak" derdi. Bernard aynı şeyi yirmi beşinde de söylüyordu, gerçi o zamanlar doğru olmayan bir Amerikan aksanıyla. Bazı erkeklere kabalığı dürüstlük sanmalarının anımsatılması belki de hâlâ yararlıydı. Tıpkı bazılarının da ahlakçılığı erdem sanmaları gibi.

Ara sıra boy gösteren bu arkadaşlar farklı dönemlerin dostlarıydı: Gözde Oğlanlar'dan sadece Eric hayatta kalmıştı. Bunlar zorunlu saatlerin sofra arkadaşlarıydı ve alkol aralarındaki her türlü uzaklığı ortadan kaldırıyordu. Ama olayların meydana geliş biçimlerinde –ya da daha doğrusu, kendisinin olaylara bakış biçiminde– esas olarak ya öyle olduğu varsayılan ya da aralarından birinin sert bir tonda söylediği ifadeleri anımsamaya eğilim duyuyordu.

"Söylesene, hâlâ eski yaşantını mı sürdürüyorsun, Paul?"

"Keyfine kâhyalık yapan yok, değil mi?"

"Daha Bayan Doğru'yu bulamadın mı? Ya da Señorita Rita'yı mı diyelim?"

"Ev bark sahibi olmayı düşünmüyor musun?"

"Çocuklarının olmaması çok kötü. İyi bir baba olurdun."

"Hiçbir zaman çok geç değildir. Asla asla deme, ahbap."

"Evet, ama şunu unutma: Biz yılları devirdikçe sperm bozuluyor."

"Şöminesinde harıl-harıl odun yanan ve dizinde torunlarının oturduğu küçük bir kulübeyi özlemiyor musun?"

"Önce çocukları olmadan torun sahibi olamaz ya."

"Günümüzde tıp biliminin nelere kadir olduğuna şaşırıp kalırdın."

Ara sıra yeniden boy gösterişleri bazılarını hayatlarının aldığı şekilden memnun kılıyor, bazılarını ise kıskanç değilse bile biraz huzursuz yapıyordu. Derken ellilerinde yurda döndü, Somerset'a taşındı ve tasarruflarının bir kısmıyla yatırım yaptı.

"Peynir işine girme fikrini veren ne oldu sana?"

"Hayatının geri kalan bölümü için kötü rüyalar, ahbap."

"Belki de bu işin içinde küçük bir mandıra kızı vardır ha?"

"Ve şundaki kıça bak."

"Şey, en azından seni daha çok göreceğiz şimdi."

Ne var ki işin içinde hiç mandıra kızı falan yoktu ve tuhaf bir şekilde, ara sıra buluştuğu arkadaşlarını da daha çok görür olmadı. Şayet şeylerin o şekilde olmasını isterseniz, Somerset; Valparaiso ya da Tennessee kadar uzaklarda olabiliyordu. Belki de onların yaptıkları şamataları ve şakaları, tıpkı kadınlarını tuttuğu gibi onları da belli bir mesafede tutmaya yaradığı için anımsamayı seçti. Gerçi bazıları şimdi kendi kendilerini belli bir mesafede tutuyorlardı, çünkü hastalıkların baş gösterdiği yaşlara erişmişlerdi. Prostat kanserlerinden, geçirdikleri sırt ameliyatlarından, hiç de iyi bir haber olmayan küçük kalp rahatsızlıklarından aldığı e-posta'larda haberdar oluyordu. Uykusuzluk çektiklerinde BBC World Service kanalı onlara can yoldaşlığı yapıyor, vitamin hapları ve statinler tüketiliyordu. Ve hiç kuşkusuz, yakında, cenaze törenlerinin yapılacağı yıllar başlayacaktı.

Bir ömür boyu önce hukuk fakültesinde tanıştığı bir arkadaşını anımsıyordu. Alan diye biri. Bilemediği bir sebeple temasları kopmuştu. Alan veteriner olmak için yedi yıl boyunca eğitim görmüş, ama veteriner çıkınca dosdoğru hukuka geçmişti.

Bir gün arkadaşına ilk kariyerini niçin böyle ansızın terk ettiğini sormuştu. Birdenbire hayvanlardan hoşlanmadığına mı karar vermişti? Sebep ileride harcayacağı saatler miydi? Hayır, dedi, Alan, bunların hiçbirisi söz konusu değildi. Hasta çiftlik hayvanlarına yardım etmenin, onlara güvenli şekilde doğum yaptırmanın ya da ağrısız ölüm sağlamanın, ev dışında çalışmanın, her çeşit insanla karşılaşmanın iyi, amacı olan bir görev olduğunu düşünmüştü hep. Ne var ki onu sonunda bu işten soğutan şey bir çeşit midesi çok kolay bulanan bir insan olmasıydı. Şayet günün çok sayıda saatini

kolunuz bir ineğin arkasında geçirecek olursanız, hayvandan çıkan zehirli gazları solumaktan kendinizi alamazsınız diye açıklıyordu. Ve bu gazlar bir kez içinize girdimi de, kaçınılmaz olarak yeniden içerden dışarı çıkmaya çalışırlardı.

Alan bu kadarını anlatmıştı. Ancak Alan'ı doğal olarak bir kız arkadaşla yatakta hayal etmişti, aralarında her şey iyi gidiyordu, ta ki bağırsaklarında toplanan felaketimsi bir inek gazı vücudundan ansızın çıkıverene dek; kız yataktan sıçrıyor, elbiselerine doğru koşturuyor ve bir daha da görünmez oluyordu. Ya da belki böyle bir şey olmamıştı, ama Alan şayet sevdiği biriyle olacak olsa böyle bir şeyin nasıl olabileceğini aklından geçirmeye katlanamıyordu.

Alan'a ne olmuştu? Hiçbir fikri yoktu. Ama Alan'ın hikâyesi o zamandan beri zihninden hiç çıkmamıştı. Çünkü bazı şeyleri bir kez yaşadınız mı, onların içinizdeki varlığı gerçekte hiçbir zaman ortadan kaybolmuyordu. İnek gazı şu ya da bu doğrultuda dışarı çıkacaktı. O zaman o dağılana dek onun sonuçlarıyla yaşamak zorundaydınız. Ve evet, sadece Anna'nın değil, birden fazla kız arkadaşın elbiselerine doğru koşturmasına neden olmuştu bu durum. Ve hayır, o zamanlar, olaylar karşısında pek de sarsılmayan birisi değildi.

Gençliğinde Susan'a duyduğu aşkla fena halde gururlanarak, bütün genç adamlar gibi rekabetçi birisi olmuştu. Benim kamışım seninkinden daha büyük; benim kalbim seninkinden daha büyük. Kız arkadaşlarının nitelikleriyle böbürlenen delikanlılar. Oysaki onun böbürlenmesi şöyleydi: Bak, benim ilişkim sınırları, seninkinden ne kadar daha çok çiğniyor. Ve sonra şuna: Ona hissettiğim ve de onun bana hissettiği duyguların gücüne bak. Besbelli ki önemli olan buydu, çünkü duygunun gücü mutluluğun derecesini de belirliyordu, öyle değil mi? O zamanlar, bu ona son derece mantıki gözükmüştü.

Eskiden Bhutanlıların yeryüzündeki en mutlu insanlar oldukları söylenirdi. Bhutan'da, pek az materyalizm ama güçlü bir akrabalık, toplum ve din duygusu vardı. Oysa

kendisi pek az din ve daha zayıf bir toplum ve aile duygusunun bulunduğu materyalist Batı'da yaşıyordu. Bu ona avantaj mı sağlıyordu, yoksa dezavantaj mı?

Daha yakın zamanlarda, yeryüzündeki en mutlu insanların Danimarkalılar olduğu söylenmişti. Şu hep ileri sürülen haz severliklerinden dolayı değil, tersine, besledikleri umutların alçakgönüllüğünden dolayı. Yıldızlara ve Ay'a ulaşmak yerine, hırsları sadece bir sonraki sokak lambasına erişmekti onların, eriştiklerinde bundan hoşnut kaldıklarından, daha mutlu oluyorlardı. Bir kez daha, birisinin kız arkadaşı olan şu kadının söylediklerini anımsadı, kadın beklentilerini düşük tuttuğunu çünkü bunun insanı muhtemelen daha az hayal kırıklığına uğrattığını söylüyordu. Dolayısıyla daha mı mutlu oluyordu insan? Danimarkalı olmak böyle mi bir şeydi?

Duygunun gücünün mutluluk derecesiyle bağlantılı olduğu görüşüne gelince, kendi deneyimleri onu şimdi bundan kuşku duymaya götürüyordu. Ne kadar çok yerseniz, sindiriminiz de o kadar iyi olur ya da ne kadar hızlı araba sürerseniz, gideceğiniz yere o kadar çabuk varırsınız da diyebilirdiniz pekâlâ. Arabanızı bir duvara toslarsanız varamazsınız tabii. Susan'la birlikte Morris Minor'larında, gaz pedalı kablosunun kırıldığı, sıkıştığı ya da her neyse o olduğu şu zamanı anımsıyordu. Ayağını debriyajdan çekmeyi akıl edene dek tepeyi kesinlikle motorun gür-gür homurtusuyla tırmanmışlardı. Aynı zamanda iki şeyi yapmıştı: Bir yandan paniklemiş ve bir yandan da açık seçik düşünmüştü. Hayatı o zamanlar öyleydi. Günümüzdeyse, hep açık seçik düşünüyordu; ama ara sıra, panik duygusunu özlediğini fark ediyordu.

Ve Bhutanlı da olsanız, Danimarkalı ya da Britanyalı da, işte size bir faktör daha. Şayet mutluluk istatistikleri kişisel bildirimlere bağlıysa, herhangi bir kimsenin iddia ettiği kadar mutlu olduğundan nasıl emin olabiliriz? Ya gerçeği söylemiyorlarsa? Hayır, ya gerçeği söylediklerini varsaymamız gerekir ya da en azından test sisteminin yalan söylemeye olanak verdiğini. Bu yüzden gerçek soru altta yatıyordu:

Antropologlar ve toplumbilimciler tarafından görüşleri alınan kişilerin güvenilir tanıklar olduklarını varsayarsak, o zaman "mutlu olmak" tabii ki "kendini mutlu kişi olarak bildirmek"le aynı şeydir, öyle değil mi? Durum böyle olunca bunu izleyen herhangi bir nesnel analiz de –sözgelimi, beyin etkinliği– konu dışı olmaktadır. İçtenlikle mutlu olduğunuzu söylemek mutlu olmaktır. Bu noktada, soru ortadan kaybolur.

Eğer durum bu idiyse, o zaman belki de us yürütme de genişletilebilirdi. Sözgelimi, bir zamanlar mutlu olduğunuzu söylemek ve söylediğiniz şeye inanmak, aslında mutlu olmakla aynı şeydi. Bu doğru olabilir miydi? Hayır, kesinlikle görünüşte doğruydu bu. Öte yandan, duygusal kayıtlar bir tarih kitabı gibi değildi; onun hakikatleri sürekli değişiyordu ve bağdaşmaz olduğunda bile doğruydu.

Sözgelimi, hayatı boyunca ilişkilerin bildiriminde cinsiyetler arasında bir fark dikkatini çekmişti. Bir çift ayrıldığında, kadının "*X* olana dek her şey iyiydi" demesi daha olasıydı. *X* koşullarda ve oturulan yerde bir değişiklik, fazladan bir çocuğun doğuşu ya da çok sık olarak rutin –yahut çok da rutin olmayan– bir sadakatsizlik olabilirdi. Oysaki erkeğin şunu demesi daha olasıydı: "Korkarım başlangıçtan beri her şey yanlıştı." Ve erkek karşılıklı bir uyuşmazlığa, baskı altında yapılan bir evliliğe ya da bir yahut her iki tarafta da açığa çıkmamış olan ve daha sonra belirecek bir sırra değinecekti. Bu yüzden erkek, "Gerçekte hiçbir zaman mutlu değildik" derken, kadın "Ta ki şeye kadar mutluyduk" diyordu. Ve erkek bu uyuşmazlığı ilk kez fark ettiğinde, aralarından muhtemelen hangisinin hakikati daha çok söylediğini ortaya çıkarmaya uğraşmıştı; ama şimdi, hayatının öteki ucunda, her ikisinin de hakikati söylediğini kabul ediyordu. "Aşkta her şey hem doğrudur hem de yanlıştır; üzerine saçma bir şey söylemenin olanaksız olduğu tek konudur aşk."

Frogworth Valley Artisanal Peynir Şirketi'nin hisselerinin yarısını satın aldığında, bir çeşit patron-yönetici olduğunu

hayal etmişti. Ortak-patron-ortak-yönetici. Bir yazı masasıyla bir sandalyesi ve bir de oldukça dökülen bir bilgisayar donanımı vardı; aynı zamanda kendi beyaz önlüğü; gerçi onu pek ender olarak giymesi gerekiyordu. Ofisi Hillary yönetiyordu. Kendini Hillary'yi yönetirken hayal etmişti; ama onun yönetilmeye ihtiyacı yoktu. Ona yardımcı olup görevleri paylaşmayı önerdi; ama esas olarak çevresinde olan bitenleri seyrediyor ve gülümsüyordu. Hillary tatile çıktığında onun masasına geçmesine izin verildi.

Şirkete (sadece beş kişiden oluşuyordu) en çok yararlı olduğunu kanıtladığı yer, çiftçi pazarlarında tezgâh açmaktı. Düzenli birini bulmak kolay değildi ve bu işi yıllardır yapan Barry gitgide güvenilmez biri oluyordu. Gerektiğinde onun yerini aldığına memnundu. Arabayla en yakın kentlerden birine gitmek, tezgâhı açmak, peynirleri, etiketleri, tatma tabaklarını, kürdanların durduğu plastik bardakları yerleştirmek. Tüvit bir kasket takıp deri bir önlük giyiyor ama Somerset'da doğma büyüme birinin yerine geçmediğini biliyordu. Arkasında mutlu keçilerin renkli bir fotoğrafının yer aldığı plastik bir örtü vardı. Diğer tezgâh açanlar dost canlısıydı; iki beş sterlinlik banknotu bir onlukla, iki onluğu bir yirmilikle değiş tokuş ettiği oluyordu. Müşterilere peynirlerin yaşını ve özelliklerini açıklıyordu: Şunlar külle sarılmış olanlar, şunlar sarımsakla, şu ötedekilerse ezilmiş çili tohumuyla. Bütün bunları yapmaktan zevk alıyordu. Bugünlerde gereksinim duyduğu toplumsal etkileşim duygusunu veriyordu bu ona: neşeli, yardımlaşmacı ve hiçbir içlidışlılık sorunu yaşamayan biri olarak – hatta bazen En İyi Ev Yapımı Börekler tezgâhının sahibesi Betty'yle hafif yollu flörtleşse bile. Vakit geçirmeye yarıyordu. Ah, şu ifade. Joan'dan söz eden Susan'a ilişkin ansızın uç veren bir anı. "Hepimiz sadece güvenlikli bir yer arıyoruz. Eğer bir tane bulamıyorsan, o zaman vakit geçirmeyi öğrenmelisin." O zamanlar, bir umutsuzluk öğüdü gibi gelmişti kulağına bu; şimdiyse ona normal ve duygusal olarak pratik bir şey gibi geliyordu.

Son bir ilişki kurmak için hiçbir beklenti ya da arzu duymamasına karşın –ya da belki de bundan dolayı– kendini sıklıkla hissedilen eksiklik duygusunun dışa yansıtıldığı şu kamusal sergilemelerin çekiciliğine kapılmış olarak buluyordu. Kişisel ilanlar, "ruh arkadaşları" sütunları, TV'de eş arama şovları ve çiftlerin yemeğe çıktıkları, birbirlerini on kişi arasından seçtikleri, birbirlerinde gördükleri budalaca davranışları rapor ya da itiraf ettikleri ve sonra da öpüşüp öpüşmedikleri sorusuna yanıt verdikleri (ya da vermedikleri) gazete röportajları. "Çabucak bir kucaklama" ya da "Sadece yanaktan" en sık verilen yanıtlardı. Bazı tipler kendini beğenmiş bir havayla, "Bir beyefendi asla söylemez" türünden yanıtlar verirlerdi. Cümlenin sofistike görünmesi amaçlanıyor, ancak fazlasıyla sınıfa ilişkin bir saygı ifadesi göze çarpıyordu: Onun deneyimine göre, "beyefendiler" diğer herhangi bir erkek kadar övüngendiler. Yine de bütün bu cesur, deneme kabilinden yapılan gönül akınlarını bir sevecenlik ve kuşkuculuk karışımıyla izliyordu. İşe yarayacağından kuşkulansa bile onlar için işe yarayabileceğini umuyordu.

"Bir beyefendi asla söylemez." Eh, ara sıra doğru olabilirdi bu. Sözgelimi, pis pis içki ve puro kokarak Susan'ın yatak odasına giren, "bir parti öpücüğü"nün ne olduğunu göstermek isteyen ve sonra da her yıl bir tane (daha) talep eden Humphrey Dayı. Humphrey Dayı'nın "söylemiş" olduğundan kuşkuluydu. Ama bu onu hiçbir zaman bir "beyefendi" yapmıyordu – tam karşıtı doğruydu bunun. Şehveti Susan'ın ölümden sonra yaşama inanmaması sonucunu doğurmuş olan Humph Dayı. Davranışı Susan'ı başka şekillerde etkilemiş miydi? Bunu bu uzaklıktan söylemek olanaksızdı. Ve böylelikle uzun süre önce ölmüş olan dayıyı zihninden kovdu.

Joan'u anımsamayı yeğledi. Onu yıldızlığa yürüyen bir tenis şampiyonu olarak, sonra psikolojik dengesini yitirmiş

bir genç kız olarak ve sonra da kapatma bir kadın olarak tanımış olmayı arzu etti. Onu kapatan ve sonra da kovan adam bir "beyefendi" miydi? Susan onun adını saklamıştı ve şimdi ise bulmanın olanağı yoktu.

Joan'u düşününce gülümsedi. Vık-vık sesler çıkaran küçük köpekleri ve yaşlı golden retriever Sibyl'ı. Acaba hangisi önce ölmüştü, Joan mu, Sibyl mı? Ondan çiçek göndermesini istemişti Joan. Gerçi kime olacağı hiçbir zaman açıklığa kavuşmamıştı. Ne zaman bir köpek almak için içinde bir ayartı duysa, Joan'un onların elinde ölmeleri konusundaki uyarıcı sesini işitiyordu. Bu yüzden hiçbir zaman köpek almadı. Ne bulmaca çözmek için ne de cin içmek için asla istek duymadı.

"Ufaklık, faal bir gün geçirmişsin sen."

Onu ev izinlerinde ziyaret ettiğinde, seni sıklıkla bu şarkı nakaratıyla selamlıyor.

Bunun dışında şu dizelerle:

"Çırp ellerini, işte geldi Charlie,
Çırp ellerini, iyi zamanlar Charlie,
Çırp ellerini, işte şimdi geldi Charlie."

Seni sürekli şaşırtsa da, Martha ziyaretlerine hiçbir zaman itiraz etmiyor ve senden asla para istemiyor. Ara sıra refakatçi olarak bir hastabakıcı getirtmekle birlikte annesine kendisi bakıyor. Martha'nın kocasının... artık ne iş yapıyorsa başarılı olduğu izlenimini ediniyorsun. Bunu sana bir seferinde söylemişti, bu da artık soramayacağın anlamına geliyor.

Onu her görüşünde Susan'ın aklı birazcık daha kaymış bulunuyor. Kısa dönemli belleği bir süre önce ortadan kalktı ve uzun dönemli belleğiyse gidip geliyor, açık ama bağlantısız tümcelerin gücünü yitiren beyni tarafından ara sıra seçilip dile getirildiği üst üste bulanık anlam katmanları oluşuyor. Yüzeye çıkan şey çoğu kez şarkılar ve on yıllar öncesinden sık kullanılan tümceler.

"Çitin tam tepesinden atlar Sunny Jim,
Güç onu havaya kaldıran besin."

Kahvaltı gevrekleri için bir reklam cingılı – kendi çocukluğundan mı acaba? Çocuklarının döneminden mi? Sizin evde, Weetabix'iniz vardı.

İçmeyi uzun süre önce bıraktı; aslında, bir zamanlar bir ayyaş olduğunu bile unuttu. Senin hayatında bir şey olduğunu ya da geçmişte olduğunu biliyor gibi, ama seni bir zamanlar sevmiş olduğunu ve senin de onu sevdiğini bilmiyor. Beyni harap olmuş durumda ama ruh hali garip bir biçimde istikrarlı. Panik ve karmaşa duygusu ondan çıkmış gitmiş. Ne gelişinden ne de gidişinden telaşa kapılıyor. Tavrı kimi zamanlar yergili, kimi zamanlarsa hoşnutsuz, ama sanki sen pek önemi olmayan bir kişiymişsin gibi her zaman biraz tepeden bakar halde. Bütün bunları kahredici buluyorsun ve layığını bulduğuna inanma ayartısına direnmeye çalışıyorsun.

"O, pis bir ev kaçkınıdır o" diye sır veriyor hastabakıcıya bir sahne fısıltısıyla. "Size onun hakkında saçlarınızı dimdik edecek şeyler anlatabilirdim."

Hastabakıcı sana bakıyor, "Ne yapabilirsiniz ki, çok hüzünlü, öyle değil mi?" dercesine omzunu silkip gülümsüyorsun, ama bir yandan da, şu an bile, onun bu yeni ve son aşırılığında ona ihanet ettiğini kavrıyorsun. Çünkü hiç kuşkusuz hastabakıcıya senin hakkında bir-iki şey anlatabilir ve hastabakıcının saçları pekâlâ dimdik olabilirdi.

Onun, ölümden korkmadığını ve tek üzüntüsünün daha sonra olacakları bilememek olduğunu söylediğini anımsıyorsun. Ama şimdi çok az bir geçmişe sahip ve –sözcük anlamıyla– gelecek için hiçbir düşüncesi yok. Sadece aşınmış bellek ekranında şimdiki vakitte olduğunu sandığı hayalet bir oyun oynanıyor.

"*Sen* tükenmiş bir kuşaksın."

"Ölmeden önce bir yığın pislik yemen gerek."

"Çırp ellerini, işte geldi... Sunny Jim."

"Dünyanın en kötü canilerinden biri."

"Bütün hayatım boyunca nerelerdeydin?"

En azından, diye düşünüyorsun, bu kırık dökük sözler arasında ondan hâlâ geriye kalan bir şeyler var.

"Ah tatlım, ne olabilir ki mesele?
Üç yaşlı hanımefendi tu-va-lette kilitli kalmışlar,
Pazartesiden cumartesiye oradaymışlar,
Radio Times okumuşlar."

Evet, bunu ona öğrettiğini anımsıyorsun. Bu yüzden en azından tümüyle farklı bir kişiye dönmedi. Şunların olduğunu duydun: kilisenin önemli şahsiyetlerinin müstehcen sözler haykırdıklarını, Nazi olan tatlı yaşlı hanımefendileri ve bunun gibi şeyleri. Ama bunun getirdiği pek bir rahatlık olmuyor. Belki de tanınmaz biri olsa ve karakterinden tümüyle sıyrılsa, her şeyle baş etmek çok daha az acılı olurdu.

Bir seferinde –ve doğal olarak hastabakıcının önünde– ancak senden gelmiş olabilecek bir futbol şarkısını ağzına alıyor:

"Bir serçenin kanatları olsaydı bende,
Ve bir de bir karganın kıçı,
Yarın Tottenham'ın üstünde uçar,
Aşağıdaki piçlerin üzerine sıçardım."

Ne var ki hastabakıcı kadın, yaşlılara ve bunaklara baktığı yıllarda elbette çok daha kötülerini duymuştur, bu yüzden sadece, size bir kaşını kaldıraraktan soruyor,

"Chelsea taraftarı mısınız?"

Bütün bunları katlanılmaz kılan ve onun yanında yirmi dakika geçirdikten sonra seni evden dışarı fırlayıp ulumayı isteyecek kadar bitkin ve depresif kılan şey şu: Adını hiç anamıyor olmasına karşın, sana soru sormamasına ya da senin sorduğun herhangi bir soruya yanıt vermemesine karşın, hâlâ bir düzeyde varlığının farkında ve ona bir tepki veriyor. Senin kim olduğunu ya da ne yaptığını, hatta lanet olasıca adının ne olduğunu bilmiyor, ama aynı zamanda seni

tanıyor, ahlaken yargılıyor ve seni kusurlu buluyor. Seni evden dışarı fırlayıp ulumaya iten şey bu ve belki de benzer bir bilinçdışı düzeyde, beyninin uzak bir köşesinde, sana onu hâlâ sevdiğini kavratan şey de bu. Ve bu farkındalık hoş karşılanır bir şey olmadığından, sana ulumayı daha da fazla istetiyor.

Kendine işkence ederken, zihni belli bir anının izinden gittiğinde sıklıkla vardığı bir soruydu işte şu. Susan'ı geri vermek onun adına bir kendini koruma edimi olmuştu. Buna hiç kuşku yoktu ve hiç kuşkusuz zihninde bunu yapması gerekiyordu. Ama bunun ötesinde, bir cesaret edimi miydi, yoksa bir korkaklık edimi mi?

Ve buna karar veremiyor idiyse, yanıt belki de şuydu: her ikisi de.

Ancak Susan hayatında birçok bakımdan iz bırakmıştı, bazıları daha iyi doğrultuda, bazıları ise daha kötü. Onu daha cömert ve başkalarına karşı daha açık kılmıştı; gerçi aynı zamanda daha kuşkucu ve içine kapalı. Ona içgüdüsel hareket etmenin erdemlerini öğretmişti; ama aynı zamanda onun tehlikelerini de. Bu yüzden sonunda ihtiyatlı bir cömertliğe ve dikkatli bir içgüdüselliğe varmıştı. Yirmi yıl ve daha uzun bir zaman boyunca hayat örüntüsü aynı zamanda nasıl içgüdüsel ve dikkatli olunacağının bir kanıtlamasıydı. Ve başkalarına karşı cömertliği, tıpkı bir domuz pastırması paketinde olduğu gibi, üzerinde "şu tarihe kadar kullanın" ibaresiyle geliyordu.

O gün Joan'un evinden ayrıldıktan sonra Susan'ın ona söylediği şeyi hep anımsıyordu. Çoğu genç adam gibi, özellikle de ilk kez âşık olanlar, hayatı –ve aşkı– kazananlar ve kaybedenler olarak görmüştü. O, besbelli ki bir kazanandı; Joan'un bir kaybeden olduğunu düşünüyordu ya da daha muhtemelen, rekabetçi bile olmayan biri. Susan ona doğru bakışı göstermişti. Susan herkesin kendi aşk hikâyeleri olduğunu belirtmişti. Bu aşk bir fiyasko da olsa, sonu kötü de bitse, hiçbir zaman yürümese de, her şey başlangıçta zihin-

de de olsa, bu onu daha az gerçek kılmıyordu. Ve biricik hikâyeydi bu.

O zamanlar, Susan'ın sözleri aklını başına getirmiş ve Joan'un hikâyesi kendisini onu tamamen farklı bir şekilde düşünmeye götürmüştü. Derken, yıllar geçip hayat yolunda mesafe kat ettikçe, davranışlarında ihtiyat ve dikkatli olmak ağır bastıkça, kendisinin de en az Joan kadar kendi aşk hikâyesi olduğunu ve belki de bir başka hikâye olmayacağını kavradı. Bu yüzden şimdi çiftlerin kendi hikâyelerine – çoğu kez her biri onun ayrı bir parçasına– bu hikâye onlar için hiçbir anlam ifade etmez olduktan çok sonra da, hatta bundan sonra birbirlerine katlanabileceklerinden emin olamadıkları bir noktaya kadar, nasıl olup da bağlandıklarını daha iyi anlıyordu. Kötü aşk hâlâ iyi aşkın kalıntısını, anısını içeriyordu – aralarından hiçbirinin artık kazmak istemediği derinlerde bir yerde.

Sık sık öteki insanların aşk hikâyelerini merak ettiğini fark ediyordu ve bazen, sakin ve güven verici birisi olduğu için ona açılıyorlardı. Bunu çoğunlukla kadınlar yapıyordu, ama bu hiç de şaşırtıcı değildi; erkekler –kendisi güzel bir örnek sayılırdı– hem daha kapalıydılar hem de meramlarını o kadar iyi anlatamıyorlardı. Yanlış yönlere sürüklenmişlerin ve terk edilmişlerin aşk hikâyeleri her bir yeniden anlatışta sahiciliğinden biraz uzaklaşmış göründüğünü tahmin ettiğinde bile –bu tür hikâyeler Winston Churchill'in bir Aylesbury arka sokağında Pathé News kameraları için ruj sürüp makyaj yaptığı şu olayın eşdeğeriydi– evet, gerçek bu olduğunda bile, yine duygulanıyordu. Aslında aşkta başarılı olanların hikâyelerinden çok, yalnız bırakılanların ve seçilmemişlerin yaşamları onu daha fazla duygulandırıyordu.

Bir yanda, evliliğin dar tünellerine gitgide daha çok batan saban izi sakinleri vardı; bunlar, anlaşılır bir şekilde, kendi iç benlikleri konusunda pek fazla laf etmezlerdi. Ve öteki aşırı uçta sana tüm yaşamlarını, kendi biricik hikâyelerini, ya bir dizi duygu taşkınlıkları halinde ya da tek bir epizot içinde anlatacak olanlar bulunuyordu. Kendisi o zamanlar

neredeydi? Budalaca kokteylleriyle plaj barını görebiliyor, sıcak gece meltemini hissedebiliyor, uyduruk hoparlörlerden gelen güm-güm bas sesleri işitebiliyordu. Dünyayla barışıktı, öteki insanların hayatlarının cereyan edişini seyrediyordu. Hayır, meseleyi çok tumturaklı bir tarzda dile getirmek olurdu bu: Gençlerin neşeyle sarhoş olduklarını ve zihinlerini sekse, romansa ve daha fazla bir şeylere yönelttiklerini gözlemliyordu. Ama gençler konusunda hoşgörülü –hatta duygusal– olsa da ve onların umutlarını koruyor görünse de, boş inançlı biri gibi davrandığı ve tanıklık etmemeyi yeğlediği bir sahne vardı: gençlere son derece doğru gözüktüğü için yaşamlarını düşüncesizce gözden çıkardıkları an – sözgelimi, yüzünde tebessümler dolaşan bir garson kubbeli tepesinde ışıltılar saçan bir nişan yüzüğü bulunan bir mango sorbesini evlilik teklifinde bulunulan kıza sunduğunda gözleri parlayan talibin dizlerini kırarak kuma çökmesi... Böyle bir manzarayla karşılaşma korkusu onu çoğu kez erken yatmaya sevk ederdi.

İşte böyle bir ruh hali içinde barda oturmuş, üçüncü ve kuramsal olarak akşamın son sigarasının yarısına gelmişti ki, plaj şortlu ve ayağında plastik sandallar olan bir adam gelip yanındaki tabureye tünedi.

"Oturmamın bir mahzuru var mı?"

"Rica ederim." Bir sigara paketini, sonra da üzerinde palmiye ağacı olan bir kibrit kutusunu bar tezgâhına koydu.

"Sigara içenler, biz yok olmakta olan bir türüz, öyle değil mi?"

Adam büyük olasılıkla kırklarındaydı, göründüğü kadarıyla biraz çakırkeyifti, dediğim dedik birine benzemeyen, sosyal tavırlı bir İngiliz'di. İnsanın bazen karşılaştığı şu sahte babacanlık yoktu onda, ortak yanlarınızın varsaydığınızdan daha çok olduğunu iddia eden şu tiplerden. Böylelikle orada sigara içerek sessiz sakin oturdular, belki de geyik muhabbetinin eksikliği kendisine dönüp tekdüze, düşüncelere dalmış bir ses tonuyla şunları söyleme cesaretini verdi adama.

"Kadın, bir kuş kadar hafif, omzuma yaslanmak istediğini söyledi. Bunun şiirsel bir şey olduğunu düşündüm. Aynı zamanda da son derece zekice, tam bir erkeğin ihtiyaç duyduğu şey. Asla askıntı olmadı."

Adam durakladı. Paul destekleyici bir yanıt vermekten her zaman mutluluk duyuyordu.

"Ama yürümedi mi?"

"İki problem çıktı." Adam dumanı içine çekti, sonra da parfüm dolu havaya üfledi. "Numara bir, kuşlar uçar, öyle değil mi? Bir kuşun doğasındadır uçmak, değil mi? Ve numara iki, uçmadan önce, her zaman omzunuza sıçarlar."

Ve bunu söyler söylemez sigarasını kül tablasında söndürdü, başını salladı ve hafif yükselmiş olan denize doğru plaj boyunca yürüyüp gitti.

Kendini hep korumaya çalıştığı şu kaprisli, duygusal ruh hallerinden birinde aklına Susan'ın ünlü tersyüz keklerinden birini yapmayı denemek geldi. Yıllar içinde, fırında bir şeyler pişirme konusunda enikonu ustalaşmıştı, bu yüzden ters giden şeylere çözüm getirebileceğini hayal ediyordu. Çok fazla meyve, çok az kabartma tozu, çok fazla un – en iyisi bu ölçüleri tutturmaktı.

Kap içindeki karışım kesinlikle can sıkıcıydı ve umut verici olmaktan uzak görünüyordu. Ama fırının kapağını açtığında, karışım şaşırtıcı şekilde doğru düzeye kadar kabarmıştı, meyveler düzgün bir şekilde dağılmış görünüyordu ve bir... kek gibi kokuyordu. Onu soğuttu ve sonra kendine bir dilim kesti. Tadı güzeldi. Onu yemek, zihnine herhangi bir özel anı getirmedi, buna minnettar kaldı. Aynı zamanda, kendi yanlışları dışında bir başkasının yanlışlarını yinelemediğine de minnettardı.

Kendine bir dilim daha kesti ve sonra, kendi gerekçelerinden ansızın şüphe duyarak, geriye kalan kısmı çöp kutusuna attı. Televizyonda Wimbledon turnuvasını açtı ve iki uzun, beysbol kepli adam oyunlar boyunca üst üste birbirlerine zor karşılanır servis atışları yaptılar. Ağzındaki keki çiğnedi ve şayet Köy'e dönüp tenis kulübüne uğrayacak olsa

neler olabileceğini öylesine merak etti. Üyelik başvurusunda bulundu. Bu ileri yaşında bile oynamayı istedi. Kötü oğlan geri döndü: Köy'ün kendi John McEnroe'su. Hayır, bir başka duygusallık da buydu. Hiç kuşku yok ki geride onu anımsayan tek kişi çıkmayacaktı. Ya da daha büyük bir olasılıkla, bütün bulup bulacağı hoş küçük bir rezidans binası olacaktı. Hayır, hiçbir zaman geri dönmeyecekti. Anne babasının evinin de, Macleod'ların evinin de, Joan'un evinin de hâlâ ayakta durup durmadığını hiçbir şekilde merak etmiyordu. Bu yerler onun için bu uzaklıkta hiçbir duygu barındırmıyorlardı. Zaten kendine söylediği de buydu.

İki hafta süren Wimbledon turnuvasının sonuna doğru, yayıncılar daha fazla çiftler maçı gösterdiler: erkekler, kadınlar, karışık. Doğal olarak en çok karışıklarla ilgileniyordu. "En incinir nokta her zaman ortaya doğru olandır, Casey Paul." Artık öyle değildi: Oyuncular son derece zindeydi, vuruşlarında son derece çabuk ve sağlamdılar ve raketlerinde başları büyüklüğünde tatlı benekler vardı. Bir başka değişiklik de şövalyeliğin ortadan kalkmasıydı, bu düzeyde kesinlikle yoktu. Anımsadığı kadarıyla, o günlerde, erkek oyuncular rakiplerine karşı topa mümkün olabildiğince sert vururlardı, ama bir kadınla oynadıklarında güçlerini geri planda tutarlar ve daha çok bir açı ya da derinlik değişikliğine bel bağlarlardı; belki de hedef saptırmalı ya da düşürmeli atışlara başvururlardı. Gerçekte, şövalyelikten de fazla bir şeydi bu: Bir erkeğin bir kadına karşı toplara sert vurmasını, güç gösterisinde bulunmasını seyretmek sıkıcı bir şeydi sonuçta.

Yıllardır tenis oynamamıştı; aslında, on yıllardır. Amerika'da yaşarken, bir ahbabı onu golfle tanıştırmıştı. Önceleri bu ironik bir sürpriz gibi gelmişti ona; ama sırf Gordon Macleod bir zamanlar golf oynadı diye oyuna karşı bir önyargı beslemek saçmaydı. Sopayla top arasındaki mükemmel temasın zevkine vardı, sopayı incik kemiğine indirmenin utancını yaşadı ve topa vuruş noktası çevresindeki çimenle deliğin bulunduğu noktanın ··resindeki çimenin stratejik zorluklarını değerlendirmeyi öğrendi. Yine de, ka-

fası koçun, sopayı geriye çekme açısıyla, kalçasını ve bacaklarını kullanmayla, topa vurduktan sonra hareketi devam ettirme konusundaki tavsiyeleriyle dolu olarak, vuruş noktasıyla delik arasındaki mesafede nişan alırken, ara sıra, sanki bir fısıltı kulağına çalınırmış gibi, Susan Macleod'un kımıltısız bir topa vurmanın sportmenliğe yakışmadığını söyleyen tatlı, güleç görüşünü işittiği oluyordu.

Gordon Macleod: Joan ona Köy'de fi tarihinden beri yerel bir katilin bulunmadığını söylemiş olsa da bir zamanlar öldürmek istediği kişi. En çok tiksindiği türden bir İngiliz'in örneği. Tepeden bakan, ataerkil, tavırlarında aşırı bir kuralcılık gösteren. Tabii, şiddete düşkünlüğünü ve her şeyi kontrol etmek istediğini hiç saymazsak. Macleod'un onun büyümesini gözüne bir şekilde nasıl da engeller gözüktüğünü anımsıyordu: herhangi bir şey yaparak değil, sadece var olarak. "Peki, bu hafta sonu kaç tane Gözde Oğlan alıyorsun yanına?" Susan cesur bir şekilde: "Sanırım bu hafta sonu sadece Ian'la Eric'i alacağım. Tabii diğerleri de boy göstermezlerse." Gordon Macleod'un sözcükleri ateş gibiydi; onlarla alay etmişti, tıpkı Susan'ın alay ettiği gibi, ama sözcükler derisini kavurmuştu.

Sonra bütün hayatı boyunca yankılanan sözcüklerin edildiği şu diğer olay vardı. Robdöşambrı içindeki şu öfkeli, kısa, tıknaz adam; kendisi panik halinde tırabzanı kavramışken ona zorbalık eden, gözleri alacakaranlıkta görülmez olan adam.

"Whatski? Whatski, benim kuştüylerine bürünmüş alımlı ve çalımlı dostum?"

O zamanlar, derisinin yandığını hissederek yüzü kızarmıştı. Ama bunun ötesinde, herifin düpedüz delirmiş olması gerektiğini düşünüyordu. Bir başka deyişle, onunla Susan'ın özel konuşmalarını birisine dinletecek kadar delirmiş. Tabii, karısının yatağının altına bir teyp falan gizlemediği sürece. Ve bunu düşünmek bile yüzünü yeniden baştan aşağı kızartmıştı.

Bunun çılgınca bir kötücüllük değil de hiçbir şekilde kasıt taşımayan, ama yine de güçlü ve yıkıcı bir yansıması olan bir şey olduğunu kavraması yıllarını almıştı. Yatağından karısının âşığının sesiyle uyanmış olan Gordon Macleod, o an sadece, muhtemelen başka bir nedeni olmaksızın, onun Susan'la paylaştığı özel dille yüz yüze gelmişti. Paylaştığı mı? Bundan da fazlası söz konusuydu –yarattığı. Ve Susan'ın daha sonra onunla olan ilişkisine soktuğu. Hiç düşünmeden. "Sevgilim" diyorsun, "aşkım" diyorsun, "beni sertçe öp" diyorsun, "whatski?" diyorsun, "benim kuştüylerine bürünmüş alımlı ve çalımlı dostum" diyorsun, çünkü bunlar aklına o an gelen sözcükler. Ve Susan'ın da hiçbir başka nedeni olmaksızın. Ve şimdi, Susan'ın ağzından çıkan ve adamın kafasına böylesine takılmış olan bu ifadelerin herhangi birisinin Susan'ın kendine ait olup olmadığını merak ediyordu. Belki de sadece "Biz tükenmiş bir kuşağız" aitti, çünkü Gordon Macleod'un, o kendini çok önemseyen tavrı içinde, o ve yaşıtı erkeklerin tükenmiş olduğuna inanması ihtimal dışı gözüküyordu.

Hükümetin, homurdanarak AIDS'in varlığını kabul ettiği zamanlardan kalma bir kamu hizmeti ilanını anımsıyordu. Anımsadığı kadarıyla ilanın iki versiyonu vardı: aşağı yukarı yarım düzine kadar erkekle bir yatakta olan bir kadının fotoğrafı ve bir de, hepsi de balık istifi yan yana dizilmiş, aşağı yukarı yarım düzine kadınla yatakta olan bir erkeğin fotoğrafı. Metinde, ne zaman yeni birisiyle yatacak olsanız, aynı zamanda, erkek ya da kadın onun daha önce yattığı herkesle de yatmış olduğunuz belirtiliyordu. Hükümet cinsel olarak bulaşan hastalıklar hakkında konuşuyordu. Ama sözcükler için de aynı şey geçerliydi: Onlar da cinsel olarak bulaşabilirdi.

Ve ayrıntıya girmek gerekirse, eylemler de. Ancak –bereket versin ki garip bir şekilde– bu hiçbir zaman bir probleme yol açmamıştı. Kendini hiçbir zaman şöyle düşünürken bulmamıştı: Aa, onu elinle, kolunla, bacağınla ya da dilinle yaptığında, aynı zamanda *x*, *y* ve *z* ile de yapmış olmalısın. Böylesi düşünceler ve imgeler onu hiç rahatsız etmemişti ve

buna minnettardı, çünkü kafanın içindeki hayaletimsi öncellerin insanı nasıl da delirtebileceğini kolaylıkla hayal edebiliyordu. Ama Gordon Macleod'un alaycı laflarının onun için ilk kez bir anlam ifade edişinden beri –kimi zamanlar absürt bir şekilde– Adem'den ya da Havva'dan yahut bir başkasını sevgili olarak ilk kim görmüşse ondan beri, sözel anlamda neler olup bitmekte olduğunun bilincine varmıştı.

Bir keresinde bu keşfini bir kız arkadaşına açmıştı, sanki doğal, kaçınılmaz ve dolayısıyla *ilginç* bir şeymiş gibi önemsemez, neredeyse uçarı bir tavırla. Bir-iki gün sonra, yatakta, "Benim kuştüylerine bürünmüş alımlı ve çalımlı dostum" demişti kız ona takılır bir tonda.

"Hayır!" diye bağırmıştı, anında şiltenin kendi tarafına geçerek. "Bana bu şekilde hitap etmene izin vermeyeceğim!"

Gösterdiği tepkiden şoka uğramıştı kız. Ve o da kendini şoka uğratmıştı. Ama o sadece, her zaman Susan ile kendisi arasında kullanılmış olan bir ifadeyi koruyordu. Gelgelelim bu, daha önce, yeni evli Bay Gordon Macleod ile onun umutlu ve kafası karışık karısı arasında özel olarak kullanılan bir ifade olmuştu.

Bu yüzden, bir süre –diyelim, yirmi ya da daha fazla yıl– kendini âşıkların diline hastalıklı bir şekilde duyarlı bulmuştu. Bu elbette gülünç bir şeydi. Ussal olarak sadece sınırlı bir söz dağarı olduğunu görüyordu ve her gece yeryüzünde milyarca kişi bu ikinci el ifadelerle aşklarının biricikliğini dile getirirken aynı sözcüklerin yeryüzünde yeniden-yeniden dolaşıma sokulması önemli olmamalıydı. Ancak bazen önemli oluyordu. Bu ise başka yerde olduğu gibi burada da öntarihçenin hükmünü sürdürdüğü anlamına geliyordu.

Köy'ün tenis kortlarının yerine bir dizi güzel ve modern kır evinin ya da belki de daha kazançlı az katlı bir daireler öbeğinin geçmiş olduğunu hayal ediyordu. Birinin bugüne dek bir yerlerden çıkıp da yapılan konutlara bakarak şöyle düşünüp düşünmediğini merak etti: Niye bunların hepsini yıkıp da yerine güzel bir tenis kulübü inşa etmiyoruz, şöyle her türlü hava koşuluna elverişli modern kortları olan bir

kulüp? Ya da belki de, evet, ne diye daha ileri gidip de eskiden olduğu gibi şöyle doğru düzgün eski moda çim kortlar yapmıyoruz? Ama bunu hiç kimse asla yapmayacaktı, hatta yapmayı aklından bile geçirmeyecekti, öyle değil mi? Şeyler, bir kez ortadan kaybolunca geri getirilemiyordu; bunu şimdi biliyordu. Bir yumruk bir kez atılınca geri alınamazdı. Sözcükler bir kez ağızdan çıkınca söylenmemiş gibi yapılamazdı. Bizler sanki hiçbir şey kaybolmamış, hiçbir şey yapılmamış, hiçbir şey söylenmemiş gibi devam edebiliriz; bütün bunları unuttuğumuzu ileri sürebiliriz; ama en derinlerdeki bir yanımız unutmaz, çünkü sonsuza dek değişmişizdir.

Şu noktada bir paradoks vardı. Susan'la birlikte olduğu zamanlar aşklarını neredeyse hiç tartışmamışlar, analiz etmemişler, onun şeklini, rengini, ağırlığını ve sınırlarını anlamaya çalışmamışlardı. O sadece oradaydı, kaçınılmaz bir olgu, sarsılmaz bir veriydi. Ancak şu da bir gerçekti ki aralarından hiçbirinin onu tartışabilmek için sözcükleri, deneyimi, zihinsel donanımı yoktu. Daha sonraları, otuzlarında ve kırklarında, yavaş yavaş duygusal açıdan açık görüşlülük kazanmıştı. Ama bu daha sonraki ilişkilerinde hissettikleri daha az derindi ve tartışılacak daha az şey vardı, bu yüzden potansiyel dillendirme olayına pek ender olarak gerek duyulmuştu.

Birkaç yıl önce bir yerde, erkeklerin kadınlara yönelik tavırlarındaki ortak psikolojik mecazın "kurtarma fantezisi' olduğunu okumuştu. Belki de bu onlarda içinde gözü pek şövalyelerin kötücül muhafızlar tarafından kulelere kapatılmış güzel genç kızlarla karşılaştığı peri masalları anılarını çağrıştırıyordu. Ya da başka genç kızların –genellikle de çıplak– sırf gözü yılmaz savaşçılar tarafından kurtarılsınlar diye kayalara zincirlenmiş olduğu şu klasik mitleri. Bu savaşçılar genellikle öncelikli olarak ortadan kaldırılması gereken uygun bir deniz yılanı ya da ejderle yüz yüze geliyorlardı. Mitlerin daha az egemen olduğu modern za-

manlarda, erkeklerin hakkında en çok kurtarma fantezisi beslediği kadın Marily Monroe'ymuş gibi görünüyordu. Bu sosyolojik veriye biraz kuşkuculukla bakmıştı. Onu kurtarmanın onunla kaçınılmaz olarak yatmayı da içeriyormuş gibi gözükmesi son derece tuhaftı. Oysa gerçekte, ona öyle geliyordu ki, Marily Monroe'yu kurtarmanın en etkili yolu onunla *yatmamak* olurdu.

On dokuz yaşında biri olarak, Susan'a yönelik bir kurtarma fantezinden mustarip olduğunu düşünmüyordu. Tam tersine, bir kurtarma gerçekliğinden mustaripti. Ve yiğitçe bir eylemin peşinde olan tüm bir şövalyeler topluluğunu kendine cezbeden, kulelere kapatılmış ya da kayalara zincirlenmiş genç kızlardan ve her Batılı erkeğin özgürlüğüne kavuşturmayı (sırf onu kendi yarattığı bir kuleye kapatmak için) düşlediği Marily Monroe'dan farklı olarak, Susan Macleod'la yaşadığı durumda, onu kocasından kurtarma hakkı için mücadele veren büyük bir şövalyeler, sinema meraklıları ve Gözde Oğlanlar kuyruğu yoktu. Kendisi onu kurtarabileceğine inanmıştı; dahası *yalnızca* kendisinin onu kurtarabileceğine. Bu bir fantezi değildi; pratik bir şey ve ham bir zorunluluktu.

Bu uzaklıkta, artık Susan'ın bedenine ilişkin bir anı taşımadığını kavradı. Elbette yüzünü, gözlerini, ağzını, zarif kulaklarını ve tenis kıyafeti içinde neye benzediğini anımsıyordu; bütün bunları doğrulayacak fotoğraflar vardı. Ancak bedeninin cinsel bir anısı, işte bu kaybolmuştu. Onun memelerini, onların şekillerini, kavislerini, diriliklerini ya da başka bir özelliklerini anımsayamıyordu. Bacaklarını, seviştiklerinde hangi biçimi aldıklarını, onları nasıl ayırdığını ve onlarla ne yaptığını anımsayamıyordu. Onun soyunuşunu anımsayamıyordu. Sanki kadınların plajda soyundukları gibi soyunuyordu, kocaman bir havlunun altında edep duygusunu kollayan bir beceriklilikle, ama bir mayodan çok bir gecelikle arzı endam ederek. Hiç ışık açık sevişmişler miydi? Anımsayamıyordu. Belki de kendisi gözlerini epey kapatmıştı.

Bir korsesi vardı, onu anımsıyordu; şey, kuşkusuz birden fazla. Çoraplarını bağlaması için şeyi –adı her neyse-kayışları olan. Jartiyer askıları, evet oydu adı. Her bir bacak için kaç tane? İki, üç? Ama onun sadece öndekini bağladığını biliyordu. Bu mahrem eksantriklik şimdi ona geri döndü. Sutyeninin neye benzediğine gelince... On dokuzundayken, en ufak bir iç çamaşırı fetişizmi yoktu, ne de o, kendisinin iç çamaşırlarına erotik bir ilgi duyuyordu. O yaşlarda giydiği külotlarının neye benzediğini bile anımsayamıyordu. Çizgili atletler giydiği bir dönem olmuştu, bir sebeple bunların havalı olduğunu hayal etmişti.

Hiç koket yanı yoktu Susan'ın, bu kesindi. Vücudunu sergileme gibi şeyleri yoktu. Nasıl öpüşüyorlardı? Bunu bile anımsayamıyordu. Oysaki daha sonraki daha az önemli bağlanmalarından çok şaşırtıcı cinsel tatmin anları kalmıştı kafasında. Belki de sekste aşama kaydettikçe, seks daha çok akılda kalıyordu. Ya da belki de duygularınız derinleştikçe, seksin özel yanları daha az önemli oluyordu. Hayır, bunların hiçbiri doğru değildi. Bir tuhaflığı açıklamak için bir kuram bulmaya çalışıyordu sadece.

Ona öylesine, kaç kez sevişmiş olduklarını söylediğini anımsadı. Yüz elli üç ya da onun gibi bir sayı. O zamanlar, enikonu düşünüp taşınmaya sevk etmişti bu onu. O da sayıyor olabilir miydi? Saymaması ya da saymamış olması bir kusur etme hali miydi aşkta? Bu tür düşünceler vardı. Şimdiyse şöyle düşünüyordu: Yüz elli üç, o noktaya gelmiş olduğu şeyin sayısı. Ama ya onun için? Kaç kez orgazm olmuştu? Aslında bir kez olmuş muydu şimdiye dek? Elbette, haz ve yakınlık vardı; ama orgazm? O zamanlar bunu bilemiyordu, sormamıştı da; ne de nasıl soracağını biliyordu. Gerçeği konuşmak gerekirse sormayı hiç düşünmemişti. Ve şimdi çok geçti.

Niçin saymaya karar vermiş olabileceğini hayal etmeye çalıştı. Başlangıçta, bir gurur ve dikkat gösterme meselesi olarak, hayatının sadece ikinci âşığıyla yatakta olmak ve de uzun bir yoksunluk döneminden sonra. Ama sonra, fısıldarcasına söylediği "Beni henüz terk etmeyeceksin, değil mi

Casey Paul?" sorusundaki endişe dolu tonu anımsadı. Bu yüzden belki de sayma olayı bir şeyi coşkuyla karşılama meselesinden uzaklaşarak endişe ve korku meselesine dönüşmüştü: onu terk edebileceği korkusuna, bir daha asla bir âşığı olamayacağı korkusuna. Bu muydu gerçek? Vazgeçti. Geçmişi incelemeyi, Joan'un akılda kalacak bir şekilde, "benim uzak geçmişteki kendi lamba lumba deneyimlerim" diye adlandırdığı şeyi takip etmeyi bıraktı.

Bir akşam, elinde bardak, televizyonda Brezilya Grand Prix'sinin en önemli anlarını izliyordu. Formula Bir'in tatsız zenginler erki onu çok fazla ilgilendirmiyordu; ama genç adamların risk almalarını seyretmekten gerçekten de hoşlanıyordu. O bakımdan, fazlasıyla heyecan vericiydi yarış. Şiddetli yağmur, pisti tehlikeli hale getirmişti; oluşan su havuzcukları eski dünya şampiyonlarının bile dosdoğru bariyerlere doğru savrulmasına yol açıyordu; yarış iki kez durduruldu ve sık sık da güvenlik arabasının kontrolü altına alındı. Red Bull takımından on dokuz yaşındaki Max Verstappen dışında herkes arabasını ihtiyatlı bir şekilde sürüyordu. Yaşça büyüklerinin ve ondan daha iyilerinin cesaret edemeyeceği hamleler yaparak neredeyse son sıradan üçüncülüğe kadar yükselmişti. Bu beceri ve cesaret gösterisinden şaşkına dönmüş olan yorumcular bir açıklama peşindeydiler. Ve onlardan biri şunu söyledi: "Aşağı yukarı yirmi beşine ulaşana dek insanın risk profilinin istikrar kazanmadığını söylerler."

Bu beyan onu, yarışı daha da yakından izlemeye yöneltti. Evet, diye düşündü: Asla güvenilmeyecek bir parkur, yağmur nedeniyle görüş neredeyse sıfıra kadar düşmüş, sen kendini incinmez hissederken diğerleri büyük ürküntüler duyuyor, henüz istikrar kazanmamış bir risk profili sayesinde gözünü budaktan sakınmadan gidiyorsun. Evet, bunu çok iyi anımsıyordu. Buna on dokuz yaşında olmak deniyordu. Ve bazıları kaza yapacak, bazılarıysa yapmayacaktı. Verstappen yapmamıştı. En azından şimdiye dek: Gerçi nörofizyoloji onu tamamen aklı başında biri yapmadan önce gidilecek bir altı yılı daha vardı.

Ama Verstappen gerçek bir cesaretten çok gençliğe özgü bir korkusuzluk gösteriyor idiyse, aynı yaş gerekçesi tersine de uygulanabilir miydi: yani, korkaklığa gösterilen bir gerekçe olarak? Bütün hayatı boyunca bir saplantı gibi aklından çıkmayan bir korkaklık ettiğinde kesinlikle yirmi beşinin altındaydı. O ve Eric, Macleod'ların evinde kalıyorlardı ve çok sayıda tepeleri olan bir parkta kurulan bir bayram yerine gitmişlerdi. Yan yana, sohbet ederek, bir tepeden aşağı yürüyorlardı ki kendilerine doğru gelmekte olan bir grup genci fark edemediler. Aynı hizaya gelince, aralarından biri Eric'e bir omuz attı ve onun sendelemesine sebebiyet verdi; bir diğeri çelme taktı ve bir üçüncüsü de tekme savurdu. O bütün bu olup bitenleri gözünün ucuyla denebilecek anlık bir görüşle seyretti –Eric ayağa kalkmadan önce ne kadar zaman süreyle? Bir saniye mi? İki saniye mi?– ve anında, içgüdüsel olarak kaçtı. Kendi kendine, "Bir polis memuru bul, bir polis memuru bul" deyip duruyor, ama bunu yaparken bile, kaçma nedeninin bu olmadığını biliyordu. Kendisi de dayak yemekten korkuyordu. Akılcı yanı polis memurlarının eğlence yerlerinde pek görülmediğini biliyordu. Bu yüzden bu nafile, sözde arayış içinde nerede yardım bulabileceğini hiç kimseye sormaksızın tepenin dibine kadar koştu. Sonra da bulabileceği şey karşısında midesi bulanarak yeniden tepenin üst yanına doğru yürüdü. Eric ayağa kalkmıştı, yüzünde kan vardı, kaburgalarını tutuyordu. Aralarında neler konuşulduğunu artık anımsayamıyordu –sahte özürlerini sunup sunmadığını– ve yeniden arabayla Macleod'ların evine döndüler. Susan bol bol Dettol kullanarak Eric'e bandaj yaptı ve yüzündeki berelenmeler ve kesilen yerleri iyileşene dek kalmasında ısrar etti. Eric de dediklerini yaptı. Ne o zaman ne de daha sonra Eric onu korkaklığından ötürü kınamamış, niçin ortadan kaybolduğunu da sormamıştı.

Eğer dikkatli olursanız ve de talihliyseniz, cesaretinizi çok fazla sınatmadan –ya da daha doğrusu korkaklığınız ifşa olmadan– hayatta başarılı olabilirdiniz. Kitap odasında Macleod ona saldırdığında cesaretini kesinlikle sınatmış,

Macleod'un üç yumruğuna karşılık ona etkisiz bir yumruk savurmuştu. Ve arka kapıdan sıvıştığında, bir polis memuru bulmaya da çalışmıyordu. Büyük olasılıkla doğru bir mantık yürüterek Macleod'un iyice sarhoş olduğu ve başarana kadar da ona vurmaya devam edeceği hesabını yapmıştı. Daha genç ve ondan daha formda olmasına karşın, şansını yakın dövüşte denemeyi aklından geçirmemişti. 12 yaş-altı ve tüy sıklet, onunla eş ödleklikte bir okul öğrencisiyle yüzleşmek gibi bir şey değildi bu.

Ve sonra yeniden, daha yakın zamanlar. "On beş ya da yirmi yıl önce" anlamında yakın zamanlar. Zihin ve zaman günümüzde böyle çalışıyordu. Sadece birkaç yıllığına İngiltere'ye geri dönmüştü. Susan'ı bir-iki kez ziyaret etmiş, bu hiçbirine de görülür bir haz ya da kazanç sağlamamıştı. Bir akşam telefon çaldı. Arayan Martha Macleod'du; şimdi –uzun bir zamandır– Bayan Bilmem Kim olan Martha Macleod.

"Annem geçici olarak özel bölüme alındı" oldu ilk cümlesi.

"Bunu duyduğuma çok üzüldüm."

"O..." dedi ve bir yöre hastanesinin akıl sağlığı bölümünün adını andı. Oranın ününü biliyordu. Bir doktor arkadaşı bir keresinde ona profesyonel bir duygusuzlukla, "Oraya girmek için gerçekten *deli* olmak gerekir" demişti.

"Evet."

"Korkunç bir yer. Bedlam* gibi. Çığlıklar atan çok sayıda insan var. Ya da yatıştırıcılarla birer zombiye dönüşmüş insanlar."

"Evet." Susan'ın hangi kategoriye girdiğini sormadı.

"Gidip görmek ister misin onu? Ve bulunduğu yeri görmek?"

Düşündü: Çeyrek yüzyılda Martha ilk kez benden bir şey istedi. Önceleri varlığını onaylamıyordu; daha sonraları sakin bir tepeden bakma dönemi oldu; gerçi ona karşı her

* 19. yüzyılın son yıllarında sert disipliniyle ün salmış bir akıl hastanesi (ç.n.)

zaman nazik davranmıştı Martha. Sabrı taşmış olmalı, diye düşündü. Doğrusu, kendisi de zamanında böyle bir durumda olmuştu ve insanın sabrının taşmasının ne demek olduğunu biliyordu. Bu yüzden ricasını düşünüp taşındı.

"Belki." Aslında bir-iki gün sonra şehre gitmeyi düşünüyordu. Ama ona bunu söylemeyecekti.

"Sanırım seni görmek ona iyi gelir. Bulunduğu yerde."

"Evet."

Bunu söyleyip suskunluğa bürünmüştü. Telefonu kapattıktan sonra düşündü: Ona yıllarca baktım. Elimden geleni yapmaya çalıştım. Başarısızlığa uğradım. Onu size geri verdim. Bu yüzden şimdi sizin sıranız.

Ama kendi kırgın mantığına inanmıyordu. Bu tıpkı "Bir polis memuru bul, bir polis memuru bul" demek gibi bir şeydi. Gerçek şuydu ki, bu durumla yüzleşemiyordu: Onu görmekle yüzleşemiyordu, ister çığlık atıyor olsun ister zombiye dönüşmüş olsun, çığlık atanlar ve zombiye dönüşenler arasında ondan geriye kalan şeyle yüzleşemiyordu. Kararını zorunlu bir kendini koruma edimi olarak düşünmeye çalıştı; aynı zamanda da, kafasında ona ilişkin olarak kurduğu imgenin korunması. Ama hakikati biliyordu. Oraya gitmekten korkuyordu.

Yaşlandıkça, hayatı, insani temasın yeterince sürdürüldüğü ve kendisini oyaladığı ama rahatsız etmediği hoş bir rutine dönüştü. Daha az hissetmenin hoşnutluğunu biliyordu. Duygusal hayatı sosyal hayatı gibi yeniden kalıba döküldü. Deri önlüğü ve tüvit kasketiyle mutlu keçilerin yer aldığı renkli bir fotoğrafın önünde ayakta dururken çoğu kişiyle selamlaşıyor ve onlara gülümsüyordu. Belli bir felsefeyi uygulamaktan çok benliğindeki yavaş büyüme sayesinde elde ettiği ıstıraplara dirençle katlanmaya ve sakinliğe değer veriyordu; çoğu kötü hava koşullarında büyük okyanus dalgalarına karşı koyacak kadar güçlü, mercanların büyümesi gibi bir büyüme. Bunun tek istisnası güçlü olmadığı zamanlardı.

Böylelikle hayatı esas olarak gözlem ve anıdan oluşuyordu. Kötü bir karışım değildi bu. Altmışlarında ve yetmişle-

rinde sanki otuzlarındaymış gibi davranmaya devam eden şu adamlara tiksintiyle bakıyordu: bir sürü genç kadınlar, egzotik yolculuklar ve tehlikeli sporlar. Yatlarda incecik modellerin bellerine kıllı kollarını dolamış şişman para babaları. Varoluşsal bir kaygı karmaşası içinde Viagra hapları yutarak onlarca yıllık karılarını terk eden şu saygıdeğer kocalarıysa hiç saymıyordu. Bu tür korku için kullanılan Almanca bir ifade vardı, özgün dilde iç içe geçmiş sözcüklerden oluşan ve "kapıların kapanmasından duyulan panik" anlamına gelen bir ifade. Kendisi bu kapanma durumundan sıkıntı duymuyordu; gerçi ona çabuklaştırmak için de bir sebep göremiyordu.

Etrafta onun için neler dediklerini biliyordu: Aa, kendi kabuğuna çekilmekten hoşlanır o. Bu tümce, bir yargılama içermiyordu, sadece bir ruh halini betimliyordu. İngilizlerin hâlâ saygı duyduğu bir yaşam ilkesiydi bu. Ve sadece bir mahremiyet meselesi, bir İngiliz'in evinin –bu ev derme çatma bir şey de olsa– onun şatosu olması meselesi değildi. Daha fazla bir şey söz konusuydu: benliği, onu nerede muhafaza ettiği ve şayet onu birisi görecekse, kimin tamamıyla görmesine izin verileceği.

Hiç kimsenin hayatını, onu sakin bir şekilde temaşa ederken bile gerçek anlamda dengede tutamayacağını biliyordu. Kimi zamanlar bir yanda kendinden hoşnutluk duymayla öte yanda pişmanlık arasında gidip gelmeye varan bir çekim gücü olduğunu biliyordu her zaman. Daha az zararlı olduğu için pişmanlığa prim vermeye çalıştı.

Ama Susan'a hissettiği aşktan dolayı kesinlikle asla pişmanlık duymuyordu. Gerçekte pişmanlık duyduğu şey çok genç, çok bilgisiz, çok mutlakçı, aşkın doğası ve etkileri olarak hayal ettiği şeylerden çok emin olmasıydı. Acaba onun için, Susan için, her ikisi için gerçekte "Fransız" tarzı bir ilişkileri olsaydı –daha az felaketimsi olması anlamında– daha mı iyi olurdu? Genç adama aşk sanatını öğreten ve sonra, gözünden yaş gelmesini gizleyerek onu dünyaya – daha genç, daha evlenilebilir kadınların dünyasına açan daha yaşlı kadın? Belki de. Ama ne o ne de Susan bunu yapabilecek kadar

sofistike kişilerdi. Duygusal hayatın karmaşık inceliklerini hiçbir zaman tanımamıştı o: Zaten ona kendisiyle çelişen bir şey gibi görünüyordu bu. Bu yüzden bunun için de pişmanlık duymuyordu.

Ta Köy'de olduğu zamanlarda, yatağında, aşkı tanımlamak için yaptığı ilk girişimlerini anımsadı. Aşk, demişti cesaretle, ömür boyu kırıştırılan bir alnın ansızın ve yekpare kırışıksız hale getirilmesidir. Hmmm: bir migrenin sonu olarak aşk. Hayır, daha kötüsü: botoks olarak aşk. Öteki benzetmesi de şuydu: sanki ruhun akciğerleri ansızın saf oksijenle şişmiş gibi hissetme olarak aşk. Sadece yasal ilaç kullanımı olarak aşk mı? Neden söz ettiği hakkında bir fikri var mıydı? Daha birkaç yıl önce bir grup arkadaşla birlikteydi, aralarına heyecanlı genç bir doktor katılmıştı, doktor çalıştığı hastaneden silindir şeklinde bir tüp nitrojen oksit gazı "aşırmıştı". Her birinin eline silindirden çıkan gazla şişirilen ve sonra boynundan tuttukları bir balon verilmişti. Akciğerlerini boşaltabildikleri kadar boşaltarak balonu dudaklarına götürmüşler ve kendilerini ansızın bastıran bir kahkaha nöbetine kaptırıvermişlerdi. Ama hayır, ona hiç de aşkı anımsatmamıştı bu.

Ancak profesyoneller daha mı iyiydi? Yazı masasının çekmecesinden küçük not defterini çıkardı. Ona uzun zamandır yeni bir şey yazmamıştı. Bir noktada, ne kadar az iyi aşk tanımı bulabilmiş olduğundan hayal kırıklığına uğrayarak, arkasına bütün kötü tanımlarını kopya etmeye başladı. Aşk budur, aşk şudur, aşk bu anlama gelir, aşk şu anlama gelir. Çok iyi bilinen formülasyonlar bile gerçekte çok az şey söylüyorlardı: Aşk yumuşak bir oyuncaktır, aşk bir yavru köpektir, aşk üzerine oturunca rüzgâr sesi çıkaran kauçuk bir minderdir. Aşk hiçbir zaman üzgün olduğunuzu söyleme gereği duymadığınız anlamına gelir (tam tersine, daha çok tam da o anlama gelir). Sonra, söz yazarının, şarkıcının, topluluğun iç bayıltıcı yanılsamalarıyla birlikte aşk şarkılarından alınan bütün şu aşk dizeleri rdı. Aralarında acı tatlı ve kinikçe olanlar bile ona –sana hep kendimce sadık

kaldım, sevgilim– duygusallığın gerçeğe karşıt örnekleri gibi geldi sadece. Evet, bizim için bu kadar kötüydü, ahbap, ama senin için o kadar kötü olması gerekmez: Şarkının örtük vaadi buydu. Bu yüzden duygudaşça bir kendinden hoşnutluk içinde dinleyebilirdiniz.

Yıllardır üzerini çizmemiş olduğu bir günce kaydı vardı – ciddi bir kayıt. Nereden geldiğini anımsayamıyordu. Yazarını da, kaynağı da asla kaydetmiyordu: Ünün ona bir cümleyi zorla yazdırmasını istemiyordu; hakikat, açık ve desteksiz, kendi ayakları üzerinde durmalıydı. Cümle şöyleydi: "Benim görüşüme göre, mutlu ya da mutsuz her aşk, kendinizi ona bir kez tümüyle verdiniz mi gerçek bir felakettir." Evet, bu cümle kalmayı hak ediyordu. "Mutlu ya da mutsuz" sıfatlarının cümlede uygun şekilde içerilmiş olmasından hoşlanıyordu. Ama cümlenin püf noktası şuydu: "Kendinizi ona bir kez tümüyle verdiniz mi." Görünüşe karşın, karamsar bir ifade değildi bu, acı tatlı da değildi. Aşkın anaforuna derinden kapılmış biri tarafından dile getirilen ve hayatın bütün hüznünü içerirmiş gibi görünen, aşka ilişkin bir hakikatti bu. Uzun zaman önce evliliğin sırrının "onun içine dalmak ve çıkmak" olduğunu ona söylemiş olan arkadaşını bir kez daha anımsadı. Evet, bunun insanı güvende tutabileceğini anlayabiliyordu. Ama güvende olmanın aşkla hiçbir ilgisi yoktu.

Hayatın hüznü. Ara sıra kafa yorduğu bir başka kafa karıştırıcı soruydu bu. Hangisi doğru –ya da daha doğru– formülasyondu: "Hayat güzel ama hüzünlüdür" mü, yoksa "Hayat hüzünlü ama güzeldir" mi? Biri ya da öteki besbelli ki doğruydu; ama hangisi olduğuna hiçbir zaman karar veremiyordu.

Evet, aşk onun için tam bir felaket olmuştu. Ve Susan için. Ve Joan için. Ve –ta onun zamanlarında– pekâlâ Macleod için de öyle olmuş olabilirdi.

Üzeri çizilmiş birkaç günce kaydını şöyle bir inceledi, sonra defterini yeniden çekmeceye koydu. Belki de hep vaktini boşa harcıyordu. Belki de aşk asla bir tanım içinde ele geçirilemezdi; ancak bir hikâye içinde ele geçirilebilirdi.

Sonra Eric'in içinde bulunduğu durum vardı. Bütün arkadaşları arasında Eric gerçekten de iyi niyetli bir insandı ve dolayısıyla da başkalarının hep iyi niyetlerle hareket ettiğini düşünmüştü. O bayram yerinde kıçına bir tekme yedikten sonra ağzından hiçbir kınama sözü çıkmamış olması bundan kaynaklanıyordu. Otuzlarının başlarında, yerel bir planlama bölümünde çalışırken ve Perivale'de mütevazı küçük bir evi varken, genç bir Amerikalı kadınla ilişki kurmuştu. Ashley onu sevdiğini söylüyordu; hep onunla birlikte olmayı isteyen ama asla arkadaşlarıyla tanışmayı istemeyen bir aşktı bu. Ve Ashley onunla yatmamakta diretiyordu, hayır, en azından şimdi değil, ama ileride kesinlikle yatacaklardı. Ashley inanç sahibiydi, anlıyorsunuz ya ve gençliğinde dindar olan Eric bunu anlayabiliyor ve takdir ediyordu. Ashley kurumsallaşmış kilisenin bir mensubu değildi, kurumsallaşmış kiliselerin neden oldukları zararlara bir baksanız bunun niçin böyle olduğunu anlayabilirdiniz; Eric bunu da anlayabiliyordu. Ashley, Eric onu seviyorsa ve dünya mallarına duyduğu horgörüyü onunla paylaşıyorsa, o zaman böylesi inançlarda Eric'in ona kesinlikle katılacağını söylüyordu. Böylelikle, arkadaşlarından geçici olarak koparılmış olan Eric, küçük evini ondan gelecek geliri Baltimore'da yerleşik olan bir mezhebe vermeyi planlayarak satışa çıkardı, bundan sonra çift oraya taşınacak ve mezhebin dinsel bir gurusu ya da şamanı, yahut sözde bir dinsel önderi tarafından evlendirilecekti; Eric'e, Perivale'deki evine karşılık olarak, yeni karısının topraklarında ömür boyu oturma hakkı bağışlanacaktı. Bereket versin ki neredeyse son dakikada bir hayatta kalma içgüdüsü belirdi ve Eric emlakçısına talimat göndererek işlemleri iptal ettirdi, bunun üzerine Ashley de hayatından ebediyen çıkıp gitti.

Eric için gerçek bir felaket olmuştu bu. Başkalarının iyi niyetlerine duyduğu inancı ve onunla birlikte kendini tümüyle aşka verme yeteneğini yitirmişti. Keşke ona Susan'ın misyonerlerden duyduğu kuşku aşılanmış olsaydı. Ama bu, Eric'in ön-tarihçesinin bir parçası değildi.

Uzun zaman önce ölmüş olan Gordon Macleod'un ona hâlâ rahatsızlık veriyor olması tuhaftı. Hakikatte, Susan'dan daha fazla veriyordu. Susan ona aynı zamanda acı vermeye devam etmekle birlikte şimdi zihninde çözümlenmişti ve öyle de kalacaktı. Oysa Macleod çözüme kavuşmamıştı. Bu yüzden şu son dilsiz yıllar boyunca, onu terk etmiş olan karısına, mevcudiyetleri ona rahatsız veren ev kâhyasıyla hastabakıcıya, "Baltaları indir, ahbap" deyip sonra da pijamasını sırılsıklam yapana dek bir şişeden dosdoğru viski döken eski arkadaşı Maurice'e gözlerini belerterek bakan Macleod'un kafasının içinden geçenleri hayal ederken buluyordu kendini.

Böylelikle, sonunun iyi bitmeyeceğini bilerek günbegün sırtüstü yatan bir Macleod vardı. Macleod hayatı üzerinde düşünüyordu. Macleod, genelde eğlenmek isteyen kızlarla ve genelde pek de saygıdeğer olmayan işlerle uğraşan erkeklerle dolu bir dans ya da çay partisinde Susan'a ilk göz koyduğu zamanları anımsıyordu. Susan bu bir boka yaramaz adamlarla ve bu karaborsacılarla dans ediyordu – Gordon'un kıskançlığı onları bu tür adamlara dönüştürüyordu. En dürüst olanlar bile birer gözde oğlan ve gözde erkekti. Ama Susan onların hiçbirine bayılmamıştı. Onlara bayılmak yerine aptalca bir sırıtması olan ve gerçekten dans edebilen – yapabildiği tek şeydi bu– ancak düztaban ayakları ya da kalp çarpıntısı onu formsuz gösteren şu zavallı tipi seçmişti. Lanet olası adı neydi? Gerald. Gerald. Derken o, Gordon bakarken, ikisi dans etmişlerdi. Sonra zavallı tip kan kanserinden ölmüştü – Gordon'a bakılırsa, onu bir bombardıman uçağıyla gönderip bombayı atmadan önce bir el işareti yapmasına izin verselerdi daha iyi ederlerdi.

Susan elbette üzgündü –teselli bulmaz, diyorlardı– ama o, Gordon, ilişkiye adımını atmış ve ona, hem savaş sırasında hem de sonra, güvenebileceği türden bir adam olduğunu bildirmişti. Susan ise onun gözüne tam olarak uçarı denilemeyecek ama birazcık –ne olarak?– sorumsuz bir tip olarak gözükmüştü, öyle mi? Hayır, bu tam doğru değildi. Susan ondan kaçıyor ve söylediği bazı şeylere gülüyordu –ve sade-

ce şakalara da değil; bu tür ihtimal dışı, aslında küstahça tepkiler Gordon'un ona sırılsıklam âşık olmasına neden olmuştu. Gordon ona şimdi nasıl hissettiğinin önemli olmadığını, çünkü onu zamanla seveceğinden kesinlikle emin olduğunu söylüyordu ve Susan da buna, "Elimden gelenin en iyisini yapacağım" diye yanıt vermişti. Sonra, savaş sırasında çoğu kişinin yaptığı gibi kendilerini bu evliliğin içinde buluvermişlerdi. Kilise mihrabında ona doğru dönmüş ve "Bütün hayatım boyunca nerelerdeydin?" diye sormuştu. Ama evlilik yürümemişti. Birlikte olmak yürümemişti, başarılı bir gebe kalma dışında seks yürümemişti; öteki bakımlardan aralarında hiçbir yakınlık oluşmamıştı. Bu yüzden aşkları bir felaketti. Ama o günlerde, hiç kuşkusuz evli kalmamak için bir sebep değildi bu. Çünkü insan yine de hoşnut kalabilirdi, öyle değil mi? Ve kızlar vardı. Gordon uzun zaman bir oğlu olmasına can atmış, ne var ki Susan, Martha ve Clara'dan sonra başka bir çocuk istememişti. Böylelikle hayatlarının o bölümünün sonu olmuştu bu. Başlangıçta ayrı yataklar; sonra, onun horlamasından yakındığı için ayrı odalar. Ama biri, gitgide öfkeli olsa da hoşnut kalmayı sürdürüyordu.

Böylelikle ondan hâlâ nefret ediyorken hiçbir zaman yapamayacağı bir şekilde karnından Gordon Macleod gibi konuştu. Hakikate daha çok mu yaklaşıyordu?

Bir başka öfkeli adamı anımsadı: kırmızı, kıllı kulakları olan, Köy'ün zebra çizgili trafik geçidinde ona klakson çalıp bağıran kızgın sürücüyü. Ve ona yanıt olarak, "Sen benden önce öleceksin" diyerek alay etmişti. O zamanlar yaşlıların işlevinin gençleri kıskanmak olduğuna inanıyordu. Şimdi onun sırası geldiğine göre kendisi gençleri kıskanıyor muydu? Kıskandığını sanmıyordu. Onları onaylamıyor muydu, onlar kendisini şoke mi ediyorlardı? Kimi zamanlar ediyorlardı, ama bu sadece adilce bir şeydi: Layık oldukları şeydi bu, layık oldukları şey. Annesini *Private Eye*'ın kapağıyla şoke etmişti. Şimdiyse kendisi bir YouTube filmi onu yanlış giden bir aşk üzerine şarkı söyleyen bir kadına götürdüğünde şoke

oluyordu: Şarkının adı, nakaratları "Lanet Olasıca Orospu Çocuğu Göt Deliği" idi. Anne ve babasını cinsel davranışıyla şoke etmişti. Şimdi kendisi, seks çoğunlukla akılsız, kalpsiz, düşüncesiz bir düzüşme olarak resmedildiğinde şoke oluyordu. Ama buna şaşırmak niyeydi? Her bir kuşak seksi doğru şekilde anladığını varsayıyordu; her biri önceki kuşağa tepeden bakıyor ama onu izleyen kuşak konusunda midesinin bulandığını hissediyordu. Normaldi bu.

Daha büyük bir soru olan yaş ve ölümlülük meselesine gelince; hayır, kapıların kapanması karşısında panik duyduğunu düşünmüyordu. Ama belki de menteşelerinin yeterince yüksek sesle gıcırdadığını henüz işitmemişti.

İnsanlar ara sıra ona, alaycı bir şekilde ya da duygudaşlık hissederek, niçin hiç evlenmemiş olduğunu soruyorlardı; bazıları da onun eskiden evlenmiş olduğunu düşünüyor ya da ima ediyordu. Tipik bir İngiliz ketumluğu ve bir dizi çekince sergiliyor, böylelikle de sordukları sorular pek bir sonuca ulaşmıyordu. Susan onun günün birinde kendine özgü bir edimde bulunacağını öngörmüş ve haklı çıkmıştı. Gerçekte kendisi bile farkına varmadan ortaya çıkan edimi, hayatında hiçbir zaman –gerçekten olmamış, hakikaten olmamış– âşık olmamış olan birisinin edimiydi.

Çok uzun bir yanıtla çok kısa bir yanıt arasında hiçbir şey yoktu: Problem buydu. Uzun yanıt –kısaltılmış bir biçim içinde– elbette kendi ön-tarihçesini içerecekti. Anne ve babası, onların karakterleri ve etkileşimleri; onun öteki evlilikleri görüşü; ailelerin verdiklerini gördüğü hasar; kendi ailesinden Macleod'ların evlerine kaçışı ve büyülü bir dünyaya düşmüş olduğuna ilişkin kısa yanılsaması; sonra ikinci bir yanılsamadan kurtuluş. Sütten ağzı yanan, yoğurdu üfleyerek yer, yoğurttan da yanan hiçbir şey yemez. Böylelikle bu tür bir yaşam tarzının kendisine göre olmadığına inanır olmuş ve bundan sonra hiçbir zaman fikrini değiştirecek bir kimse bulmamıştı. Gerçi Susan'a Royal Festival Hall'ün kafeteryasında ve daha sonraları Kimberly'ye ise Nashville'de

evlilik teklifinde bulunduğu doğruydu. Bu bir-iki parantezlik bir açıklamayı gerektirirdi.

Uzun yanıt vermek çok fazla zaman alırdı. Kısa yanıt da çok sancılıydı. Şöyleydi. Bir kalp kırılması meselesiydi, kalbin tam olarak nasıl kırıldığı ve sonradan geriye ne kaldığı.

Anne ve babasını anımsadığında, onları gözünün önüne çoğu kez siyah beyaz günlerden kalma eski bir televizyon oyununda getiriyordu. Yanan bir şömine ateşinin her iki tarafında yüksek arkalıklı koltuklarda oturmuş olarak. Babası bir elinde piposu, öteki eliyle gazetesini düzleştirerek; annesi sigarasının ucundaki kül tehlikeli bir şekilde uzamış olarak, ama her seferinde de kucağındaki örgünün üzerine düşmezden birkaç saniye önce bir kül tablası bularak. Derken belleği onu gözlerinin önüne, dosdoğru pembe sabahlığı içinde, kendisini gece geç vakit arabayla Macleod'lardan almış ve yanmış sigarasını Macleod'ların garaj yoluna küçümser bir tavırla savururken getiriyordu. Ve sonra suskunluk içinde eve yollanırlarken, her iki tarafta da sezilen bastırılmış kırgınlığı.

Anne ve babasını tek çocuklarını tartışırlarken hayal ediyordu. "Nerede yanlış yaptıklarını" merak etmişler miydi? Ya da sadece "onun nerede yanlış yaptığını"? Ya da nasıl "doğru yoldan çıkmış olduğunu"? Annesinin "O kadını gırtlaklayabilirdim" dediğini hayal ediyordu. Babasının daha feylesof tavırlı ve bağışlayıcı olduğunu hayal ediyordu. "Oğlanda yanlış hiçbir yan yok ya da bizim onu yetiştiriş tarzımızda. Mesele sadece onun risk profilinin henüz istikrar kazanmamış olması. David Coulthard bunu söylerdi." Hiç kuşkusuz anne ve babası Max Verstappen Brezilya Grand Prix'sinde büyük başarılarını kazanmazdan çok önce ölmüşlerdi ve babası araba yarışlarıyla hiç ilgilenmiyordu. Ama belki de onu paralel bir temize çıkarma biçimi bulmuş olabilirdi.

Ve kendisi de şimdi, Susan'la ilk tanıştığında suçlamalar yaptığı söz konusu güvende olmak ve sıkıcılık duygularına geriye dönük olarak minnet hissediyordu. Hayat deneyimi

onda ilk on yılı atlatmanın temelde bir hasar sınırlaması meselesi olduğu inancını bırakmıştı. Ve onlar bunu gerçekleştirmesine yardımcı olmuşlardı. Bu yüzden, görüşü anne ve babası hakkında yeniden yazılmış bir şeyin üzerine temellense de onların ölümlerinden sonra ortaya çıkan bir çeşit uzlaşma vardı; daha fazla anlayış ve onunla birlikte gecikmiş bir keder ifadesi.

Hasar sınırlaması. Bütün hayatı boyunca ardını bırakmamış olan şu silinmez imgeyi yanlış yorumlayıp yorumlamadığını merak ederken buldu kendini: bir evin yukarı kat penceresinde olmak, düşmesin diye Susan'a bileklerinden yapışmış olmak. Belki de olan biten şey kuvvetini yitirip onu aşağı bırakması değildi. Belki de hakikat *Susan*'ın ağırlığıyla *onu* aşağı çekmesiydi. Ve o da düşmüştü. Ve bu süreç içinde ciddi biçimde hasar görmüştü.

Ölmeden önce onu görmeye gittim. Uzun zaman önceydi bu – en azından, hayatta zamanın geçtiği kadar uzakta. Gelenin ben olmam şöyle dursun orada birinin olduğunu bile bilmiyordu. Verilen sandalyede oturdum. Bu sahneyi zihnimde daha önce canlandırarak beni bir şekilde tanıyabileceğini ve huzurlu görünebileceğini ummuştum. Bu umutlar onun için olduğu kadar benim içindi de; bunu kavradım.

Yüzler fazla değişmiyor, böyle uç durumlarda bile. Ama o, uyumuş olmasına ya da bilinci yerinde olmamasına yahut her neyse ona karşın, huzurlu görünmüyordu. Alnını çatmış, alt çenesi biraz ileri çıkmıştı. Yüzünün aldığı bu şekilleri biliyordum; bir şeyi inatla yadsıdığında, hatta benden çok kendine yadsıdığında bu şekilleri birçok kez görmüştüm. Burnundan soluk alıyor, ara sıra birazcık horladığı oluyordu. Ağzı sıkı sıkıya kapanmıştı. Bütün bu on yıllar boyunca hâlâ aynı diş protezini taşıyıp taşımadığını merak ettiğimi fark ettim.

Bir hastabakıcı saçlarını taramıştı, saçları dosdoğru yüzünün her iki tarafına düşüyordu. O zarif kulaklarının son bir kez üstünü açma amacıyla neredeyse içgüdüsel bir hare-

ketle elimi uzattım. Ne var ki elim, sanki kendi isteğiyle durdu. Gerekçemin onun mahremiyeti için duyulan bir kaygı mı, yoksa sağlık açısından duyulan bir titizlik mi; duygusallık korkusu mu yahut ani acı korkusu mu olduğunu bilmeden onu geri çektim. Büyük olasılıkla sonuncusuydu.

"Susan" dedim sakince.

Alnını çatmayı ve çenesini inatla ileri çıkarmayı sürdürmesi dışında tepki vermedi. Şey, bir haklılık payı vardı bunda. Herhangi bir şekilde bağış dilemek bir yana bir mesajla ya da bir mesaj için gelmemiştim buraya. Aşkın mutlakçılığından yola çıkıp aşkın hataları tıpkı bir günahkârı bağışlar gibi mutlak şekilde bağışlayıcılığına mı yöneliyordum? Hayır: Kefaret ve hesapların kapanması gibi rahatlatıcı laflar beni boğduğu gibi, bazılarının gerekli bulduğu bu kendinden hoşnut hayat anlatılarına inanmıyorum. Ölümün hesapların tek kapanışı olduğuna inanıyorum ve kapıların o son kapanışına kadar yaranın açık kalacağına. Kefarete gelince, bir film yapımcısının kulağa fazla hoş gelen klişe lafına benziyor bu ve bunun ötesinde, fazlasıyla kusurlu oldukları için insanların kendi kendilerine ihsan etmek şöyle dursun layık bile olamayacakları tumturaklı bir şeye.

Ona bir elveda öpücüğü verip vermemem gerektiğini merak ettim. İşte bir başka film yapımcısı klişesi. Ve hiç kuşkusuz o filmde, bir tepki olarak hafifçe kıpırdanır, alnındaki kırışıklıklar ortadan kaybolur ve çenesi gevşerdi. Ve sonra gerçekten de saçlarını kaldırır ve onun şu heliksleri zarif kulağına son bir "Elveda, Susan" sözlerini fısıldardım. Bu noktada hafifçe kıpırdanır ve bana bir gülümsemenin izini sunardı. Sonra, yanaklarımdan akan gözyaşlarıyla, yavaşça doğrulur ve onu terk ederdim.

Bunların hiçbiri olmadı. Profiline baktım ve kendi özel sinemamdan bazı anları düşündüm. Yeşil şeritli tenis kıyafeti içinde raketini kılıfına yerleştiren Susan'ı; boş bir plajda gülümseyen Susan'ı; Austin'in vitesini sertçe değiştiren ve gülen Susan'ı. Ne var ki bunları düşündükten birkaç dakika sonra, zihnim gezinmeye başladı. Onu aşk ve kayıp üzerinde, eğlence ve keder üzerinde tutamıyordum. Arabada ne

kadar benzin kaldığını ve ne kadar zaman içinde bir garaj bulmam gerektiğini; sonra da külle sarılmış şu peynir satışlarının ne kadar dibe vurmuş olduğunu ve sonra da o akşam televizyonda ne olduğunu merak ettiğimi fark ettim. Bunları düşündüğüm için hiçbir suçluluk duygusu hissetmedim; aslında, sanıyorum şimdi suçlulukla işim büyük olasılıkla bitti. Ama eskiden olduğu haliyle ve bundan sonra olacağı haliyle hayatımın geri kalan kısmı beni geri çağırıyordu. Bu yüzden ayağa kalktım ve Susan'a son bir kez baktım: Gözüme yaş gelmedi. Dışarı çıkarken resepsiyonda durdum ve en yakın benzin istasyonunun nerede olabileceğini sordum. Adam fazlasıyla yardımcı oldu.

19 yaşındaki üniversite öğrencisi Paul Roberts, kendisinden yaşça hayli büyük ve yetişkin iki kız çocuk sahibi bir kadın olan Susan Macleod ile bir tenis kulübünde tanışır ve aralarında giderek derinleşen ve derinleştikçe de boyutları karmaşıklaşan bir aşk oluşur. Susan Macleod'un evliliği yaşamının bir noktasında donup kalmış sözde bir evliliktir ve ancak alkolün sağladığı geçici unutuşlarla hasıraltı edilebilmektedir. Paul Roberts ona bağlandıkça Susan Macleod'un alkolizminin bu aşkı temellerinden sarsmaya başladığını, hatta benliğinin gitgide daha fazla yara aldığını kavramaya başlar ve bir vazgeçiş noktasına gelir. İşte *Biricik Hikâye* tam da bu vazgeçişin öyküsüdür; anlatının estetik örgüsünü tümüyle, bu geri dönüşsüz vazgeçişin sorgulanması oluşturur. Paul Roberts tuttuğu güncesine hikâyesi boyunca çok çeşitli aşk tanımlarını kaydederken, hakikat ve aşk kavramlarının birbirlerinden ayrılamayacak kadar iç içe geçtiklerini de, altını ısrarla çizerek ekler: "Hakikat ve aşk, benim düsturum buydu. Onu seviyorum ve hakikati görüyorum."

Julian Barnes son romanında, vazgeçişe ilişkin bir aşkı sorgularken, hikâyesini gerek benzersiz deneme yazarlığının sağladığı zengin anlam katmanlarıyla gerekse kendi yaşamından devşirdiği otobiyografik öğelerle zenginleştirip bize gerçek bir yazınsal haz sunuyor...

AYRINTI • EDEBİYAT
ISBN: 978-605-314-434-2
9 786053 144342

KDV'den muaftır.